

EĞİTİM SEN

(Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası)

Adına Sahibi: Nejla Kurul

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: İkrâm Atabay

Yazışma Adresi: Cinnah Cad. Willy Brandt Sk. No:13

Çankaya / ANKARA 06680

Tel: (0.312) 439 01 14 (pbx) Fax: (0.312) 439 01 18

E-posta: bilgi@egitimsen.org.tr Web: www.egitimsen.org.tr

Sayfa Düzeni/Kapak: Gülûzar Ünver

Kasım 2022 - Eğitim Sen Bülteni Ekidir

Baskı: Hermes Ofset baskı hizmetleri Ltd.

Büyük Sanayi 1. Cadde No:105 İskitler - Ankara

Telefon: 0312 384 34 32 - 384 40 42 - 341 01 97

Faks: 0312 341 01 98

Eğitim Sen Yayınları - Kasım 2022

İçindekiler

Önsöz	7
Sunuş	
Nejla Kurul	11

BİRİNCİ BÖLÜM: ÇALIŞTAY SUNUMLARI

Mustafa Durmuş Pandeminin Ekonomi Politikası	23
Selma Atabey Pandemide Sağlıklı Eğitim	29
Nejla Kurul COVID-19 Salgınının Gölgesinde Eğitim : TTB'ye Sunulan Rapor	33
Tomris Cesuroğlu ve Aysuda Kölemen Türkiye'de Okullar Neden ve Nasıl Açılmalı?	47
Adnan Gümüş Üniversite Bileşenleri İçin Yüz Yüze Eğitim	63
Çiğdem Arslan Pandemi ve Eğitim	73
Ünal Özmen Okullar Pandemi İle Mücadele Etmek İçin Açılmalı!	75
Mahmut Sümbül Pandemide Okulların Durumu: Mersin Örneği	77
Özgür Girişen Pandemide Okulların Durumu: Yalova Örneği	79
Sedat Ünsal Pandemide Okulların Durumu: Kayseri İli Örneği	81
Suphi Yıldırım Pandemide Okulların Durumu: Kocaeli Örneği	85

İKİNCİ BÖLÜM:
EĞİTİM SEN UZAKTAN EĞİTİME YAKINDAN BAKIYOR ARAŞTIRMA
SONUÇLARI

Pandemide Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Genel Sonuçları	89
Pandemide İlkokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri	101
Pandemide Ortaokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri	109
Pandemide Lise Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri	117
Pandemi Sürecinde Eğitim Sen Yükseköğretimde Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor Araştırması	127
Uzaktan Eğitimin Ardından Öğretmenlerin Yüz Yüze Eğitimde Öğrencilerin Öğrenme Kayıplarına İlişkin Görüşleri	141

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:
PANDEMİDE OKULLARDAKİ VAKA SAYILARINA İLİŞKİN
VERİLER VE DEĞERLENDİRMELER

15 Şubat-5 Mart 2021 Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları	153
5 Mart-12 Mart Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: Eğitimde Vakalar Artıyor! Tedbirler Alınmıyor!	155
12 Mart-19 Mart Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: Eğitimde Risk Artıyor, Tedbirler Alınsın, Aşı Yapılsın!	159
19 Mart-28 Mart 2021 Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: Yüz Yüze Eğitim ve Eğitim Bileşenleri Tehlike Altında!	161
29 Mart- 4 Nisan 2021 Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: Gelir Güvenceli 28 Günlük Tam kapanma Uygulansın! Aşı Yaygınlaştırılsın!	165
5 Nisan- 11 Nisan 2021 Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: Yüz Yüze Eğitim İçin Aşılama Hemen Şimdi!	167
12 Nisan-18 Nisan 2021 Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: Eğitimde Aşı İki Haftada Tamamlansın, Vaka Tabloları Son Bulsun!	171

Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: Eğitim Emekçileri Ölüyor, MEB Susuyor!	175
13 Eylül-17 Eylül 2021 Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: MEB Gerekli Tedbirleri Almayarak Yüz Yüze Eğitimi Riske Atmaktadır!	177
10 Eylül-24 Eylül 2021 Haftası Vaka Sayılarına İlişkin Veriler ve Değerlendirme: MEB, Sınıf Kapanmalarının Önüne Geçecek Tedbirleri Hızla Almak Zorundadır!	181
27 Eylül-01 Ekim 2021 Haftası Vaka Sayılarına İlişkin Veriler ve Değerlendirme: Yüz Yüze Eğitimin Riske Atılmasına Sessiz Kalmayacağız!	185
04 Ekim-08 Ekim 2021 Haftası Vaka Sayılarına İlişkin Veriler ve Değerlendirme: Yüz Yüze Eğitimin Sürekliliği Vakalar Gizlenerek Sağlanamaz!	189

Önsöz

Pandeminin üzerinden iki yılı aşan zaman geçti, eğitim alanını da etkisi altına alan oldukça zorlu bir dönem yaşadık. Pandemi süreci hala bitmiş değil, yaşamımızı etkilemeye devam etmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın 27 Haziran-3 Temmuz 2022 COVID-19 Tablosuna göre 57.113 vaka olmuş ve 25 yurttaş yaşamını yitirmiştir. Yaşadığımız ve yaşamakta olduğumuz bu süreci çeşitli boyutları ile değerlendirmeye ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın amacı da pandemi sürecinde eğitim alanında yaşananların bir kesitini kamuoyu ile paylaşmaktır.

Türkiye'de 16 Mart 2020'den itibaren pandemi riskine karşı uzaktan eğitime geçilmesi ile kamusal bir hizmet olan ve her çocuğun eşit bir şekilde faydalanması gereken eğitim hakkına ulaşmak güçleşmiş, hatta bazı çocuklar için eğitime erişim olanaksız hale gelmiştir. Özellikle düşük gelirli ve yoksul aile çocukları ile mevsimlik tarım işçiliği yapan çocuklar normal koşullarda bile eğitim olanaklarından yeterince yararlanamazken, uzaktan eğitim ile birlikte her çocuğun bilgisayar ve internet gibi teknolojik araçlara ulaşamaması bu çocukların eğitim sisteminden dışlanmalarına yol açmıştır.

Türkiye'de toplumsal sınıflar, cinsiyet ve cinsel kimlikler, etnik ve inanca dayalı farklı toplumsal kümeler; bölgeler, iller, ilçeler, mahalleler hatta okullarda ve okul içindeki şubeler arasında bile eğitime erişimde hem nitelik hem de nicelik olarak ciddi eşitsizlikler vardır. Salgın süreci ile birlikte eğitimde var olan toplumsal ve ekonomik eşitsizlikler daha da derinleşmiştir. Okullar kapalı iken çocuk işçiliği artarak devam etmiştir ve yoksul çocuklar uzaktan eğitime erişememiştir. Pandemide uzaktan eğitim eve kapanmaya yol açmış, kız çocukları toplumsal cinsiyet kalıpları içinde kendilerine uygun görülen ev içi işlere yönlendirilmiştir. Bu yönelim kız çocuklarının okula ilgisini olumsuz yönde etkilemiştir. Pandemide okulların kapalı kaldığı dönemde anadili farklı olan çocukların ne anadilini ne de Türkçe'yi öğrenme ve geliştirme olanakları olmuştur. Okulun dışında kalan yüzbinlerce göçmen çocuk, birbiri ile keşisen farklı ayrımcılıklarla birlikte eğitim hakkına erişememiştir. Engelli çocuklar, ebeveynleriyle birlikte pandeminin bu iki yılı içinde adeta unutulmuş çocuklar olmuştur.

Evler öğrenciler için okula dönüşmüşken, evde uygun bir çalışma ortamı bulamayan öğrencilerin evden öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri mümkün olmamıştır. Devlet okullarında okuyan öğrencilerin önemli bir kısmı uzaktan eğitime dahi ulaşamazken, özel okullardaki öğrenciler hem yüz yüze eğitimden hem de uzaktan eğitimden yararlanmaktadır. Devlet okullarında okuyan öğrencilerle özel okullarda okuyan öğrenciler arasındaki eşitsizliğin giderek büyümesi, milyonlarca öğrencinin eşit koşullarda eğitim alma hakkının ihlali anlamına gelmektedir.

Türkiye’de uzaktan eğitim süreci, eğitim ve bilim emekçilerinin özverisi, emeği ve yoğun çabasıyla hayata geçirilmiştir. Uzaktan eğitim süreci pandemi ile birlikte çok hızlı uygulamaya konulan bir süreç olarak olağanüstü koşullar altında gerçekleşmiştir. Uzaktan eğitim yapmak öğretmenlerin daha önce deneyimlediği bir çalışma olmadığından eğitim-öğretimi olumsuz etkilemiştir. Bu durumun eğitimin niteliğinin düşük olmasına yol açmıştır. Bu açığı kapatmak için teknoloji kullanımı ve çevrim içi eğitim-öğretimde öğretmen yeterliliklerinin artırılmasına yönelik olarak MEB’in etkin bir çalışması görülmemiştir. Uzaktan eğitime uygun ders içerikleri ve materyalleri hazırlamak da mümkün olmamıştır.

Pandemi sonrasında evlerini iş yeri gibi kullanmaya başlayan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim konusunda yeterli bilgi, deneyim ve zamanı olmadığı, çoğu durumda altyapı, cihaz, donanım ve yazılım eksiklikleri olduğu görülmüştür. Yüz yüze eğitime kıyasla çok daha sınırlı olan uzaktan eğitimde ve canlı derslerde, örgün eğitimde uygulanan eğitim programının aynısı verilmeye çalışılmış, eğitim programlarında bir seyreltme ve azaltma yoluna gidilmemiştir. Müfredatla paralel olarak ders kitapları da uzaktan eğitime uygun olmadığından canlı derslerde normal ders kitaplarının okutulması sorun yaratmıştır. Uzaktan eğitime uygun basılı ve dijital materyallerin yetersizliği gibi sorunlar süreci daha da zorlaştıran etkenler olmuştur.

Evlerini fiilen okul haline getiren eğitim ve bilim emekçileri, bilgisayar, internet erişimi, öğretim materyalleri gibi araçları bireysel çabalarla sağlamış veya satın almıştır. Yasalarla tanımlanmış sekiz saatlik çalışma süresi öğrencileri ve velileri desteklemek üzere daha uzun saatlere, akşam saatlerine ve hafta sonlarına kadar uzamıştır. Okul çağında çocukları olan eğitim ve bilim emekçileri evde sessiz bir yer bulmak için büyük özverilerde bulunarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu çabalara karşın, özellikle kadın emekçilerin yoğun ev içi emeği, eğitim alanının genel görünmezliği durumunun uzantısı olarak daha da görünmez kılınmıştır.

Eğitim ve bilim emekçilerinin evdeki emek süreci ve karşılaştığı güçlükler hakkında bir çalışma yapmayan MEB, bu görünmezlik algısıyla öğretmenlere eğitim ve deneyimlerinin dışında kalan işler vermek gibi uygulamalara girişmiştir. Öğretmenlerimiz hafta içi uzaktan eğitim derslerini gündüz saatlerinde işlemekle birlikte, bir yandan saat 18.00’den sonra ve cumartesi günleri uzaktan eğitim dersleri için yoğun hazırlık ve ders uygulaması yapmak zorunda kalmıştır.

Kamuda evden çalışma, dönüşümlü çalışma, uzaktan çalışma vb. gibi uygulamaların başlaması, eğitim ve bilim emekçileri açısından önemli tehditleri de beraberinde getirmiştir. Bazı illerde pandemi gerekçesiyle öğretmenler 'geçici görevlendirme' ile zaman zaman polis kontrol noktalarında ateş ölçmek ya da kalabalık yerlerde bilgilendirme broşürleri dağıtmak için görevlendirilmiştir. Farklı illerde, öğretmenlerin filyasyon ekiplerinde ya da çağrı merkezlerinde çalışmak için görevlendirildiği görülmüştür. Bu tür uygulamaların çoğu Sendikamızın ve kamuoyunun tepkisi üzerine iptal edilmiştir.

Devlet okullarında çalışan öğretmenlerin ek ders ücretleri kesilmiş, ardından hangi okulun kaç saat ders vereceği belirsizleşmiştir. Özel okullarda çalışan eğitim emekçilerinin yaşadığı sorunlar ise çok daha ağır olmuştur. 2020 yılının Mart ayından itibaren uzaktan eğitime geçildiği koşullarda bile tam zamanlı çalıştırılmak istenen ücretsiz izin maaşıyla ödemesi yapılan özel okullardaki eğitim emekçileri, Ağustos ayından itibaren uzaktan eğitim devam etse de canlı derslere bağlanmak için okula gelmeye zorlanmıştır. Aynı zamanda öğrenciler ve veliler ile sürekli kişisel telefonları aracılığıyla haberleşmek zorunda kalan eğitim emekçileri fiilen gece yarısına kadar çalışmak durumunda bırakılmışlardır. Özel okul, rehabilitasyon merkezleri ve özel özel eğitim merkezleri öğretmenlerinin sorunları bugün katlanarak artmaktadır.

Türkiye'de eğitim ve bilim emekçileri, eğitim sendikaları uzaktan eğitim sürecinin hiçbir aşamasında sürece dâhil edilmemiş, örneğin mart ayındaki EBA üzerinden yapılan canlı dersler öğretmenlere sorulmadan 60 dakika olarak belirlenirken Ağustos ayında tekrar başlayan canlı dersler 30 dakikaya düşürülmüştür. Öğretmenler bu süreçte baskı ve yönlendirmelerle bazı çevrimiçi eğitim platformlarını kullanmaya zorlanmıştır. Eğitim ve bilim emekçileri görevlerini yerine getirirken teknolojik anlamda kısıtlanmış, öğrencilerle uzaktan iletişim kurmanın ne kadar zor olduğunu bizzat yaşayarak görmüşlerdir.

Hem devlet okulu hem de özel okullarda çalışan eğitim emekçileri, pandemiye karşı aşılama konusunda da geri plana itilmişlerdir. Sonuç olarak pandemi döneminde uzaktan eğitimde eğitim emekçileri, sağlıksız koşullarda, güvencesiz, düşük ücretlerle ve esnek çalışmak zorunda bırakılmışlardır. Eğitim emekçileri çalışma saatlerinden çalışma koşullarına, ücretlerinden sağlıklarına kadar birçok belirsizlikle karşı karşıya bırakılmış, büyük bir stres altında çalışmak zorunda kalmışlardır.

Eğitim Sen, gerekli tüm önlemlerin alınarak, okulların fiziki olarak salgında güvenle kullanılabilir hale getirilerek ve ihtiyaç duyulan personel (sağlık çalışanı, temizlik görevlisi ve öğretmen) atanarak yüz yüze eğitimin başlaması gerektiğini sürekli olarak ifade etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı ise, pandemi koşullarında uzaktan eğitime erişimde yaşanan eşitsizlikleri gidermek yerine akşamdan sabaha birbiriyle çelişen kararlar alarak hem öğrencilerimizi hem de eğitim emekçilerini mağdur etmiştir. MEB'in eğitimde her şeyin güllük gülistanlık olduğuna dair algı yaratma çabası, gerek Sendikamızın kamuoyunu bilgilendirme dönük çalışmaları ile gerekse muhalif medyanın gerçek haberciliği karşısında MEB'in süreci doğru yönetemediği açıkça ortaya konulmuştur.

Türkiye’de okullarda, 2021-2022 eğitim ve öğretim yılı yüz yüze eğitim yapılarak tamamlandı. Üniversitelerde ise değişen oranlarda yüz yüze ve uzaktan eğitim, karma biçimde devam etti. Hem tüm öğretim tür ve düzeyindeki okullarda ve hem de üniversitelerde eğitimin niteliği, önceki eğitim sorunlarına ek olarak pandeminin de etkisiyle düşmüş durumdadır. Son aylarda ekonomik ve siyasal krizler, eğitim alanını derinden etkilemektedir. Bir yandan yeterli eğitim yatırımlarının yapılmaması ve öğretmen açığının kapatılamaması, diğer yandan yükselen enflasyon karşısında maaşları eriyen eğitim emekçilerinin emeğinin değersizleştirilmesi nedeniyle eğitimin sorunları artarak devam etmektedir. Eğitimin aşırı merkezileştirilmesi, özelleştirilmesi/ticarileştirilmesi, laik eğitimden uzaklaşılması, eğitimde erkek egemen kurumsallaşmanın yaygınlaşması ve 4+4+4 modelinin açıkça çökmüş olması izleyen yıllarda eğitimde ciddi radikal reformalara olan gereksinmeyi açıkça ortaya koymaktadır.

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası olarak öğrenciler ve eğitim ve bilim emekçilerinin eğitim ve çalışma koşullarının eşit ve eşdeğer hale getirilmesi, öğrencilerin ve eğitim emekçilerinin güçlendirilmesi ve özgürleşimi mücadelesini kamusal, bilimsel, laik, parasız, anadilinde, cinsiyet eşitliği sağlayan demokratik eğitim ilkelerimizle daha da büyüteceğiz.

Merkez Yürütme Kurulu

Sunuş

Nejla Kurul

Eğitim Sen 11. Dönem Genel Başkanı

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) "Virüsün yayılma hızı, ciddiyeti ve yetkililerin gerekli önlemleri almaması bizi alarm seviyesine getirdi." diyerek 11 Mart 2020 itibariyle 114 ülkeye yayılan salgın durumunu kamuoyuna açıkladığı günden bugüne salgın tehdidi altında iki yılı aşan bir süre geçirdik. Bu süre içinde ne yazık ki yeryüzünde (12 Mayıs 2022 itibariyle) 6 milyon 259 bin 945 kişi; Türkiye'de ise 98 bin 819 kişi yaşamını yitirdi. Bunlar devletlerin yansıttığı veriler kuşkusuz, sayının çok daha da büyük olması olasılığı var.

Henüz hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadığı salgın hakkında devletlerin ilk aylarda verdiği tepkiler toplu yaşam alanlarını, özellikle okulları kapatmak biçiminde oldu. İlerleyen aylarda okullarla ilgili olarak hükümetlerin yaklaşımlarında farklılaşmalar oluşmaya başladı. Çocukları salgından korumak amacıyla verilen bu kararlar toplumların sosyal ve ekonomik gelişkinliği ve demokratikleşme düzeyi ile bağlantılı bir seyir izledi. Çeşitli ülkelerde okulların açılması konusunda demokratik tepkiler ortaya konulurken vakalara ve ölümlere dair verileri paylaşmayan ve gizleyen ülkelerde, yurttaşların iktidara karşı duyduğu güvensizlik "eve kapanarak başının çaresine bakma" olarak özetlenebilecek yaklaşımlara da yol açtı. Ancak pek çok kesimin eve kapanma şansı yoktu ve özellikle emekçiler, işsizler, asgari ücretliler, aldıkları sosyal yardımlarla geçinemeyen yurttaşlar işe gitmek ve/veya iş bulmak için dışarıda olmak zorundaydılar.

Covid-19 sürecinde yaşamımızı sadece hastalık ve ölümler etkilemedi, Türkiye'de otoriterliğin artışı, toplumsal baskıların, militarizmin ve hak ihlallerinin yükselişi, emek, kadın, doğa sömürsünün tavan yaptığı bir döneme tanıklık ettik. Bu dönemde gelir ve servet dağılımı eşitsizlikleri, işsizlik ve yoksulluk devasa biçimde arttı. Emekçilerin millir gelirden aldığı pay azaldı. Salgın bahanesiyle siyasal iktidarın halk üzerindeki baskısı artarken, konulan grev yasaklarıyla da her türlü hak arama imkânı da ortadan kaldırıldı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmadı.

Tüm kamusal mekânlar kapatılabilirdi ancak “tam kapanma”lar dışında, özellikle çocukların, yaşlıların ve engellilerin yararlandığı mekânları açık tutmanın önemini bugün çok daha iyi görüyoruz. Okulları açık tutma konusunda çaba gösteren az sayıda ülke dışında, pandemide süreç, savunmasız kalan bu toplumsal grupların aleyhine gelişti. Salgınla mücadelede hastanelerde ve aile hekimliklerinde, laboratuvarlarda çalışmayı özverili biçimde sürdüren sağlık emekçilerinin küçük çocuklarının bakımı ve eğitimi de, bu olguya özgün olarak önlem almayan pek çok ülkede ciddi sorunlara yol açtı.

Türkiye’de COVID-19 salgınında tüm toplumsal kesimleri ve kentleri aynılaştıran aşırı merkezi/total yaklaşımlar benimsendi. Okullar ya tümüyle açıldı ya da tümüyle kapatıldı. Yasal eşitlik ilkesi, öğretim tür ve düzeylerine ve öğrencilerin gelişimlerine göre ortaya çıkan farkları görmezden geldi. Küçük yaş kümeleriyle ilgili olan okulöncesi eğitim kurumları ve ilkokullar, ortaokullar ile görece büyük yaştaki çocuklarla ilgilenen liselerin ve hatta üniversite öğrencilerinin gereksinimleri arasındaki farklar üzerinde neredeyse hiç durulmadı.

Türkiye’de pandemi yönetiminde kentler, semtler ve mahallelerdeki vaka ve ölüm sayılarına ve yurttaşların kimi özelliklerine göre mikro politika ve yerel politikalar konusunda gelişme sağlansa da çok hızlı biçimde merkezi eğitim politikalarına yeniden döndü. Ne yazık ki salgın sürecinde yurttaşların, çocukların ve gençlerin gerçek gereksinimlerini demokratik mekanizmalarla yerelden/aşağıdan duyan, gören ve hisseden politika üretimi çok sınırlı kaldı. Sağ, otoriter ve popülist politikalar izleyen AKP-MHP iktidar bloğu, merkeziyetçi, farklı gereksinimleri olan yurttaşları aynılaştıran ve dipteki dalgaları, kaynaşmaları görmeyen, olguları yüzeysel kategorilerle değerlendiren bir yönetim yaklaşımı izledi.

Pandemi sürecinde kamusal veri paylaşımına dayanan ve yetki ve sorumluluğu demokratik mekanizmalarla paylaşabilen, kamusal hizmetlerin ve özellikle eğitim hizmetinin yerelleşmesine olan gereksinme bir kez daha ortaya çıktı. Demokratikleşmeye hız verilerek merkezi yönetimler kadar yerel yönetimlerin güçlendirilmesine, yerel aklın ve duygunun ortaya çıkarılmasına olan gereksinme oldukça görünür oldu. Başlangıçta kamuoyu siyasal iktidarın açıklamalarını izlemekle birlikte eğitimle ilgili olarak emek ve meslek örgütlerinin paylaştığı vaka sayılarını, ölüm sayılarını, Eğitim Sen’in kendi olanaklarıyla izlediği kapanan sınıflar ve kapanan okullar gibi verileri yakından izlemeye başladı. Bu dönemde emekçilere, esnafa değil, özellikle sermayeye destek verildi. Salgın sürecinde resmi verilere genellikle kuşku ile yaklaşıldı, TÜİK’in paylaştığı enflasyon ve işsizlik verilerine olan güvensizlik ise bugün hala devam ediyor.

Türkiye’de ilk COVID-19 vakasının Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanması, DSÖ’nün salgını ilan ettiği gün olan 11 Mart 2020 günü oldu, o günden bu yana iki yılı aşan bir zaman geçti. İki yıldır hayatımızda olan COVID-19 salgınında okulları yaklaşık bir buçuk yıl kapalı tutan ülkeler oldu. Türkiye de ne yazık ki bu ülkelerin arasında yer aldı. Okulların kapatılmayla birlikte, salgının, çocuklar ve gençlerde ortaya çıkardığı bilişsel, psiko-motor ve duyuşsal sorunları görmezden gelen bu yaklaşım, gerekli önlemleri alarak okulları açma

konusunda etkin çabalar yürütmeyi engelledi. Salgına yakalanmaktan, hastalanmaktan duyulan kaygı, yurttaşları okulları açmak konusunda siyasal iktidarı zorlamaktan caydırdı, bu durum, “Önlemleri alın okulları açın!” şiarı ile hareket eden KESK, Eğitim Sen, SES gibi emek örgütleri ve TTB gibi meslek örgütlerinin ve aktivistlerin söylem ve eylemleri kamuoyuna ulaşana dek devam etti.

Kaygılar ve iktidara güvensizlik arttıkça eğitim kamuoyunda kapanma arzu edilir bir olgu oldu. Düşününün ifade ettiği “korku iktidarın en eski yönetim araçlarından biridir” sözü yaşamda karşılığını buldu. Salgının başlangıcının üzerinden bir yıl geçtikten sonra bile okullarda önlemler etkin biçimde alınmadı, kamuoyu alınan sınırlı sayıda önlemler konusunda da bilgilendirilmedi. Salgında okulları açık tutma çabasının, yeni okul binalarının inşası, yeni dersliklerin hazırlanması ve yeni öğretmen istihdamı gibi eğitim politikaları gerektireceği ve bunun merkezi yönetim bütçesinden Milli Eğitim Bakanlığı’na ayrılan ödeneğin artırılması anlamına geleceği de açıldı. 2021 Merkezi Yönetim Bütçesinden MEB’e ayrılan pay oransal olarak artmadı, hatta tersine düştü. Pandemi döneminde AKP-MHP iktidar bloğu çocuklar ve gençlerin eğitime yeterli ödenek ayırmayarak onların öncelikleri arasında olmadığını açık seçik ortaya koydu. 2022 yılı bütçe sürecinde de benzer bir yönelimin sonucunda ne eğitim yatırımları ne de personel harcamaları için yeterli ödenek ayrıldı.

Bu plansızlığın en somut örneğini Öğretmenlik Meslek Kanunu’nun ekonomik hükümleri oluşturmuştur. Öğretmenlik Meslek Kanunu’nu 2022 yılının ocak ayında TBMM’den geçiren siyasal iktidar, bu yasanın ekonomik sonuçlarını 2022 yılı bütçesi ile karşılayamayacağı için yürürlük tarihini 2023 Ocak ayına, yani bir yıl sonraya bıraktı. Kısa bir süre önce 2022 yılı bütçesi çöktü ve siyasal iktidar bir ek bütçe hazırlamak zorunda kaldı. Aslında bu ek bütçe değil başlıbaşına yeni bir bütçe çalışmasıydı. Bu da COVID-19 salgınında etkili bir plan ve program yapılmadan yol alındığını gösteren önemli işaretlerden birisiydi.

İzleyen dönemde farklı ülkelerin okullara ilişkin sonraki uygulamalarında farklılaşmalar görülmeye başladı. Salgın nedeniyle okullarda kapanmanın çocuklara etkisine ilişkin az sayıda da olsa araştırmaların sonuçlarına bakarak ve çeşitli önlemler alarak okulları açmak (başta Avrupa, kısmen de olsa Asya ve Amerika’da önce sıkı, sonra giderek gevşetilen önlemlerle) üzere yeni eğitim politikaları yaşama geçirilmeye başlandı.

Uzaktan Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Eşitsizliklere Etkisi

Salgın sürecinde okulları uzun süre kapalı tutmanın ve eğitimi uzaktan sürdürmenin çocukların ve gençlerin eğitimi, yani eğitim hakkı üzerinde çok olumsuz etkileri olmuştur. Toplumsal sınıfsal eşitsizlikler, cinsiyet, kültür ve kimlik farklılıklarının, engelliliğin ve mülteciliğin yol açtığı eşitsizlikler, hane halkı arasındaki eğitim eşitsizliklerinin daha açık biçimde görülmesine yol açmıştır. Türkiye’de sınıfsal eşitsizliklerin uzaktan eğitime yansımalarını, özellikle eleştirel medya sıklıkla gündemleştirmiştir. Eğitim sorunlarının eleştirel medyada en çok dillendirildiği dönem kanımca salgın dönemidir. Ancak siyasal iktidara yakın medya ve özellikle TRT, eğitim eşitsizliklerini görmeyen, duymayan ve

dillendirmeyen bir politika izleyerek halkın haber alma ve bilgilenme hakkını, özellikle sağlık hakkını ihlal etmiştir.

Okulların ve üniversitelerin çocukların/gençlerin hayatında ve toplumda çok önemli işlevleri vardır ve kapanmalarının toplumsal zararları çok yönlü olmuştur. Özellikle yoksul ve geleneksel ailelerde, sayıları açık olarak ortaya konulamasa bile, okulların kapalı olması, çocukların işçi olarak çalıştırılmasına, kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesine, toplumsal cinsiyet kalıpları içine hapsedilmesine yol açtığı düşünülmektedir. Öte yandan okula yeni başlayan ve eğitimin erken döneminde evde kalan çocukların anadilini ve Türkçe'yi öğrenmek için en önemli yaş dönemini kaçırmaması ve okula, çalışma yaşamına ve öğrenmeye ilgisini yitirmesi tehlikesi ile karşılaşmıştır. Çocuklar evde kaldığında ağır ihmal ve istismara uğrama ve şiddet görme riski artmakta, buna karşılık evde şiddetin ve istismarın belirlenmesi olanağı azalmaktadır.

Kadınların eve sığdırılmaya çalışılan yaşamı, “Hayat Eve Sığar” kampanyasının tersine onların kamusal alanda duyulur ve görülür olmasını ortadan kaldırmaktadır. Okulların kapalı olması, özellikle küçük çocuğu olan annelerin çocuk bakımı için özel alanda kalmasına yol açmıştır. Salgın dönemi ekonomik anlamda ataerkil kurumsallaşmaya hizmet etmiştir. Kadınlar, çocuklar ve yaşlıların eve kapanması nedeniyle daralan yaşam ve geçim zorlukları hane içi şiddetin artışına yol açmaktadır. Bu olgularla ilgili veriler, büyük ölçüde artan kadın cinayetleri ile ortaya konulmaktadır. Ancak salgın koşullarında kadın emeğinin değeri, hanenin tüm üyeleri tarafından anlaşılmıştır.

Okul ortamının sağladığı toplumsallaşma, farklı öğretmenlerle ve öğrencilerle etkileşim, okula gidiş ve eve dönüşlerin olanaklı kıldığı kentsel mekânlarla ve insanlarla etkileşim çocukların, çok çeşitli uyaranlarla karşılaşmasına yol açmaktadır. COVID-19 salgınında bir mekân olarak okulların önemi çok açık biçimde ortaya çıkmıştır. Uzun süreli öğrenme kayıpları ve salgının yol açtığı korku çocukların dolayımında toplumun genel zekâsı ve duygusunda azalmaya, yurttaşların beden ve ruh sağlığında olumsuzluklara yol açmıştır. Çocukların gelecekteki istihdamı edilebilirliği ve ücret düzeyi ile tamamladığı okul yılı sayısı arasında bir ilişki bulunmaktadır. Çocukların gördüğü eğitim yılı sayısındaki azalma, istihdamını olumsuz etkilemekte ve sonrasında ücretlerinde azalmaya yol açmaktadır.

Eğitim yoluyla toplumsal eşitsizliklerin azaltılabileceği savının toplumumuzda hala bir karşılığı bulunmaktadır. Bu durumda öğrenme kayıplarının toplumsal eşitsizlikleri artıracığı ortadadır. COVID-19 salgınından ve uzaktan eğitimdeki eşitsizliklerden en çok etkilenen toplumsal gruplar yoksul çocuklar, özel eğitime gereksinme duyan çocuklar, göçmen çocuklar, toplumsal cinsiyet rollerine kapatılan kız çocukları, çocuk işçiler ve anadili farklı olan çocuklardır. Bu çocuklar için demokratik okulun, onları güçlendiren, geliştiren ve kurulu düzenin verili koşullarından özgürleştiren okulun anlamı büyüktür. Uzaktan eğitime ulaşmada en çok güçlük çeken çocuklar bu gruplardır ve öğrenme kayıpları diğer çocuklara göre daha yüksektir.

Kölemen ve Cesuroğlu'nun aktarımlarına göre¹ okulları bir buçuk yıldır kapalı tutmak çocukların zihin gelişimini olumsuz etkilemiştir: uyarın eksikliği, farklı öğrenme ortamlarında yeti ve yetenekleri geliştirememeye, ekran karşısında edilgenlik, internet ve televizyon bağımlılığı, otizm ve dikkat eksikliği, vb. Uzaktan eğitimin çocukların duygu gelişimi sekteye uğrattığını ifade eden araştırmalar bulunmaktadır: depresyon, anksiyete, obsesif kompulsif bozukluk ve takıntılar, uyku bozuklukları, hayat kalitesinde azalma ile huzursuzluk ve konsantrasyon bozuklukları vb. Evde uzun süre kalma, devinim (psiko-motor) eksikliğine yol açmıştır. Hareketsizlik nedeniyle çocuklarda kas ve kemik dokusu kaybı, çocukluk çağı obezitesinde ciddi artış vb. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocuklar, gelişim kayıpları ve sağlığa olumsuz etkilerle karşı karşıya kalmışlardır.

Sağlık emekçilerinin evde yapılan uzaktan eğitime ilişkin değerlendirmeleri, salgının yayılımı arttığında ilk kapanacak yerlerin okullar olmaması; zorunlu kapanmaların ardından ilk açılacak yerlerin de okullar olması gerektiği yönünde gelişmiştir. Okulların kapalı kaldığı dönemde, çalışmak zorunda kalan sağlık emekçilerinin çocuklarını bırakacağı okulların olmayışı büyük sorunlar yaratmış, bu durum en azından okul öncesi eğitim kurumlarının açılması konusunda çabaları artırmıştır.

Eğitim Sen, yaklaşık bir yıl süren kapanmanın ardından okulların önlemler alınarak açılması konusunda gerek okullarda ve gerekse kentsel alanlarda ve sosyal medyada etkili çalışmalar yürütmüştür. Sendikal çalışmalarımız, genel meclis kararları ve gerekse şube ve temsilciliklerimiz ve üyelerimiz ile yürüttüğümüz tartışmalar bağlamında planlandı. Yapılan çalıştaylar, eğitimden hiçbir haber alınamadığı dönemde önemli bir işlev gören Sendikamızın yayınladığı “Eğitim Sen Günlükleri,” kapanan okulların, “Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor” araştırmaları, kapanan sınıfların ve vaka sayılarının Sendikamızca izlenmesi, Türk Tabipleri Birliği (TTB) ve KESK Sağlık Emekçileri Sendikası (SES), “okulları açın” diyen aktivistlerle karşılıklı kurumsal etkileşimlerimiz ve çevrim içi toplantılarımız çalışmalarımızı daha da güçlendirdi.

“Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor” şiarlı araştırmalarımız çevrim içi eğitime ilişkin bilgi üretimine ve bilginin toplumsallaştırılmasına, bir yandan da Sendikamızın izleyeceği politikaların oluşturulmasına katkıda bulundu. Kitabımızın ikinci bölümünde bu araştırmalarımızın sonuçları bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanı (MEB) Ziya Selçuk, 24 Şubat 2021’de aşılandığı fotoğraf ile öğretmenlerin aşılmasına başlandı. Ancak 8 Nisan 2021’de özel okullar da dahil olmak üzere 1 milyon 259 bin eğitim emekçisinin ismi Sağlık Bakanlığına bildirildi. Aradan ancak bir buçuk ay geçmesine karşın öğretmenlerin ancak % 10’u aşılanabiliyor. Sendikamız bu süre içinde okulların açılabilmesi için öğretmenlerin öncelikli olarak aşılmasını gereken meslek grupları arasında yer almasına yönelik etkin çalışmalar yürüttü. Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı’nı uyarın yazışmalar, basın açıklamaları ve eylemler yaptı.

1 “Cesuroğlu T. Ve Kölemen A. (2021) Pandemide Eğitim Gerçekleri – Türkiye’de Okullar Neden ve Nasıl Açılmalı” Genişletilmiş ikinci versiyonu”.

Eğitim Sen, aşı sıralamasında öğretmenlerin üst sıraya çıkarılması, başta eğitim emekçilerinin aşılınması ve önlemlerin alınarak okulların açılması, okul güvenliği, öğrencilerin ve öğretmenlerin sağlığı, COVID-19 salgınında uzaktan eğitimin niteliği ve kamuoyunu bilgilendirme konusunda çok etkin çalışmalar yürüttü.

Salgında Eğitim Sen'in Üç yaklaşımı

Eğitim Sen, bu çalışmaları sürdürken okulların kapalı olduğu dönemde pandemi ile mücadelede üç temel yaklaşım izlemiştir:

Bunlardan *ilki* bir emek örgütü olarak toplum sağlığı için mücadele etmektir. Eğitim Sen bu bağlamda belli başlı şu talepler üzerinde yoğunlaşmıştır: Siyasal iktidar vaka ve ölüm sayıları konusunda halkı doğru biçimde bilgilendirmelidir. Merkezi yönetim bütçe imkânları toplumun en zorda olan kesimleri için kullanılmalıdır. Pandemi yönetimine ilişkin kararlar iktidardan bağımsız görüş belirtebilen emek ve meslek örgütleriyle birlikte yerel ve demokratik mekanizmalarla alınmalıdır. Aşı entelektüel mülkiyet hakkı olmaktan çıkarılmalı ve toplumsallaştırılmalıdır ve küresel aşı eşitliği sağlayacak mekanizmalar için Dünya Sağlık Örgütü, devletler ve Türkiye'de siyasal iktidar ve emek ve meslek örgütleri enternasyonel düzeyde mücadele etmelidir. Ancak AKP-MHP iktidar bloğu Konfederasyonumuz KESK ve Eğitim Sen'in talep ettiği her konuda olumsuz bir sınav vermiştir.

Eğitim Sen'in salgınla mücadele yaklaşımlarından *ikincisi*, okulların kapalı olduğu dönemde çocukların ve gençlerin eğitim hakkının karşılanması için mücadele yürütmek olmuştur. Bu süreç içinde, eğitim yatırımlarına öncelik verilerek, yeni dersliklerin inşa edilmesi ve yeni öğretmen atamalarının yapılması gibi önlemlerin alınarak okulların bir an evvel açılması Sendikamızın temel talepleri arasında yer almıştır. Uzaktan eğitimle, evinde akıllı telefonu olmayan, tablet ve bilgisayarı hiç olmayan, internet erişimi olmayan çok çocuklu yoksul evlere hiç erişilememiştir. Toplumsal sınıfsal etkiler uzaktan eğitimde çok bariz biçimde ortaya çıkmıştır. Ancak MEB, *Milli Eğitim İstatistiklerini* sanki pandemi hiç yaşanmamış gibi yayınlamış, uzaktan eğitime erişemeyen beş milyonu aşan çocuk sayısı resmi istatistiklere yansımamıştır.² MEB, pandeminin iki yılı içinde oluşan toplumsal belleği istatistiklerle kaydetmeyerek kamuoyunun bilgilene hakkını engellemiştir. Uzaktan eğitim ortamı ve yol açtığı eşitsizlikleri her çocuk ve genci olumsuz biçimde etkilemiş olsa bile öğrenme kayıpları en çok yoksul hanelerde görülmüştür. MEB açıklamalarına göre sadece 700.000 çocuğa tablet sağlamıştır. Ancak tablet dağıtımında eğitim emekçilerinin görüşlerinin alınmadığı ve ayrımcılığın/siyasal kayırmacılığın yapıldığına ilişkin şikâyetler Sendikamıza sıklıkla ulaştırılmıştır. Oysa özellikle ocuklar ve gençler söz konusu olduğunda, çocuğun üstün yararından başka hiçbir ölçütün olmaması ve kaynakların adil ve eşit biçimde dağıtılması gerekir.

2 MEB. "Sayılarla Uzaktan Eğitim" Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, 9 Mayıs 2021. "21 Eylül 2020 - 18 Haziran 2021 tarihleri arasında 12.873.739 öğrenci ve 1.005.980 öğretmen EBA'yı, 836.384 öğrenci ve 177.344 öğretmen de EBAAkademik Destek'i aktif bir şekilde kullandı. <https://yegitek.meb.gov.tr/www/sayilarla-uzaktan-egitim/icerik/3237>, Erişim Tarihi: 14.06.2022

Eğitim Sen'in *üçüncü yaklaşımı*, salgında öğretmenlerin sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışabilmesi için gereken ekonomik, demokratik, fiziksel, psikolojik ve eğitsel koşulları oluşturmak olmuştur. Öğretmenlerin sağlıklı ve güvenli koşullarda çalışma hakkı ile öğrencilerin eğitim hakkı arasındaki ilişkilene ve kesişim, COVID-19 sürecinde çok açık biçimde görülmüştür. Öğretmen emeği ile çocuğun öğrenme süreci birbirinden ayrı düşünülemez. Eğitim Sen'in bu yaklaşımı, okullar kapalı iken öğretmenlerin bilişim teknolojisi olanakları ile evde desteklenmesi, ekonomik, demokratik ve özlük haklarında kayıpların olmaması, ücretli öğretmenlerin desteklenmesi, TİS sürecinde eğitim emekçilerinin ücretlerinin artırılması, psiko-sosyal olarak öğretmenlerin desteklenmesi ve güçlendirilmesi, angarya ile karşılaşmamaları ve okullar açılmadan öğretmenlerin aşılınması mücadelesi üzerine odaklanılmıştır.

Öğretmenler yüz yüze eğitim için yetiştirilmişler ancak COVID-19 salgınında uzaktan eğitim yapmak zorunda kalmışlardır. Bu sürece uyumları, MEB'in çalışmaları ile değil, kendi çabaları ve kolektif dayanışmaları sayesinde olmuştur. Uzaktan eğitimde öğretmenler, çevrimiçi derslere öğrencilerin katılımı düşük olsa bile, kapalı ekranlar karşısında özverili biçimde derslerini işlemeye çaba göstermişlerdir. Ancak kimi il ve ilçe yönetimleri ve okullar, öğretmenin ekran karşısında öğrencisi olmadığında ek ders ücretini kesmiş ve böylece ders hazırlığını yapıp bilgisayarını açan ve öğrencisini bekleyen öğretmenin emeğini ve yitip giden zamanını görmezden gelmişlerdir. Öğretmenler kendi ücretleri ile üretim girdisi olan bilgisayarları satın almışlar ve internet erişimi sağlamışlardır.

DSÖ tarafından pandeminin ilanından yaklaşık dokuz ay sonra (25 Kasım 2020) Türkiye Sinovac firması ile aşı anlaşması imzalanmıştır, 13 Ocak 2020'de yurttaşlar yaygın biçimde aşı olmaya davet edilmişlerdir. Türkiye 12 Nisan 2021'de Pfizer-BioNTech aşısı için anlaşma yapmıştır. COVID-19 salgınında çocukların yüz yüze eğitime başlamasını etkileyen en önemli etmenler biri öğretmenlerin aşılınmaya başlamış olmasıdır. Sağlık emekçileri ve 65 yaş üzeri kişiler ve kronik hastalığı olanlar ilk sırada aşı olmuşlardır. Eğitim emekçilerinin ikinci grubun 7. Sırasında aşı olacakları ifade edilmiştir. Aşı sıralamasında alt sıralarda bırakılan öğretmenlerin erken aşılınabilmesi konusunda Sendikamız çok ciddi çalışmalar yürütmüş, eğitim emekçilerinin unutulmasını engellemiştir. Bu dönemde Türkiye'de de çok sınırlı sayıda da olsa aşı karşıtları çıkmış, aşı karşıtları aşının gereği ve önemi konusunda tüm bilgilendirmelere karşın aşı olmayı reddetmiştir. Öte yandan küresel aşı eşitliği ne yazık ki sağlanamamış, aşı üzerindeki patent hakları kaldırılamamış, kapitalizm koşullarında COVID-19 salgını ile mücadele çok uzamış, yeryüzü genelinde COVID-19'dan ölenlerin sayısı 6 milyonu, resmi verilere göre Türkiye'de vefat eden yurttaşların sayısı 98 bini aşmıştır.

Okulların Açılmasıyla Yüz Yüze Eğitimin Durumu

Türkiye'de 6 Eylül 2022 okullar açıldı ve yaklaşık iki dönemdir yüz yüze eğitim sürdürülüyor. Üniversitelerde etkili önlemler alınmadığı için yüzyüze eğitim ve uzaktan eğitim karma biçimde sürdürüldü. Okulların kapalı kaldığı bir buçuk yıl içinde başta ciddi eğitim yatırımı harcamaları yaparak okul ve derslik inşa etme ve öğretmen ataması

konusunda MEB'nın attığı adımların çok yetersiz olduğunu ifade etmek gerekiyor. Türkiye'de tüm öğrencilerin ancak %21'i sınıf mevcudu 1-25 öğrencinin olduğu sınıflarda öğrenim görüyorlar. Sınıf mevcudu 1-31 olan öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı %54 civarında, yani derslik başına düşen öğrenci sayısı 32 ve üzerinde olan öğrenci oranı %46 olarak çok yüksek. Öğretmenlerin önemli bir kısmı, sınıfların kalabalıklığı nedeniyle iki-üç öğretmenin görevini tek başına sürdürüyorlar. Ayrıca bu rakamların yol açtığı sonuçları irdelerken sınıfın fiziksel büyüklüğünü de düşünmek gerekiyor.³ Örneğin 40-50 metrekairelik sınıflarda 31 öğrencinin pandemi sürecinde eğitimi kabul edilemez. Öğretmene 4 metrekaire alan ve öğrenciler arasında bir buçuk metre mesafe bırakmak gerektiğini düşündüğümüzde, 30 ve daha üzeri öğrencinin olduğu sınıfların ne denli kalabalık olduğunu görebiliriz. Derslik başına sayının 36 ve üzeri olduğu öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı %30'dur. Bu çocukların eğitim koşullarını iyileştirmek MEB'in en önemli faaliyeti olmalıdır. Salgın sürecinde birleştirilmiş sınıflar, kapatılmış köy okulları (20 bin civarında), deprem riski ve sel felaketi nedeniyle 'birleştirilmiş okullar' gerçeği ile karşı karşıya olduğumuz da anımsanmalıdır.

Derslik başına öğrenci sayısı bu durumda iken öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bakımından ciddi sorunlar bulunmaktadır. Aynı maaşı almalarına karşın öğrenci sayısı 20-25 olan öğretmenlerle sınıftaki öğrenci sayısı 37-54 arasında değişen öğretmenler arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak ancak kalabalık sınıfları seyreletmek için yeni öğretmen ataması ile mümkündür. Üstelik eğitim sistemi dışında öğrencileri ile buluşmayı bekleyen 600 bin civarında ataması yapılmayan öğretmen varken bu sorunu çözmek büyük önem taşımaktadır. Bakanlık kendi planlamalarına göre öğretmen ihtiyacını ortaya koymasına karşın ki bu bize göre yeterli değildir, bu ihtiyaca uygun öğretmen ataması yapmamıştır. Sayıştay raporuna göre 138 bin öğretmen ihtiyacı vardır.

Okul yöneticileri ve öğretmenler, 6 Eylül 2021'de açıldıktan sonra yaklaşık 40-50 gün yeterli yardımcı personel olmadan, yani okullar temizlenmeden eğitimi sürdürmüşlerdir. Okulların açılma tarihi belli olmasına karşın bu hazırlığın yapılmamış olması eğitimde plansızlığının diğer örneklerinden birisidir. Ayrıca okul içinde çalışan tüm emekçiler, iyi yetiştirilmiş ve kadrolu olarak atanmış kişilerden olmalıdırlar. Ancak okullarda yardımcı hizmetli gereksinmesi, Türkiye İş Kurumu'nun Toplum Yararına Programlar (TYP) yoluyla geçici ve güvencesiz istihdamla karşılanmaktadır. Okulların ve üniversitelerin kapalı olduğu dönemde, teknik, idari ve destek personel büyük ölçüde çalışmaya devam etmiş, ancak ekonomik ve özlük haklarında bir ilerleme olmadığı gibi farklı türde yıldırma süreçleriyle de karşı karşıya kalmışlardır.

COVID-19 salgının üzerinden iki yıl geçmesine karşın MEB, öğrenme kayıplarını ortaya çıkarmaya yönelik ne kapsamlı ve ciddi bir çalışma yapmış ne de müfredatın azaltılmasına, yeni dersliklerin inşasına ve yeni öğretmen atamalarına dair etkin çalışmalar yürütmüştür. Böylece siyasal iktidarın eğitime yaklaşımının, öğrencileri okul kapısından içeri alıp kalabalık sınıflara terketmek olduğu gözlenmektedir. MEB, öğretmenlerin

3 <https://ozgurdenizli.com/meb-butcesi-ogrencilerin-649-bini-kayip-yuzde-54u-kalabalik-siniflarda-adnan-gumus/>, 14.06.2022.

sorunlarını öğretmenlik kariyer basamakları ile kalabalık sınıflar sorununu da 'birleştirilmiş sınıflar ve birleştirilmiş okullar' ve MEB'in yayınladığı "Güncel Eğitim Politikaları 20. MEŞ. Tavsiye Kararları adlı yayında dillendirdiği "konteynir ve prefabrik okullarla" çözeceğini zannetmektedir. Salgın döneminde tüm okullar kapalı iken mesleki ve teknik liselerdeki öğrenciler çalıştırılmıştır. Öte yandan mesleki eğitim merkezlerinde çocuk işçiliği MEB eliyle yaşama geçirilmiştir.

Eğitimde sahada yaşanan eğitim sorunlarını hissetmeyen aşırı merkeziyetçi yapının il, ilçe ve okullardaki zekâyı ve duyguyu yok ederek katılım süreçlerinden dışladığı görülmektedir. OHAL dönemi sonrası eğitimde eşitlik, adalet ve özgürlüklerin kaybı pandemi ile birlikte öğrenme kayıpları ile birleşerek eğitim ve okullardaki tahribatı daha da artırmıştır.

OHAL döneminin ardından gelen COVID-19 pandemisi, en çok Kanun Hükmünde Kararnamelerle ihraç edilmiş eğitim ve bilim emekçilerini etkilemiştir. Siyasal iktidarın OHAL döneminde "ağaç kökü yesinler" dediği ihraç eğitim ve bilim emekçileri, iş bulma konusunda diğer işsizlere göre daha çok zorlanmışlardır. Eğitim Sen, KHK'li üyeleri ile can suyu düzeyinde de olsa yaşama geçirdiği hukuksal ve ekonomik dayanışmayı yedinci yılında da sürdürmektedir.

Merkez Yürütme Kurulu üyeleri olarak örgütlenme bağlamında Türkiye'nin tüm kentlerinde okulları ve zaman zaman üniversiteleri ziyaret ettik. Okullar ve üniversiteler açıldı, çocuklar okul kapısından içeriye doğru itildiler ancak okulların neredeyse yarısının fiziksel koşulları nitelikli bir eğitime uygun değil, eğitim programlarında bir değişiklik yapılmadı, öğretmenler hem geçen iki yılın kayıplarını hem de yeni programı çocuklara vermeye çalışıyorlar. Öğretmenler odasında, OHAL döneminde yerleştirilmiş korku hala hissediliyor, keder yerini sevince bırakmış değil. İfade özgürlüğünün en çok yaşama geçirildiği meslek olan eğitim ve bilim emekçileri kendilerini özgürce ifade etme konusunda güçlüklerle karşılaşıyorlar. Eğitim kurumlardaki baskılar nedeniyle örgütlenme özgürlüğü de olması gerektiği gibi yaşama geçirilemiyor. Bununla birlikte salgın döneminde Eğitim Sen'e gelen 12 binin üzerinde üyelerimizle daha güçlüyüz.

Salgın sürecinde MEB, 1-3 Aralık 2021'de Milli Eğitim Şurası'nı topladı. Şura'da siyasal iktidar kamuoyunu ve Şura'yı üç konu üzerinden yönlendirmeye çalıştı. Birincisi, sözde öğretmenlik meslek kanununun çıkarılması, mesleki teknik liselerde mesleki eğitim merkezleri yoluyla çocuk emeğinin sömürsü ve işletmelere kamu kaynaklarının transferi ve son olarak okul öncesi eğitimde dinsel eğitimin verilmesi. Siyasal iktidar bu üç konuda da hızlı yasal düzenlemeler ve bütçe tahsisleri yaptı. 7354 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu 3.02.2022 tarihinde yasalaştı. Bu yasaya bağlı olarak 12 Mayıs 2022 günü Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği çıktı. Ana muhalafet partisi CHP yasanın iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Yönetmeliğin çıkmasının ardından da Sendikamız iptali istemiyle 2 Haziran 2022'de Danıştay'a başvurdu.

Salgın sürecinde üniversiteler eğitimi uzaktan sürdürmüşlerdir. Yapılan araştırmalar uzaktan eğitimin niteliğinin oldukça düşük olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Üniversiteler bugün hala tam olarak yüz yüze eğitime geçmemişlerdir.

OHAL döneminde bilim insanlarının ve eğitim emekçilerinin ihracı, üniversitelerde bilgi üretimini ve üretilen bilginin toplumsallaştırılmasını büyük ölçüde geriletmiştir. Üniversiteler toplumsal sorunlar karşısında sessizliğini ve suskunluğunu sürdürmektedir. İnsan hakları ihlalleri karşısında hukuk fakülteleri, pandemide okulların bir buçuk yıl kapalı kalması karşısında eğitim fakülteleri ve pandemi ile mücadelede siyasal iktidarın yanlış politikaları karşısında tıp fakülteleri, doğanın yıkımı karşısında ziraat fakülteleri ve orman fakülteleri suskun kalmışlardır. Üniversitelerde siyasal iktidarın rantçı, dinci, ırkçı ve cinsiyetçi yapılanmasıyla başta genç bilim insanları ve teknik, destek ve idari personel olmak üzere yıldırmanın çok çeşitli biçimleri ile karşılaşmaktadırlar.

Özellikle ekonomik krizle birlikte vakıf üniversitelerinde çalışan bilim emekçileri yükselen enflasyon karşısında düşük ücretlerle uzun saatler çalıştırılma, güvencesizlik, farklı yıldırma türleri ile karşılaşmışlar ve örgütlenme çalışmalarına hız vermişlerdir. Eğitim Sen ilk kez bir vakıf üniversitesinde çalışan bir bilim emekçisini Sendikamıza fiili meşru sendikal yaklaşım ile üye yapmış, vakıf üniversitelerinden bilim emekçilerini fahri üye yapma çalışmalarını hızlandırmıştır.

Bu dönemde Boğaziçi Üniversitesi, öğrencileri, öğretim elemanları ve mezunları kayyum rektör atamasına, üniversite yönetiminin varolan demokratik üniversite kültürünü tahrip etmeye yönelik müdahalelerine karşı akademisyenler nöbetlerine devam etmektedirler. Direniş 76 hafta ve 527 gündür devam etmektedir. Üniversitenin bileşenleri Rektörlüğe sırtlarını dönerek “Kabul Etmiyoruz, Vazgeçmiyoruz!” demektedirler.

Eğitim Sen’in kamusal, bilimsel, laik, parasız, anadilinde, karma, cinsiyet eşitlikçi, demokratik eğitim mücadelesi ve eğitim ve bilim emekçilerinin ekonomik, demokratik ve özlük hakları mücadelesi salgın sürecinde de devam etti ve ediyor. Çocukları ve gençleri, geliştiren, güçlendiren ve özgürleştiren bir eğitim mümkün! İnsan onuruna yaraşır maaşlarla çalışan, demokratik bir eğitim iklimi oluşturularak eğitim ve bilim emekçilerinin ifade özgürlüğünü kullanabildiği bir eğitim mümkün! İnsandan, toplumdan ve doğadan yana bir üniversite mümkün! Düşünün dediği gibi, “Düş gerçeğin vekili ya da tamamlayıcısı”⁴ ise düşlerimizi ‘şimdi ve burada’ anlayışı ile yaşama geçirme uğraşısını sürdüreceğiz.

4 Eliane Bickert, Anna Ahmatova, Çok Sesli Sessizlik, Çev. Sevgi Tamgüç, Broy Yayınları, 1994.

I. Bölüm

Çalıştay Sunumları

Pandeminin Ekonomi Politikası

Mustafa Durmuş

Covid-19 sadece insan-toplum sağlığı konusunda çok ciddi tahribata yol açmakla kalmadı, aynı zamanda ciddi bir ekonomik krize de neden oldu. Daha doğrusu Salgın öncesinde var olan ekonomik durgunluğu, kapitalizm tarihinin en derin ikinci ekonomik krizine dönüştürdü.

Salgının derinleştirdiği bu ekonomik krizin bir önemli ayırıcı özelliği artık 5-7 yıllık döngüler biçiminde görülen bir kriz olmaktan çıkıp sistemik bir kriz haline gelmesidir. Bu nedenle de böyle bir krize karşı geleneksel genişletici para ve maliye politikalarının çözücü etkisi beklendiği kadar güçlü olmayacaktır.

Ayrıca dünya artık çoklu krizler dönemine girdi. Bu kendini ekonomik krizler, Salgınla iyice artan otoriterleşme biçiminde kendini gösteren liberal demokrasi krizi, iklim yıkımı gibi krizler biçimde gösteriyor.

İşin daha da vahim tarafı, IMF, DB, OECD gibi kuruluşlar tarafından (iyimserliklerini korusalar da) 2023 yılına kadar dünya ekonomisinde ciddi bir ekonomik toparlanma beklenmiyor. 2023 yılının sonunda dahi Covid-19 öncesi dünya hasılasının yüzde 5 daha altında bir hasılanın ancak yaratılabileceği öngörülüyor. Bu da kişi başı gelir düzeyinin 3 yıl sonra dahi 2019 ve öncesinin altında olacağı anlamına geliyor.

Kaldı ki böyle bir toparlanma herkesi dalganın üzerine çıkaracak, V ya da U tipi bir toparlanma değil, toplumsal eşitsizliklere uygun bir biçim olan “K” tipi bir toparlanma olacaktır. Şöyle ki teknoloji ve büyük sermaye şirketleri çok daha hızlı toparlanırken, Salgından en fazla etkilenmiş olan küçük ve orta ölçekli işletmeler (eğlence ve turizm sektörü gibi) çok zor toparlanacaklar. Devlet desteklerinden en çok yararlanan büyük işletmeler hızla toparlanırken, geride kalanlar, KOBİ’ler, mavi yakalı işçiler ve orta sınıf daha zor toparlanacaklar. Devlet desteklerinin belli kesimlere verilmesi eşitsizlikleri daha da artırırken, bu durum toplam talebi düşürecek, işsizliği ve özel sektör borçlarını daha da

artıracak. Şirket kurtarmaları yüzünden kamu borçları daha da artacak, bu da devlet mali krizi riskini canlı tutacak.

Kapitalizm Deri Değiştiriyor

Bu kriz kapitalizmin deyim yerindeyse bir sürüngen gibi deri değiştirmeye başladığını da gösterdi. Yani büyüüp gelişmesinin önünde engel teşkil etmeye başlayan demokrasi, hak ve özgürlükleri askıya almaya başladı. Nekro-kapitalizme yani; aşırı otoriter, militer, tekçi, ırkçı, cinsiyetçi, farklı kimliklerin düşmanı bir sisteme dönüştü.

Bu artık kapitalizmin yeni yüzünü oluşturuyor. Bu nedenle de, Salgında dahi ayrıcalıklı insanların ön planda tutulması, insanların sürü stratejisi adı altında hastalıkla baş başa bırakılmaları, bunlar yapılırken devletin ceberrut yüzünün daha da belirginleşmesi, azınlıkların, ezilen kimliklerin bu dönemde çok daha fazla baskılanmaları ve fatura ödemeye zorlanmaları tesadüf değil.

Covid-19 sürecinde Türkiye’de faşizmin kurumsallaşması, militarizmin ve sömürgeciliğin yükselişi, emek, kadın, doğa sömürsünün tavan yaptığı bir döneme tanıklık etmeye başladık. Bu dönemde gelir ve servet dağılımı eşitsizlikleri, işsizlik ve yoksulluk devasa biçimde arttı. Yoksulluk ve açlık giderek toplumsallaşmaya başladı. Salgın bahanesiyle siyasal iktidarın halklar üzerindeki baskısı artarken, konulan grev yasaklarıyla da her türlü hak arama imkânını da ortadan kaldırıyor.

Bu noktada bizi endişelendirmesi gereken olgu, yoksulluk, işsizlik ve ekonomik krizin derinleşmesi (bunları halkla bütünleşmek ve antikapitalist mücadeleyi yükseltmek için politikleştirecek bir örgütlü muhalefetin yokluğunda) kitlelerin giderek daha fazla sağ kayması, faşist gidişata destek vermesidir. Böyle bir tehlike ciddi bir biçimde mevcut.

Diğer taraftan Covid-19 bizim umutlanmamızı sağlayacak bazı önemli sonuçları da ortaya çıkardı. Öncelikle, Thatcher’in 1979 yılında ileri sürdüğünün aksine, “toplum diye bir şeyin var olduğunu” gösterdi. Farklı oranlarda ve biçimlerde etkilenmiş olsak da Salgının hepimizin ortak sorun olduğu gerçeğini ortaya koydu. Devletlerin toplumun ihtiyaçlarına sırt çevirirken, sınıfsal konumlarına uygun bir biçimde, küçük bir zengin-seçkin azınlığa hizmet edebildiklerini göstererek devlet olgusuyla yüzleşmemize imkân verdi. Ekonomilerin çöküşünden hareketle neo-liberal düşünce ve politikaların iflas ettiğini (etik olarak da) gösterdi. Son olarak temsili burjuva demokrasilerinin ne denli yetersiz olduğunu göstererek yeni bir demokrasi anlayışına olan ihtiyacı karşımıza çıkardı.

Yeni Paradigma ve Buna Uygun Radikal Reformlar Gerekliyor

Bu yüzden de kitlelerin önüne yeni bir paradigma ve buna uygun yeni radikal-reform önerileriyle çıkmak gerekiyor. Artık bizim farklı bir toplum, farklı bir ekonomi, farklı bir kamu finansmanı ve farklı bir demokrasi anlayışımız olmalı.

Bu salgın en derin etkisini kuşkusuz toplum ve insan sağlığı, eğitim ve alt yapı gibi alanlarda gösterdi. Bu alanların, son 40 yıldır uygulanmakta olan neoliberal özelleştirme ve serbestleştirme politikalarının sonucunda, ciddi biçimde tahrip edildiği ortaya çıktı.

Öyle ki sağlık hizmetlerinin ticarileştirilmesi ve metalaştırılması, ülkelerin, geniş emekçi kitlelerinin aşıya erişim başta olmak üzere, sağlık hizmetlerine erişimini imkânsız kılarak Covid-19 ile mücadeleyi zayıflattı.

Eğitim alanında, eğitimdeki sınıfsal eşitsizlikler, Covid-19 ortamında zaruri hale gelen labtop-bilgisayar ve internete erişimdeki eşitsizlikler, okullarda yüz yüze eğitim için gerekli önlemlerin alınmaması ve okullaşma alt yapısındaki yetersizlikler nedeniyle büyük sorunlar yaşanıyor. Üstelik bu sorunların neden olduğu tahribat daha çok gelecekte görülecek ve bu tahribattan başta kız çocukları olmak üzere emekçi sınıfların çocukları olumsuz etkilenecektir.

İşte bu nedenlerle hem sağlık, hem de ekonomik ve sosyal krizden daha piyasacı çözümlerle ya da biraz devletçi, biraz Keynesyen çözümlerle çıkabilmek mümkün değil. Bu süreçten ancak anti-kapitalist, bir o kadar da radikal ekonomik ve politik önlemlerle, politika ve stratejilerle çıkılabilir.

Ne Yapmalı?

- Öncelikle, kamu kaynakları başta olmak üzere, tüm kaynaklar öncelikli olarak Salgınla mücadele ve kitleselleşmiş işsizlik, yoksulluk ve açlıkla mücadele için kullanılmalı.
- Gelir ile istihdamın bağının kopmakta olduğu bu süreçte halkın gelirsiz kalıp yoksullaşmasının, açlık riski ile karşılaşmasının önlenmesi için istihdamdan bağımsız olarak herkese “Temel Gelir Güvencesi” verilmelidir. İçinde bulunduğumuz şu anda böyle bir öneri işçi sınıfını zayıflatmaz. Tersine onu, kadını güçlendirir ve yoksul kitlelerin gerici faşist hareketlere kaymasını önleyebilir.
- Adil yaşanabilir bir ücretlendirme politikası hayata geçirilmeli ve ücretler düşürülmeksizin çalışma saatleri düşürülerek işsizler için istihdam yaratılmalı. Ayrıca kitlesel işsizliğin azaltılabilmesi için piyasalara bel bağlamaktan vazgeçilerek, toplum için yararlı, doğa dostu yeşil yatırım alanlarında kamu garantili istihdam programları başlatılmalı. Bu programların finansmanı Merkezi Yönetim Bütçesi’nden karşılanırken, yürütülmesi ve kontrolü yerel yönetimler eliyle gerçekleştirilmelidir.
- Mevcut kamusal hizmet sunumları daha da geliştirilip, çeşitlendirilmelidir.

Eğitim Alanındaki Finansman İhtiyacı

Eğitim alanında ortaya çıkan ya da daha da derinleşen sorunların çözümü ile ilgili olarak finansman kaynaklarının neler olacağı çok önemli bir husus. Bunun için yeni bir kamu finansmanı ya da kolektif (sosyal) finansman perspektifine ihtiyacımız var.

Kısaca sırasıyla; vergileme konusunda yeni bir perspektife gereksinim var. Ayrıca ülkeyi çevreleyen küresel bir ekonominin uluslararası finans kapitalin emrine girmiş olduğu gerçeğinden hareketle yeni ekonomik krizler, eşitsizlikler ve sosyal çöküşlerle karşı karşıya kalma ihtimalimiz bir hayli yüksek. Bu gidişatı durdurabilmenin (son tahlilde) kapitalizme son vermekle mümkün olabileceğinin bilincinde olmalıyız.

Diğer yandan bugünden, sistem içi radikal reform önerilerini gündeme getirmemiz ve bunların gerçekleşmesi için mücadele vermemiz de gerekiyor. Bu reformlar öncelikle finansman modelleri ile ilgili olmalı. Yani köklü bir biçimde yeni bir kolektif (sosyal) finansman perspektifi oluşturmali, buna uygun para ve kredilendirme modelleri ve vergi sistemleri tasarlamalı ve servet vergisi gibi vergileri böyle daha büyük bir çerçeve içinde tasarlamalıyız.

Temel İnsan Hakları ile Bağ Kurma Zorunluluğu

Bu bağlamda, öncelikle, kolektif finansman ve maliye politikaları ile insan ve doğa hakları arasında bağ kurmak durumundayız. Hem kamu parası, hem kredi/finans, hem de vergileri içeren mali sistemleri ve politikaları tasarlarken, uygularken, izlerken ve değerlendiren bir çatı olarak temel insan hakları ilkelerini ve doğanın korunmasını esas almaliyiz.

Yani para, finans ve vergi sistemleri temel hakların gerekliliklerine göre yeniden tasarlamalı ve uygulanmalı (bugün bunun tersi yapılıyor). Bu sistemler ve politikalar böyle hakların hayata geçirilebilmesi amacının birer aracı olarak kurgulanmalı, uluslararası insan hakları beyannamesinin ilke ve yükümlülüklerine tabi tutulmalı. Devlet bütçeleri de, temel hak ve özgürlüklerin önlenmesi ya da sınırlandırılması için değil, bunların hayata geçirilmesi ve daha da genişletilmesi ve güçlendirilmesi için kullanılabilecek araçlar olarak görülmeli.

Sosyal Varlık/ Yurttaş Varlık Fonu

Bugünden dayanışma fonu biçiminde bir 'sosyal varlık fonu' kurulabilir ve ihtiyaç duyulan temel kamusal hizmetler bu fon tarafından finanse edilebilir. Bu fonun finansman kaynağını Covid-19 ile birlikte ortaya çıkan kazançların vergilendirilmesi anlamına da gelecek olan ve bir tür servet vergisi öncülü niteliğindeki bir 'dayanışma vergisi' oluşturabilir.

Daha ileri ve kalıcı bir seçenek olarak, yurttaşların ortak mülkiyetine ait bir 'yurttaş varlık fonu' kurulabilir. Bu fon yatırımlarını, oranı yükseltmiş kurumlar vergisi ve servet vergisinden sağlayacağı vergi gelirleriyle finanse edebilir. Böyle bir fon aracılığıyla, gelir eşitliğini sağlayacak ve gelecek kuşakları gözetebilecek sosyal harcamalar finanse edilebilir.

Artan oranlı bir vergileme ile finanse edilmiş bir 'yurttaş varlık fonu', kalıcı bir yatırım fonu olarak, kamusal, bireysel ve kurumsal varlıklardan daha fazla toplumsal değer yaratmanın ilerici ve kapsayıcı bir yoludur. Devletten özerk bir biçimde doğrudan yurttaşlar tarafından ve şeffaf bir biçimde açıkça belirtilmiş hedefler doğrultusunda yönetilebilir.

Eğitim Alanının Finansmanına Dönük Öneriler

Böylece nitelikli bir eğitim hizmetine ücretsiz erişimin insan hakkı olduğundan hareketle, eğitim alanına ilişkin olarak kısa ve orta-uzun vadeli aşağıdaki önerilerde bulunabiliriz.

- » **Kısa vadede;** mevcut Merkezi Yönetim Bütçesi kullanılabilir. Bunun için “Yedek Ödenek” uygulaması hemen hayata geçirilebilir. Çünkü 5018 Sayılı Kanun çerçevesinde Genel Bütçenin yüzde 2’si oranında bir yedek ödeneye başvurulabilir. Ayrıca “kurumlar arası ödenek aktarması” söz konusudur ki Milli Savunma Bakanlığı ya da Emniyet Gn. Md.’ne ait ödeneklerini bir kısmı Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine aktarılabilir. Son olarak olağanüstü dönemlerde kullanıldığı gibi “ödenek üstü harcamaya” başvurulabilir.
- » Ancak **orta ve uzun vadede** daha kalıcı önlemlere başvurmak daha doğru olacaktır.
 - Bunun için “ayırıcı vergileme” uygulamasına geçilebilir. Yani belli vergilerin belli hizmetler için kullanılması yoluna gidilebilir. “Earmarking” olarak adlandırılan bu uygulama (iyi bir toplumsal denetim koşuluyla) örneğin eğitim ve sağlık için toplanan vergilerin sadece bu hizmetleri karşılamak amacıyla kullanılmasını sağlayabilir.
 - Böyle bir bütçe içi mekanizmanın kaynaklarını ise sermaye kesiminden alınacak gelir vergisi, kurumlar vergisi ve servet vergisi oluşturmalıdır. Bu amaçla öncelikle Gelir Vergisi tarifesinin dik artan oranlı bir biçimde düzenlenerek, yani hem gelir dilimlerinin sayısının artırılması (örneğin 6-7 basamak), hem de bunlara denk düşen oranların giderek büyüyen bir biçimde yükseltilmesi (yüzde 60’a kadar), tarifenin ilk dilimine denk düşen oranın düşürülmesi ve yaşanılabilir bir ücret düzeyinin vergi dışı tutulması gerekiyor.
 - Tarife böyle belirlenirken, sermaye geliri elde edenlere sağlanan cömert muafiyet, istisna ve indirimlere de son verilmeli. Bu yolla hem faiz, kâr payı ve yüksek düzeyde kira geliri elde edenlerin daha yüksek oranda vergilendirilerek yeni kaynak yaratılması, hem de işçilerin, emekçilerin üzerindeki dolaysız vergilerin yükünün azaltılması mümkün olabilir.
 - Benzer bir biçimde Kurumlar Vergisi oranı yüzde 35’e yükseltilmeli, gerekirse büyük ve küçük işletmeler için iki farklı vergi oranı uygulanmalı, ancak bu verginin kapsamındaki muafiyet ve istisnalar, indirimler asgaride tutularak vergi kayıpları önlenmeli. Vergi cennetlerine kaçışı önleyecek önlemler alınmalı.
 - Son olarak, artan oranlı, kalıcı bir servet vergisi, hem Covid-19’un neden olduğu (başta aşı üretimi olmak üzere) sağlık ve eğitimle ilgili olarak ortaya çıkan ek hizmetlerin gerektirdiği finansmanı sağlayabilecek, hem derin yoksulluğa karşı halkı korumak için gerekli olan “Temel Gelir Güvencesi” gibi bir programı finanse edebilecek, hem de gelir ve servet dağılımı eşitsizliklerini azaltmaya yardımcı olabilecek bir içerikte tasarlanmalı.

Pandemide Sağlıklı Eğitim

Selma Atabey / SES Eş Genel Başkanı

Tüm dünyayı etkisi altına alan ve halk sağlığının yanı sıra eğitimden ekonomiye tüm alanları ciddi boyutlarda etkileyen COVID-19 pandemisinin 11 ayını geride bıraktık. Pandeminin seyri başlangıcından itibaren bulaş sayısında inişli çıkışlı bir tablo görülürken maalesef geline nokta da Türkiye’de başarılı bir pandemi yönetimi uygulandığını söylemek mümkün değildir. Vaka artışlarının yükselişe geçtiği günlerde ülkemizde tartışılan en önemli konulardan biri ise okulların açılması veya açılmaması meselesi. Farklı yaşlardan milyonlarca öğrenci aylardır eğitim hakkından mahrum kalmışken, ülkemizde eylül ayında kademeli olarak okulların açıldığı dönemde takip ettiğimiz kadarıyla yeterli hazırlığın yapılmadığı idi ve şimdi okulların tekrar açılacağı tartışmaların yürütüldüğü bu dönemde okulların açılmasının gerekli önlemler alındığı takdirde ne kadar elzem olduğudur.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan resmi istatistiklere göre ülkemizde, 2019-2020 eğitim öğretim yılında kamu ve özel olmak üzere toplam 68.589 okulda 18.241.881 öğrenci eğitim görmektedir. Çalışan toplam öğretmen sayısı ise 1.117.686’dır. Pandemi nedeni ile okullarda eğitime ara verilmiş, dersler çevrimiçi olarak uzaktan yapılmaya başlanmıştır. Aradan geçen 11 ay süre boyunca, hükümetin pandemi ile mücadelede izlediği yola paralel bir şekilde, eğitime nasıl devam edileceği konusunda da büyük bir muamma ve tüm toplumun çıkarlarını gözeten bir yol haritası maalesef çıkarılamamıştır.

Görüş ve Öneriler:

Ülkemizde öğrenci sağlığı konusundaki faaliyetler, büyük oranda, 2016 yılında MEB ve Sağlık Bakanlığı tarafından imzalanan ‘Okul Sağlığı Hizmetleri İşbirliği Protokolü’ çerçevesinde yapılmaktadır. Bu protokol 2021 yılına kadar devam edecek, taraflar düzeltme istemezlerse otomatik olarak üç yıl daha uzatılacaktır.

Sağlık Bakanlığı okul sağlığı hizmetlerini oluşturduğu mevzuatta dört boyutta ele almaktadır; öğrenci sağlığı, okul çevresi, sağlık eğitimi ve okul çalışanlarının sağlığı. Bu

boyutların her biri mevzuat ve uygulama boyutunda pandemi göz önünde bulundurularak Sağlık Bakanlığı tarafından yeniden incelenmesi sağlamalı ve uzun yıllar süreceğini ön gördüğümüz pandemi sürecini gözetken noktadan tekrar ele alınarak yeniden düzenlenmelidir.

Okul sağlığı hizmetleri, öğrenciler ve okul personelinin aileleri ile birlikte sağlığının değerlendirilmesi, geliştirilmesi, sağlıklı okul yaşamının sağlanması ve sürdürülmesi; öğrenciye, okula ve dolayısıyla toplumun yaklaşık beşte birini oluşturan topluluğa bir de ebeveynleri eklersek toplumun yarısını kapsayan nüfusa sağlık eğitimi verilebilmesi ve bu doğrultuda uygun koşulların sağlanması için yapılan çalışmalardır. Bu çalışmaların etkin yapılması her bir öğrenci için önemli ve elzemdir.

Bunu vurgulamak önemlidir. COVID-19 pandemisi asıl olarak sağlık sisteminde halk sağlığının ve koruyucu sağlık hizmetlerinin önemini çarpıcı bir şekilde ortaya koydu. Sağlık sisteminde ihmal edilen sağlıkla ilgili bazı çalışma alanları tekrar gündeme geldi ve sağlıkta dönüşüm programının sağlıktaki yıkımı açıkça gözler önüne serilmiş oldu.

Bu kapsamda koruyucu sağlık hizmetlerinin dört önemli ögesi vardır. Hastalıktan ve kazalardan korumak, erken tanı ve izlem, rehabilitasyon ve sağlığın geliştirilmesidir. Bu öğelerin hepsi pandemi döneminde ve sonrasında okul sağlığını korumak için öğretmenler, okul yöneticileri ve sağlık birimleri ile iyi bir yönetim ve izleme fonksiyonu oluşturulmalıdır.

Okullarda oluşturulacak sağlık birimi, bu konuda eğitim almış bir okul sağlığı hemşiresi ve olanaklar dahilinde okul sağlığı hekiminden oluşturulmalıdır. Özellikle öğrenci sayısı çok yüksek olan okullarda sağlık birimi oluşturulması daha da önem kazanmaktadır. Özellikle pandemi sürecinde Sağlık birimi, okul yönetimi ve öğretmenlerden oluşan pandemi kurulu gibi kurullar oluşturulabilir.

Bu protokol ve mevzuatların asıl amacı, öğrencilerin ve çalışanların sağlığının korunması, temizlik ve hijyen konusunda teşvik ve geliştirme, sağlıklı okul yaşamının sağlanması ve sürdürülmesi, öğrenciye ve dolayısıyla topluma sağlıklı hayat tarzlarının ve alışkanlıklarının kazandırılması ve sağlık eğitiminin verilmesi amacıyla yapılacak iş ve işlemlerde eşgüdüm sağlanması olarak belirlenmiştir.

Pandemi döneminde okul sağlığının istenen bir düzeye gelebilmesi için okulda sağlık birimlerinin bulunması yeterli değildir. Okul sağlığı hizmetleri aynı zamanda nüfus bazlı olarak verilen birinci basamak sağlık hizmetleri ile de ortak bir çalışma yürütülmelidir. Okul sağlığının planlanması ve izlenmesinde hem merkezi hem de yerel olarak Millî Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı işbirliği yapmaktadır. Fakat okul sağlığını korumakta istenilen düzeyde sağlık hizmetine erişilememekte ve planlamaların yetersiz olduğunu düşünmekteyiz. Doğal olarak bu bir sistem sorunudur, insanların sağlığı ve güvenliği yerine kâr odaklı bir sağlık sisteminde, olması gereken okul sağlığı ve güvenliği hizmetleri oluşturulamamakta bu da önümüzde bir mücadele başlığı olarak durmaktadır.

2016 yılında çıkarılan bir genelgeyle okul kantinlerinde satışı yapılabilecek gıdalar ve uyulması gereken hijyen kuralları ve bunların nasıl denetleneceği ile ilgili olumlu diyebileceğimiz bir genelge mevcuttur.

Bu genelge ile zararlı besinlerin satışının durdurulması olumlu bir gelişme olsa da kantinlerde satılan yiyecekler öğrencilerin sağlıklı beslenmesi için yeterli değildir. Özel okullarda öğrencilere yemek verilmekteyken, yatılı bölge okulları dışında kalan kamu okullarındaki öğrenciler bu hizmetten mahrum bırakılmaktadır. Sağlıklı beslenme öğrencilerin gelişimleri ve pandemi döneminde hastalığa karşı direncini artıracaklarını düşünürsek beslenme bu açıdan çok önemlidir. Ancak birçok öğrenci, ekonomik durumları nedeniyle iyi beslenememekte ve okul kantinindeki yiyecekleri satın alma konusunda bile birçok öğrenci zorluk yaşamaktadır.

Sağlıklı bir eğitim süreci geçirebilmek için her okulda çocukların yaşlarına göre gündelik besin ihtiyacını gözeten taze ve sağlıklı yemek çıkmalı, bu hizmet tamamen ücretsiz verilmelidir.

Dünya sağlık örgütünün sağlığı sadece hastalıkların ve sakatlığın önlenmesi değil, fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlandığı göz önünde bulundurulduğunda, okulda öğretmenler tarafından öğrencinin birçok hastalığının erken teşhiste ve yaşadığı toplumda karşılaştığı birçok riskin tespitinin yapılmasında oldukça büyük bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin evde yaşadıkları veya yaşamaları muhtemel şiddet ve cinsel istismarın tespitinin yapılması okuldaki öğretmen veya rehber öğretmenin yaklaşımıyla doğru orantılı olarak tespiti yapılabilmekteydi. Pandemi süreci ile birlikte okulların kapatılmasıyla evde kalan ve 20 yaş altına getirilen sokağa çıkma kısıtlılığı kimi öğrencilerin yaşadıkları olumsuzlukları dile getireceği ve çözüm bulacağı bir mekanizma kalmamıştır. Bu öğrencilerin ev içinde yaşadığı şiddet veya cinsel istismarın olasılığı ve boyutlarının ne durumda olduğunu maalesef bilmiyoruz. Okulların açılmasıyla bu durumun tespitini yapmak ve çözüm yollarını üretmek için birlikte işbirliği yapmanın önemini vurgulamak isteriz. Ayrıca kamuda rehber öğretmen sayısını artırılması bu konuda önemli bir başlık olarak durmaktadır.

Türkiye'deki okul sağlığı hizmetlerinin bir salgına hazırlıklı olacak şekilde örgütlenmediği sivil toplum kuruluşları, sendikalar ve emek meslek örgütlerinin bu sürece dahil edilmediği ve yine kurumlar arası işbirliğinin yetersiz olduğu açıktır. Pandemi toplum sağlığı ve bağışıklığı kavramından çok uzak yönetilmeye çalışıldığı için ortada kocaman bir başarısızlık ve bir yıldır eğitimden uzak öğrenciler sonucunu doğurmuştur. Ancak pandemi yönetiminde bireysel sorumluluktan daha fazlası devlet kurumlarına düşmekte ve eğitime, sağlığa ayrılacak bütçe ile toplumun her kesimini bu sürece dahil etmekle mümkün olacaktır.

Okullarda alınacak tedbirler konusunda önerilerimiz:

- 1- Öğretmen, okul çalışanları ve servis şoförleri dahil okullar açılmadan aşıları tamamlanmalıdır.

- 2- Okulda fiziksel mesafe kurallarına uyulmalıdır.
- 3- Okullar amacı dışında toplantı ve etkinlikler için kullanılmamalıdır.
- 5- Su ve sabun dışında dezenfektan her sınıfta, tuvaletlerde, yemekhanelerde, giriş ve çıkışlarda bulunmalıdır
- 6- Kalabalık okullarda başlangıç saati ve dağılma saatinde iyi bir planlama yapılarak öğrencilerin aynı anda giriş çıkışları düzenlenmelidir.
- 7- Hasta olduğundan şüphelenilen öğretmen ve öğrenciler hemen ayrıştırılmalı, virüs taşıdığı belirlenen öğrenciler damgalanmamalıdır.
- 8- Her okulda okul sağlığı ve güvenliği birimi olmalıdır. Okullarda bu konuda eğitim almış en azından bir okul sağlığı hemşiresi olmalı ve bu birim mutlaka okulun bulunduğu bölgedeki birinci basamak sistemi ile birlikte çalışmalıdır.
- 9- Okul sağlığının öncelikleri bölgelere göre değişebilir. Tek bir standart model uygulamanın mümkün olmadığı bilinmeli, her okul kendi koşulları içinde değerlendirilmelidir.
- 10- Millî Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında yapılan protokoller pandeminin uzun yıllar süreceği düşünülmeli ve genelgeler pandemi şartları göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmelidir.
- 11- Okullarda bu süreçte birer pandemi kurulu olmalıdır.
- 12- Okulların ticari kaygıyla yapılan dezenfeksiyon işlemlerinden kaçınması gerekir. Aşırı dezenfektan madde kullanılması astım gibi birçok rahatsızlığa yol açabilir.
- 13- Pandemide önemli olan sürecin iyi yönetilmesidir. Okul servislerinden sınıflara, okula tuvaletlerinden yemekhaneye, çocukların alışveriş ettikleri yakın dükkânlara kadar (kırtasiye, bakkal) salgın yönetimine geniş açıdan bakılmalıdır.
- 14- Sınıflardaki öğrenci sayısı fiziksel mesafeyi koruyacak şekilde sınırlandırılmalıdır.
- 15- Tüm okullara ücretsiz ve nitelikli maske, dezenfektan, ateş ölçer ücretsiz temin edilmelidir.
- 16- Duvarlara, tuvaletlere, merkezi görünen yerlere pandemi ile ilgili eğitim afişleri asılmalıdır.
- 17- Koruyucu sağlık ile ilgili konular tüm derslere entegre edilmelidir.
- 18- El yıkamanın en az 20 saniye olması ve sık sık öğrenciler el yıkamaya teşvik edilmelidir.
- 19- Her teneffüste pencerelerin açılarak sınıfların havalandırılmasına dikkat edilmeli ve klimaların uygunluğu kontrol edilmelidir.

COVID-19 Salgınının Gölgesinde Eğitim⁵

Nejla Kurul / Eğitim Sen 11. Dönem Genel Başkanı

Giriş

Okullar ve üniversiteler, insanca bir yaşamın, üretken, demokratik, emeğe saygılı, özgürleştirici ve onurlu bir yaşamın inşa edileceği; oldukça genç, sevinçli, dinamik söylem ve eylem alanlarıdır. Eğitimin, okulların ve üniversitelerin içkin olarak ilerletici bu yönü siyasal iktidarlar tarafından geriletiliyor. Bu nedenle eğitim alanı, gerek neoliberal eğitim politikaları ve gerekse yeni muhafazakâr siyasal İslamcı-Türk'cü erkek egemen “aynılaştırıcı” eğitim politikaları nedeniyle eşitsizlik, tahakküm ve baskının yaşandığı alanlar haline geldi. Kaba ya da inceltirilmiş biçimleriyle sömürü, tahakküm ve eşitsizleştirici baskı politikaları, eğitim ve bilim emekçilerinin, öğrencilerin ve velilerin kendini yeterince ifade edememelerine, kendi içlerine kıvrılmalarına, insani güç ve yetilerini açımlayamamalarına yol açıyor.

COVID-19 salgını ile birlikte okullar ve üniversiteler tamamen görünmez, duyulmaz, hissedilemez ve dili olmayan devasa bir “boşluk” haline geldi. Yüz yüze eğitim neredeyse Mart ayından bu yana yapılamaz oldu. Yüz yüze eğitime alternatif olarak uzaktan eğitim çalışmaları başlatıldı. Ne var ki uzaktan eğitim önceki eşitsizliklerin daha görünür hale gelmesine, daha da derinleşmesine yol açtı, artık okullar ve üniversiteler arası eşitsizliklerin yanı sıra evlerdeki/hanelerdeki eşitsizlikleri konuşuyor ve ne yapılabileceğimizi tartışıyoruz.

Eğitim politikalarını geliştirenler, karar alıcılar ve uygulayıcılar olarak iki temel soru ile karşı karşıyayız: COVID-19 salgını ne zaman geriletilir ve denetim altına alınabilir? Bu soruyla iç içe olarak okullarda ve üniversiteler, hangi koşullarda ve ne zaman yüz yüze eğitime geçebilir? Okullar ve üniversitelerin COVID-19 pandemisi yaşandığı sürece kapalı olması seçeneği artık kabul görmüyor. Okulların ve üniversitelerin hangi koşullar

5 Nejla Kurul () TTB COVID-19 Pandemisi 10. Ay Değerlendirme Raporu için hazırlanmıştır. https://www.ttb.org.tr/kutuphane/covid19-rapor_10.pdf, 8.07.2022.

yaratılarak, hangi önlemler alınarak ve hangi süreçler izlenerek açılacağı konusu da eğitim kamuoyunun gündemine giderek daha çok yerleşiyor.

COVID-19 Salgını Ne Zaman Ortadan Kalkar?

Aralık 2019'da, Çin'in Wuhan şehrinde bir deniz ürünleri pazarında, nedeni bilinmeyen çok sayıda pnömoni hastasının olduğunun bildirilmesiyle, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), ilk olarak 12 Ocak 2020'de bu şikâyetlerin sebebinin yeni tip bir koronavirüs olduğunu (2019-nCoV) açıkladı ve 11 Şubat 2020'de bu yeni virüs SARS-CoV-2 olarak adlandırıldı.

DSÖ başkanı Ghebreyesus, 31 Aralık 2019 tarihinde COVID-19 kodlamasının açılımını; belirli bir bölgeyi, hayvan türlerini veya insanı damgalamaktan kaçınmak için “korona” için “CO”, “virüs” için “VI”, “hastalık” için “D” şeklinde tanımladı. Salgın Çin'den kısa sürede birçok ülkeye yayılarak tüm dünyayı etkileyen küresel bir krize dönüştü. Sonuç olarak 30 Ocak 2020 tarihinde DSÖ, COVID-19'un ‘uluslararası halk sağlığı acil durum’ olduğunu kabul ederek uyarıda bulundu. Aynı aileden olan bu virüslerin ortak çıkış noktasının yarasalar olduğu kabul görmekle beraber, insanları enfekte eden Coronavirüslerin hayvanlardan taşındığı tezi şimdilik geçerliliğini koruyor⁶.

Türkiye’de Sağlık Bakanlığı, DSÖ’nün 30 Ocak 2020 “uluslararası halk sağlığı uyarısı” karşısında gerekli önlemleri almada hızlı ve enerjik davranmadı. DSÖ’nün 11 Mart tarihli açıklamasında yaşananların pandemi olarak değerlendirilebileceğini ilan etmesinden sonra Türkiye’de ilk resmi COVID-19 vakası da ortaya çıkmış oldu. Sağlık Bakan Yardımcısı Şuayip Birinci imzasıyla yayınlanan makaleyi anımsadığımızda, CHP Ankara Milletvekili Murat Emir’in gündeme taşımasıyla, Sağlık Bakanlığı’nın açıklamalarının tersine ilk vakanın 11 Mart’tan önce görüldüğünü öğrendik. Emir’e göre, “Şubat ayında COVID-19 pozitif tanı 24 hasta Mersin’de tedavi altına alınmış; oysa Bakanlık, Türkiye’de ilk vakayı 11 Mart olarak açıklamıştı.”

Bu gelişmelerden sonra Sağlık Bakanlığı, makaledeki tarihin “sehven yazılmış” olduğu açıklamasını yaptı⁷. Sağlık Bakanlığı’nın vaka ve ölüm sayılarına ilişkin verilerinin gerçeği yansıtmadığına ilişkin yakın zamana dek devam eden kuşkuları da dikkate aldığımızda, açık ve şeffaf olmayan bir yönetimin kamuoyunu nasıl kolayca manipüle edebileceğini, toplum sağlığını değil ekonomiyi önceleyebileceğini görüyoruz.

Türkiye kamuoyunun COVID-19 pandemisine ilişkin olarak verili gerçeği bilme ve gerçek veriler ışığında gerekli önlemlerin alınması için baskı oluşturma hakkı ve sorumluluğu var. Ancak bu hak ve sorumluluk salt aktüel durumla sınırlı olmamalı! Salgınların çıkış nedenleri konusunda da kamuoyu bilgillemeli ve uzun erimli önlemlerin alınmasını sağlamak konusunda kamuoyu daha enerjik ve etkin olmak zorunda. Kamuoyunu bilgilendirme ve etkinleştirme konusunda hem ana akım medyanın hem de üniversitelerin suskun kaldığı bir salgın dönemi geçiriyoruz. Yeniden hissetmek, düşünmek ve konuşmak gerekiyor.

6 TÜBA. (2020). Küresel Salgın Değerlendirme Raporu. Ankara. <http://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/kovidraporu/T%C3%9CBA%20Covid-19%20Raporu%206.%20G%C3%BCncelleme.pdf>

7 <https://odatv4.com/saglik-bakanligindaki-korona-skandalinin-altindan-ne-cikti-07102031.html>

Küresel bir yıkımla insanlığın yok oluşunu önlemenin tek yolu, COVID-19 gibi, virüslerin neden ve nereden ortaya çıktığı sorusu hakkında açık ve net bir bakış açısına sahip olmaktır. Eleştirel düşünürlere göre COVID-19 bir neoliberalizm pandemisi, tarihsel kapitalizmin içinde yaşadığımız küreselleşmiş aşamasının bir ürünüdür. Kapitalizm, doymaz kâr güdüsüyle hareket eden örtüsünü tüm gezegene yayıyor. Şirketlerin kârlarını arttırmasını sağlayan küresel üretim zincirleri, her ülkeyi en ufak kriz karşısında savunmasız hale getiriyor.

Milyarlarca kişi, COVID-19 salgını ile içinde yaşadığı sistemin ve kapitalist üretim yordamlarının ilişkisini tam olarak kuramıyor. Milliyetçi reflekslerle virüsün ilk çıktığı ve yayıldığı yer olarak Çin'i suçluyor ve suçlamalar komplo teorilerine kolayca bağlanıyor. Virüsün ortaya çıkışı ve yayılmasının nedenini bir "ülkenin komplosu", bir "doğa olayı" ya da metafizik bir durum olarak değerlendiriyor ve "salgın geldi ve bunu yaşamak ve atlatmak zorundayız" diyorlar. Ne var ki COVID-19'un giderek büyüyen rakamlarla yeni salgınlara dönüşmemesi için salgının nedenleri hakkında esaslı biçimde düşünmeye ve eylemeye gereksinme var. Bu savı, resmi raporlarla da desteklemek mümkündür.

Yeni salgınlara çıkış nedenleri çok çeşitlidir ve büyük bir kısmı içinde yaşadığımız kapitalist politik ekonomi ile ilişkilidir. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) raporu da bu ekonomi politikanın ekolojik yönlerini de vurgulayarak salgınlara çıkış nedenlerini açıklıyor⁸:

İklim değişiklikleri-düzensizlikleri: aşırı sıcaklıklar ve su yetersizliği, yağmur rejimi (kuraklık, sel, su baskınları), sivrisinek ve kemirici artışı, demografik ve insan davranış değişiklikleri (nüfus artışı, köyden kente göç, kentlerin büyümesi ve devasa kentler, cinsel davranış değişiklikleri, madde bağımlılığı, ayaklanmalar, göçler.

Sosyoekonomik faktörler: göçler, mevsimlik işçiler.

Ekolojik değişiklikler: yaban hayatı alanının genişlemesi veya daralması, insan-hayvan ilişkilerinde değişim, hayvan, kuş ve deniz canlıları gibi konaklar, hayvanların ve kuşların göç karakterleri, yaban hayatını etkileyen müdahaleler, sokak hayvanlarında artış, toprak özellikleri ve arazi kullanım değişiklikleri, biyosistem etkisi, baraj projeleri ve sulu tarım faaliyetler, orman azalması-artması, seller-kuraklık.

Artropod rezervuarlar ve vektör yayılımı.

Hijyen ve sanitasyon eksikliği.

Hastane tedavileri ve direnç problemi: kan transfüzyonu, doku-organ nakli, bağışıklığı, baskılanmış kişi artışı, antibiyotik direnci.

Küresel ticaret: gıda ve yem, hayvanlar ve kuşlar, cansız taşıyıcılar.

Küresel seyahat.

Savaşlar.

Teknolojik Gelişmeler: gıda teknoloji değişimi, ilaçlar, laboratuvar tetkik imkânlarının artması, hastalık bildirimlerinde duyarlılık artışı, laboratuvar çalışmaları, biyoterörizm-biyolojik silah çalışmaları.

Mikrobiyal adaptasyon ve değişim.

TÜBA'nın ifade ettiği salgınların çıkış nedenleri salt doğa olayları değil, açıkça ekolojik ve toplumsal inşalardır. Kapitalizm, onulmaz ve içkin kâr hırsının yarattığı ekolojik yıkımla, COVID-19 salgını ile kavradığımız gibi, insanlığın var oluşunu tehdit ediyor. Kapitalizmin doğrusal büyüme ve sermaye birikimi hızını sürekli daha da arttırma yönündeki kaçınılmaz eğilimi, emeği ve doğayı sınırsızca sömürme ve araçsallaştırma mantığı, doğayla birlikte insanlığı koşar adım bir felakete doğru sürüklüyor.

COVID-19 pek çok şey öğretti: Yaşam artık eski biçimiyle sürdürülebilir değil. Gündelik yaşamda radikal bir dönüşüme gereksinme var. Yeni ilişkilene biçimlerine olan ihtiyaç hiç olmadığı kadar yakıcı. Bir virüs, eğitim ve sağlıktaki yaygın üretim yordamlarını alt üst etti. İnsan ilişkilerinde ve insan-nesne etkileşiminde fiziksel mesafeyi dayattı. Kapitalizmin ekolojik tahribat, yaban hayatına müdahale ve denetimsiz kentleşmesine bir tokat attı. Doğanın insan türüne ilettiği mesaj şuydu adeta: “Sömürgeleştirme sırası bende, kaç kaçabilirsen!”⁹

COVID-19, maskesiz nefes alabilmenin ne denli değerli bir insani edim olduğunu gösterdi. Dostları sevgiyle kucaklamanın anlamını öğretti. Şimdi istesek de istemesek de “davetsiz konuk” olan virüsün bedenlerimizden uzak durması için maske, hijyen ve fiziksel mesafe önlemlerine uymak zorundayız. Hem kapitalizmin hem de COVID-19'un engellediği yaşamımızı bir süre yeni biçimiyle sürdürmek durumundayız. Önümüzdeki birkaç yılın COVID-19 ile mücadeleyle geçeceğini biliyoruz. Aşı üretimi başladı, bir ilerleme kaydedildi, bununla birlikte aşının kullanıma hazır olması zaman alacak. Üretilen aşının gelişmekte olan dünyaya, özelliklere toplumun mülksüzlerine ulaştırılması da zaman alacak!¹⁰

İnsan doğanın efendisi olmaktan vazgeçmek zorunda! İnsan merkezli kapitalist doğa anlayışından kopup doğa-insan uyumuna ve birliğine dayalı bir dünya kavrayışına geçmemiz gerekiyor. Küresel bir yıkımla insanlığın yok oluşunu önlemenin tek yolu bu.

Okullar ve Üniversitelerde Yüz Yüze Eğitim Hangi Koşullarda Ne Zaman Başlar?

Bu sorunun cevabı büyük ölçüde birinci soruya bağlı olmakla birlikte COVID-19 salgını sürerken halen Türkiye’de bir süredir devam eden uzaktan eğitimin durumunu ortaya koymak ve hangi önlemler alındığında salgına rağmen yüz yüze eğitimin nasıl yapılacağı sorularına yanıt vermek gerekiyor.

9 https://mektepligazete.com/haber/detay/prof_dr_nejla_kurul_yazdi_egitim_butcesinde_covid19_yok 9.01.2021.

10 Aynı.

Pandemi Günlerinde Milli Eğitim Bakanlığı Ne Yapıyor?

MEB ve YÖK, üniversiteler ve okulları kaç gün açık tutabildi? Uzaktan eğitimde ne kadar başarılı oldular? MEB COVID-19 salgını sürecinde öğrendikleri ve yaşadıklarıyla eğitim alanında, okullar ve üniversitelerde salgın ve sonrasında ne tür bir eğitim stratejisi izleyebilir? Bu sorular oldukça önemli, çünkü MEB, YÖK ve üniversiteler, biz yurttaşların dolaylı ve doğrudan vergileriyle eğitim, araştırma ve topluma hizmeti işlevlerini sürdürüyorlar. Bu kurum ve kuruluşların yakın zamanda hazırladıkları politika ve bütçe gerekçesi ve sunumları, mevcut durumu nasıl gördükleri ve algıladıkları ile en azından önümüzdeki bir yıl içinde neler yapabileceklerini ortaya koyuyorlar.

Öncelikle eğitim politikalarını geliştirmek ve uygulamaktan sorumlu Milli Eğitim Bakanlığı'nın COVID-19 salgını dönemlerindeki politikalarını incelemek yerinde olacaktır. 11 Mart 2020'den sonra okullar üç hafta tatil oldu. Ardından okullar üniversitelerle birlikte Mayıs'ın üçüncü haftasına kadar kapandı. Bakanlığa göre 16 Mart 2020 itibarıyla okullara ara verme ile birlikte bir hafta gibi kısa bir süre içinde uzaktan eğitime geçildi. Bu arada uzaktan eğitim çalışmaları da başladığı için üniversitelerde ve okullarda eğitimin Haziran ayı içinde uzaktan devam edeceği ifade edildi. Böylece 16 Mart'tan itibaren Haziran'a dek okullar kapatılmış ve öğrenciler eğitimlerini Bakanlığa göre TRT EBA TV üzerinden ve online olarak yapmaya başlamıştı. Salgın günlerinin ilk yarıyılı uzaktan eğitim hazırlıkları, uyum süreci ve uzaktan eğitimi uygulama çalışmaları ile geçti. Bu dönem, salgının yol açtığı şaşkınlık ve belirsizliğin kararları etkilediği bir dönem olarak değerlendirilebilir.

Ne var ki pandemi günlerinde eğitim alanı için strateji ve taktiklerdeki yanlış kararların ve uygulamaların olduğu dönem Haziran ayı ve sonrasında ortaya çıkmaya başladı. Haziran ayı itibarıyla okullarda eğitim sona erdi ve milyonlarca öğrenci karnelerini e-okul üzerinden aldı. Haziran ve Temmuz'da havalar sıcak iken okullar yüz yüze eğitime açılabilirdi, ne var ki turizm gelirlerini kaybetmemek için sanki salgın yokmuşçasına Haziran ve Temmuz aylarında okullar tatil edildi. Bu sürecin ardından yine okulların ne zaman açılacağı sorusu sorulmaya başlandı.

Buna göre Bakanlık bir takvim çıkardı. Bu takvime göre, 31 Ağustos -18 Eylül 2020 arası günler, geçen dönemin telafisi için uzaktan eğitim yapılması amacıyla planlandı. Böylece COVID-19 pandemisi sebebiyle 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı 31 Ağustos'ta uzaktan telafi eğitimiyle başladı. Ne var ki milyonlarca öğrenci ders başı yapacakken Eğitim Bilişim Ağı (EBA) sistemi çöktü. Öğretmen ve öğrencilerin giremediği sistem, "çok kalabalık" uyarısı verdi. Bu olayla birlikte, Milli Eğitim Bakanlığı'nca Eylül başında yapılan bir açıklamaya göre, Elektronik Bilişim Ağı'nın (EBA) halen sadece 1 milyon interaktif uzaktan eğitim kapasitesine sahip olduğunu öğrendik. Çocukların 3-4 saat ekran önünde oturmasının yeterli olduğu düşünülse bile (günde üç kez tekrarlanan) bu rakam, aynı gün içinde yedi ve sekiz çocuktan sadece birisinin gereksinmesini karşılayabiliyor. EBA bir

çocuğun ve gencin katılabildiği ama kalan yedi ve sekiz çocuk ve gencin katılamadığı bir altyapıya sahip¹¹.

Sonuç olarak uzaktan eğitim alt yapısının da çok yetersiz olduğu ortaya çıktı. Elektrik Mühendisleri Odası'nın basın açıklamasına göre, ülkemizde uzaktan eğitim açısından bir facia yaşanıyor. Çocukların maksimum yüzde 48.5'inin evinde sabit interneti vardır. Çocukların ve gençlerin çoğunluğunun bilgisayar hatta televizyonu bulunmuyor, internet erişim hızları da 8.5-10 Mbps düzeyindedir¹². Siyasal iktidara göre, Dünya Bankası'ndan alınan 160 milyon dolar ile 2023'e kadar bir milyon olan interaktif uzaktan eğitim kapasitesinin 5 milyona çıkarılması hedefleniyor. Ancak bu proje beklenirse çocuklar ve gençler için çok geç kalınmış olacak.

Bununla birlikte 21-25 Eylül 2020'de okul öncesi, 1. Sınıflar uyum haftası olarak bir gün okula gittiler. 28 Eylül-2 Ekim okul öncesi ve 1. Sınıflar haftada iki gün yüz yüze diğer günler uzaktan eğitim olmak üzere harmanlama modeli ile eğitimi sürdürdüler. 12 Ekim itibari ile köy okullarındaki tüm kademeler yüz yüze eğitime başladı. İlkokul ikinci, üçüncü, dördüncü sınıflar ile merkezi sınavlara girileceği için kritik sınıflar olan sekizinci ve on ikinci sınıflar da haftada iki gün yüz yüze diğer günler uzaktan eğitim aldılar. 2 Kasım beşinci ve dokuzuncu sınıflar haftada iki gün yüz yüze eğitim diğer günler uzaktan eğitime başladı. 16 Kasım'da ara tatil oldu.

Ancak vaka sayılarındaki ve salgın nedeniyle ölümlerdeki artış nedeniyle 23 Kasım 2020'de tüm eğitim tür ve düzeylerinde uzaktan eğitime geçildi. Anaokulları 23 Kasım'da yüz yüze eğitime devam ettiler, ne var ki bir hafta sonra tekrar kapatıldılar. 15 Aralık 2020'de velilerin, sağlık emekçilerinin talebi ve milli eğitim müdürlükleri kararı ile yüz yüze eğitime devam edebilecekleri kararı alındı. Bu makalenin yazıldığı tarihte, okul öncesi eğitim kurumları yüz yüze eğitime devam ediyorlar. Buna karşın ilkokul, ortaokul ve liselerde tüm eşitsizlikleri ve yetersizlikleri ile 'sözde uzaktan eğitim' devam ediyor. Şunu ifade etmeliyiz ki son on ay içinde çocuklar ve gençler, yaklaşık bir ayı biraz aşan bir süre ile haftada iki gün olmak üzere yüz yüze eğitim yapabildiler.

MEB, uzaktan eğitime erişim konusunda "tıklama" sayısı gibi zayıf bir gösterge dışında hiçbir veriyi paylaşmıyor. Eğitime ilişkin kararlara demokratik kitle örgütleri ve sivil toplum örgütlerini dahil etmiyor. Karar alma mekanizmaları son derece otoriter bir nitelik taşıyor.

MEB Bütçesinde COVID-19 Yok!

Öncelikle şunu ifade etmeliyiz ki MEB'in önümüzdeki bir yıl için politika ve mali belgesi olan 2021 yılı bütçe dokümanlarında ne (uzaktan) eğitimin durumuna dair ne de ne de

11 <http://www.tmmob.org.tr/icerik/emo-cocuklarimizin-gelecegi-icin-uzaktan-egitim- ihtiyaclari-devlet-tarafindan-karsilansin> 9.01.2021.

12 EMO, Aynı.

geleceğe bağlanan bir politika tartışması var. 2021 bütçesinden MEB'in bakış açısını çıkarmak zor değil! MEB'e göre COVID-19 salgınının kapladığı bir sahne var; bu sahneyi değiştirmeye dönük yapabilirlikler nerdeyse çok sınırlı, küçük müdahaleler dışında bir şey yapılamaz. Bakanlığın bu bakış açısı COVID-19 pandemisi karşısında teslim olduğu anlamına geliyor. Toplumdan bir talep de yükselmeyince Bakanlık kapalı okulları yönetmeye devam ediyor.

Bütçe kanunu teklifinin TBMM'e geç getirilmesi, eklerinin sonradan milletvekillerine ulaştırılması, program bütçe tekniğine çok hızlı geçilmesi nedeniyle olsa gerek, tüm bir eğitim sisteminin bütçesi birkaç performans göstergesine indirgenerek hazırlanmış görünüyor. Öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynlerle birlikte yaklaşık 50 milyon yurttaşı ilgilendiren MEB bütçesi, birkaç bin kişinin çalıştığı bir şirket bütçesinden bile az detay (sorun belirleme, duyarlı bir gerekçe oluşturma) içeriyor. Gerekçede eğitimin gerçek sorunlarına dair çok az değerlendirme var, şeklen yeni havası veren ama "eski tas eski hamam" anlayışıyla hazırlanmış bir bütçe teklifi ile karşı karşıyayız.

İkincisi, Milli Eğitim Bakanlığı 2021 Bütçesinin salgına dair öngörüsü çok zayıf. Kapitalist iş bölümüne göre toplum sağlığı eğitimin işi değil! Salgından korunma ve tedavi sadece Sağlık Bakanlığı'nın işi. Bütçede salgına dair vurgunun yetersizliği, Sağlık Bakanlığı'nın vaka sayılarını illere ve mahallelere göre şeffaf ve doğru biçimde açıklamaması ile de ilişkili. Öğretmenlerin sosyal medya paylaşımlarından eğitim ve okul yöneticilerinin de salgına ilişkin verileri kararttıklarını öğreniyoruz. Üzüm üzüme bakarak kararıyoruz¹³.

Sayıştay Denetim Raporunun (2019) kimi önerileri, 2021 bütçesi gerekçesine pek de yansımamış. Kısaca Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi, COVID-19'un gelişimine göre önlemleri özenle açığa çıkartan, etkin demokratik katılımı inceltten, eğitimin çoklu anlam dünyasına seslenen bir bütçe değil. Sessiz, soyut ve her şeyi sürecin kendi akışına bırakmaya dönük bir bütçe denilebilir.

Eğitimin başlıca iki gelir kaynağı var: Okulların bütçe dışı gelirleri ve büyük ölçüde doğrudan ve dolaylı vergilerle oluşan Merkezi Yönetim Bütçesinden Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) ayrılan ödenekler. Okulların bütçe dışı gelirleri, Okul Aile Birlikleri kanalıyla toplanıyor. Bu gelirler, kantin kira ve diğer gelirleri, otopark gelirleri, okul içi etkinliklerden ve 'bağış'lardan oluşuyor. Okul türlerine göre döner sermayesi olan okulların elde ettiği gelirler de var, bununla birlikte oranı çok yüksek değil. Okulların bütçe dışı gelirleri, yüz yüzeliğin kırılğanlığında çocuklardan, dolayısıyla ebeveynlerden toplanan gelirlerden oluşuyor. Okul içinde toplanan gelirler 60 kalemin üzerine çıkmış durumda. Okullarda yaratılan gelirin miktarı birbirlerinden oldukça farklı. Yani okulun bulunduğu semtte hangi toplumsal sınıfın üyeleri konaklıyorsa bu gelirin miktarı ona göre oluşuyor. Yani bana "okulunun semtini söyle sana bütçe dışı gelirini söyleyeyim" denilebilecek nitelikte bir olgu söz konusu. Okullarda gelir yaratma sürecinin öğrenci-öğretmen ilişkisini,

13 https://mektepligazete.com/haber/detay/prof_dr_nejla_kurul_yazdi_egitim_butcesinde_covid19_yok.09.01.2021.

aralarındaki güveni olumsuz etkilediğine ve ciddi eşitsizliklere yol açtığına dair çok sayıda araştırma var. Sayıştay raporuna göre 2019 yılında, Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemine (TEFBİS) kaydedilen, okul-aile birliği gelirlerinin toplamı 1,34 milyar TL. MEB bütçesinin kabaca yüzde 1’ine yakın. Bu gelirlerin uzaktan eğitim koşullarında kesintiye uğrayacağı kesin.

Eğitim harcamalarının asıl kaynağını Merkezi Yönetim Bütçesinden (MYB) MEB’e ayrılan paylar oluşturuyor. Merkezi Yönetim Bütçesinden Milli Eğitim Bakanlığı’na ayrılan ödenekler il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri kanalıyla okullara ulaşıyor. 2021 Eğitim Bütçesi kabaca 146,9 milyar TL. Bu rakam Merkezi Yönetim Bütçesinin yüzde 12’sine karşılık geliyor. Önceki yıla göre yüzde 17’lik bir artış olmuş. Yükseköğretim ödeneklerini de dahil ettiğimizde (45 Milyar TL) eğitime MYB’nden ayrılan pay yüzde 14,2’ye yükseliyor. Sağlık ve eğitim ödeneklerini topladığımızda, merkezi bütçeden ayrılan pay yüzde 19’a ulaşıyor. Güvenlik harcamalarına ayrılan geniş tanımlı payla kıyaslandığında (yüzde 23)¹⁴ bu bütçenin yaşamı, barışı, demokrasiyi öncelemediğini açıkça söyleyebiliriz.

MEB bütçesinin yüzde 81,4’ü, yani 120 milyar TL’si personel giderleri ve sosyal güvenlik primlerine ayrılıyor. Eğitimin en etkin öznesi öğretmenler olduğu için personel giderlerinin yüksek olması doğal. Ancak öğretmen ücretleri enflasyon karşısında önemli ölçüde eridi. Ne var ki COVID-19, artan işsizlik ve ihraç edilme korkusu nedeniyle buna pek ses çıkarılmıyor. Bütçenin geri kalan yüzde 18,6’sı cari transferlere, sermaye transferlerine, mal ve hizmet alımlarına, yatırımlara (sermaye giderleri) ayrılıyor. Mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri birlikte eğitim bütçesinin yüzde 15,6’sına karşılık geliyor, bu miktar MEB kanalıyla doğrudan piyasalara akan bir kaynak¹⁵.

Bütçe, performansa dayalı program bütçe olarak hazırlanmış, bu da kamuoyunda tartışılmadan geçen konulardan sadece bir tanesi. Programlara ayrılan ödeneklerin MEB bütçesine oranları şunlar: Engellilerin Toplumsal Hayata Katılımı ve Özel Eğitim yüzde 5,1; Uluslararası Eğitim İşbirlikleri ve Yurtdışı Eğitim yüzde 1,2; Ortaöğretime Erişim ve Fırsat Eşitliği yüzde 28,9; Temel Eğitim yüzde 55,0; Hayat Boyu Öğrenme yüzde 2,0; Ölçme, Seçme ve Yerleştirme yüzde 0,4; Yönetim ve Destek Programı yüzde 7,6. MEB bütçesinin bu dağılımı içinde salgınla mücadele tamamen görünmez nitelikte. Yaşanılan salgın, nedenleri, alınması gereken önlemler, yeni öğretmen istihdamı, fiziksel mesafeye uygun derslikler, ücretsiz maske dağıtımı, hijyen ve benzeri konular, eğitimin toplum sağlığı ile ilgili en acil konuları iken bütçe bunlardan söz ederek kendini bağlamıyor¹⁶.

COVID-19 dünyada pek çok kapitalist ülkede olduğu gibi hem sağlık alt yapısının, hem de eğitim alt yapısının ne denli zayıf olduğu gerçeğini ortaya çıkardı. FATİH Projesinin 30 milyar dolarlık başarısızlık hikâyesini anımsayalım. Yaşadıklarımızdan öğrendiğimiz açık:

14 Mustafa Durmuş, “2021 Yılı Bütçesi ‘Görmeyen’ Bir Bütçe, Neden?” Yeni Yaşam Gazetesi, Pazar, Kasım 8, 2020. 9.01.2021.

15 https://mektepligazete.com/haber/detay/prof_dr_nejla_kurul_yazdi_egitim_butcesinde_covid19_yok, 9.01.2021.

16 https://mektepligazete.com/haber/detay/prof_dr_nejla_kurul_yazdi_egitim_butcesinde_covid19_yok, 9.01.2021.

Bu proje ne öğretmenleri uzaktan eğitim konusunda güçlendirmiş, ne de okulları pandemi günlerinde yoksul öğrencilere dağıtılabilecek bilgisayarlarla donatmış. FATİH Projesinin hesabı sorulmadığı için bugün Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi salgını görmeyen/duymayan bir bakışla hazırlanmış.

Sayıştay'ın 2019 Yılı Denetim Raporu savlarımızın bir kısmını destekliyor. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile daha merkezileşen eğitimde, rapora göre “sağlıklı olmayan” pek çok durum var. Örneğin, öğretmen planlaması “sağlıklı değil”, bazı illerde norm fazlası öğretmenler varken bazı illerde öğretmen açıkları görülüyor. Taşımali eğitimde “sağlıklı bir planlama” yapılmıyor. Şirketler ile yapılan Protokollerden elde edilen gelirler ile bu gelirlerden yapılan harcamalar bakanlık bütçesine dâhil edilmiyor. Bakanlığın bankacılık ürünlerinin kullanımına ilişkin bir banka ve mobil servis kullanımına ilişkin GSM Operatörleri ile imzaladığı protokoller çerçevesinde tahsil ettiği gelirlerin bütçe dışında açılan hesaplarda yönetildiği görülüyor. Yani yolsuzluk var. Sınav merkezli sistem nedeniyle okulları ‘dersaneleştirilen’ destekleme ve yetiştirme kursları rapora göre “temel amacından uzaklaşmış” görünüyor. Rapor Bakanlığın meşhur projesinin (FATİH) altyapı yatırım harcamaları arasında uyumsuzluk olduğunu ifade ediyor. Yatırımlar atıl, okullarca kullanılmıyor. Akıllı tahta alınmış ama ağ alt yapısı kurulmamış binlerce okul (okulların yüzde 30,6) var. Eğitim araçları öylece kullanılmadan eskimiş durumda. Denetimlerde İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü kadrolarına gerekli koşulları sağlamayan kişilerin atanmış olduğu kanıtlanmış. Toplamda 33,7 milyar TL. ödenek üstü harcama yapılmış. Çok sorun var bütçede görünmeyen. Ancak görünen o ki, bütçeyi Sayıştay ne denli iyi denetlese bile pek bir şey yapamıyor.

Eğitim ve okul gelirlerinin Merkezi Yönetim Bütçesinden sağlandığı koşullarda, harcama kararlarının okul düzeyinde alınabilmesi için katılımcı bütçe mekanizmalarına gereksinme var. “Bütçe hakkı”, demokratik bir mekanizma ve katılımcı bir bütçe anlayışı gerektiriyor. Bu hakkın kullanımı için mücadeleyi herkes yapmalı! Ama öncüler eğitimin bileşenleri olmalı! Birileri, vergilerin yurttaşların müşterek parası olduğunu anımsatmalı!

Biz Yurttaşlar, Biz Eğitim Emekçileri Olarak Yüz Yüze Eğitime Hangi Koşullar Yaratılarak Ne Zaman Başlanabileceği Konusunda Ne Düşünüyoruz?

Türkiye dahil, vaka görülmeye başlanan ülkelerin çoğunda ilk tepki toplu ve kalabalık yaşam alanları olan okulları kapatmak oldu. Soğuk algınlığı ve mevsimsel grip virüsler okullarda oldukça hızlı yayılır ve çocuklardan evlere grip ailelere yayılımı sık görülür. COVID-19'un da benzer bir şekilde yayılacağı varsayıldı ve önlem olarak okullar kapatıldı. Bu o zamanki bilgilerle bu tavır anlaşılabilir. Ancak daha sonra dünyadaki veriler incelenince bu varsayımın pek doğru olmadığı görüldü¹⁷.

17 <https://www.evrensel.net/haber/422853/pandeminin-bedelini-neden-cocuklar-oduyor>, Tomris Cesuroğlu'nun görüşü. 9.01.2021.

Bu verilere dayanarak Nisan-Mayıs aylarında başta Batı ve Kuzey Avrupa ve bazı Asya ülkeler olmak üzere ülkeler okulları kademeli olarak açmaya başladılar. Bu ülkelerin önemli bir kısmında eğitim eşitsizlikleri görece daha az, devlet okulları birbirine daha denk bir eğitim verebiliyorlar. Salgın nedeniyle ek önlemler almada ülkeler bu nedenlerle daha hızlı davranabildiler. Okulların yüz yüze eğitime açılmasında başta çok sıkı önlemler vardı, zamanla çocukların görece bulaşmada önemli rol oynamadığı görüldükçe bu önlemler de gevşetildi. Haziran ayına geldiğimizde az çok gelişmiş çoğu ülkede okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullar neredeyse tamamen açılmıştı. Haziran ayında Türkiye ise yasaklarla çocukları eve kapattı. Bu kapanmanın kas ve kemik ermesi, obezitede artış gibi çocukların gelişimlerinde duraklama ve gerileme ciddi zararlar verdiğini tahmin edebiliriz. Çocukların sağlıklı gelişim ve mutluluğu için temel ihtiyaçlarından biri fiziksel aktivite ve oyun. Bu dönemde çocuk parkları bile kapatılmış oldu¹⁸.

Evde kalmanın çocuklar için, özellikle siyasal İslamcı anlayışın kadınları eve göndermeye çalıştığı dönemde kadınlar için, doğurduğu riskler oldukça ağır. Evde kalmanın kadınlar ve çocuklar için çeşitli biçimlere bürünen şiddeti artırma olasılığı daha yüksek. Toplumsal cinsiyet kalıpları nedeniyle kız çocuklarının tablet ve bilgisayarı eline alabilmesi, özellikle birden fazla çocuğun öğrenci olduğu evlerde daha da zor. Eve kapanma durumlarında çocuklar ihmal ve istismara daha açık hale geliyorlar. Ayrıca işçi olarak çalıştırılma, erken yaşta evlendirilme, örgün eğitimden tamamen kopma bu çocuklar için uzak seçenekler değil. Pandemiden sonra okullar açılrsa dahi bu çocukların eğitime dönmesi çok güç olacak.

Okul öncesi dönem çocukların dil, zekâ, sembolik oyun oynama, sezgilerle akıl yürütebilme, konsantrasyon, sorun çözme yeteneklerinin geliştiği yaşlar. Bunları 'uzaktan ders'lerle kazandırmamız mümkün değil. İlkokulda ise çocukların mantıksal ilişkiler kurarak düşünme, analitik düşünce, sorun çözme becerileri gelişir. Bu dönemde çocuklar dürtülerini kontrol edebilmeye, duygularını yönetebilmeye, gereksinmelerini erteleyebilmeye ve bir konuya daha uzun süre yoğunlaşmaya başlarlar. Beyin gelişim muhakeme becerisini, etik ve birlikte yaşam kurallarını dikkate almayı ve akılcı davranabilmeyi sağlar. Uzaktan ders ile bu becerilerin yeterli düzeyde kazanılması mümkün değildir. Bu yaşamsal becerileri bu dönemde kazanmayan çocuklar hayatlarının geri kalanında bu alanlarda hep güçlüklerle karşılaşılıyorlar¹⁹.

20 yaş altındaki çocuk ve gençlerin hastalığa yakalanma olasılığı yetişkinlerin yarısı kadar. Olumsuz sağlık sonuçlarına uğrama riskleri ise çok düşük. Bulaştırmıcılığa gelince, bu konuda çocukları ve gençleri üç gruba ayırabiliriz. Birinci grup okul öncesi dönem, yani 6 yaş altı (72 aydan küçükler). Bu yaş grubunun hastalığa yakalanma olasılığı çok düşük olduğu gibi yakalanırsa yayma ihtimali de düşük. İkinci grup 6-11 yaş; Türkiye'de ilkokul ve

18 <https://www.evrensel.net/haber/422853/pandeminin-bedelini-neden-cocuklar-oduyor>, Tomris Cesuroğlu'nun görüşü. 9.01.2021.

19 <https://www.evrensel.net/haber/422853/pandeminin-bedelini-neden-cocuklar-oduyor>, Aysuda Kölemen'in görüşü. 9.01.2021.

kısmen de ortaokula giden çocuklar bu gruba giriyor. Bu çocuklarda bulaştırmacılık ihtimali okul öncesi dönemden biraz daha fazla olsa da yetişkinlere göre hâlâ çok düşük. Üçüncü grup ise 12 yaş ve üzeri. Bu yaş grubu hastalığa daha az yakalansa da artık yetişkinler kadar bulaştırıcı olduğu için yetişkinlerin uyguladığı tüm önlemler onlar için de geçerli²⁰.

Uzaktan eğitim ama nasıl? Okullarda yüz yüze resmî eğitim tasfiye edilirken; imkânı olanlar özel kurslara, yüz yüze eğitimin daha ticarileşmiş türlerine mahkûm ediliyor, okullar tasfiye edilirken ticari eğitim öğretim yaygınlaşıyor. Sınava hazırlık grupları dışında özel kurslara aşırı bir talep var. İlkokullarda takviye dersler bile aşırıyken şu an birinci sınıflar bile, özel kurslarda.

Öğrencilerin sürekli ekran başında olmalarının yarattığı sorunlar var. Odasından çıkmama, içe kapanma, uyuşukluk, beslenme düzensizliği gibi. Ergenliğin olağan sıkıntılarıyla birleşince bu durum önemli sıkıntılar ve kaygı yaratıyor. İnternet bağlantılarında sürekli kopmalar yaşanıyor, Elimiz beynimiz sürekli telefon ve bilgisayar başında internete bağlanmaya çalışıyor.

Eğer uzaktan eğitim yaygınlaşırsa bu olgu öğrenciler kadar eğitim ve bilim emekçilerini de etkileyecektir. Siyasal iktidarlar, okulların ve üniversitelerin koşullarını iyileştirmek ve yeterli sayıda eğitim ve bilim emekçisi istihdamı yerine uzaktan eğitim yoluyla, eğitim için yeni emek gücü istihdam etmeden, bu sorunu uzaktan eğitimle çözmeye çalışıyor. Bu nedenle eğitim ve bilim emekçisi gereksinmesi ortada duruyor, bu gereksinmenin giderilmesi üzerinde daha yoğun bir şekilde ısrarcı olmak gerekiyor. Bu, aynı zamanda çocuklarımızın nitelikli eğitim ve öğretim hakkını da savunmak demektir.

Ne Yapabiliriz?

Bu olguları dikkate alarak zaten açık olan okul öncesi eğitim kurumlarının ve uzaktan eğitim yapan ilkokulların, 15 Şubat'ta gerekli önlemler alınarak yüz yüze eğitime başlayabilecekleri bir süreci planlamaya başlayabiliriz. Yaş grupları olarak bulaştırıcı oldukları olgusundan hareketle ortaokullar ve liselerin bir süre açılmayacağı öngörüsüyle kalabalık ilkokulların, seyreltme amacıyla ortaokul mekânlarını kullanması sağlanabilir. Böylece küçük yaş grupları yüz yüze eğitime başlarlar, özellikle kız çocuklarının eğitimi, birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma becerilerinin gelişimi, anadili Kürtçe, Arapça gibi başka diller olan çocukların gelişimi, engelli ve göçmen çocukların ilk ve temel olan eğitim düzeyinden yararlanması mümkün olur.

Okul öncesi kurumlar ve ilkokulların açılması için alınması gereken önlemler aslında oldukça basit ve çok kaynak gerektirmiyor. Öncelikle, yetişkinlerin bir araya geldiği tüm ortamlar ve işyerleri için alınması gereken önlemler alınmalı. Çünkü okullarda bulaşma en fazla öğretmenler arasında oluyor. Çocuktan çocuğa bulaşma nadir. Diğer tüm iş yerleri ve devlet daireleri gibi okullarda da yetişkinlerin aralarındaki fiziksel mesafeyi korumaları

ve maskeleri çıkarmamaları gerekir. Örneğin hastanelerde alınan önlemler okullara girişte de alınırsa hem eğitim emekçileri hem de öğrenciler COVID-19 salgının etkilerine daha az maruz kalırlar. Okullarda temizliği sağlamak için destek personelin istihdamı zorunludur.

Kısacası alınacak tedbirlerin diğer kamu kurumlarında alınan tedbirlerden farkı yok. Avrupa'daki örnekler bakıldığında sınıfların ders sırasında her 20 dakikada bir 3-5 dakika havalandırılması gerekiyor. Ayrıca teneffüs süresince pencereler açılarak sınıflar tam olarak havalandırılmalı. Bunları yapmak için kaynak gerekmiyor. Yine Avrupa örneklerine baktığımızda sınıf mevcutlarının 25-30'un altında tutulması gerekiyor. Bunun mümkün olmadığı ilkokullarda bölünmüş sınıflarda dönüşümlü eğitim yapılabilir ya da yeni öğretmen istihdam edilebilir²¹. Başlangıçta ana sınıfları ve ilkokullarının açılması söz konusu olacağı için ortaokul mekânları, ilkokul öğrencileri için kullanılabilir. İklimsel farklılıklara göre, havalar ısındığında okul bahçesi ya da açık alanlarda eğitim gibi başka ülkelerde başvurulan öğrenme yöntemlerine başvurulabilir. Bez maske sağlanması, okulda kahvaltı, sandviç ve ayran veya öğle yemeği gibi gıda güvenliğini sağlayan hizmet sunumları özellikle yoksul ve yoksun bölgeler için beslenme yetersizliği olan öğrencileri geliştirebilir. Kısaca üzerinde düşüneceğimiz konu, okullar ve üniversitelerin hangi koşullarda hangi önlemler alınarak açılabilceğidir.

OECD'ye göre, okulların güvenle açılması; öğretmenler için risk değerlendirme çalışması yapılmasına, sağlık ve eğitimle ilgili devamın izlemesine ve buna dair açık ve şeffaf bir mekanizmanın kurulmasına, eğitim ve bilim emekçilerinin salgın ve önlemler konusunda yetiştirilmesine bağlı. Ayrıca bir sınıftaki öğrenci sayısının 20'lere çekilmesi ve sınıflarda öğrenciler arasında 1-2 metre fiziksel mesafesine uyulması gerekliliği de ifade ediliyor²².

Güçlü bir odaklanma ve güdülenme potansiyeli nedeniyle yaşça büyük çocuklar ve gençler uzaktan eğitimden kısmen de olsa yararlanabilirler. Salgında uzaktan eğitim, ileri yaş grupları için, ortaokul, lise ve üniversiteler için daha uygun bir eğitim yöntemidir. Bununla birlikte uzaktan eğitim yüz yüze eğitimin yerini tutamaz. Uzaktan öğretimin en önemli sakıncalarından birisi merkezi ve hiyerarşik bir yapıyı güçlendirmesi, okulların ve üniversitelerin kuralıslaştırılması için kullanılmasıdır. Örneğin esnek çalışma adı altında haftanın yedi gününe, günün 24 saatine taşınan yapılar, günlük yaşamı ve eğitim ve bilim emekçilerinin haklarını yok sayıyor, sistemi daha da otoriterleştiriyor. Bu nedenle uzaktan eğitimi küresel salgın döneminden sonra da rutin haline getirecek uygulamalara karşı direniş göstermek gerekiyor.

Ortaokul ve liselerde yüz yüze eğitim, bir süre sonra açılacak biçimde demokratik bir eğitim planlaması kanalıyla başlayabilir. Bunlar, salgının gelişimine bağlı olarak eğitimdeki

21 <https://www.evrensel.net/haber/422853/pandeminin-bedelini-neden-cocuklar-oduyor>, Tomris Cesuroğlu'nun görüşü. 9.01.2021.

22 Andreas Schleiche (2020) The Impact of Covid-19 on Education Insights from Education At A Glance 2020. OECD Publications. 9.01.2021.

eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya ve okul sağlığını iyileştirmeye yönelik önlemlerdir: sağlık emekçileri gibi eğitim emekçilerinin aşıda öncelikli meslek grupları arasına alınması²³, yeni okul yapımı, derslik sayısının artırılması, yeni eğitim emekçisi istihdamı, okullarda gerekli sağlık önlemleri vb.

Tüm karar düzeylerinde okul bileşenlerinin söz ve irade kullanması, mikro alanlarda eğitim bileşenlerinin sağlık ve eğitime dair kararlara katılımlarının sağlanması son derece önemlidir. İklim koşullarının, toplumsal sınıfsal konumun, etnik ve inanca ilişkin etkilerin, toplumsal cinsiyetin, okul, semt ve bölgesel yerleşimin bile hem sağlığı hem de eğitimi etkilediği bir dönemde hem yerel hem de merkezi akıl ve duygunun birlikte çalıştığı demokratik bir işleyiş gerekmektedir.

Tüm öğretim tür ve düzeylerinde eğitimden umutla bahsetmeliyiz. Okulların kapanmasından yana edilgin ve kederli bir yaklaşım yerine okulların hangi koşullar sağlanarak açılabilceği konusunda düşünce üretmeli, velilerin desteğini alarak kamuoyu oluşturmali ve siyasal iktidarı harekete geçirmeliyiz. Çözüm, okulları kapatmaktan değil okulların koşullarını düzelterek okullarımızı ve üniversitelerimizi açık tutmaktan geçiyor. Okulları ve üniversiteleri açık tutabilmenin sonsuzca çoğaltılabilecek yolları var. Bunun için öncelikle “hayat eve sığmaz” demek ve çalışmaya başlamak gerek.

23 <https://www.evrensel.net/yazi/87716/saglik-bakanligina-cagri-cocuklar-mahvoldu-asida-ogretmenler-oncelikli-olmali>, 9.01.2021

Türkiye’de Okullar Neden ve Nasıl açılmalı?²⁴

Tomris Cesuroğlu ve Aysuda Kölemen

COVID-19 pandemisinin ilk aylarında vaka görülmeye başlanan neredeyse her ülkenin ilk refleksi okulları kapatmak olmuştur. Virüs hakkında çok az bilgiye sahip olunan bu dönemde, pandemiye yol açan SARS-CoV-2 virüsünün diğer soğuk algınlığı ve mevsimsel grip virüsleri gibi çocuklar aracılığı ile yayılmasından ve çocukların hastalığı okuldan eve taşınmasından endişe edilmesi nedeniyle, bu yerinde bir önlem olmuştur. Ancak ilerleyen aylarda çocukların hastalığa yakalanması ve bulaştırıcılığı konusundaki veriler netleşmeye başladığında, başta Avrupa, kısmen de Asya ve Amerika’da okullar önce sıkı, daha sonra ise giderek gevşetilen tedbirlerle açılmaya başlanmıştır. Mayıs-Haziran aylarına gelindiğinde gelişmiş ülkelerin tamamına yakınında okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokullarda yüz yüze eğitime büyük oranda devam edilmiştir. Bu ülkelerde Ağustos-Eylül ayında başlayan yeni okul döneminde de büyük oranda yüz yüze eğitim yapılmıştır.

Şu andaki duruma baktığımızda dünyada COVID-19 salgını sırasında okulları tamamen kapatmış bir avuç ülke bulunmaktadır. Türkiye ne yazık ki bunlardan biridir.

Örgün eğitimin durdurulması bir halk sağlığı sorunudur ve salgının etkileri tartışılırken eğitimden mahrum kalmanın fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan kısa, orta ve uzun vadeli zararlarının hesaba katılması gerekmektedir. Okul öncesi kurumların ve ilkokulların ivedilikle açılması, ortaokul ve liselerin açılması için de acilen çalışmalara başlanması gereklidir. Tartışılması gereken şey okulların açılıp açılmaması değil, okulların yüz yüze eğitime açılması ve çocukların ev hapsinin sonlandırılması için gereken düzenlemelerin en kısa sürede nasıl yapılacağıdır.

24 Bu bilgi notu, “Cesuroğlu T. Ve Kölemen A. (2021) Pandemide Eğitim Gerçekleri – Türkiye’de Okullar Neden ve Nasıl Açılmalı” Genişletilmiş ikinci versiyonu” kitabından yararlanılarak hazırlanmıştır. Kaynakça bilgileri ifade edilen yayında bulunabilir. Bilgi notu adı geçen kitabın yazarları tarafından çalıştayımız için hazırlanmış ve sunulmuştur.(19 Ocak 2021).

Bu dokümanda okul öncesi dönemin ve ilkokulların neden ve nasıl ivedilikle açılması gerektiği konusundaki bilgiler şu konu başlıkları altında madde madde özetlenmiştir:

Konu başlıkları

- A) Çocuklar COVID-19 nedeniyle tehlikede değildirler; toplumda yayılma için tehlikeli değildirler.**
- B) Okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullar COVID-19'un toplumda yayılmasına sebep olmamaktadır.**
- C) Okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocuklar okuldan uzakta kaldıklarında zeka gelişimi, fiziksel ve sosyal gelişim açısından telafisi olmayan kayıplara uğramaktadırlar ve sağlıkları bozulmaktadır.**
- D) Okulların kapanmasının ciddi toplumsal zararları vardır.**
- E) Okul öncesi eğitim ve ilkokullarda COVID-19 için alınması gereken önlemler son derece basittir.**
 - 1. Okullarda yetişkinler arası bulaşmanın önlenmesi
 - 2. Sınıf mevcutları ve sınıflar arası temas
 - 3. Maske uygulamaları
 - 4. Havalandırma
 - 5. Ailede veya sınıfta vaka çıkması durumunda izolasyon ve karantina uygulamaları
 - 6. Temizlik (Hijyen) önlemleri
 - 7. Avrupa'da mevcut durum ve varyant virüsle ilgili belirsizlikler
- F) Türkiye'de ilkokulların açılması sırasında alınması gereken önlemler gayet uygulanabilir:**
 - 1. Kısa vadede hızlıca uygulanabilecek, kaynak ve büyük kapsamlı planlama gerektirmeden ilkokulların açılmasını sağlayacak önlemler
 - 2. İstisnalar
 - 3. Orta vadede hazırlıklar ile uygulanabilecek önlemler
- G) Türkiye için okul öncesi eğitimde alınması gereken önlemler**
 - 1. Okul öncesi dönemde yapılması gerekenler
 - 2. Okul öncesi dönemde yapılması GEREKMEYENLER
- H) Kaynakça**

Çocuklar COVID-19 nedeniyle tehlikede değildirler; toplumda yayılma için tehlikeli değildirler.

Her yaştan birey COVID-19 olabilir ve başkalarına bulaştırabilir. Ancak 20 yaş altındaki gençler ve çocuklar yetişkinlere göre **daha az COVID-19 olmaktadır**. Hasta olurlarsa da **daha hafif geçirmektedirler**.

Covid-19'a olan 12 yaş altı **çocukların bulaştırıcılığı yetişkinlere göre daha düşüktür**:

6 yaş altı çocukların hastalığa yakalanma ve bulaştırma ihtimali yetişkinlere **çok düşük** iken,

6-12 yaş için oldukça düşüktür.

12 yaşından üstü gençlerin hastalığa yakalanma riski yetişkinlerden düşük olsa da **bulaştırıcılıkları yetişkinler seviyesindedir.**

15 yaş altındaki hastalanmış **öğrencilerin büyük kısmının** hastalığı **okulda değil** birlikte yaşadıkları **yetişkinlerden**, yani anne babalarından **kapmaktadır.**

Okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullar COVID-19'un toplumda yayılmasına sebep olmamaktadır.

Araştırmalara göre aşağıdaki belirlemeleri yapabiliriz:

12 yaş altı **çocuklara bakım ve eğitim veren mesleklerin COVID-19 riski nüfusun geri kalanından farklı değildir.**

Okulların kapanması COVID-19 yayılımını azaltmamakta; açılması ise COVID-19 vakalarını artırmamaktadır. Okullar bu salgında salgının ana yayılma merkezi değildir ve okullarda görülen vakalar toplumdaki yayılmanın bir yansımasından ibarettir.

Okullarda yayılım olduğunda da, bu ağırlıklı olarak **öğretmenden öğretmene** (yetişkinden yetişkine) bulaşma şeklinde **gerçekleşmektedir.** Öğrenciden öğrenciye bulaşma ise çok nadir görülmektedir.

- a. **Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)** ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu **UNICEF** okulların, özellikle de ilkokulların kapanmaması, kapalı olanların açılması için çağrılar yapmaktadır.
- b. **Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi ECDC ve Amerika Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi CDC** aynı yönde öneriler geliştirmiştir.

Okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocuklar okuldan uzakta kaldıklarında zeka gelişimi, fiziksel ve sosyal gelişim açısından telafisi olmayan kayıplara uğramaktadırlar ve sağlıkları bozulmaktadır.

Zekâ ve bilişsel kayıplar:

Eğitime bir yıl ara verilmesi **1-5 IQ puanı kayıp** anlamına gelmektedir.

Bu kayıp **erken yaş** dönemlerinde çok daha fazla olacaktır.

Karantinada eve kapanma ve artan aşırı ekran maruziyeti sebebiyle zeka gelişimi ve sosyal gelişimde duraklama hatta gerileme çok daha belirgin olacaktır.

Otizm ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi nörogelişimsel sorunlarda ciddi artıştan endişe edilmekte ve gözlenmektedir.

Fiziksel kayıplar:

Hareketsizlik nedeniyle çocuklarda **kas ve kemik dokusu kaybı**

Çocukluk çağı **obezitesinde** ciddi artış

Eğitim kaybı nedeniyle **yaşamlarının kısalması**: son on ayda ilkokul çocuklarının beklenen ömrü **ortalama yarım yıl azalmıştır**.

Çocuk ve ergenlerde ruh sağlığı kayıpları:

Kısa vadeli psikolojik zararlar: depresyon, anksiyete, obsesif kompulsif bozukluk ve takıntılar, uyku bozuklukları, hayat kalitesinde azalma ile huzursuzluk ve konsantrasyon bozuklukları.

Uzun vadeli psikolojik zararlar: post-travmatik stres bozukluğu, teknoloji bağımlılığı, sosyal fobi ve okul fobisi.

Uzaktan eğitimde yaşanan beceri kayıpları:

Okul öncesinde **dil ve zeka gelişimi, sembolik oyun oynama, sezgilerle akıl yürütebilme, konsantrasyon, sorun çözme becerileri** gelişiminde kayıplar.

İlkokulda **muhakeme becerisi, akılcı düşünce, duygularını yönetebilme** gibi becerilerin gelişiminde kayıplar.

Okulların kapanmasının toplumsal zararları:

Eğitim kurumları sadece çocukları sınavlara hazırlayan, sıralama yapan kurumlar değildir. Çocukların hayatında ve toplumda çok önemli rolleri vardır ve kapanmalarının toplumsal zararları çok yönlüdür:

İstismarı tespit etme ve engelleme: Çocuklar evde kaldığında ağır ihmal ve istismara uğrama riski artmakta, buna karşılık istismarın tespit olanağı azalmaktadır.

Sınıfsal ve kültürel dezavantajları azaltma: İşçi olarak çalıştırılma, erken yaşta evlendirilme, örgün eğitimden tamamen kopma, Türkçe öğrenmek için en kıymetli yaş dönemi kaçırma riski artmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk sayısı belirgin bir şekilde artıracaktır.

Eğitimsiz anneler uzaktan eğitimde çocuklarına destek olamamaktadır. Türkiye'deki annelerin %92'si lise mezunu değildir ve üçte birinin okuma yazması yoktur.

Kadın istihdamının azalması ve kadına yönelik hane içi şiddetin artması: Okulların kapalı olması kadın istihdamını azaltmakta ve kadın haklarında gerilemeye yol açmaktadır. Hane içi şiddet artmaktadır.

Eğitimin duraklaması **çocukların yetişkinlikte gelir kaybına uğramasına** sebep olmaktadır. Eğitimden uzak kalan her yıl yetişkinlikteki gelirden %10 kayba yol açmaktadır. Çocuklardaki eğitim kaybı yetişkinlik döneminde **toplumun genel beceri, zeka, beden ve ruh sağlığı seviyesinin düşmesi** olarak gözlemlenecektir.

Toplumsal eşitsizlikler çok ciddi bir şekilde artacaktır. En çok etkilenen gruplar uzaktan eğitimden de faydalanamayan **yoksul çocuklar, azınlıklar, göçmenler, ya da özel eğitime ihtiyaç duyanlardır.**

Bütün bu kayıpların telafisi çok güçtür, bazen imkansızdır.

Yukarıda belirtilen konularda ayrıntılı bilgi için Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi **ECDC'nin Çocuklar, Okullar ve COVID-19** konusunda Aralık sonunda güncellenmiş olan teknik raporuna bakılabilir. Uluslararası literatürü Türkiye açısından derleyip değerlendiren ve geniş toplumsal bağlama oturtan bir rapor da www.okullariacalim.org adresinde bulunabilir.

Okul öncesi eğitim ve ilkokullarda COVID-19 için alınması gereken önlemler son derece basittir.

Okulların **Eylül-Aralık döneminde** açık olduğu **Avrupa ülkelerinde** okullarda alınan önlemler ve gerçekleştirilen uygulamalar:

1. Okullarda yetişkinler arası bulaşmanın önlenmesi

Velilere yönelik önlemler:

Okulda işi olmayan yetişkinlerin okula girmesine izin verilmemektedir. Yani veliler çocuklarını okul dışında bırakıp almaktadır.

Okul etrafında velilerin birbirine mesafesini koruması uyarısı yapılmaktadır.

Kalabalık okullarda okul çıkışında bekleyen velilerin birikmesini önlemek için farklı sınıfları farklı saatlerde başlatan ülkeler vardır.

Okul personeline yönelik önlemler:

Öğretmenler odasında bulunabilecek öğretmen sayısının sınırlandırılması

Öğretmenler odasında maske takılması

Öğretmenler odalarının düzenli aralıklarla havalandırılması.

2. Sınıf mevcutları ve sınıflar arası temas

Avrupa'da farklı ülkelerde ilkokullarda sınıf mevcudu ortalaması 21-26 arasında değişmekle birlikte (Şekil 1) şehirlerdeki sınıf mevcutları 25-30 civarındadır. Bu sınıflar genellikle bölünmeden açılmıştır. Önlemler şunları içermektedir.

Kalabalık okullarda farklı sınıfları farklı saatlerde teneffüse çıkarmak, böylece sınıflar arası teması azaltmak

Farklı sınıfların kapalı ortamlarda bir araya gelmesinin önlenmesi (örneğin müsamere salonlarında toplu etkinlik yapılmaması gibi)

Okul içinde hareketliliği çoğaltan müzik, resim odaları gibi odalarda ders yapılmasına ara verilmesi; tüm derslerin sınıf dersliklerinde yapılması.

3. Maske uygulamaları

Çocuklarda maske kullanımına yönelik bilimsel tavsiyeler iki ekole ayrılmaktadır:

Dünya Sağlık Örgütü - DSÖ ekolü ve ABD ekolü:

Dünya Sağlık Örgütü 6 yaş altındaki çocukların yani okul öncesi dönemin **maske takmasını önermemektedir**. Avrupa'daki uygulama da büyük ölçüde bu yöndedir.

Amerikan Hastalık Önleme ve Kontrol Dairesi CDC çocukların 2 yaşından itibaren maske takmasını önermektedir. ABD'deki uygulamalar büyük ölçüde bu yöndedir.

Dünya Sağlık Örgütü **6-11 yaş grubu** çocukların **duruma ve şartlara göre** maske takmasını önermektedir. **Kapalı ortamlarda mesafenin korunamayacağı durumlar ve vaka görülme oranlarının çok yüksek olduğu yerleşim birimlerinde bu yaş grubunun maske takmasını önermektedir**.

Avrupa'daki uygulamalara bakıldığında bu konuda çok çeşitlilik olduğu görülür (Şekil 1). **Almanya, Belçika, Hollanda, İngiltere ve İsveç'te sınıflarda öğrenciler maske takmamaktadır**.

Almanya gibi bazı ülkelerde **sadece** çocuklar arasında mesafenin korunamayacağı koridor gibi ortamlarda maske takılmaktadır. Ayrıca, **yerleşim biriminde vaka sayısı çok yüksekse** de ilkökul öğrencilerinden maske takılması istenebilmektedir.

Bazı ülkelerde **ilkokul öğretmenleri sınıfta** maske takarken **Hollanda ve İngiltere** gibi ülkelerde **takmamaktadır**. Bu ülkelerde **12 yaş altı çocukların bulaştırmacılığının düşük olması mantığı** üzerinden **gidiilmektedir**.

Şekil 1. Bazı Avrupa ülkelerinde maske, izolasyon ve karantina uygulamaları ve sınıf mevcudu ortalaması bilgileri.

COVID-19 yaygınlığı (100.000 nüfus başına 14 günlük kümülatif oran)	Belçika 1.499	Hollanda 772	Fransa 681	İspanya 487	İngiltere 432	Almanya 168	İsveç 159
Maske takma-Öğretmenler?							
Maske takma-Öğrenciler?							
İzolasyona neden olan COVID-19 semptomları	≥38° ateş, öksürük, nefes darlığı veya tat / koku kaybı	≥38° ateş, öksürük, nefes darlığı veya tat / koku kaybı	≥38° ateş, öksürük, nefes darlığı, tat / koku kaybı veya gastroenterit	Yüksek ateş, öksürük veya diğer solunum yolu belirtileri (burun akması hariç), tat / koku kaybı veya gastroenterit	Yüksek ateş (dokunamayacak kadar), tat / koku kaybı veya tat / koku kaybı	≥38° ateş, öksürük veya tat / koku kaybı	≥38° ateş, öksürük veya nefes darlığı
Test sonuçlarını beklerken tüm aile izolasyonu?							
Vaka teyit edilmişse tüm sınıf karantinası?	Sınıfta ≥2 pozitif vaka varsa		Sınıfta ≥3 pozitif vaka varsa				
Teyit edilen vakaların izolasyon süresi	7 gün*	10 gün	7 gün#	10 gün	10 gün	10 gün	7 gün
Yakın temaslı kişilerin karantina süresi	10 gün	Uygulanamaz	7 gün	10 gün	14 gün	14 gün	Uygun değil
Ortalama sınıf mevcudu	-	23	23	22	26	21	20

* 1,5 metre mesafenin korunamayacağı alanlarda. # Belgelendirilmiş COVID oranı 100.000 nüfusa 35'ten büyük olduğunda ve sadece ≥10 yaş çocuklarda. # Ayrıca semptomların gerilemesi olması gerekir. Kaynak: Sanjay Patel et al. Arch Dis Child doi:10.1136/archdischild-2020-321017. Çeviri ve sınıf mevcudu ek bilgisi: Bengül Sever, Şebnem Yılmaz ve Dr. Tamas Cesaroglu. @DrTamasCesaroglu

Maske uygulaması devlete ya da halka ekstra mali yük yaratmak zorunda değildir. Maske takılan ülkelerde **çocukların evde dikilmiş (veya alınmış) yıkanabilir bez maske kullanması oldukça yaygındır**.

4. Havalandırma

Avrupa ülkelerinin hemen hemen hepsinde sınıflar **pencerelerin açılması ile düzenli olarak havalandırılmaktadır**.

Okullarda özel havalandırma sistemlerine yatırım yapma konusunda tartışmalar devam etmekle birlikte Eylül-Aralık arasındaki uygulama pencerelerin açılarak havalandırılması yönündedir.

Almanya'da sınıfların ders sırasında **her 20 dakikada bir 3-5 dakika havalandırılması** tavsiye edilmektedir. Ayrıca teneffüs süresince pencereler açılarak

sınıfların havalandırılmaktadır. Öğretmenler Odası ve idari odalarda da aynı uygulama söz konusudur.

Kış aylarında pencere açılınca üşümek için öğrenciler **sınıfta hırka ya da palto** giymekte, yağmurlu iklimlerde paltolar ısladığı için, **sınıfta giymek üzere kalın bir okul hırkası** (ya da polar türü bir ceket) getirmeleri istenmektedir; bu hırka okulda kalmaktadır.

5. Ailede veya sınıfta vaka çıkması durumunda izolasyon ve karantina uygulamaları

Çocukların ailesinde, yani hane halkında pozitif vaka olması durumunda tüm ailenin karantinaya girmesi gerekmektedir. Yani çocuklar pozitif olmasa da karantinaya girmelidir.

Ailede COVID-19 belirtileri gösteren ve/veya test yaptıran biri varsa çocuklar okula gidebilir mi sorusunun cevabı ülkeden ülkeye değişkenlik göstermektedir. (bkz. Şekil 1) Çocuklar hangi belirtiler gösterirse izole olması gerektiği konusu da tartışmalıdır. Çoğu ülkede tek başına burun akıntısı okul öncesi ve ilkökul çağında okula gitmeye engel kabul edilmemektedir. Ancak burun akıntısının yanı sıra ateş, öksürük, nefes darlığı veya tat ya da koku kaybı gibi belirtiler varsa çocukların okula gönderilmemesi ve test yapılması önerilmektedir.

Sınıfların karantinaya alınmasında da farklı uygulamalar bulunmaktadır. Bazı ülkelerde sınıfta 1, bazılarında 2, bazılarında ise 3 pozitif vaka olursa karantinaya alınmakta, bazı ülkelerde ise hiç karantina uygulanmamaktadır. (bkz. Şekil 1) Temaslı öğrenciler tespit edilerek, sadece onların karantina edildiği sistemler de vardır.

6. Temizlik (Hijyen) önlemleri

Virüsün **yüzeylerden bulaşması** teorik olarak mümkündür, ancak **COVID-19 salgınında belirgin bir rol oynamamaktadır**. O nedenle, okullarda **normalin dışında hijyen ve temizlik kuralları uygulanmasına gerek bulunmamaktadır**.

Çocukların ve öğretmenlerin **ellerini sabunla düzenli yıkaması** okul ortamı için **standart** bir öneridir. Dünya Sağlık Örgütü **dezenfektanları sadece sabun ve su ile el yıkama imkânı olmayan durumlarda** önermektedir.

Birçok Avrupa ülkesinde sınıfların düzenli standart temizliğine devam edilmekte, ekstra bir önlem alınmamaktadır.

7. Avrupa'da mevcut durum ve varyant virüsle ilgili belirsizlikler

Birçok Avrupa ülkesinde okullar yılsonu / Noel tatiline birkaç gün erken girmiştir. Burada temel sebep, Noel tatilinde aile büyükleri ile sosyalleşme öncesinde ailelerin kendini karantinaya almasıdır. Ayrıca, Noel'de artacak sosyalleşmenin virüsü yayıcı etkisi ön görülerek okulların tatilden sonra da birkaç hafta kapalı kalması planlanmıştır.

Bununla beraber, **vaka sayılarındaki artışın durdurulamadığı bazı ülkeler kış tatili sonrası okulların kapalı kalma süresini uzatmaya karar vermiştir.** Bu ülkelerde zaten diğer sektörler (mağazalar, spor salonları, kuaförler, restoranlar, seyahat kısıtları, vs.) Aralık ayında kapatılmıştı ve okulların kapanmasına son seçenek olarak başvurulmuştur. Okulların açılacak ilk sektör olduğu konusunda da toplumsal mutabakat vardır.

Bu ülkelerde **okullar pratikte halen açıktır. Çalışma zorunluluğu olanların çocukları (sağlık, ulaşım, altyapı, itfaiye, kamu daireleri, vs.) okula gidebilmekte** ve normal okul saatleri boyunca öğretmen ve rehberler gözetiminde etüt yapmaktadırlar. Ayrıca, ailevi ya da diğer nedenlerden dolayı **zedelenebilir durumda olan, hassasiyet gösterilmesi gereken çocuklar da okula belirli günlerde ve saatlerde gitmeye devam etmekte.** Okullar çocukları **gözetme ve koruma sorumluluğunu hiç bırakmamıştır.**

Okulların kapalı kaldığı süre sadece 2-3 hafta olmasına rağmen bunun çocuklara verdiği zarar kamuoyunda ciddi bir şekilde tartışılmakta ve hükümetten okulları en kısa sürede açması talep edilmekte.

Avrupa'da okulların açılması konusunda corona virüsün **yeni varyantından** kaynaklanan bir **belirsizlik** de bulunmaktadır. SARS-CoV-2 virüsünün uğradığı bazı mutasyonlar **bulaştırmıcılığını %30-50 oranında artırmaktadır.** Mevcut verilere göre bulaştırmıcılıktaki bu artış **hem çocuklar hem yetişkinler için aynı oranda geçerlidir.** Her ne kadar çocuklarda ek bir bulaştırmıcılık söz konusu değilse de okullardan önce sektörler kapansa da vaka sayılarını kontrol altında tutmanın mümkün olmadığı bir durum ortaya çıkabilir. O zaman sıra, şu anda Avrupa'da olduğu gibi, okullara gelebilir. Bu durumda dahi, temel prensibin şu olduğu konusunda mutabakat vardır: **okullar tüm sektörler kapandıktan sonra, hala vaka sayıları kontrol altına alınamadıysa en son kapanmalı, diğer sektörler açılmaya başlamadan önce ilk açılmaya başlanan kurumlar olmalıdır.**

Türkiye'de ilkokulların açılması sırasında alınması gereken önlemler gayet uygulanabilir:

İlkokulların açılması konusundaki önlemler basit hazırlıklarla yapılabileceklerden daha kapsamlı ve yapısal önlemlere doğru aşağıda özetlenmiştir.

Kısa vadede hızlıca uygulanabilecek, kaynak ve büyük kapsamlı planlama gerektirmeden ilkokulların açılmasını sağlayacak önlemler

Sağlık, ulaşım gibi elzem sektörlerde çalışan ebeveynlerin çocukları için ilkokullar ivedilikle açılmalıdır. Özellikle sağlık sektöründe çalışan, ücretsiz izin alma imkanı olmayan anne babalar çok büyük bir mağduriyet yaşamaktadır.

Küçük yerleşim birimlerindeki (köyler ve kasabalar) nispeten küçük sınıf mevcutlarına sahip okullar öncelikle ve ivedilikle açılmalıdır.

Avrupa'da Eylül-Aralık 2020 döneminde sınıf mevcutlarının 25-30 altında tutulması okul bazlı yayılmanın önlenmesi için yeterli olmuştur. Ülkemizde ilkokullarda sınıf mevcudu ortalaması 22'dir, ancak şehirlerde sınıf mevcutlarının 30-40 arasında olduğu da bilinmektedir. İlkokulların açılmasında **esas hedef haftada beş gün tam eğitim olmalıdır**. Ancak toplumumuzdaki bulaşma ile ilgili endişeler ve yeni varyant ile ilgili belirsizlikler de göz önünde bulundurulduğunda, başlangıç dönemi için, **sınıf mevcudunun 25'in üzerinde olduğu durumlarda sınıfların ikiye bölünerek açılması** uygun olacaktır.

Sınıf bölme uygulamasında **bir grup okula Pazartesi, Çarşamba ve Cuma, ikinci grup Salı ve Perşembe gelir ve takip eden hafta gruplar günleri değiştirir. Okula gelmedikleri günlerde ise öğretmenin verdiği ödevleri ve alıştırmaları yaparlar.**

Sınıf bölme uygulamasının sabahçı/öğlenci şeklinde yapılması önerilmez. Yukarıdaki gibi, farklı günlerde ama tam gün okula gelme şeklinde uygulanmalıdır. Aksi takdirde çalışanlar gün ortasında çocuğu alamayacaklarından çocuklarını okula gönderemeyebilir.

Sınıftaki oturma düzeninde **çocukların arasında en az 1 m yeterli maske** olacak şekilde bir düzenleme yapılmalıdır.

Sınıfların ve okuldaki diğer odaların düzenli havalandırılması en önemli tedbirdir. Ders sırasında **her 20 dakikada bir pencereler tam açılarak 3-5 dakika** havalandırılmalıdır. Ayrıca **teneffüs süresince pencereler açılarak sınıfların havalandırılması** gerekir.

Penceresi açılmayan sınıfların **pencerelerinin acilen açılır hale getirilmesi, bu gerçekleştirilemezse, bu sınıfların pandemi süresince derslik olarak kullanılmaması gereklidir.**

Pencere yanı soğuk ve rüzgârlı olacağı için çocukların oturdukları yerler **her gün rotasyonla** değiştirilmelidir.

Havalandırma sebebiyle sınıf sıcaklığı düşeceği için öğrencilerin kıyafetlerinin buna göre düzenlenmesi istenmelidir. **Sınıf içinde giymek için bir kalın hırka getirmeleri ve okulda bırakmaları** istenebilir.

Salgının **şu andaki hızı** göz önünde bulundurulduğunda ilkokul öğrencilerinin okul binası içine girdiklerinde **maske takmaları** istenmelidir. Bunun için **evde dikilmiş (ya da alınmış) yıkanabilir bez maske kullanmaları** hem çevre, hem sağlık, hem de aile bütçesi için en makul çözümdür. **Her öğrencinin 3 maskesi olması** durumunda bunu her hafta yıkayabilir.

İlkbaharda vaka sayılarında azalma olduğunda öncelikle okul öncesi daha sonra ilkokul öğrencileri için maske uygulaması sonlandırılabilir.

Yüzeylerden bulaşma COVID-19 salgınının yayılmasında belirgin bir rol oynamadığı için standart temizlik önerileri dışında uygulamalara gerek yoktur. En önemlisi öğretmen ve öğrencilerin **ellerini düzenli olarak su ve sabunla yıkamalarıdır. Sabun için bütçe ayıramayan okullar geçici olarak bu ihtiyaçlarının yerel yönetimler tarafından karşılanmasını isteyebilir. Bir başka çözüm olarak ailelerden çocuklarının yanlarına sabun vermeleri istenebilir. Tuvaletlerde sabun kalmadığı durumlarda öğrencilerin ellerini en azından su ile yıkamaları istenebilir.**

Bütün bunlar geçici çözümler olup kalıcı çözümler için çalışmalar ivedilikle başlamalıdır.

Yetişkinlerin bir araya geldiği tüm ortamlarda ve iş yerlerinde olduğu gibi okullarda da **yetişkinlerin aralarındaki fiziksel mesafeyi korumaları ve bina içinde maskelerini sürekli olarak takmaları** gerekmektedir. Okullar içinde **en fazla bulaşma öğretmenler arasında** olmaktadır.

Öğretmenler odası ve idari odalarda en fazla kaç kişinin bulunabileceği odanın metrekaresine göre belirlenmeli ve buna dikkatle riayet edilmelidir.

Bu odaların pencere açma yoluyla düzenli havalandırması sağlanmalı, **öğretmenler ve idareciler sürekli maske takmalı, maskeyi çıkarmalarını gerektiren aktivitelerden kaçınılmalıdır (çay, kahve, sigara içmek, yemek yemek).**

Maske çıkarma gerekli ise açık havaya çıkılmalıdır. Bunlar tüm devlet daireleri ve iş yerlerinde uyulması gereken kurallardan farklı değildir.

İşi olmayan **velilerin ve diğer yetişkinlerin okul binasına girmesine izin verilmemelidir.** Veliler çocuklarını okul bahçesine bırakıp almalıdır. Bu sırada, ülkedeki genel uygulamanın devamı olarak, maske takacaklardır.

Okul yönetimi, öğretmenler ve velilerin yakın **iletişim ve iş birliği** içinde olmaları çok önemlidir.

Öğretmen, idareci ve çocukların **COVID-19 pozitif** olmaları durumunda Sağlık Bakanlığı'nın önerdiği süreler içinde **evlerinde izole** olmaları gerekmektedir.

COVID-19 pozitif birisiyle **yakın temaslı** olanların, ailelerinde COVID-19 pozitif kişiler olan öğretmen, idareci ve çocukların okula gelmemeleri, Sağlık Bakanlığı'nın önerdiği süreler içinde evlerinde **karantinada kalmaları** gerekmektedir.

Ülkedeki diğer işyerleri, alışveriş merkezleri vb. ortamlarda olduğu gibi **HES kodları** öğrencilerin ve velilerin durumunu **düzenli tarama** amaçlı kullanılabilir.

Bunun için **merkezi bir sistem oluşturulana kadar öğretmenler veya okul idarecileri** öğrencilerinin ve velilerinin HES kodlarını alarak günlük olarak bu kodları tarayabilir.

Corona virüs belirtileri gösteren öğrencilerin okula gitmemesi ve evde izole olmaları gerekir. Bu konuda önerimiz: **soğuk algınlığı belirtilerinin yanı sıra ateş, nefes darlığı, öksürük belirtilerinden en az biri olan ya da kendini çok hasta hissederek çocukların okula gelmemesi ve corona virüs testine götürülmesi gerekir.**

Giriş çıkış kapıları belirlenmeli ve dar koridorlarda akışın tek yön olmasına gayret edilmelidir. Bina içinde darboğazlarda toplanmanın engellenmesi de bulaşma riskini azaltan önlemler arasındadır.

Teneffüste çocuklar açık havada oyun oynarken birbiri ile yakınlaşabilir. Açık havada maske takmaları istenmemelidir.

Çok büyük ve kalabalık okullarda sınıfların **farklı saatlerde derse başlaması, teneffüse çıkması ve okuldan çıkması uygulaması** yapılabilir. Örneğin, birinci sınıfların 8:30, ikinci sınıfların 8:40, üçüncü sınıfların 8:50, dördüncü sınıfların 9:00'da okula gelmesi ve buna orantılı olarak okuldan 10'ar dakika geç çıkmaları gibi. Bu velilerin sabah ve okul çıkış saatinde kümelenmesini önlemeye yardımcı olacaktır.

Ayrıca yine kalabalık okullarda teneffüse saatleri de sınıfların bahçeye farklı saatlerde çıkmasına olanak sağlayacak şekilde düzenlenebilir. Birinci sınıfların tüm şubelerinin 9:10'da, ikinci sınıfların tüm şubelerinin 9:30'da çıkması gibi. Böylece sınıflar arası temas önlenir.

Resim, müzik ve din dersleri gibi branş dersleri sınıflar arası öğretmen hareketliliğini arttırdığı için bunlara pandemi süresince ara verilebilir.

Sınıf mevcudu yarıya indirildiğinde, aralarında 1,5 metre mesafe olan öğrenciler, aynı devlet dairelerinin yemekhanelerinde olduğu gibi, maskelerini indirerek sakin bir şekilde yemeklerini yiyebilirler. Tam sınıf mevcudu olduğunda ise yemek süresi ikiye bölünebilir, sınıfın yarısı dışarıda teneffüs yaparken diğer yarısı yemeğini yiyebilir. Yemeklerin kumanya usulü olarak sınıflarda yenmesi okul içindeki hareketliliği azaltacağı için tercih edilebilir.

Servisle okula giden öğrenciler için tavsiyemiz, toplu taşıma için getirilen tüm kurallara uyulması ve herkesin seyir süresince maske takması olacaktır. Ayrıca aracın havalandırmasının mutlaka dışarıdan içeriye hava üfleyecek şekilde olması gereklidir, araç içinde aynı havanın sirküle eden havalandırma ayarlarından kaçınılmalıdır.

Bir yerleşim biriminde yayılımın çok hızlı artması durumunda, **diğer sektörler kapandıktan sonra yayılım hala devam ediyorsa, okulların geçici olarak, kısa süre ile kapanması gündeme gelebilir.** Burada uygulamanın en kısa sürede tutulması en kritik konudur. Diğer sektörler kapanmadan okulların kapanmasının gündeme gelmesi kabul edilemez.

Bütün bu uygulamaların **çocukların yaş dönemlerine uygun bir şekilde anlatılması çok önemlidir**. Çocukların bulaşma ile korkutulmamasına, birbirlerine yaklaştıkları için kızılmamasına özen gösterilmelidir. **Çocukların süper bulaştırmacı olduğu bilgisi doğru değildir**. Eğitim almak çocukların en temel hakkıdır.

Özel sağlık ve aile durumu mazereti olanlar hariç açılan kademeler için devam mecburi olmalıdır. Aksi takdirde veliler riskle ilgili karar kendilerine bırakılmış gibi hissederler, okulun güvenli olmadığı algısı gelişir ve gelen çocuk sayısı azalabilir.

Bütün bu önlemlere rağmen toplumda vaka yayılımı devam ettiği sürece okullarda vaka görülebilir, nadiren de olsa hastalık okullarda yayılabilir. Bunların şeffaf bir şekilde paylaşılması, gerekli karantina önlemlerinin alınması gerekir.

İstisnalar

Covid-19 enfeksiyonunun olumsuz etkileri açısından ciddi risk grubunda olan ve bu nedenle salgın döneminde korunması gereken çocukların hem fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlıklarını korumak hem de eğitimlerinden geri kalmalarını önlemek için ayrıca yöntemler geliştirilmelidir.

Çocukların bulaştırmacılığı yetişkinlere göre düşük olsa da sıfır değildir. Bu yüzden, Covid-19 enfeksiyonunu ağır geçirme ihtimali olan ve ciddi sağlık riskleri taşıyan insanlarla birlikte yaşayan çocuklar ayrıca ele alınmalıdır. **Risk grubundaki kişilerle yaşayan tüm aile fertlerinin evde aynı ortamda bulunduklarında maske takma, risk altındaki kişi ile mesafeyi koruma, aynı odada uzun süre kalmama vb. önlemler almaları gerekir**. Bunlar özellikle yetişkinler için geçerli olsa da çocuklar da bunları uygulamalıdır.

Orta vadede hazırlıklar ile uygulanabilecek önlemler

Öğretmen alımı: Sınıf mevcutlarının küçültülmesi için öğretmen sayısının artırılması gerekmektedir. **Öğretmen kadrosu** pandemi nedeni ile hızla **arttırılmalıdır**.

Öğretmen alımı için aciliyetle MEB'e (gerekirse diğer bakanlıklardan) **bütçe** aktarılmalıdır.

Lise dersliklerinin ve atıl durumdaki kamu binalarının ilkokullara açılması:

Liseler uzaktan eğitime devam ettiği sürece, **lise binaları ilkokul sınıfları için derslik** olarak kullanılmak üzere açılabilir.

Atıl durumdaki kamu binaları, kamusal ve özel **kongre ve toplantı bina ve salonları** da pandemi süresince derslik olarak kullanılabilir.

Yerel yönetimlerin çözümlere dahil edilmesi:

Mahallelerin eğitim ihtiyaçlarının tespiti ve karşılanması

Belediyelere **otopark olarak kiralanmış olan okul bahçelerinin** çocuklara iadesi

Okullara **sabun ve diğer temizlik malzemelerinin** sağlanması

Öğretmenlere güvenli ulaşım olanakları sağlanması

Okullarda artacak **psikolojik danışman ve rehber ihtiyacının** karşılanması için kadro artırımı. Pandemi süresince rehberlerin artan görevleri şunlar olacaktır:

Okulların kapalı kaldığı sürede artan **istismarın tespiti ve tedbir alınması**

Okulların kapalı kaldığı sürede katlanan **gelişimsel ve psikolojik rahatsızlık ve bozuklukların ivedilikle teşhis ve tedavisine başlanması**, gerekli yönlendirmelerin yapılması

Pandemi nedeniyle **örgün eğitimden koparılan ve evlendirilen/işçi olarak çalıştırılan** çocukların tespiti ve MEB'e bildirilmesi.

Pandemi nedeniyle artan çocuk açlığına ve bu nedenle çocukların fiziksel ve zekasal gelişiminin durmasına/ gerilemesine karşı okulların birincil savunma alanı haline getirilmesi: devlet okullarında tüm çocuklara yeterli kalori içeren **sağlıklı bir öğün** dağıtılması (örneğin, bir sandviç, elma ve ayran).

Türkiye için okul öncesi eğitimde alınması gereken önlemler

Okul öncesi eğitim kurumlarında şu anda çok kapsamlı önlemler uygulanmaktadır. Ancak virüsün bulaşma yolları göz önünde bulundurulduğunda bunların önemli bir kısmının gereksiz olduğu görülmektedir.

Okul öncesi dönemde yapılması gerekenler

Sınıf mevcutlarının **25'in altında** tutulması yeterlidir. Nadiren bu sayının üzerinde olduğu durumlarda anaokullarının bölünerek açılması gündeme gelebilir. Bu durumda, ilkokulda olduğu gibi, bir grup okula Pazartesi, Çarşamba ve Cuma, ikinci grup Salı ve Perşembe gelir ve takip eden hafta gruplar günleri değiştirilir.

Sınıf bölme uygulaması yapılması gerekirse sabahçı/öğlenci şeklinde yapılması önerilmez. Yukarıdaki gibi, farklı günlerde ama tam gün okula gelme şeklinde uygulanmalıdır. Aksi takdirde çalışanlar gün ortasında çocuğu alamayacaklarından çocuklarını okula gönderemeyebilir.

Okul öncesi dönemde **maske uygulaması tartışmalıdır**. Ülkemizde bu konuda ciddi bir hassasiyet olduğundan, **vaka sayılarının yüksek olduğu şu dönemde okul öncesi eğitimde de maske takılması uygun olabilir**. İlkbaharda vaka sayılarında azalma olduğunda okul öncesi için maske uygulaması sonlandırılabilir.

Yukarıda **ilkokullar için belirtilen önlemler okul öncesi için de geçerlidir**:

Sağlık, ulaşım gibi elzem sektörlerde çalışan ebeveynlerin çocukları için okul öncesi eğitimin ivedilikle açılması

Sınıfların düzenli havalandırılması

Standart yüzey temizliği önerileri ve ellerin sabunla yıkanması

Öğretmenlerin ve idarecilerin mesafelerini koruması ve bina içinde sürekli maske takmaları

İşi olmayan velilerin ve diğer yetişkinlerin okul binasına girmemesi

Hasta ve COVID-19 temaslı durumdaki çocukların okula gelmemesi

Bütün bu uygulamaların çocukların yaş dönemlerine uygun bir şekilde anlatılması çok önemlidir. Çocukların bulaşma ile korkutulmamasına, birbirlerine yaklaştıkları için kızılmamasına özen gösterilmelidir. Küçük çocukların süper bulaştırıcı olduğu bilgisi doğru değildir. Okul öncesi eğitim çocukların fiziksel, sosyal ve zekâ gelişimi için kritik önem taşımaktadır ve tüm çocukların en temel hakkıdır.

Bütün bu önlemlere rağmen toplumda vaka yayılımı devam ettiği sürece okullarda vaka görülebilir, nadiren de olsa hastalık okullarda yayılabilir. Bunların şeffaf bir şekilde paylaşılması, gerekli karantina önlemlerinin alınması gerekir.

Okul öncesi dönemde yapılması GEREKMEYENLER

Okul öncesi çocukların sınıf içinde ve bahçede birbirleri ile temasını engellemeye gerek yoktur.

Okul öncesi çocukların, ilkokul çocuklarında olduğu gibi, bahçede maske takmasına gerek yoktur.

Okul öncesi çocukların okul kıyafetlerinin farklı olmasına gerek yoktur. COVID-19 kıyafetlerden bulaşmamaktadır.

Üniversiteler Bileşenleri İçin Gönüllü Olarak Yüz Yüze Eğitim Açılsın!

Adnan Gümüş

Sorun ve Gerekçe

Çevrim içi uzaktan öğretim şeklindeki dersler ne ön veya bilişsel hazır oluş açısından ne grup dinamikleri açısından ne derse katılım veya etkili diyalog açısından ne de uygun ortam sağlanması açısından yüz yüze eğitim kadar verimli olmamaktadır.

- Üniversiteye yeni başlayan birinci sınıflar, yüksek lisans ve doktoranın ilk yılındakilerde üniversite tasavvuru veya aidiyet duygusu hiç oluşmamış bulunmaktadır
- %10-30 oranında öğrencinin uygun internet ve bilgisayar donanımı bulunmamaktadır.
- Ev ortamı derse uyarlanma için uygun şartları taşımamaktadır.
- Aynı evde birden öğrenci bulunması yaygındır.
- Ayrı odası olmayan öğrenci oranı % 30'ları bulmaktadır.
- Anlatım, söz verme ve katılımlar doğal olmaktan uzaktır.
- Dikkat dağınıklığı, kameralar açık değilse, farklı ilgiler ve dersten kopmalar yaygın bulunmaktadır. Öğrencilerin çoğu “ruhen” derste bulunmamaktadır.
- Sürekli bir kayıt ve denetlenme duygusu yaşanmakta, bu dersin samimiyetini ve derse duygusal yoğunlaşmayı azaltmaktadır.
- En önemli öğrenme ders aralarındaki, kantinlerdeki, yollardaki, yurtlardaki, öğrenci evlerindeki diyalog ve tartışmalardır. Uzaktan öğretimde bunlar mümkün olmamaktadır.
- Grup dinamikleri tümünden kaybolmakta, üniversite özdeşimi ve özerk düşünme becerileri zayıflamaktadır.

- Duyarlılık gelişimi zayıflamaktadır.
- Ölçme değerlendirme sağlıklı biçimde gerçekleştirilememektedir.

Diğer yandan pandemi şartlarında yüz yüze öğretimle ilgili bir kısım öğrencide ve büyük çoğunlukla öğretim elemanlarında kaygılar söz konusudur.

Ancak öğrenci, öğretmen ve öğretim elemanlarının okul veya üniversiteden uzak kalmaları bulaşı da azaltmamaktadır. Öğrenciler günlük 2-3 saat ev dışında hareket etmektedir, arkadaşları ile buluşmaktadır. Öyle ki üniversiteye hiç gelmeyen öğrencilerin %8-10'u COVID-19 geçirmiş bulunmaktadır. Mevcut risklerin alınacak tedbirler ile baş edilebilir düzeylerde olduğu öngörülebilir.

Üniversitelerde Alınabilecek Tedbirler

Üniversitelerin yüz yüze eğitime başlayabilmesi için alınabilecek başlıca tedbirler aşağıda sıralanmıştır:

- 1- Maske
- 2- Mesafe (grupların en fazla 20 kişi olması, birer atlayarak birer kişi oturtulması)
- 3- Havalandırma (pencerelerin açık tutulması)
- 4- Aşılama
- 5- Kantinlerin açık havada hizmet vermesi, açık yiyecek verilmemesi
- 6- Yemekhanelerin kapalı alanlarına öğrenci kabul edilmemesi, tüm gün AÇIK ALANDA kapalı paket verilmesi
- 7- Yurtlarda bir odada en fazla 2 kişi olacak şekilde seyreltme yapılması, kalabalık üniversitelerde 45 gün bir grubun 45 gün diğer grubun gelmesi gibi tedbirler alınması
- 8- Kampüste ve binalarda seyreltme, her sınıfın farklı saatte gelmesi

Derslerin 30-35 dakika ders ve 10 dakika ara verilerek günde 4 saat ders yapılması üzerinden

- 1.sınıf ders saatleri 8:00-11:00,
- 2.sınıf ders saatleri 10:00:13:00,
- 3.sınıf ders saatleri 13:00-16:00
- 4.sınıf ders saatleri 15:00-18:00.
- 9-Gerekirse açık alanlara çadır derslikler kurulması...

Adana-Hatay-Gaziantep Bölgesinden Küçük Bir Araştırma

Prof.Dr.Adnan Gümüş'ün Felsefe Grubu Eğitimi Yüksek lisans öğrencileriyle birlikte 2021 Ocak ayında Adana-Hatay-Gaziantep'ten öğrenciler olmak üzere ortaokul, ortaöğretim ve üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği anket çalışmasından birkaç bulgu aşağıdaki çizelgelerde verilmiştir.

Hane olarak (aile olarak) hangilerine sahipsiniz?

	0-Yok	1-Var %
Bilgisayar veya laptop		83,23
Evde internet		92,26

Kendinize ait aşağıdakilerden hangileri var?

	0-Yok	1-Var %
Ayrı, kendime ait bir oda		67,57
Ayrı, kendime ait bir masa		79,22
Kendime ait bilgisayar veya tablet		67,31
Kendime ait akıllı telefon		82,58
Kendime ait internet olanağı		83,33

Derslerin çoğunu canlı takip eden oranı % 47 civarında bulunmaktadır.

Uzaktan öğretimde canlı veya EBA'daki dersleri ne kadar takip edebiliyorsunuz?

	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	Toplam
Hiçbirini izlemedim/izlemiyorum % within r_Okulu	2 6,7%	7 14,0%	7 10,0%	16 10,7%
Çok azını canlı-zamanında izledim/izliyorum % within r_Okulu	7 23,3%	11 22,0%	17 24,3%	35 23,3%
Yarisına yakını canlı-zamanında izledim/izliyorum % within r_Okulu	4 13,3%	7 14,0%	14 20,0%	25 16,7%
Çoğunu canlı-zamanında izledim/izliyorum % within r_Okulu	17 56,7%	24 48,0%	30 42,9%	71 47,3%
Count % within r_Okulu	30 100,0%	50 100,0%	70 100,0%	150 100,0%

Derse ortak bir bilgisayar veya akıllı telefonla bağlananların yeterince uyarlanamayacağı, ders materyal ve tablolarını yeterince takip edemeyeceği kestirilebilir.

Kendi tablet veya bilgisayarı ile bağlanan oranı % 47 düzeyinde bulunmaktadır.

Uzaktan eğitim esnasında evde canlı derslere neyle bağlanıyorsunuz?

	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	Toplam
Hiç bağlanamıyorum, internetimiz yok	0 ,0%	4 8,0%	2 2,9%	6 4,0%
Ailemden birinin akıllı telefonuyla	7 23,3%	4 8,0%	0 ,0%	11 7,3%
Evdeki ortak kullanılan tablet veya bilgisayarla	6 20,0%	5 10,0%	6 8,6%	17 11,3%
Kendi akıllı telefonumla	7 23,3%	17 34,0%	22 31,4%	46 30,7%
Kendi tablet veya bilgisayarımla	10 33,3%	20 40,0%	40 57,1%	70 46,7%

Çevrim İçi Eğitim Yüz Yüze Eğitime Göre Çok Daha Verimsiz

Derslerin uzaktan öğretim ile yapılması derslerin izlenmesini (derslere devamı) artırdı mı azalttı mı? * r_Okulu Crosstabulation

		r_Okulu			Total
		Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	
Derslerin uzaktan öğretim ile yapılması derslerin izlenmesini (derslere devamı) artırdı mı azalttı mı?	1 Düşürdü	17 58,6%	41 82,0%	53 75,7%	111 74,5%
	2 Aynı sayılır	9 31,0%	8 16,0%	12 17,1%	29 19,5%
	3 Artırdı	3 10,3%	1 2,0%	5 7,1%	9 6,0%
	Count	29	50	70	149
	% within r_Okulu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Total				

Uzaktan öğretim sizin eğitim görme isteğinizi artırdı mı azalttı mı? ***r_Okulu Crosstabulation**

		r_Okulu			Total
		Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	
Uzaktan öğretim sizin eğitim görme isteğinizi artırdı mı azalttı mı?	1 Düşürdü	11 36,7%	30 60,0%	41 58,6%	82 54,7%
	2 Aynı sayılır	17 56,7%	14 28,0%	22 31,4%	53 35,3%
	3 Artırdı	2 6,7%	6 12,0%	7 10,0%	15 10,0%
	Count	30	50	70	150
	% within r_Okulu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Total				

Yüz yüze eğitimle kıyaslarsanız uzaktan öğretimdeki ders anlatımını nasıl buluyorsunuz?*** r_Okulu Crosstabulation**

		r_Okulu			Total
		Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	
Yüz yüze eğitimle kıyaslarsanız uzaktan öğretimdeki ders anlatımını nasıl buluyorsunuz?	1 Yüz yüze eğitimden daha etkisiz	18 60,0%	40 81,6%	54 78,3%	112 75,7%
	2 Aynı sayılır	10 33,3%	4 8,2%	5 7,2%	19 12,8%
	3 Yüz yüze derslerden daha etkili	2 6,7%	5 10,2%	10 14,5%	17 11,5%
	Count	30	49	69	148
	% within r_Okulu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Total				

Yüz yüze eğitimle kıyaslırsanız uzaktan öğretimde öğrenme düzeyini nasıl buluyorsunuz? * r_Okulu Crosstabulation

		r_Okulu			Total
		Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	
Yüz yüze eğitimle kıyaslırsanız uzaktan öğretimde öğrenme düzeyini nasıl buluyorsunuz	1 Uzaktan öğretimde öğrenme düzeyi düştü	22	43	57	122
		73,3%	86,0%	81,4%	81,3%
	2 Aynı sayılır	7	4	12	23
		23,3%	8,0%	17,1%	15,3%
	3 Öğrenme düzeyi arttı	1	3	1	5
		3,3%	6,0%	1,4%	3,3%
Total	Count	30	50	70	150
	% within r_Okulu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Yüz yüze eğitimle kıyaslırsanız uzaktan öğretimde derse odaklanma durumu nasıl? * r_Okulu Crosstabulation

		r_Okulu			Total
		Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	
Yüz yüze eğitimle kıyaslırsanız uzaktan öğretimde derse odaklanma durumu nasıl	1 Uzaktan öğretimde odaklanma, dikkat düştü	21	44	61	126
		70,0%	88,0%	87,1%	84,0%
	2 Aynı sayılır	6	4	8	18
		20,0%	8,0%	11,4%	12,0%
	3 Dikkat, odaklanma arttı	3	2	1	6
		10,0%	4,0%	1,4%	4,0%
Total	Count	30	50	70	150
	% within r_Okulu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Uzaktan öğretimde derste söz alma durumu, derste tartışma durumu oluyor mu?

- 1 () Çok düşük, tartışma imkânı yok
2 () Sadece mesaj
3 () Daha fazla tartışma oluyor

Uzaktan öğretimde derste söz alma durumu, derste tartışma durumu oluyor mu?

*** r_Okulu Crosstabulation**

		r_Okulu			Total	
		Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim		
Uzaktan öğretimde derste söz alma durumu, derste tartışma durumu oluyor mu?	1	Çok düşük, tartışma imkânı yok	16	28	47	91
			53,3%	56,0%	68,1%	61,1%
	2	Sadece mesaj	5	10	16	31
			16,7%	20,0%	23,2%	20,8%
	3	Daha fazla tartışma oluyor	9	12	6	27
			30,0%	24,0%	8,7%	18,1%
Total	Count	30	50	69	149	
	% within r_Okulu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Öğrenciler Okulların Açılmasını İstiyor Ama Uzaktan Öğretim de “Kısmen” Kanıksanıyor.

Okulların açılmasını, derslerin yüz yüze devam etmesini istiyor musunuz?

*** r_Okulu Crosstabulation**

		r_Okulu			Total	
		Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim		
Okulların açılmasını, derslerin yüz yüze devam etmesini istiyor musunuz?	1	Hemen açılmalı, tüm dersler okulda yapılmalı	25	33	37	95
			83,3%	66,0%	52,9%	63,3%
	2	Sadece uygulamalı dersler ve stajlar okullarda veya yüz yüze yapılmalı	1	14	25	40
			3,3%	28,0%	35,7%	26,7%
	3	Açılmasa da olur, uzaktan öğretim yeterli	4	3	8	15
			13,3%	6,0%	11,4%	10,0%
Total	Count	30	50	70	150	
	% within r_Okulu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Salgından sonra bazı derslerin yine uzaktan öğretimle devam etmesini ister misiniz?

YÖK istediği amaca yaklaşmış bulunuyor. Bazı derslerin uzaktan öğretimle yapılması giderek kanıksanıyor (tümünden veya bazı dersler seçenekleri % 42 oranında kabul görüyor.

Salgından sonra bazı derslerin yine uzaktan öğretimle devam etmesini ister misiniz?*** r_Okulu Crosstabulation**

		r_Okulu			Total	
		Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim		
Salgından sonra bazı derslerin yine uzaktan öğretimle devam etmesini ister misiniz?	1	Hayır, istemem, tüm dersler okulda yapılmalı	17	33	40	90
			56,7%	66,0%	57,1%	60,0%
	2	Bazı dersler için olabilir	9	16	25	50
			30,0%	32,0%	35,7%	33,3%
	3	Tümünün uzaktan olmasını isterim	4	1	5	10
			13,3%	2,0%	7,1%	6,7%
Total	Count	30	50	70	150	
	% within r_Okulu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Okullar açıldığında yüz yüze eğitime (okullara) gitmeye kendinizi hazır hissediyor musunuz? 1(Hayırsa, neden? * r_Okulu Crosstabulation

			r_Okulu			Total
			Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	
Okullar açıldığında yüz yüze eğitime (okullara) gitmeye kendinizi hazır hissediyor musunuz? 1(Hayırsa, neden?	1	Hayır				
			5 16,7%	15 30,0%	11 15,7%	31 20,7%
	2	Evet	25 83,3%	35 70,0%	58 82,9%	118 78,7%
Total	Count		30	50	70	150
	% within r_Okulu		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Okulların Kapalı Tutulmasının Salgını Azaltmaya Bir Katkısı Yok**Hane dışına ne sıklıkla çıkıyorsunuz?**

Üniversite öğrencilerinin %70'i haftada bir kez veya daha sık hane dışına çıkıyor.

Kısıtlama olmayan saatlerde kendi eviniz dışında veya dışarıda kaç saat vakit geçiriyorsunuz? Günlük saat..... Üniversite öğrencileri günlük 2,52 saatini dışarıda geçiriyor.

Report

Kısıtlama olmayan saatlerde kendi eviniz dışında veya dışarıda kaç saat vakit geçiriyorsunuz? Günlük saat.....

r_Okulu	Mean	N
Ortaokul	1,93	27
Ortaöğretim	1,74	47
Yükseköğretim	2,52	58
Total	2,12	132

Üniversiteler kapalı olduğu halde öğrencilerin %10'u COVID-19 geçirmiş bulunuyor.

Çevrenizde/ yakınlarınızdan koronaya yakalanan oldu mu?

	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	Toplam
Bizzat ben geçirdim % within r_Okulu	0 ,0%	6 12,0%	7 10,0%	13 8,7%
Toplam % within r_Okulu	30 100,0%	50 100,0%	70 100,0%	150 100,0%

Evde Kalınca Hane İçi İlişkiler Bozuluyor

Anne baba ile didişme/gerilimler %37 oranında artmış bulunuyor.

	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	Toplam
Böyle bir şey hiç olmadı % within r_Okulu	12 40,0%	14 28,0%	19 27,9%	45 30,4%
Azaldı % within r_Okulu	1 3,3%	4 8,0%	2 2,9%	7 4,7%
Aynı kaldı % within r_Okulu	7 23,3%	18 36,0%	22 32,4%	47 31,8%
Arttı % within r_Okulu	9 30,0%	14 28,0%	25 36,8%	48 32,4%
Count % within r_Okulu	30 100,0%	50 100,0%	68 100,0%	148 100,0%

Kardeşler ile didişme/gerilimler %31 oranında artmış bulunuyor.

	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	Toplam
Böyle bir şey hiç olmadı % within r_Okulu	12 40,0%	14 28,0%	19 27,9%	45 30,4%
Azaldı % within r_Okulu	1 3,3%	4 8,0%	2 2,9%	7 4,7%
Aynı kaldı % within r_Okulu	7 23,3%	18 36,0%	22 32,4%	47 31,8%
Arttı % within r_Okulu	9 30,0%	14 28,0%	25 36,8%	48 32,4%
Count % within r_Okulu	30 100,0%	50 100,0%	68 100,0%	148 100,0%

Pandemi ve Eğitim

Çiğdem Arslan / TTB Merkez Konseyi Üyesi

Özellikle anaokulu ve ilkokul çağındaki çocukların hem zihinsel gelişimlerinin hızlı olduğu hem de sosyal yetiler kazandıkları yaşlarda olduklarını da düşünürsek, bulaştırmıcılıkları ve hastalığa yakalanma riskleri erişkinlerden daha az iken bu yaş çocuklar için eğitimin yüzyüze olarak başlatılması bir an önce düşünülmelidir. Pandeminin birinci yılına yaklaşırken ve mevcut durumun ne zaman sonlanacağı bilinmezken ertelenen eğitimlerin, okullardaki şartlar ivedilikle sağlanarak başlaması gerekmektedir. Özellikle yoksul kesimlerin, kız çocuklarının ve mülteci çocukların uzaktan eğitimden tam olarak yararlanamadığı da düşünülürse, eğitimdeki eşitsizliğin daha da derinleştiği görülmektedir.

Eğitim Bakanlığının belirlediği pandemide okulların açılabilmesi koşullarını karşılayabilen, “Temiz Okul” kapsamına giren okulların çoğunun özel okullar olduğu görülmektedir. Yüz yüze eğitime geçildiğinde eğitime devam edebilen okulların çoğunun özel okul olacağı varsayılırsa eğitimdeki eşitsizliğin artacağını öngörülebilir.

Okulların pandemide eğitime hazırlanması için okul yöneticilerinin Milli Eğitim Bakanlığından koşulların sağlanması için talepleri olmalıdır. Yine aynı şekilde okul yöneticilerinin bu konudaki çalışmalarını denetleyen ve süreci hızlandıran mekanizmalar kurulmalıdır. Öğretmenler bu süreçte edilgen değil sürecin içinde özne olmalıdır. Eğitimciler hem eğitim için uygun koşulların sağlanmasını talep etmeli hem de bu koşulların denetimini yapabilmelidir.

Okullar Pandemi ile Mücadele Etmek İçin Açılmalı!

Ünal Özmen / Eğitimci, yazar

Okulların açılması veya kapalı kalması gibi son derece önemli bir konuda doğru kararı verebilmek için her iki durumun risklerini ve ortaya çıkacak riski engellemedeki rolünün bilinmesi gerekiyor. Ne yazık ki Türkiye'nin, Covid-19 virüsünün her bir yaş grubunu ve bu grupların birbirini ne ölçüde etkilediğine dair (yayılımı, bulaştırma, ölüm ve vakia oranını belirleyen) bilimsel bir veri yok. YÖK'ün üniversiteleri, MEB'in okulöncesi, ilk ve ortaöğretim okullarını kapatma gerekçesini bilmiyoruz. 20 milyon öğrencinin sadece eğitimini değil, psikolojik ve sosyal hayatını etkileyecek kararlar "Önemli olan çocuklarımızın sağlığı" gibi kapanma kararına onay talep eden soyut bir gerekçeye dayandırılmaz. Bu ve benzer ifadeler yaşamla - yaşamın riskleri arasında sıkışmış ebeveynlere 'Okullarım güvenli değil, çocuklarınızı göndermeyin' demektir.

Eğitim Bakanlığının ve YÖK'ün okulları kapatma veya açma kararlarını Bilim Kurulunun veya Sağlık Bakanlığının tavsiyesine göre belirlediğini varsaysak bile, bu sağlık kuruluşlarının elinde de ikna edici verilerin olmadığı bilinmektedir. Günlük ölüm ve vakia sayısını, karara dayanak oluşturacak araştırmanın sonucu sayamayız. Kaldı ki Bilim Kurulunun da görüşünü, uluslararası dergilerde yayımlanmış araştırma ve makalelerden oluşturduğu bilinmektedir. Eğer Amerika, Avrupa ve Çin'de yapılmış araştırmaların sonucu Türkiye için de güvenilir bir veri ise okulları onlarla açıp kapatmamız gerekirdi.

Pandemi önlemlerinin ekonomiye etkisi ekonomik büyüklük boyutundadır. Tarıma veya uzaktan üretime dayalı ekonomiler büyürken üretimi işbirliğine dayalı ekonomiler küçülebilir. Fakat okulları tümüyle kapatmanın sosyal sonuçları, yaş gruplarına göre farklılık gösterse de üç aşağı beş yukarı her yaş grubunda aynı hasarı bırakır.

Okulların uzun süre kapalı kalmasının öğrenme kaybına yol açtığı, çocukların kendileri için amaç belirleyemediği ya da amaçlarından uzaklaştığı, arkadaş gruplarıyla iletişimlerinin koptuğu, okulla bağının zayıfladığı, kapanmaya bağlı olarak aile içi gerilimlerin ve ruh sağlığı sorunlarının arttığı ülkelerin ortak tespiti olarak öne çıkmaktadır.

Bu sonuçlar, virüsün neden olduğu sağlık sorunlarından daha hafif görülemez. Kaldı ki daha modern yöntemler kullanmanın, geliştirmenin olanaklarına sahibiz. Araştırmalar maske, mesafe hijyen üçlü önleminin Covid-19 virüsüne yakalanmayı yüzde 90 oranında engellediğini, okul çağı yaş grubunda (5-17) ölüm oranının binde bir, aynı yaş grubunda vaka oranının yüzde 9.2 olduğunu göstermektedir. Kimi ek önlemlerin, bu düşük risk oranını daha da aşağıya çekip riski minimum seviyeye düşüreceği düşünülebilir. Türkiye, riskli gruplar için düşünülmesi gereken önlemleri çocuklar üzerinde uygulayarak onları eğitim hakkından mahrum kalmalarına yol açmaktadır.

Türkiye, kriz anlarında doğru karar almanın mekanizmalarını kullanamadığı için rasyonalitesini yitiriyor. Birkaç yıl önce, servis aracında unutulması sonucu ölen bir çocuk olayından sonra tüm servis araçlarına kamera yerleştirildi, koltuklara çip takıldı, koltuk sayısından fazla öğrenci bindirilmesi yasaklandı. Bir taciz olayından sonra ise servis araçlarında yardımcı personel çalıştırılması yasaklandı. Sürücülerden akıl sağlığı raporu ve iyi hal kağıdı istendi. Fakat bu akıl dışı önlemlerin hiçbirisi, daha sonra benzer vakıaların gerçekleşmesini engellemedi.

Bir zamanlar, bir öğrencinin başında bit görüldü diye diğer aileler çocuklarını günlerce okula göndermezdi. Bu durumlarda okul gerekli önlemi alır, vatandaşa güven verirdi. Çiçek hastalığının kökü kurutulmuş, 1980'den bu yana dünyadan kalkmış. Çocuk felci sadece savaşan ülkelerde görüyormuş (2019'da dünya çapında 169 çocuk felcine rastlanmış). Yeni doğan tetanozu, 2019'da binin altına düşmüş. Eskiden okullarda mendil ve tırnak kontrolü yapılırdı. Saç, bit, uyuz ve benzeri sorunlar okullarda tespit edilir, çocuğun geldiği eve kadar izi sürülür, ailelerin, mücadelenin bileşeni olması sağlanırdı. Bu hastalıklarla veya hastalık unsurlarıyla okullar açıkken mücadele edilirdi.

Covid-19 için alınacak önlemler uyuza karşı alınacak önlemlerden daha karmaşık değil. Gerekli önlemin alınması halinde okullar, çocuklar için aile ve sokaktan daha güvenli olacaktır. Pozitif testli olan aileler biliniyor; bu ailelerden gelen çocuklar uzaktan eğitime (hem de sınıftan canlı yayınlanan derslere) devam edebilir. Havalandırmaya engel soğuk ve yağışlı günlerde okullar tatil edilebilir. Riskli ve taşıyıcı öğretmenler ve öğretim üyeleri izinli sayılabilir. Öğrencilerin (ve öğretmenlerin), geçici olarak evlerine en yakın okula gitmeleri sağlanarak öğrenci hareketliliği engellenebilir. Böylece hem servis kullanılmasının önüne geçilmiş hem kalabalık merkezi okullarda seyreltme sağlanmış olunur.

Politikacılar aşılama sonunda normal hayata döneceği, okulların açılmasını da aşya bağlama eğiliminde gözüküyor. Ancak aşının koruyucu etkisi henüz bilinmiyor. Yani, bir süre daha salgınla birlikte yaşayacağımız ihtimal dışı değil. Bu durumda yapılması gereken ise tıbbi tedbirlere ek olarak koruyucu önlemler alınarak okulların açılmasını sağlamaktır.

Okulda geçirilen zamanın daha kaliteli olduğu ve eğitimi olumlu yönde etkilediğini gösteren çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Uzun süreli kapalı yaşamının ise olumsuz sonuçlarını yaşayarak görmekteyiz. Özellikle eğitimciler, kapanmanın tedbir olmadığını, riskten kaçarak kurtulma düşüncesinin çoğu zaman başka risklerin ortaya çıkmasına neden olduğunu bilmeli ve hayatı kesintiye uğratmadan fakat gerekli önlemler alınarak yaşamaktan yana tavır almalıdırlar.

Pandemide Okulların Durumu: Mersin İli Örneği

Mahmut Sümbül / Eğitim Sen Mersin Şube Başkanı

Merhaba arkadaşlar, ben de şubem ve şahsım adına hepinizi selamlıyorum. Biz üçlü bir çalışma yaptık, eğitim izleme kurulu ile bir değerlendirme toplantısı yaptık. Mersin Tabip Odası ve SES'le bir çalışma yaptık. Bir de alanda okulların fiziki koşullarına dair bir anket yaptık ve anketin sonucunu sizlerle paylaştık. Yine diğer raporumuzu da bu hafta içi hemen sizlerle paylaşacağız. Ben tekrara düşmeden çok kısa bir değerlendirmeye sözlerimi tamamlamak istiyorum.

Öncelikle okulların fiziki koşullarına dair söyleyeceklerim arkadaşların söyleyeceklerine benzer ama yine de paylaşmak istiyorum. Tüm ilçelerimizden 63 okul belirleyerek anket uygulaması yaptık. Okulların yaklaşık yüzde 60'ında sıraların arasında yeterli mesafe yok. Okulların yüzde 60'ında öğretmen ve öğrenci başına düşen alan yeterli değil, sınıfların yine yüzde 60'ında koridorlarda bölünmüş çizgiler yok. Okulların yüzde 70'inde giriş çıkış bölünmemiş. Adana ve Antalya gibi, Mersin'de de önemli bir problem var. Sınıflarda ısınma yüzde 87 oranında klimalarla sağlanıyor ve pandemi koşullarında klimalar açılmadığı için, okullar açıldığında Mersin merkez gibi ılıman iklime sahip yerlerde pencere açmak, havalandırmak problem olmayacak, ama Mut, Gülnar gibi şu anda kar altında olan ve ısınma koşulları uygun olmayan yerlerde önemli bir sıkıntı çıkıyor karşımıza. Yine öğretmenler odasında çay, kahve gibi ihtiyaçların yasaklanması yüzde 38 oranında deliniyor. Yine maske, dezenfektan temininde yarı yarıya bir oran var okullardan bize gelen rakamda. Velilerin okula alınmamasında, yüzde 24 bu karar deliniyor.

Çocukların evden getireceği malzemelerin belirlenmesinde yüzde 50, böyle bir düzenleme yapılmamış. Okulların giriş çıkış kapılarının ayrılması yüzde 63,5 oranında yapılmamış. Tuvaletlerin doluluğunu azaltmak için teneffüs saatlerinin düzenlenmesi, yüzde 60 oranında yapılmamış. Kantinlerin kullanıma uygunluğu, yarıya yakın uygun değil diye belirtebilirim.

Mersin, Adana'dan arkadaşın da belirttiği gibi bir tarım kenti ve tarım emekçileri oldukça fazla. Bu tarım emekçilerinin bir kısmı, kış koşullarında naylon çadırlarda yaşıyorlar. Biz

bu hafta içi gidip geldik, bırakın fiziki uzaktan eğitime ulaşmalarını ya da yüz yüze eğitime katılımlarını, elektrikleri kesilmişti. Tek ısınma araçları olan elektrikleri kesilmişti. Emek ve demokrasi platformuyla bu konudaki girişimlerimiz sonucunda sayaç takıldı ama ücretli elektrik verilecek, ücreti karşılayacak koşulları şu anda yok oradaki insanların. Yine oradaki insanların büyük çoğunluğunun anadili Kürtçe ve Arapça ve ebeveynleri çocuklarının uzaktan eğitim erişimine, eğitim hakkına kavuşmaları konusunda bir çaba içerisinde olmadıkları gibi şu anki koşullarda yüz yüze eğitim konusunda da problem yaşayacakları aşikâr.

Şunu vurgulayarak bitireyim, okulların açılmasını eğitim izleme kurulumuz, tabip odası ve sağlık emekçisi arkadaşlarımız da istiyor. Bu konuda detaylı bir rapor da paylaşacağım sizinle. Mersin için 20 madde çıkardık arkadaşlarımızla, okulların açılması durumunda nelerin yapılması gerektiğine dair. O boyutuna girmeyeceğim ama şunu söyleyeyim, okullar açıldığında iki konuda sağlık taraması yapılmasını istiyoruz. Bunlardan biri göz sağlığı, diğeri de öğrencilerin ve eğitim emekçisi arkadaşlarımızın psikolojik durumlarına dair bir katkı ihtiyacı, özellikle çocuklarımız için bu son derece elzem diyeyim ve ben bu şekilde sözlerimi tamamlamış olayım.

Hepimize kolay gelsin.

Pandemide Okulların Durumu: Yalova Örneği

Özgür Girişen / Eğitim Sen Yalova Şubesi Başkanı

Şimdi arkadaşlar birçok arkadaş dezavantajlı illerden geliyor, Yalova'nın durumu farklı. Yalova sınıf mevcudu ortalama 19 olan, görece iyi bir il. Fakat biz 24 Ağustos-28 Ağustos arasında "Eylül ayında okullar açılabilir mi?" diye kapsamlı bir çalışma yapmıştık. Onun raporunu göndermiştik hatta. Onun sonuçları var, şimdi onlarla fazla boğmak istemiyorum da o günden bugüne ne oldu, ben hemen onun bir fotoğrafını çekmek istiyorum.

Arkadaşlar az önce kriterler olduğunu ifade etti. Sağlık Bakanlığı ile TSE'nin birlikte çıkardığı bir kılavuz var. Tabiri caizse bakanlık ayağına sıkılmış zaten o kılavuzla, çünkü o kılavuzda sensörlü havludan tutun, sensörlü musluk, sensörlü köpüğe kadar her şey var. Kriterler belli arkadaşlar. Burada önemli olan şu, o günden bugüne Yalova'da ne değişti? MEB'de İSG diye bir birim var, İş Yeri Sağlığı ve Güvenliği Birimi diye. Bu birim denetleme yapıyor, okullara gidiyor. Şimdi bu birimin elindeki kriterlere Covid-19 eklendi doğal olarak. Şimdi benim okulum temiz diye bir proje var. Eğer bu kriterleri sağlayabiliyorsa o okul bu belgeyi alıyor. Şu an Yalova'da bütün okullar başvurmuş, sadece 10 okul hariç diğerleri belgeyi almış arkadaşlar. Bu ne demek? Demek ki Yalova'da bütün okullar salgın koşullarında açılmaya hazır. Elbette şunu biliyorsunuz, malum bizim ülkemizde denetlemeler nasıl yapılır. Az önce arkadaşlarımızdan biri söyledi, kâğıt üzerindedir. Örneğin bizim okulda da hepsi var, bütün birimler her şey oluşturulmuş, her şey var, kâğıtta var ama biz bilmiyoruz, inanın biz öğretmen olarak da bilmiyoruz. Örnek veriyorum, sınıfta bir Covid vakası çıktığında ne yapacağız? İlk dediler karantina olacak, sonra iki kişi olursa karantina olur dendi, bunlar sürekli kafa karıştırıcı şeyler.

Bizim gördüğümüz en büyük eksiklik şu: Seyreltilmiş vaziyette okullar açıldığı zaman çarşamba günleri dezenfekte yapılması gerekiyordu, bunun hiç sağlıklı yapılmadığını düşünüyoruz. Parası olan okullar dezenfektan makinesini aldılar, görece daha iyi yaptılar ama alamayan okullar çarşamba günleri bu dezenfeksiyon işlemini yapamadılar. Bir diğer husus, bunu yapacak personel genelde İŞKUR personeli ve bunların hiçbirisi eğitimden

geçirilmedi. Öncelikle biz de dâhil olmak üzere herkesin bir eğitimden geçirilmesi gerekiyor. Bir diğer husus, şimdi daha önceki çalıştayda, TTB'li arkadaşlar bunu söyleyebilir, ben Hollanda kriteri diyorum kendimce. Kuzey ülkelerinin bir kriteri vardı, 3 tane. Salgında vakanın yüzde 1'in altına düşmesi, kronik hastalığı ve benzeri rahatsızlığı olan öğrencilerin okula gitmemesi ve okula yürüyerek ya da bisikletle gidilmesi, yani toplu taşıma ya da servis kullanılmaması. Ama Yalova'da servisten bol bir şey yok. Bu da şunu gösteriyor, adrese dayalı sistem demek ki yok. Herkes servislere biniyor. Biz servislerle konuştuk, normalde servislerde güya seyreltilmiş ama ikinci aşamada dezenfekte edilmesi gerekiyor. "Dezenfekte ettiniz mi?" diye sordum servis şoförüne, "Yok hocam, havalandırıyoruz biz." dedi. Şimdi bunların da eğitimden geçirilmesi gerekiyor. Bunların da denetiminin İSG birimleriyle değil, bağımsız bir kuruluşla yapılması gerekiyor.

Okulların açılıp açılmaması meselesine gelince, öğretmen arkadaşların bir kısmı açılсын diyor, bir kısmı açılmasın diyor. Açılсын diyenler de daha çok olayın psikososyal boyutuyla, öğrencilerin asosyalleşmesiyle ilgileniyor haklı olarak. Açılmasın diyenlerin de kaygıları var.

Hiçbir arkadaşımızın değinmediği, çok daha önemli bir konu var, o da şu, evet aşı olmadan okullar açılmasın ancak çok üzülerek söylüyorum, umarım genel değildir, umarım bunlar fazla değildir. Eğitim İş'li birkaç arkadaşla konuştum, "Biz aşı olmayız" diyorlar. Bazen bu ülkede komplo teorilerine inanan tuhaf insanlar da var maalesef. Hatta bizim üyelerimizden bile "Ben aşı asla olmam" diyen arkadaşlarımız var. Şimdi bunları ne yapacağız? Herkes aşılalmazsa, bütün öğretmenler aşılalmazsa bir anlamı olacak mı? Burada sağlık çalışanı arkadaşlarımıza sesleniyorum, uzman arkadaşlara sesleniyorum, bu aşı konusunda öğretmenler de dâhil toplumu bilinçlendirmek için mutlaka bir çalışma yapmalıyız, yani en kötü aşının bile aşısızlıktan daha iyi olduğunu bir kere vurgulayalım, bunun kampanyasını yapalım ve bütün öğretmenlerin aşı olması konusunda kampanya oluşturalım diye düşünüyorum.

Daha söyleyecek çok şeyim var ama raporlarda onları zaten belirttim. Uzaktan eğitimle ilgili de bir çalışmamız vardı, onu da daha önce Genel Merkeze göndermiştik. Fazla da meşgul etmemek için hepinize saygılarımı sunuyorum.

Pandemide Okulların Durumu: Kayseri İli Örneği

Sedat Ünsal / Eğitim Sen Kayseri Şubesi Başkanı

Merhabalar arkadaşlar, merhabalar başkanım. Arkadaşlar ben biraz farklı konuşacağım herhalde yani biraz kendi düşünsel yapımızın sübjektif yaklaşımlarından uzak kalmaya gayret ederek, bu programın bu çalışmanın önemini de bilerek, çünkü akademisyen insanlarımız var, buralardan sonuç çıkartıp birtakım sonuçlar üretecekler, öyle yapmaya çalıştım. Şimdi ben kendim bir veliyim, oğlum Güneş fen lisesinde 11. sınıfta ve bir senedir okula gidemiyor. Bir benim çektiğim sıkıntıyı, bir annesinin çektiği sıkıntıyı, bir de Güneş'in çektiği sıkıntıyı bizlerin hepimizin hissetmesi gerekiyor. Yani okul çocuklar için çok önemli bir ortam, devlet devlet ise yani kamusal eğitimi önemsiyorsa, halkın çocuklarını önemsiyorsa koşullarını sağlayıp bu çocukları yüz yüze eğitime başlatmalı. Yani Eğitim Sen bununla ilgili bir program yürütmeli bence, yani okullar açılmalı mı açılmamalı mı kısır tartışması bizi hükümetin cenderesine, dar kalıplarına sokar atar diye düşünüyorum. Öncelikle bir veli olarak bunu söyleyeyim.

İkincisi biz başkanlar kurulundan önce, eski adı başkanlar kuruluymuş, genel meclisten önce, iş yeri temsilciler kurulu toplantısı yaptık 50'ye yakın arkadaşla. 58 arkadaşla iş yeri temsilcimizle, okulların yüz yüze eğitime başlaması konusunda ortak mutabakat vardı orada, yani öğretmen arkadaşlar da istiyor.

Bu çalıştay bilgisi ve tarihi bize bildirildikten sonra, 50 eğitim emekçisi arkadaşla bir çalışma ürettik. Bu çalışmada sadece iki soru sorduk, yani okulların açılmasını istiyor musunuz, istiyorsanız neden, istemiyorsanız neden? Bu 50 arkadaştan 16'sı Eğitim Sen üyesiydi yani sübjektif bir yargı yaratmamak için bu seçimi yaptık. 14'ü Türk Eğitim Sen üyesi, 10'u Eğitim Bir-Sen üyesi, 10'u sendikasızdır.. Bunlardan 36 öğretmen arkadaşımız kesinlikle okullar açılmalı, yüz yüze eğitim başlamalı diyor. Nedenleri de şu; öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde istenilen kazanımları elde edemediğini, çocuklara vermek istedikleri beceri ve kazanımları veremediklerini, çocukların eksik kaldığını, ikincisi de evlerde bunaldıklarını belirtiyor öğretmen arkadaşlar.

12 öğretmen arkadaşımız, şartlar sağlanırsa yani öğretmenler aşı olursa ve okullarda koşullar sağlanırsa okullar açılсын diyor. 2 arkadaşımız da pandemi dünyada tamamıyla bitene kadar açılmasın diyor. 50 öğretmen arkadaşımızdan iki gün içinde aldığımız sonuçlar bunlar. Şunu görebiliyor muyuz bilmiyorum, 5, 6, 7, 9, 10, 11. sınıflarımız bir yıldır eğitim öğretim görmüyor, böyle bir sıkıntıyla karşı karşıyayız. Bu çocuklar hani diğer sınıflar 8, 12'ler BYK kurslarıyla veya kısmen açıldı, ilkokullar kısmen açıldı dönem dönem, anaokulları açıldı. 5, 6, 7, 9, 10, 11 sıkıntılı. MEB'in ikinci dönem planlamasında bu çocuklarla ilgili yine bir öngörü yok. Yani söylediği 1 Mart'ta ilkokulları açacağız, 8,12'leri açacağız, 15 Şubat'ta da anaokullarını açacağız diyor. Yani bu çocuklar ne olacak, bu sınıflar ne olacak? Bu sınıflarla ilgili biz MEB'ten bir talepte bulunacak mıyız, bir öngöründe bulunacak mıyız? Bunun politikasının oluşturulması gerekli diye düşünüyorum. Gerçekten bu çocuklara yazık oluyor. Bunu yapmamız gerekiyor burada, yoksa bizim genel politikalarımız var, onları sıralarız ama şey var, özel eğitim sınıfları var, özel eğitim okulları ve özel okullar bünyesinde özel eğitim sınıfları var. Bu okullar ve özel eğitim sınıflarında 5-6 öğrenci oluyor, 2 tane öğretmen oluyor, bu sınıflar neden kapalı ben anlayamıyorum. Bu sınıfların pandemiye hiçbir etkisi olmaz. Benim okulumda özel 6 sınıf var, 4 tane öğrencim var, 2 tane de öğretmeni var. O 6 kişi benim okula gelseydi pandemiye nasıl etkilerdi? Olumsuz mu etkilerdi? Yani bu niye düşünülüyor, bu çocuklar dezavantajlı, bir numaralı dezavantajlı çocuklar, bu çocuklar uzaktan eğitime ulaşamıyorlar. Bu çocukların acilen eğitime ihtiyacı var. MEB bu sınıfları da kapatıyor. Bunun bir anlamını da göremiyorum yani pandemi açısından da bir anlamını göremiyorum. Anaokullarının kapatılması zaten başlı başına bir sıkıntı. Neden kapatılıyor anaokulları onu bilemiyorum.

Arkadaşlar ben okul müdürüyüm. Eskişehir Bağları gibi varoшта bir okul müdürüyüm, öğrencilerimin yüzde 35'i Suriyeli öğrenci. Bizim okulumuzda dezenfektan sıkıntısı yok, ben bizzat Eğitim Sen'in başkanı olarak söylüyorum, şu anda bütün depolarım dezenfektan dolu. Şu anda depomda 5 bin ila 6 bin arasında maske var. Benim okuldan örnek veriyorum, komşu okullar da öyle, ben biliyorum, okulların hepsine milli eğitim müdürlüğü dağıttığı için ve Kayseri'ye özgü bir şey değil.

Şimdi ikili eğitimde seyreltilmiş şekilde de kesinlikle öğrenci mevcutlarımız yüksek, ama 15'er kişilik 40 metrekare sınıflarda 15 öğrenciyle 2 gün ikili öğretimde eğitim yapabildik 16 Kasım'a kadar ve öğrenci bazında bizim özellikle 16 Kasım'a kadar çok ciddi pozitif vakamız çıkmadı. Yani şimdi arkadaş yazmış, Şanlıurfa'da yok diyor ama ben kendi okulumdan bildiğim için bunu söylemek zorundayım yani bunu ben politik olarak vermiyorlar desem doğru yapmış olmam. Şu anda sene sonuna kadar yetecek dezenfektan var, 6 bine yakın maske var benim okulda, bekliyor yani şu anda. Çok ciddi de bir şey değil bu. Bunu rahatlıkla meslek liselerine falan yaptırdılar, ikame ettiler. Sorunumuz bu değil, sorunumuz şu; uzaktan eğitim sürecine Eskişehir Bağları, yoksul, emekçi kesimin yaşadığı yerde katılım yüzde 30. Yoksul, emekçi çocukları uzaktan eğitim falan görmüyor. Bizim sorunumuz bu çocuklar ve 16 Kasım'a kadar yüz yüze eğitim sürecinde yüzde yüze yakın katılım vardı. Halkımız çocuklarını okula göndermek istiyor ama uzaktan eğitime ekonomik imkânsızlıklardan kaynaklı dâhil edemiyor. Böyle bir sıkıntı var. Yani 16 Kasım'da 1A sınıfında 30 öğrencinin tamamı 15-15 iki gün seyreltilmiş

okula gelirken, ara tatilden sonra bu sınıfta yüzde 30'a düşüyor katılım uzaktan eğitimde. Bizim sorunumuz bu, bu çocukları nasıl dâhil edeceğiz eğitim sürecine, hükümeti nasıl baskılayacağız, bunları nasıl üreteceğiz... Yani bu şey olmamalı, okullar açılsın mı açılmasın mı olmamalı... AKP iktidarına devlet kamusal eğitim görevini yap, çocuklarımıza yüz yüze eğitim sağla baskılaması yapmamız gerekiyor diye düşünüyorum. Saygılar sunuyorum, daha söyleyeceğim şeyler var ama vakit almak istemiyorum. Sağ olun.

Pandemide Okulların Durumu: Kocaeli Örneği

Suphi Yıldırım / Eğitim Sen Kocaeli Şubesi Başkanı

Herkese Kocaeli'nden merhabalar, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Biz Sinan hocamın gönderdiği sorular doğrultusunda buradaki okullarda sendikamıza üye idarecilerimizle görüştük. Onun dışında da görüşebildiğimiz bazı idareciler oldu, ortalama olarak bir rapor halinde bunu düzenledik. Raporumuzu oluşturup yarın Genel Merkeze de göndereceğiz.

Ortaokul, lise ve ilkokul olarak oralarda idareci olan arkadaşlardan bilgileri aldık. Ortalama 640 ile 850 arasında öğrenci var okullarda, derslik başına düşen öğrenci sayısı 27 ile 33 arasında... Seyreltilmiş duruma göre sınıflar yerleştirilmiş ancak normal sürece geçildiğinde yani tüm öğrenciler okula geldiğinde kesinlikle belirtilen kriterlere göre öğrencilerin yerleştirilmesi mümkün değildir. Öğretmene ayrılan alan seyreltilmiş duruma göre yeterli, tam sayıya göre yetersiz olarak belirtildi. Tuvalet sayıları okulların birçoğunda yetersiz, bazı okullarda hemen hemen bir katta kız öğrencilerin kullandığı tuvaletler var, bir katta erkek öğrencilerin ki bu okullarda da 650 civarında öğrenci var, bunun kesinlikle yetersiz olduğu söylendi arkadaşlarımız tarafından. Genel işaretler yani öğrenciler sıra olurken ki genel işaretler okulların yüzde 85-90'ında konulmuş. Okulların bir kısmında merdivenler iniş ve çıkış olarak ayrılmış ama ağırlıklı kısmında ayrılmamış. Tüm sınıfların pencereleri açılır kapanır durumda, biz pencerelerimizi teneffüslerde açabiliyoruz, derslerde açıp havalandırma yapabiliyoruz.

Genel olarak okullarda bir öğretmen odası var, ancak seyreltilmiş eğitimle dahi öğretmenlerin orada bir arada oturabilecekleri olanaklara sahip değil. Öğretmen odalarında çay ve kahve içilmesi yasaklanmıştır diyor okul idarecileri. Örneğin ben kendi okulumdan örnek vereyim, biz okulumuzda gidip çayımızı demleyip içiyorduk yani idarecilerimiz böyle diyor biz de onu size öyle aksettiriyoruz. Az sayıda maske yollandı MEB'den. Öğrenciler evlerinden maskeleriyle geliyorlar, ancak maskesi kopan ya da düşüren talep ederse öğrenciye maske veriliyor, yoksa MEB'in dediği gibi evinden gelince okulun kapısında maskesini atacak yeni maske verilecek falan, öyle bir şey yok zaten, hiçbir yerde de yok herhalde.

Ödeneklerin yetersiz olduğunu söylediler ve okullar kendi olanaklarıyla hijyen maddelerini almaya çalıştıklarını söylediler. Velilerin okula alınmama kararı tüm okullarda alınmıştır, ancak zorunlu hallerde veya çok acil durumlarda, gerekli önlemler alınarak okula alınıyor dedi idareci arkadaşlarımız ve iş yeri temsilcisi arkadaşlarımız. En çok uyulan şeylerden biri bu, velinin okula alınmaması, o çok güzel gidiyor.

Sonra çocukların evden getireceği malzemeler okullar tarafından belirlenmiş, bir kısım okul tarafından, örneğin yüzde 30 okul tarafından belirlenmiş, diğer okullarda belirlenmemiş. Belirlenen okullarda da şöyle bir şey var. Olanakları olmayan öğrenciler konusunda herhangi bir şey yapamadık diyorlar.

Genel olarak teneffüs saatleri düzenlenmemiştir yani zil çalıyor ve tüm öğrenciler teneffüse çıkıyor, zil çalıyor tüm öğrenciler içeri giriyor. Zaten lavabolardaki, koridorlardaki, bahçedeki kalabalık bundan kaynaklanıyor.

Kantinlerin kapalı olması kararı alınmıştır, bir dönem biliyorsunuz idareci arkadaşlarımız daha iyi bilirler, bir dönem MEB tarafından gerektiği söylendi kapatıldı, sonra tekrar açıldı, sonra tekrar kapanma kararı alındı, o yüzden de tüm idareci arkadaşlarımız kantinler kapanma kararı alınmıştır diye bilgi verdiler.

Okul bahçeleri öğrencinin kullanımına açıktır. Kocaeli'nde çok fazla otopark olarak kullanılan okul yok, sadece merkez endüstri meslek lisesinde vardı, orayı da artık park alanı olarak kullanırmıyorlar, pandemi koşullarından sonra.

Ateş ölçümleri yapılmış, ateşi olan öğrenciler velileri aranarak eve gönderilmiş diye bilgi verdi arkadaşlarımız. Ateş ölçüm araçlarının da MEB tarafından değil okul idareleri tarafından, kendi bütçelerinden karşılandığını söylediler. Bazı okullarda revir dediğimiz müdahale odası oluşturulmuş, ancak müdahale odası diye tabelası var ama içinde hiçbir şey yok, zaten olsa bile orada bir sağlık personeli olmadan onu kullanabilecek, Covidli bir öğrenciye ya da bir şey olduğunda ona müdahale edebilecek personel olmadığı zaman, isterseniz okulda hastane yapın, bir işe yaramayacağını hepimiz biliyoruz.

İl, ilçe ve okul düzeyinde planlamalar var ancak ne derece uygulanır olduğu tartışılır diyor arkadaşlarımız, yani uygulamada nasıl sonuçlar çıktı yoksa kâğıt üzerinde birçok şey var. Burada belki de idareci olan birçok arkadaşımız vardır, idareciler daha iyi bilirler, kâğıt üzerinde her karar alınır, kâğıt üzerinde her şey yazılır, ama uygulamaya geldiğinde uygulanabilirliği ne derece vardır, o tartışılır dedi arkadaşlarımız.

Kriterler anlamında Sağlık Bakanlığı'nın ne gibi kriterler koyacağına bağlı olarak değişir. Yani nasıl bir şey isteyecek okullardan, nasıl kriterler isteyecek, neler belirleyecek, ona göre bizim bu kriterlere uyup uyamayacağımız o kriterler belli olduğunda ortaya çıkacak. Çünkü her şey çok sık değişiyor dediler. Bu önerilere ek olarak da yüz yüze eğitime başlanacaksa, mutlaka seyreltilmiş eğitimle başlanmalı, ders müfredat içerikleri seyreltilmeli, ayrıca personel sayıları artırılmalı dendi. Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, kolay gelsin hepimize.

II. Bölüm

Araştırma Sonuçları

**Eğitim Sen
Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor!**

Araştırmamızın İlk Sonuçları: Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor!²⁵

Giriş

Türkiye’de Covid-19 pandemisinin resmi olarak ilk kez tanımlanmasının üzerinden bir yıl iki ay (Mart 2020-Mayıs 2021) geçti. Pandemi ile geçen üç okul dönemi tamamlanmak üzere. Geçtiğimiz zaman dilimi içinde pandemi koşulları toplumsal yaşamın bütün alanlarını etkisi altına aldı, toplum sağlığı başta olmak üzere, pek çok alanda kalıcı tahribatlar yarattı. Pandeminin ilk aylarında sağlık hizmetlerinin ve yaşamın sürdürülmesine katkıda bulunan temel üretim hizmetlerinin öncelenmesi anlaşılabilir bir durum iken, pandeminin ilk altı ayından sonra geçen zaman diliminde en geride bırakılan kamusal hizmet alanlarından birisi eğitim oldu.

OECD’nin son raporuna göre, Türkiye 2020 yılında iş günü itibarıyla okulları en uzun süre kapatan ilk dört ülke arasında yer aldı. 2021 yılının neredeyse ikinci altı ayında Merkezi Yönetim Bütçesi içinde Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) ayrılan paydaki azalma ve uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin zorlu ve eşitsiz koşulları birlikte değerlendirildiğinde, AKP-MHP iktidar bloğu, pandemiye çocukların ve gençlerin eğitim hakkına öncelik veren bir eğitim politikası izlemedi, öğrencileri dijital eşitsizliklerle uzaktan eğitime, başka bir deyişle eve kapatan iktidar olarak eğitim tarihine geçti.

Önlemleri alarak okulları yüz yüze eğitime açma konusunda Sağlık Bakanlığı’nın aşırı takvimi ile MEB’in eğitim planlaması eş güdümlü biçimde yürütülmedi ve eğitim emekçilerinin çok büyük bir kısmı 20 Mayıs itibarıyla aşılanmadı. Resmi verilere göre, bugüne dek toplam 45.419 yurttaşımız vefat etti, meslek örgütleri ölümlerin bu sayının çok üzerinde olduğunu belirtiyorlar; bu dönemde öğretmenlerimiz hayatlarını kaybettiler. Eğitimin bileşenleri olan öğretmenlerin ve velilerin demokratik örgütleri, sendikaları, veli dernekleri, eğitim hakkı bağlamında insanlar hakları örgütleri salgının ortaya çıkardığı krizle mücadele etmede karar süreçlerine dâhil edilmediler.

25 Araştırmamızın İlk Sonuçları: Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor! -21.05.2021.
<https://egitimsen.org.tr/arastirmamizin-ilk-sonuclari-egitim-sen-uzaktan-egitime-yakından-bakıyor/>

Emek ve demokrasi mücadelelerinin sonucunda, Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletinin bir gereği olarak eğitim için çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır. Ancak yasal düzenlemeler genellikle söylem düzeyinde kalmış ve hayata geçirilmemiştir. Buna göre; Anayasa'da 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, eğitimin, her yurttaş için zorunlu ve parasız olacağı ve devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağı belirlenmiştir. Böylece ilgili yasal düzenlemelerde hiç kimsenin, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı vurgulanmıştır. Türkiye, kendi yasal düzenlemelerinin yanında uluslararası sözleşmeler olan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948) ile Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi'ne (1989) taraf bir ülke olarak eğitimi her yurttaş için zorunlu ve parasız bir eğitim hakkı ve eğitim hizmetinin sunumunu da bir devlet görevi olarak kabul etmiştir.

Söz konusu yasal düzenlemelere karşın COVID-19 salgınında en çok ihmal edilen toplumsal kesimler, çocuklar ve gençler olmuştur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yol açtığı adeta anayasasız, keyfi ve sınır tanımaz yönetim anlayışı doğrultusunda hareket eden Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) çocuklara ve gençlere olan sorumluluklarını neredeyse unutmuştur. Pandeminin ilk aylarında uzaktan eğitimden kopan çocukların sayısı 6 milyon civarındayken MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün son açıklamasına göre, 21 Eylül 2020- 30 Nisan 2021 tarihleri arasında ancak 12 milyon 805 bin öğrenci EBA'yı etkin biçimde kullanmıştır. Zorunlu eğitime kayıtlı öğrenci sayısı yaklaşık 18 milyondur. Bu veriden 5 milyona yakın çocuk ve gencin ne uzaktan eğitimde ne de yüz yüze eğitimde olduğunu kolayca tahmin edebiliriz.

Araştırmanın Amacı ve Bilgi Toplama Yöntemi

Sendikamız "Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor" başlığı ile oluşturduğu soru seti yoluyla eğitimin en etkin bileşenlerinden birisi olan öğretmenlerin uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime dair görüşlerini almak üzere dijital kanalla veri topladı. Geliştirilen bilgi toplama aracı, Nisan 2021'in son haftasında sendikamız şube ve temsilciliklerine ulaştırıldı, ayrıca web sayfamız ve sosyal medya hesaplarında paylaşıldı ve bilgi toplama aracı gönüllülük temelinde öğretmenler tarafından dolduruldu. Bilgi toplama sürecine 3743 öğretmen katıldı. Bilgi toplama aracı en çok lise öğretmenleri tarafından doldurulmuş (% 39), bunu % 34 ile ilkökul öğretmenleri izlemiştir.

Çizelge 1 - Öğretmenlerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Okul	Oran	Yüzde
Okul Öncesi	90	%2
İlkokul	1279	%34
Ortaokul	936	%25
Lise	1438	%39

Öğretmenlerin Verdiği Günlük ve Haftalık Çevrimiçi Ders Sayısı

Öğretmenlerin çok büyük bir kısmı günde 5-6 saat çevrimiçi ders verdiklerini (2214 kişi, % 59) ifade etmişler, yaklaşık 400'e yakın öğretmen ise 7 saat ve daha fazla süre ile çevrim içi derslere katılmışlardır. Öğretmenlerin % 65'i haftada 21-30 saat aralığında ders vermişlerdir. Pandemide öğretmenlerin ders hazırlığı, materyal geliştirme, öğrenci ve veli grupları ile görüşme, ödevleri okuma gibi etkinlikleri de dâhil edildiğinde özverili bir emek süreci sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Çizelge 2 - Öğretmenlerin Günde Ortalama Verdikleri Ders Sayısı

Saat	Oran	Yüzde
1-2 saat	309	%8
3-4 saat	822	%22
5-6 saat	2214	%59
7-8 saat	303	%8
9 saat ve daha fazla	95	%3

Öğrencilerin Çevrimiçi Dersleri İzleme Oranları

Betimsel çalışmanın en can alıcı sorularından birisi öğrencilerin çevrimiçi derslere katılımı ya da bu dersleri izleme oranları olmuştur. Öğretmenlerin % 44'ü öğrencilerin çevrim içi derslere katılım oranının % 20'nin altında olduğunu ifade etmiştir. Bu oldukça yüksek bir orandır ve eşitsizlikleri ortaya koyan çarpıcı bir sonuçtur. Öğretmenlerin % 44'üne göre öğretmenler ekranı açtığında, örneğin 40 öğrencisinden sadece 8'ini görmekte, kalan 32'sinin ise uzaktan eğitime dâhil olmadığını ve önemli bir kısmının eğitimden koptuğunu ifade etmektedir.

Öğrencilerin % 27'si derse katılım oranlarının % 21-50 arasında olduğunu, öğretmenlerin % 12.8'i % 51-% 70 oranında, öğretmenlerin % 15.8'i ise % 71 ve üzeri oranda katılım olduğunu ifade etmektedir. Uzaktan eğitime beklenen katılım oranı öğrencilerin % 81 ve daha çoğunun dersleri izlemesidir. Bu yönde görüş bildiren öğretmenlerin oranı sadece % 8.7'dir.

Çizelge 3 - Çevrimiçi Sınıflarda Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Ortalama Katılım Oranları

Uzatan Eğitime Katılım	Oran	Yüzde
Öğrencilerin en çok yüzde 20'si katılıyor	1662	%44
Öğrencilerin yüzde 21'si ile yüzde 40'si katılıyor	669	%18
Öğrencilerin yüzde 41'i ile 50'si katılıyor	335	%9
Öğrencilerin yüzde 51'i ile 60'ı katılıyor.	249	%7
Öğrencilerin yüzde 61'i ile yüzde 70'i katılıyor	233	%6
Öğrencilerin yüzde 71'i ile yüzde 80'i katılıyor.	266	%7
Öğrencilerin yüzde 81'i ve daha yukarıda bir oranda katılım oluyor.	329	%9

Öğretmenlerin Çevrimiçi Derslerde Öğretme Heyecanı ve Sevinci

Öğretmenlerin “çevrimiçi derslerde öğretme heyecanı ve sevinci hissediyor musunuz?” sorusuna yalnızca % 9'u (333 öğretmen) olumlu yanıt vermiştir. Bu bulgu uzaktan eğitim süreçlerine dair algıların olumsuzluğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin % 37'si (1384 öğretmen) hiçbir öğretme heyecanı ve sevinci hissetmediğini ortaya koyarken % 54'ü (2026 öğretmen) “kısmen” yanıtını vermiştir.

Çizelge 4 - Çevrimiçi Derslerde Öğretme Heyecanı ve Sevincine İlişkin Dağılım

Katılım	Oran	Yüzde
Evet	333	%9
Kısmen	2026	%54
Hayır	1384	%37

Çevrimiçi Derslerde Yaşanan En Ciddi Sorunlar

Öğretmenleri emek süreçlerine ilişkin kederli duygularla karşı karşıya bırakan bu durumun nedenleri başka bir soru ile ortaya çıkmıştır. Buna göre, çevrimiçi derslerle yaşanan en ciddi sorunlar iki maddeye katılımla açık biçimde ortaya konmuştur. Öğretmenlerin % 84'ü bu iki maddeyi işaretleyerek sorunun çerçevesini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin öğretmen-öğrenme heyecanını/sevincini azaltan en önemli etken, ekran karşısında “öğrencileri görememek, etkili iletişim kuramadan ders yapmak” (% 44, 1643 öğretmen) olmuştur. Bu olgu öğretmen emeğinin gücünü azaltan en önemli faktördür.

Bu araştırma ile de ortaya konulan ikinci sorun; “ öğrencilerin derslere katılımının düşük olması, bu nedenle öğretmenlerin “az sayıda öğrenci ile ders yapmak zorunda kalmalarıdır (% 40, 1501 öğretmen). Öğrencilerin kendilerini ekran başında bekleyen öğretmenleri olduğunu bilmelerine karşın neden çevrim içi derslere katılmadığı başka bir soru ile öğretmen görüşlerine göre ortaya konulmuştur.

Çizelge 5 - Öğretmen Görüşlerine Göre Çevrimiçi Derslerde Yaşanan Sorunların Dağılımı

	Oran	Yüzde
Öğrencilerimi göremeden, etkili iletişim kuramadan ders yapmak gücümü azaltıyor.	1643	%44
Öğrencilerin derslere katılım düzeyinin düşük, bu nedenle az sayıda öğrenci ile ders yapmak moralimi bozuyor.	1501	%40
Uzaktan eğitimde bilgisayar ve tableti yeterince etkili kullanamıyorum, bu konuda yeterli destek de alamıyorum.	38	%1
İnternet hızı yeterli değil, ders sürecinin kesintiye uğraması rahatsız edici.	286	%8
Evde geçen günümün büyük bir kısmını uzaktan eğitim hazırlıkları ve derslerin alması kendim ve yakınlarım için ayıracağım zamanı azaltıyor.	275	%7

Öğretmenlerin öğrencilerin çevrim içi derslere katılımının neden düşük olduğu, eş deyişle uzaktan eğitim sürecinde yaşadığı sorunlara dair görüşleri üç ana faktörle ortaya konulmuştur:

Bunlardan **birincisi** “öğrencilerin internet ve cihazları edinememe”leridir. Bunun anlamı evlerdeki dijital alt yapının yetersizliği, kısaca dijital eşitsizliklerdir (%46, 1738 öğretmen).

İkincisi, öğretmenlerin uzaktan eğitime dair gözlemlerini yansıtmakta ve öğrencilerin “uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterince öğrenemediklerini” düşünmektedirler. Yeterince öğrenemediğini düşünen öğrenciler yeni ve farklı öğrenme yollarına yönelmekte ya da evin gündelik rutinlerine dönmektedir (%17, 634 öğretmen).

Üçüncüsü, öğrencilerin uzaktan eğitimde yaşadıkları güdülenme eksikliğidir. Yeterli cihazlara sahip olmama, internet bağlantılarındaki kopuşlar, etkileşimin sınırlılığı, uyarıların yetersizliği, evde sessiz bir köşe bulamama nedeniyle derse yoğunlaşamama, evde okula giden çocuk sayısının birden fazla olması nedeniyle cihazların paylaşımında ortaya çıkan sorunlar eğitimde güdülenmeyi azaltan etmeler olarak değerlendirilebilir (%16, 620 öğretmen).

Bu üç grup dışında kalan öğretmenlerin %21'i (751 öğretmen), “öğrencilerin uzun süre evde kapalı kalmalarının sonucu olarak iletişim ve etkileşim eksikliğinin ortaya çıkardığı duygusal sorunlar yaşadıklarını”, “öğrencilerde internet bağımlılığı olduğunu” ve hareketsizlik nedeniyle “fiziksel aktivite yetersizliği” sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 6 - Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Çevrimiçi Derslerde Öğrencilerin Karşılaştığı En Temel Sorunların Dağılımı

Çevrimiçi Derslerde Karşılaşılan En Temel Sorunlar	Oran	Yüzde
Öğrenciler yetersiz internet ve gerekli cihazlara sahip olmamaları nedeniyle derslere katılamıyorlar.	1738	%46
Öğrenciler uzaktan eğitime katılım konusunda güdülenme eksikliği yaşıyorlar.	620	%16
Uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterince öğrenemediklerini düşünüyorum.	634	%17
Uzun süre evde kalmalarının bir sonucu olarak öğrenciler iletişim ve etkileşim eksikliği nedeniyle duygusal sorunlar yaşıyorlar.	471	%13
Öğrencilerde internet bağımlılığı oluştuğunu düşünüyorum.	140	%4
Öğrenciler evde kalma zamanlarında fiziksel aktivite eksikliği nedeniyle sorunlar yaşıyorlar.	140	%4

Genel Anlamda Uzaktan Eğitimin Sorunları

Genel anlamda uzaktan eğitimin sorunları hakkında ne söyleyebilecekleri sorulduğunda öğretmenler kendilerinin emek sürecini değil, öğrencilerin eğitim hakkını önceleyen ve gözeten yanıtlar vermişlerdir. Öğretmenlerin %61'i (2273 öğretmen) "uzaktan eğitimin çocuklar için eşit koşullar oluşturularak sürdürülmediğini" ifade etmişlerdir. Bu sorunun pandemide iktisadi krizin derinleşmesi ve yoksulluk ve işsizlikle ilişkisi büyüktür. Eğitimin bileşenleri olan velilerimizin on milyonu aşan işsizler, 16 milyona yaklaşan yoksulluk yardımı alanlar arasında olduğunu tahmin ediyoruz. Evdeki uzaktan eğitim eşitsizliklerinin derinleşen yoksulluk ve işsizlik ile ilişkisi büyüktür.

Öğretmen görüşlerine göre ikinci büyük sorun alanı devletin (ve siyasal iktidarın) eğitimle ilgili yetki ve sorumluluklarını yerine getirmemesi ile ilgilidir. Bilgi toplama aracını dolduran öğretmenlerin %24'ü (901 öğretmen) "devletin uzaktan eğitim için internet-cihaz desteği sağlamadığını" belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin kalan %15'i, meslekleri bağlamında karşı karşıya kaldığı sorunlarına odaklanmışlardır. "Öğretmen emeği sömürsünün arttığını" (399 öğretmen) "devletin uzaktan eğitime teknik destek sağlamadığını" (122 öğretmen) ve "uzaktan eğitimin öğretmenler için eşit koşullarda sürdürülemediğini" ifade etmişlerdir.

**Çizelge 7 - Öğretmen Görüşlerine Göre Genel Anlamda
Uzaktan Eğitimde Yaşanan En Temel Sorunların Dağılımı**

Uzaktan Eğitimde Yaşanan En Temel Sorunlar	Oran	Yüzde
Devlet uzaktan eğitim için internet-cihaz desteği sağlamadı.	901	%24
Devlet uzaktan eğitimde teknik destek sağlamadı.	122	%3
Uzaktan eğitim çocuklar için eşit koşullarda sürdürülemedi.	2273	%61
Uzaktan eğitim öğretmenler için eşit koşullarda sürdürülemedi.	48	%1
Öğretmen emeği sömürüsü arttı.	399	%11

Pandemide Yüz Yüze Eğitimin Sorunları

COVID-19 pandemisi sürecinde okulların büyük ölçüde kapatılıp uzaktan eğitime geçilmesi söz konusu olmakla birlikte 17 Şubat 2021 tarihinde haftada iki gün yüz yüze eğitime geçilmiştir. Önce köy okullarının ve bir hafta sonra da ilkokul, ortaokul ve liselerin illerin risk gruplarına bağlı olarak bir kısmının yüz yüze eğitime geçildiği dönem düşünülerek öğretmenlere yüz yüze eğitimlerde karşılaşılan sorunların neler olduğu sorulmuştur.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu görüşlerini toplum sağlığı önlemlerinin yetersizliği ile ilişkilendirmişler (%39, 1446 öğretmen). Bu öğretmenler, “toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılamanın olmayışının eğitim bileşenlerini olumsuz yönde etkilediğini” ifade etmişlerdir.

Aynı soruya yanıt olarak öğretmenlerin % 32’si (1184 öğretmen), sorunu kalabalık ve kapalı ortamlarda çalışma durumunda olan öğretmenlik mesleği bağlamında düşünmüş ve “öğretmenlerin hızlı ve yaygın bir biçimde aşılınmamasının yüz yüze eğitimde kaygıyı artırdığını” belirtmiştir.

Öğretmenlerin bir kısmı, yüz yüze eğitimde karşılaşılan sorunlar bağlamında aşılınmama sorununa değil, okul içi yönetim ve eğitim süreçlerine odaklanmışlar, “yüz yüze eğitim için okullarda etkili mekan düzenlemelerinin yapılmadığını, okulların ve sınıfların hala kalabalık olduğunu (%12,569 öğretmen), okullarda çeşitli nedenlerle bedelsiz maske ve yüzey hijyen malzemelerini olmadığını (%2,77 öğretmen) ifade etmişlerdir.

**Çizelge 8 - Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Pandemi Sürecinde
Kısa Zaman Dilimlerinde de Olsa Yapılan Yüz Yüze Eğitimde
Karşılaşılan En Temel Sorunların Dağılımı**

Yüz Yüze Eğitimde Yaşanılan En Temel Sorunlar	Oran	Yüzde
Yüz yüze eğitim için etkili mekân düzenlemeleri yapılamıyor. Haftalık okula gelişler azaltılsa bile okullar ve sınıflar hala çok kalabalık.	467	%12
Yüz yüze eğitimde öğretmenler, veliler ve öğrencilerin dâhil olduğu katılım mekanizmalarıyla demokratik bir eğitim planlaması hayata geçirilemiyor.	569	%15
Öğretmenlerin hızlı ve kitlesel biçimde aşılınmaması yüz yüze eğitimde kaygıyı artırıyor.	1184	%32
Toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılamanın olmaması eğitim bileşenlerini de olumsuz biçimde etkiliyor.	1446	%39
Okullarda çeşitli nedenlerle bedelsiz maske ve yüzey hijyen malzemeleri sağlanmıyor.	77	%2

Öğretmenlerin Aşılama Durumu

Araştırma bulgularına göre, 3743 öğretmen arasında iki doz aşı olduğunu belirten öğretmenlerin oranı sadece %15'tir. Birinci doz aşısı olup ikincisini bekleyen öğretmenlerin oranı %29, henüz aşı olmadığını belirtenlerin oranı ise %56'dır. Bu bulgu, Bakanlığın yakında açıkladığı öğretmenlerin % 40'nın aşılama hedefi karşısında öğretmenlerin yaklaşık %60'nın aşıli olmaması olgusunu doğrular niteliktedir.

Çizelge 9 - Pandemide Öğretmenlerin Aşılama Durumu

Aşı Durumu	Oran	Yüzde
İki doz aşı oldum.	548	%15
Bir doz aşı oldum, ikinciyi bekliyorum.	1092	%29
Henüz aşı olmadım.	2103	%56

Öğretmenler İçin Pandeminin En Derin Ekonomik Etkisi

Öğretmenlere uzaktan eğitimin öğretmenler için en derin ekonomik etkisinin ne olduğu sorulmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde "bilgisayar satın almak zorunda kalmak" (%7, 242 öğretmen), "pahalı internet paketleri satın almak" (% 6, 230 öğretmen), "elektrik harcamalarının artması" (% 2, 86 öğretmen), "fiyat artışları nedeniyle maaşların reel olarak düşüşü" (% 26, 972 öğretmen) işaretlenen seçenekler olmuştur. Ekonomik sorunlar iç içe geçtiği için sorunu genel olarak kavrayan ve "yukarıdakiler" in hepsi" seçeneğini işaretleyen öğretmenler (% 59, 2213 öğretmen) bu soruya yanıt veren en büyük grubu oluşturmuştur.

Çizelge 10 - Öğretmen Görüşlerine Göre Pandemide Uzaktan Eğitimin En Derin Ekonomik Etkilerinin Dağılımı

Ekonomik Etkiler	Oran	Yüzde
Bilgisayar ve/veya tablet satın aldım.	242	%7
Sınırsız görece pahalı internet paketleri kullanmaya başladım.	230	%6
Elektrik harcamalarım arttı.	86	%2
Fiyat artışları nedeniyle maaşım reel olarak çok düştü.	972	%26
Yukarıdakilerin hepsi.	2213	%59

Pandeminin Bir Süre Devamı Durumunda Okullarda Ne Yapmalı?

Öğretmenlere yöneltilen sorulardan birisi pandeminin bir süre daha devam edeceği varsayımından hareketle, eğitimin nasıl sürdürüleceği konusunda görüşlerinin ne olduğu olmuştur. Öğretmenlerin %16'sı (616 öğretmen) yani görece düşük bir oranı, uzaktan eğitime devam etmek gerektiği görüşünü beyan etmiştir. Bu bulgu, önceki sorularımızda ortaya çıkan uzaktan eğitime dair olumsuz görüşlerle örtüşen bir nitelik taşımıştır. Bu öğretmenler görüşlerini, işaretledikleri seçeneğin içinde yer alan 'yönetilemeyen pandemi' koşulları nedeniyle dijital eşitsizlikler giderildikten sonra eşit bir uzaktan eğitimin söz konusu olabileceği uyarısı ile tamamlamaktadır. Bu seçeneği işaretleyen öğretmenler, siyasal iktidara olan güvensizlik ve pandeminin yönetilemediği algısı ile uzaktan eğitime yönelmiş olabilirler.

Aynı soruya verilen yanıtların ikinci büyük ağırlığını (% 31, 1161 öğretmen) "en kısa süre içinde okul ve derslik inşa edilerek yüz yüze eğitime geçilmesi" seçeneği oluşturmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın kimi zaman okul binalarının açılış törenlerini kamuoyuna yansıtması da kalabalık okullar ve sınıflar sorununu çözecek nitelikte okul açılmadığını ve derslik yapılmadığını, ayrıca ancak 20 bin öğretmen atamasının yapıldığını ve bunun ancak emekli olacak öğretmenlerin yerini alabilecek öğretmen sayısına karşılık geldiğini bilmektedirler. Eğitim kamuoyu, kalabalık okullar sorunu yaşayan iller, ilçeler ve eğitim bölgelerinde alınan önlemleri özellikle görmek istemektedirler. Ne var ki Bakanlık bu konuda da kamuoyunu ikna edecek bir çalışma içinde olmamıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde yaşanan derin eşitsizliklerin farkında olarak yüz yüze eğitimin başlatılması konusunda ısrar etmektedirler.

Bu soruya verilen yanıtların en büyük oranını (% 53'ünü, 1966 öğretmen) salgının bulaş hızına bakılarak yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitimin birlikte sürdürüldüğü ihtiyatlı bir seçeneği işaretlemişlerdir. Bu seçenek MEB'e hem dijital eşitsizlikleri ortadan kaldıracak, en kırılgan öğrenci gruplarını bu süreçte destekleyecek, hem de yüz yüze eğitimde kalabalık okullar ve kalabalık sınıflar sorunun ortadan kaldırılması ve yeni derslikler için yeni öğretmen atamalarını hayata geçirecek önlemler alınmasının koşullarının oluşturulmasını ortaya koymaktadır. MEB'den bu ikili işlevi, sanal ve gerçek eğitim ortamlarının gerektirdiği görevleri yerine getirmesi beklenmektedir.

**Çizelge 11 - Pandeminin Bir Süre Daha Devamı Durumunda
Eğitimin Nasıl Sürdürülebileceğine İlişkin Öğretmen Görüşleri**

Pandemi Devam Eders Eğitimin Nasıl Süreceği	Oran	Yüzde
Derslik yapımı ve yeni öğretmen alımları yapılarak en kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmelidir.	1161	%31
Yönetilemeyen pandemi koşulları nedeniyle dijital eşitsizlikler bir an evvel giderilerek uzaktan eğitim yapılmalıdır.	616	%16
Pandemide vaka sayılarına göre yüz yüze ve uzaktan eğitim için temel önlemler alınarak uzaktan ve yüz yüze eğitimin harmanlandığı bir model uygulanmalıdır.	1966	%53

Sonuç Yerine

Eğitim Sen, uzaktan eğitimi, kriz dönemlerinin “acil uzaktan eğitimi” olarak geçici ve görece destekleyici bir öğretim yaklaşımı olarak düşünmektedirler. Sendikamızın eğitime dair temel yaklaşımı “yüz yüze eğitimin esas olduğu”, acil uzaktan eğitimin ise kriz durumlarında, acil durumlarda öğrencileri uzaktan destekleyecek ve güçlendirecek bir öğretim yaklaşımı olduğu yönündedir. Araştırmamızın bulguları da bu görüşü desteklemiştir. Asıl olan yüz yüze eğitimidir, bulaş riskinin yükseldiği acil durumlarda “acil uzaktan eğitim”e başvurulabilir. Bu nedenle öğretmenler, MEB’den yüz yüze eğitim için daha etkin çaba göstermesini, ancak salgının etkisinin çok yükseldiği zamanlarda ‘acil uzaktan eğitim’ için de gerekli önlemler almasını beklemektedirler.

Araştırmamız Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde sürdürülmekte olan uzaktan eğitimin yeterli ve etkili biçimde sürdürülemediğini, öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin yargılarının oldukça olumsuz olduğunu ortaya koymuştur. Uzaktan eğitimin koşulları oluşturulamamış ve ‘eğitim süreci devam ediyormuş algısı’ yaratılmıştır. Öğrencilerin çevrimiçi derslere katılımının düşüklüğü bu yargıyı büyük ölçüde desteklemiştir.

Bu nedenle eğitimde bütçe olanaklarının asıl olarak yüz yüze eğitime yönlendirilmesi son derecede önemlidir. Bununla birlikte salgının bulaş hızının arttığı dönemlerde uzaktan eğitime katılamayan dört milyon civarında çağ nüfusunun belirlenerek uzaktan eğitimleri için evlerde eğitim teknolojisi alt yapısının koşulları oluşturulmalıdır. Yoksulluğun çok katmanlı yaşandığı bu dönemde zorunlu eğitim çağındaki en kırılgan öğrenci kesimlerinin belirlenmesi ve desteklenmesi son derece önemlidir. Bu kesimler, derin yoksulluk içinde bulunan evlerdeki çocuklar, evlerde toplumsal cinsiyet rollerine yönlendirilen kız çocukları, anadili farklı olan çocuklar, çalıştırılan çocuklar, mevsimlik işçilerin çocukları, göçmen çocuklar ve özellikle özel gereksinimli çocuklardır. Pandemi gibi kriz anlarında bu çocuklara uygun güçlendirici eğitim politikalarının geliştirilmesi son derece önemlidir.

Ayrım gözetmeksizin tüm çocukların ve gençlerin eğitim hakkına erişimi için katılımcı ve demokratik bir süreç izlenerek emek ve meslek örgütlerinin, veli derneklerinin dahil olduğu

geniş katılımlı toplantılar düzenlenmelidir. Bu kapsamda, Mart 2020 bahar döneminden bu yana gerçekleştirilen uygulamalar gözden geçirilmeli ve özellikle normal zamanların eğitimine göre geliştirilmiş ve uygulanmakta olan öğretim programları yerine ders süreleri 30 dakikaya indirilmiş uzaktan eğitime uygun seyretilmiş öğretim programlarına göre bir süreç planlanmalı ve sürdürülmelidir.

Okullarda yeni öğretmen atamaları ve derslik inşası ile öğretmen başına düşen öğrenci sayıları azaltılarak yaşanmakta olan katılım ve etkileşim sorunu giderilmelidir. Bunların yanı sıra hem öğrenciler hem de öğretmenler internet olanağı açısından desteklenmeli, gerekli teknolojik donanım gereksinimleri sağlanmalıdır. Öğretmenler için kılavuz kitaplar ve öğretim materyalleri (basılı ve dijital) hazırlanmalı ve öğretmenler gerektiğinde çevrimiçi eğitimlerle teknoloji kullanımı yönünden desteklenmelidir. Öğrencilerin önemli bir kısmının kaybettiği üç dönemi telafi edecek eğitim önlemleri alınmalıdır.

Sonuç olarak alınacak önlemlerle hiçbir öğrencinin eğitimden yoksun kalmadığı eşit eğitim ortamları sağlanmalıdır. Unutulmaması gereken en önemli nokta, eğitimin bilgi ve duygu paylaşımına dayalı yoğun etkileşim ile gerçekleştirildiği dikkate alınarak, **yüz yüze eğitimi sürdürecektir eğitim ortamlarının oluşturulması, tüm eğitim ve bilim emekçilerinin aşılması ve seyretilmiş dersliklerde eğitimin sürdürülmesi koşullarının hızlıca yaratılması gerekliliğidir.**

Sendikamız, kamusal, bilimsel, parasız, laik, cinsiyet eşitliğini sağlayan, anadilinde demokratik bir eğitim için mücadelesini sürdürecektir ve eğitime dair bilginin üretimine ve toplumda yayılmasına dönük çalışmalarına devam edecektir.

EĞİTİM SEN “Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor”

İlkokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri²⁶

Türkiye’de Covid-19 pandemisinin resmi olarak ilk kez tanımlanmasının üzerinden bir yıl iki ay (Mart 2020-Mayıs 2021) geçti. Pandemi ile geçen üç okul dönemi tamamlanmak üzere. Geçtiğimiz zaman dilimi içinde pandemi koşulları toplumsal yaşamın bütün alanlarını etkisi altına aldı, toplum sağlığı başta olmak üzere pek çok alanda kalıcı tahribatlar yarattı. Pandeminin ilk aylarında sağlık hizmetlerinin ve yaşamın sürdürülmesine katkıda bulunan temel üretim hizmetlerinin öncelenmesi anlaşılabilir bir durum iken pandeminin ilk altı ayından sonra geçen zaman diliminde en geride bırakılan kamusal hizmet alanlarından birisi eğitim oldu.

Sendikamız “Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor” başlığı ile oluşturduğu soru seti yoluyla eğitimin en etkin bileşenlerinden birisi olan öğretmenlerin uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime dair görüşlerini almak üzere dijital kanalla veri topladı. Geliştirilen bilgi toplama aracı, Nisan 2021’in son haftasında sendikamız şube ve temsilciliklerine ulaştırıldı, ayrıca web sayfamız ve sosyal medya hesaplarında paylaşıldı ve bilgi toplama aracı gönüllülük temelinde öğretmenler tarafından dolduruldu. Bilgi toplama sürecine 3743 öğretmen katıldı.

Sendikamız araştırmanın ilk sonuçlarını eğitim kademelerine göre incelemiş, ilkokul öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin verinin dağılımını ortaya koymuştur. Anketi dolduranların 1279’u ilkokul öğretmenidir. İlkokul öğretmenlerinin yanıtları ilkokul düzeyinde öğretmenlerin ve öğrencilerinin uzaktan eğitim ve çevrimiçi derslerde karşılaştığı özgül sorunları ortaya koymaktadır.

26 Pandemide İlkokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri / 27.05.2021 <https://egitimsen.org.tr/ilkokul-ogretmenlerinin-uzaktan-egitime-iliskin-gorusleri/>

İlkokul Öğretmenlerinin Günde Ortalama Kaç Saat Ders Verdiklerine İlişkin Dağılım

İlkokul öğretmenlerinin %77'si (982) günde ortalama "5-6 saat" ders vermektedir. Öğretmenlerin "3-4 ders saatinin altında" ders verenlerin oranı %20'dir. "7-8 saatten uzun süre ders verenlerin" oranı sadece %3'tür. Bu rakamlarla uyumlu olarak ilkokul öğretmenlerinin %81'i (1040 kişi) haftada 21-30 saat ders vermektedir.

Çizelge 1:
Günde ortalama kaç saat uzaktan ders veriyorsunuz?

Ders Saati	f	%
1-2 saat	39	3
3-4 saat	215	17
5-6 saat	982	77
7-8 saat	41	3
9 saat ve daha fazla	2	0
Toplam	1279	100

İlkokul Öğretmenlerinin Gözlemlerine Göre Çevrimiçi Sınıflarda Eğitime Katılım Oranları

İlkokul öğrencilerinin çevrimiçi derslere ancak %20'sinin katılabildiğini belirtenlerin oranı %15'tir. Bu ilkokul düzeyinde önemli bir oran olarak görülse de diğer eğitim kademelerine göre ilkokullarda öğrencilerin uzaktan eğitimi izleme oranı daha yüksektir. İlkokullarda öğrencilerin %40'nın altında katılım gösterdiğini belirten öğretmenlerin oranı %28'dir (363).

Öğrencilerin %41 ila %70 oranında derslere katıldığını ifade eden öğretmenlerin oranı %33'tür. Yine öğrencilerin derslere %71'in üzerinde katıldığını ifade eden öğretmenlerin oranı %38'dir. İlkokullarda "%81'in üzerinde katılım oluyor" diyen öğretmenlerin oranı %23'tür. Bu oranlar diğer öğretim düzeylerine göre yüksek sayılabilir. İlkokul öğrencilerinin küçük yaşta olmaları, anne ve babaya, ebeveynlere daha bağımlı olmaları nedeniyle katılım yüksektir. Bununla birlikte bu yaş gruplarında çevrim içi derslere %50'nin altında katılım olduğuna ilişkin gözlemde bulunan öğretmenlerin oranı az değildir, %39'dur.

Çizelge 2:
Çevrimiçi sınıflarınızda öğrencilerin uzaktan eğitime ortalama katılım oranı nedir?

Katılım Oranı	f	%
Öğrencilerin en çok yüzde 20'si katılıyor	190	15
Öğrencilerin yüzde 21'si ile yüzde 40'si katılıyor	173	13
Öğrencilerin yüzde 41'i ile 50'si katılıyor	135	11
Öğrencilerin yüzde 51'i ile 60'ı katılıyor.	130	10
Öğrencilerin yüzde 61'i ile yüzde 70'i katılıyor	162	13
Öğrencilerin yüzde 71'i ile yüzde 80'i katılıyor.	196	15
Öğrencilerin yüzde 81'i ve daha yukarıda bir oranda katılım oluyor.	293	23
Toplam	1279	100

İlkokul Öğretmenlerinin Çevrimiçi Derslerde Öğretme Heyecanı ve Sevincine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Bilgi toplama aracını dolduran 1279 ilkokul öğretmeninden %29'u (239) çevrimiçi derslerde öğretme heyecanı ve sevinci yaşamadığını belirtmiştir. Bu soruya “evet, öğretme sevinci ve heyecanı hissediyorum” diyen öğretmenlerin oranı sadece %10'dur (125). Bu soruya verilen yanıtlardan en yüksek oranı %61 (785) ile “kısmen” seçeneğini işaretleyen öğretmenlerden oluşmuştur. Bu yanıtın kararlı olmayan bir yanı vardır. Öğretme heyecanı ve sevincini “kısmen hissediyorum” diyen öğretmenler doğrudan “evet” diyemedikleri gibi “hayır” da dememişlerdir.

Çizelge 3:
Çevrimiçi derslerde öğretme heyecanı ve sevinci yaşıyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	125	10
Kısmen	785	61
Hayır	369	29
Topla	1279	100

İlkokul Öğretmenlerinin Çevrimiçi Derslerde Psikolojik olarak Yaşadığı Sorunlar

İlkokul öğretmenlerinin çevrimiçi derslerde yaşadığı sorunlar yukarıda ifade edilen sorunun gerekçesini, yani öğretme heyecanı ve sevincinin olmayışını / az oluşunu açıklar niteliktedir. İlkokul öğretmenleri en yüksek oranda iki seçeneği işaretleyerek karşılaştıkları sorunları ifade etmektedir. Bu iki seçeneği işaretleyenlerin oranı %71'e (929) ulaşmaktadır. Bunlar “öğrencileri görmeden ve onlarla etkili bir iletişim kurmadan ders yapmak gücümü azaltıyor” ile “öğrencilerin katılım düzeyinin düşük olmasını” işaret etmektedir.

Çizelge 4:
Çevrimiçi derslerde yaşadığınız en ciddi sorun nedir?

Yaşanan Sorunlar	f	%
Evde geçen günümün büyük bir kısmını uzaktan eğitim hazırlıkları ve derslerin alması kendim ve yakınlarım için ayıracağım zamanı azaltıyor	151	12
İnternet hızı yeterli değil, ders sürecinin kesintiye uğraması rahatsız edici	180	14
Öğrencilerimi göremeden, etkili iletişim kuramadan ders yapmak gücümü azaltıyor	569	45
Öğrencilerin derslere katılım düzeyinin düşük, bu nedenle az sayıda öğrenci ile ders yapmak moralimi bozuyor	360	28
Uzaktan eğitimde bilgisayar ve tableti yeterince etkili kullanamıyorum, bu konuda yeterli destek de alamıyorum	19	1
Toplam	1279	100

**İlkokul Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Karşılaştığı
En Temel Sorunların Dağılımı**

İlkokul öğretmenleri yukarıdaki görüşlerle tutarlı biçimde öğrencilerin katılım sorununu işaret etmişler, %47'si (596) “öğrencilerin yetersiz internet ve gerekli cihazlara sahip olmamalarına” dikkati çekmişlerdir. İlkokul öğretmenlerinin %22'si (274) “uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterince öğrenemedikleri” kaygısını yaşamaktadırlar. İlkokul öğretmenlerinin %15'i (194) uzun bir süre evde kalmaları nedeniyle öğrencilerin iletişim ve etkileşim eksikliği nedeniyle duygusal sorunlar yaşadığını ifade etmektedir.

Çizelge 5:
Çevrimiçi derslerde size göre öğrencilerin karşılaştığı en temel sorun nedir?

Öğrencilerin En Temel Sorunları	f	%
Öğrenciler evde kalma zamanlarında fiziksel aktivite eksikliği nedeniyle sorunlar yaşıyorlar	69	5
Öğrenciler uzaktan eğitime katılım konusunda güdülenme eksikliği yaşıyorlar	80	6
Öğrenciler yetersiz internet ve gerekli cihazlara sahip olmamaları nedeniyle derslere katılamıyorlar	598	47
Öğrencilerde internet bağımlılığı oluştuğunu düşünüyorum	64	5
Uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterince öğrenemediklerini düşünüyorum	274	22
Uzun süre evde kalmalarının bir sonucu olarak öğrenciler iletişim ve etkileşim eksikliği nedeniyle duygusal sorunlar yaşıyorlar	194	15
Toplam	1279	100

Genel Anlamda Uzaktan Eğitimde Yaşanan En temel Soruna İlişkin Öğretmen Görüşleri

İlkokul öğretmenlerinin %57'si (735) “uzaktan eğitimin çocuklar için eşit koşullarda sürdürülmediğini” belirtmektedir. Bu soruya ikinci ağırlıklı yanıt, bu eşitsizlikler karşısında “devletin uzaktan eğitim için internet ve cihaz desteği sağlamadığıdır (%28, 353). Uzaktan eğitimde öğretmen emeği sömürsünün arttığını belirten öğretmen oranı %11'dir (135).

Çizelge 6:

Genele anlamda uzaktan eğitimde yaşanan en temel sorun nedir?

Uzaktan Eğitimin En Temel Sorunları	f	%
Devlet uzaktan eğitim için internet-cihaz desteği sağlamadı	353	28
Devlet uzaktan eğitimde teknik destek sağlamadı	40	3
Öğretmen emeği sömürsü arttı	135	11
Uzaktan eğitim çocuklar için eşit koşullarda sürdürülemedi	735	57
Uzaktan eğitim öğretmenler için eşit koşullarda sürdürülemedi	16	1
Toplam	1279	100

İlkokul Öğretmenlerine Göre Kısa Dönemde de Olsa Yapılan Yüz Yüze Eğitimde Karşılaşılan En Temel Sorunlar

İlkokul öğretmenlerinin büyük bir oranı soruya toplum sağlığı bağlamında yaklaşmışlardır, öğretmenlerin ikinci büyük oranı ise konuyu öğretmenlik mesleği bağlamında değerlendirmişlerdir. İlkokul öğretmenlerinin %43'ü (553) yüz yüze eğitimde “toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılamanın olmayışının kendilerini olumsuz yönde etkilediğini” ifade etmişlerdir. İlkokul öğretmenlerinin %24'ü (307) “öğretmenlerin hızlı ve kitlesel biçimde aşılınmamasının eğitimde kaygıyı artırdığını” belirtmişlerdir.

İlkokul öğretmenlerinin %18'i (228) eğitim bileşenlerinin dahil olduğu karar mekanizmalarıyla okullarda demokratik bir eğitim planlamasının yapılmadığını ifade etmektedir. Okullarda etkili mekân düzenlemelerinin yapılmadığını, okullar ve sınıfların hala çok kalabalık olduğunu ifade eden ilkökul öğretmenlerinin oranı %12'dir (157).

Çizelge 7:

Pandemi sürecinde kısa zaman dilimlerinde de olsa yapılan yüz yüze eğitimde karşılaşılan en temel sorun nedir?

Yüz Yüze Eğitimde Karşılaşılan En Temel Sorunlar	f	%
Okullarda çeşitli nedenlerle bedelsiz maske ve yüzey hijyen malzemeleri sağlanmıyor	34	3
Öğretmenlerin hızlı ve kitlesel biçimde aşılınmaması yüz yüze eğitimde kaygıyı artırıyor	307	24
Toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılamanın olmaması eğitim bileşenlerini de olumsuz biçimde etkiliyor	553	43
Yüz yüze eğitim için etkili mekân düzenlemeleri yapılamıyor. Haftalık okula gelişler azaltılsa bile okullar ve sınıflar hala çok kalabalık	157	12
Yüz yüze eğitimde öğretmenler, veliler ve öğrencilerin dahil olduğu katılım mekanizmalarıyla demokratik bir eğitim planlaması hayata geçirilemiyor	228	18
Toplam	1279	100

İlkokul Öğretmenlerinin Aşılama Durumu

Covid 19 salgınında iki doz aşı vurulan öğretmenlerin oranı pandeminin başlangıcından bu yana yaklaşık 14 ay geçtikten sonra bile %22'dir. Birinci doz aşırı olup ikincisini bekleyenlerin oranı %66'dır. Henüz aşı olmadığını ifade eden öğretmenlerin oranı ise %12'dir (155).

Çizelge 8:

Pandemide aşılama durumunuz nedir?

Aşı Durumu	f	%
İki doz aşı oldum.	287	22
Bir doz aşı oldum, ikinciyi bekliyorum.	837	66
Henüz aşı olmadım.	155	12
Toplam	1279	100

İlkokul Öğretmenlerinin Pandeminin Devamı Durumunda Eğitimin Nasıl Sürdürülebileceğine İlişkin Görüşleri

İlkokul öğretmenlerinin yarısı, salgın sürecinde temel önlemler alınarak uzaktan ve yüz yüze eğitimin harmanlandığı bir modelin uygulanması (%50, 641) gerektiğini ifade etmişlerdir. Derslik yapımı ve yeni öğretmen atamaları yapılarak yüz yüze eğitime başlanması gerektiğini belirten öğretmenlerin oranı %33'tür. Öğretmenlerin %83'ü yüz yüze eğitimin koşullarının sağlanması gerektiğini ifade etmektedir.

Bu soruya yanıt veren ilköğretmenlerinin sadece %17'si (220) "yönetilemeyen pandemi koşulları nedeniyle" uzaktan eğitime yönelmekte ve "dijital eşitsizlikler hızla giderilerek uzaktan eğitimin sürdürülmesi gerektiğini" ifade etmektedirler.

Çizelge 9:
Size göre pandeminin bir süre daha devamı durumunda eğitim nasıl sürdürülmelidir?

Pandeminin Devamı Durumunda Eğitimin Durumu	f	%
Derslik yapımı ve yeni öğretmen alımları yapılarak en kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmelidir.	418	33
Yönetilemeyen pandemi koşulları nedeniyle dijital eşitsizlikler bir an evvel giderilerek uzaktan eğitim yapılmalıdır.	220	17
Pandemide vaka sayılarına göre yüz yüze ve uzaktan eğitim için temel önlemler alınarak uzaktan ve yüz yüze eğitimin harmanlandığı bir model uygulanmalıdır.	641	50
Toplam	1279	100

Pandemi de Uzaktan Eğitimin Ekonomik Etkilerine İlişkin Dağılım

İlköğretmenleri "bilgisayar ve tablet satın aldığını" (%15, 69) elektrik harcamalarının arttığını (%3, 38) pahalı internet paketli kullanmaya başladığını (%7, 91), fiyat artışları nedeniyle maaşının reel anlamda düştüğünü (%23, 288) ifade etmektedirler. İfade edilen seçeneklerin "tümünün doğru olduğunu" ifade eden öğretmenlerin oranı en yüksek düzeydedir (%62, 793).

Çizelge 10
Pandemide uzaktan eğitimin en derin ekonomik etkisi ne oldu?

Uzaktan Eğitimin Ekonomik Etkisi	f	%
Bilgisayar ve/veya tablet satın aldım	69	5
Elektrik harcamalarım arttı	38	3
Fiyat artışları nedeniyle maaşım reel olarak çok düştü	288	23
Sınırsız görece pahalı internet paketleri kullanmaya başladım	91	7
Yukarıdakilerin hepsi	793	62
Toplam	1279	100

Eğitim Sen “Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor”

Pandemide Ortaokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri²⁷

Giriş

Türkiye’de Covid-19 pandemisinin resmi olarak ilk kez tanımlanmasının üzerinden bir yıl iki ay (Mart 2020-Mayıs 2021) geçti. Pandemi ile geçen üç okul dönemi tamamlanmak üzere. Geçtiğimiz zaman dilimi içinde pandemi koşulları toplumsal yaşamın bütün alanlarını etkisi altına aldı. Siyasal iktidarın emekçiler ve ezilen sınıflardan yana ekonomik ve politik önlemler almaması nedeniyle salgın toplum sağlığı başta olmak üzere pek çok alanda kalıcı tahribatlar yarattı. Pandeminin ilk aylarında sağlık hizmetlerinin ve yaşamın sürdürülmesine katkıda bulunan temel üretim hizmetlerinin öncelenmesi anlaşılabilir bir durum iken pandeminin ilk altı ayından sonra geçen zaman diliminde en geride bırakılan kamusal hizmet alanlarından birisi eğitim oldu.

Sendikamız “Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor” başlığı ile oluşturduğu soru seti yoluyla eğitimin en etkin bileşenlerinden birisi olan öğretmenlerin uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime dair görüşlerini almak üzere dijital kanalla veri topladı. Geliştirilen bilgi toplama aracı, Nisan 2021’in son haftasında sendikamız şube ve temsilciliklerine ulaştırıldı, ayrıca salgın koşullarında yüz yüze iletişim söz konusu olamadığı için web sayfamız ve sosyal medya hesaplarında paylaşıldı ve bilgi toplama aracı gönüllülük temelinde öğretmenler tarafından dolduruldu. Bilgi toplama sürecine 3743 öğretmen katıldı.

Sendikamız araştırmanın ilk sonuçlarını eğitim kademelerine göre incelemiş, ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin verinin dağılımını ortaya koymuştur. Öğretim düzeylerine göre anketi dolduranların 936’sı ortaokul öğretmenidir. Ortaokul öğretmenlerinin yanıtları

27 Pandemide Ortaokul Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri / 31.05.2021 <https://egitimsen.org.tr/pandemide-ortaokul-ogretmenlerinin-uzaktan-egitime-iliskin-gorusleri/>

bu kademede öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan eğitim ve çevrimiçi derslerde karşılaştığı özgül sorunları ortaya koymaktadır.

Ortaokul Öğretmenlerinin Günde Ortalama Kaç Saat Ders Verdiklerine İlişkin Dağılımları

Ortaokul öğretmenlerinin % 54'ü (501) "5-6 saat" ders vermektedir, haftada 21-30 saat ders verenlerin oranı % 58'dir (544). Ortaokul öğretmenlerinin arasında haftada 15 saat ve daha az ders verenlerin oranı % 17'dir (157). Ortaokul öğretmenleri arasında günde "4 saat ve daha az ders verenlerin oranları % 35'dir (328). 7 saatten daha fazla ders verenlerin oranı %11'dir.

Uzaktan eğitimde, ebeveynlerin çocuklarının eğitimleriyle daha çok ilgilenmek zorunda kalışları, öğretmen emeğinin değerini deneyimleri ile görmelerini sağlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre ortaokul öğretmenlerinin önemli bir oranının günde 5-6 saat ders veriyor oluşları, derse hazırlık ve ödev-proje benzeri çalışmaları izleme, öğrenci ve veli grupları ile görüşmelerle birlikte düşünüldüğünde günün önemli bir kısmını eğitim etkinliği içinde geçirdiklerini ortaya koymaktadır.

Çizelge 1:
Günde ortalama kaç saat uzaktan ders veriyorsunuz?

Ders Saati	f	%
1-2 saat	90	10
3-4 saat	238	25
5-6 saat	501	54
7-8 saat	74	8
9 saat ve daha fazla	33	3
Toplam	936	100

Ortaokullarda Öğrencilerin Çevrimiçi Derslere Katılım Oranı

Ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre çevrimiçi derslere öğrencilerin % 20'sinden azının katıldığını belirten öğretmenlerin oranı % 45'dir (432). Öğrencilerin % 40'ından daha azının çevrimiçi derslere katılabildiğini belirten öğretmenlerin oranı % 60'tir. Bu bulgu ortaokullarda ders izleme oranlarının çok düşük olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yarısından fazlasının katıldığını belirten öğretmenlerin oranı sadece % 30'dur. Bu çok çarpıcı bir sonuçtur.

Çizelge 2:
Çevrimiçi sınıflarınızda öğrencilerin uzaktan eğitime ortalama katılım oranı nedir?

Uzaktan Eğitime Katılım Oranı	f	%
Öğrencilerin en çok yüzde 20'si katılıyor	432	46
Öğrencilerin yüzde 21'si ile yüzde 40'si katılıyor	229	24
Öğrencilerin yüzde 41'i ile 50'si katılıyor	108	12
Öğrencilerin yüzde 51'i ile 60'ı katılıyor.	77	8
Öğrencilerin yüzde 61'i ile yüzde 70'i katılıyor	39	4
Öğrencilerin yüzde 71'i ile yüzde 80'i katılıyor.	42	5
Öğrencilerin yüzde 81'i ve daha yukarıda bir oranda katılım oluyor.	9	1
Toplam	936	100

Öğretmenlerin Çevrimiçi Derslerde Öğretme Heyecanı ve Sevinci Hissetme Durumlarına Göre Dağılımı

Bir öğretmen olarak uzaktan eğitimde öğretme heyecanı duyduklarını belirterek “evet” seçeneğini işaretleyen ortaokul öğretmenlerinin oranı % 9'dur (86). Ortaokul öğretmenlerinin % 38'i (359) doğrudan, çevrimiçi derslerde öğretme heyecanı ve sevincini yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlik mesleğinin değeri öğretmenlerin ve öğrencilerin derslere heyecanla ve sevinçle katılmaları durumunda açığa çıkan bir süreçtir. Çeşitli nedenlerle bu heyecan ve sevincin yok oluşu üzerinde durulması gereken bir olgudur. Öğretme heyecanı ve sevincini “kısmen” hissettiğini belirten öğretmenlerin oranı % 53 (491) olmuştur. Diğer iki seçenektan birini seçmeyerek bu seçeneğe yönelmiş öğretmenlerin duygularını “kısmen” olarak belirtmeleri uzaktan eğitime ilişkin duyguların olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır.

Çizelge 3:
Çevrimiçi derslerde öğretme heyecanı ve sevinci yaşıyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	86	9
Kısmen	491	53
Hayır	359	38
Topla	936	100

Ortaokul Öğretmenlerinin Çevrimiçi Derslerle Duygu Durumlarına İlişkin Dağılımı

Ortaokul öğretmenlerinin çevrimiçi derslerle ilgili duygu durumlarında, ilkokul öğretmenleri gibi, ortaokul öğretmenleri de iki büyük seçenek arasında yoğunlaşmışlardır % 89 (833). Ortaokul öğretmenlerinin en büyük sorunu “ders katılım düzeyinin düşük olmasıdır % 49 (462). İkinci seçeneği işaretleyen ortaokul öğretmenleri, “öğrencileri göremeden etkili iletişim kuramadan ders yapmanın güçlerini azalttığını” ifade etmektedirler % 40 (371). Bu iki olgu, yani öğrencilerin derslere düşük düzeyde katılım göstermesi ve onlarla etkili bir iletişim kuramadan dersin işleniş öğretmenin moralini çok olumsuz biçimde etkilemektedir. Diğer seçenekleri işaretleyen öğretmenleri oranı ise % 11’dir.

Çizelge 4:
Çevrimiçi derslerde yaşadığınız en ciddi sorun nedir?

Çevrimiçi Derslerde Yaşanan Sorunlar	f	%
Evde geçen günümün büyük bir kısmını uzaktan eğitim hazırlıkları ve derslerin alması kendim ve yakınlarım için ayıracağım zamanı azaltıyor	46	5
İnternet hızı yeterli değil, ders sürecinin kesintiye uğraması rahatsız edici	48	5
Öğrencilerimi göremeden, etkili iletişim kuramadan ders yapmak gücümü azaltıyor	371	40
Öğrencilerin derslere katılım düzeyinin düşük, bu nedenle az sayıda öğrenci ile ders yapmak moralimi bozuyor	462	49
Uzaktan eğitimde bilgisayar ve tableti yeterince etkili kullanamıyorum, bu konuda yeterli destek de alamıyorum	9	1
Toplam	936	100

Ortaokul Öğretmenlerine Göre Çevrimiçi Derslerde Öğrencilerin Eğitsel Olarak Karşılaştığı Sorunların Dağılımı

Öğrencilerin uzaktan eğitimde eğitsel olarak karşı karşıya kaldığı sorunları öğrenmek alınacak önlemleri de ortaya koymak açısından önemlidir. Ortaokul öğretmenlerinin büyük bir kısmı (% 53, 498) en temel sorun olarak “öğrencilerin yetersiz internet bağlantıları ve gerekli cihazlara sahip olmamaları nedeniyle derse katılmadıklarını” belirtmişlerdir. Ortaokul öğretmenlerine göre ikinci büyük sorun % 16, 153) öğrencilerin uzaktan eğitime katılım konusunda “güdüleme eksikliği yaşıyor” olmalarıdır. Yine öğretmenlerin % 13’ü (121) “uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterince öğrenemediklerini” düşünmektedirler. Son olarak öğretmenler öğrencilerin fiziksel aktivite yetersizliği ve iletişim/etkileşim eksikliği nedeniyle duygusal sorunlar yaşadıklarını ifade etmektedir.

Ortaokul öğretmenleri asıl sorunlarla tali olanları birbirinden ayırt edecek biçimde yanıtlar vermişlerdir. Ortaokul öğretmenlerinin yarısından çoğunun görüşlerine göre öğrenciler eğitime erişememiş ve eğitim hakkını kullanamamıştır.

Çizelge 5:**Çevrimiçi derslerde size göre öğrencilerin karşılaştığı en temel sorun nedir?**

Öğrencilerin Karşılaştığı En Temel Sorunlar	f	%
Öğrenciler evde kalma zamanlarında fiziksel aktivite eksikliği nedeniyle sorunlar yaşıyorlar	25	3
Öğrenciler uzaktan eğitime katılım konusunda güdülenme eksikliği yaşıyorlar	153	16
Öğrenciler yetersiz internet ve gerekli cihazlara sahip olmamaları nedeniyle derslere katılamıyorlar	498	53
Öğrencilerde internet bağımlılığı oluştuğunu düşünüyorum	42	5
Uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterince öğrenemediklerini düşünüyorum	121	13
Uzun süre evde kalmalarının bir sonucu olarak öğrenciler iletişim ve etkileşim eksikliği nedeniyle duygusal sorunlar yaşıyorlar	97	10
Toplam	936	100

Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Genel Anlamda Uzaktan Eğitimde Yaşanan En Temel Sorunların Dağılımı

Ortaokul öğretmenlerinin % 64'ünün (603) görüşüne göre en temel sorun “uzaktan eğitimde çocuklar için eşit koşulların sağlanmaması” ve % 23'üne göre (210) bu sorunları çözmek üzere “devletin uzaktan eğitim için internet – cihaz desteğinde bulunmaması”dır. Bu iki sorun üzerinde odaklanan öğretmenlerin oranı % 87'ye (813) ulaşmaktadır. Bu iki seçenek birlikte düşünüldüğünde Anayasa ve ilgili yasalara göre siyasal iktidarın, sosyal devletin bir gereği olarak çocukların eğitim hakkını sağlaması gerekirken bunu yapmadığını ortaya koymuştur.

Bu iki seçeneğin dışında, “öğretmen emeği sömürsünün arttığını” (%9, 84)” “devletin uzaktan eğitimde teknik destek sağlamadığını” (%1, 10) belirten öğretmenler bulunmaktadır.

Çizelge 6:**Genele anlamda uzaktan eğitimde yaşanan en temel sorun nedir?**

Uzaktan Eğitimde Yaşanan En Temel Sorunlar	f	%
Devlet uzaktan eğitim için internet-cihaz desteği sağlamadı	210	23
Devlet uzaktan eğitimde teknik destek sağlamadı	29	3
Öğretmen emeği sömürsü arttı	84	9
Uzaktan eğitim çocuklar için eşit koşullarda sürdürülemedi	603	64
Uzaktan eğitim öğretmenler için eşit koşullarda sürdürülemedi	10	1
Toplam	936	100

Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşlerine Pandemi Sürecinde Kısa Süre de Olsa Yapılan Yüz Yüze Eğitimlerde En Temel Sorunların Dağılımı

Ortaokul öğretmenlerinin % 37'si (345) "öğretmenlerin kitlesel ve hızlı bir biçimde aşılınmamasının eğitimde kaygıyı arttırdığını ifade etmektedir. Ortaokul öğretmenlerinin % 36'sı (337 yüz yüze eğitimi toplum sağlığı bağlamında değerlendirmiş ve "toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılamanın olmamasının eğitimin bileşenlerini olumsuz biçimde etkilediğini belirtmiştir. Aşılama konusunda bu iki grubun toplamı tüm ortaokul öğretmenlerinin % 73'ünü oluşturmaktadır. Diğer seçeneklerde öğretmenler, % 13 (120) ile "okullarda etkili mekân düzenlemelerinin yapılmadığını, bu nedenle kalabalık okul ve sınıfların var olduğunu"; % 12'si (118) "eğitim bileşenlerin dâhil olduğu katılım mekanizmalarıyla, demokratik bir eğitim planlamasının hayata geçirilemediğini" ifade etmişlerdir.

Çizelge 7:

Pandemi sürecinde kısa zaman dilimlerinde de olsa yapılan yüz yüze eğitimde karşılaşılan en temel sorun nedir?

Yüz Yüze Eğitimde Karşılaşılan En Temel Sorunlar	f	%
Okullarda çeşitli nedenlerle bedelsiz maske ve yüzey hijyen malzemeleri sağlanmıyor	16	2
Öğretmenlerin hızlı ve kitlesel biçimde aşılınmaması yüz yüze eğitimde kaygıyı artırıyor	345	37
Toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılamanın olmaması eğitim bileşenlerini de olumsuz biçimde etkiliyor	337	36
Yüz yüze eğitim için etkili mekân düzenlemeleri yapılamıyor. Haftalık okula gelişler azaltılsa bile okullar ve sınıflar hala çok kalabalık	120	13
Yüz yüze eğitimde öğretmenler, veliler ve öğrencilerin dahil olduğu katılım mekanizmalarıyla demokratik bir eğitim planlaması hayata geçirilemiyor	118	12
Toplam	936	100

Pandemide Ortaokul Öğretmenlerinin Aşılınması Durumu

Ortaokul öğretmenleri arasında henüz aşı olmayanların oranı % 83 (775) iken iki doz aşı olduğu belirlenenlerin oranı % 13'tür (123) ve bir doz aşı olduğunu belirtenlerin oranı % 4'tür (38). Araştırma sürecinde ortaokul öğretmenlerinin aşılama öncelikli gruplar arasında olmadığı görülmektedir.

Çizelge 8:

Pandemide aşılama durumunuz nedir?

Aşı Durumu	f	%
İki doz aşı oldum.	123	13
Bir doz aşı oldum, ikinciye bekliyorum.	38	4
Henüz aşı olmadım.	775	83
Toplam	936	100

Pandeminin Bir Süre Daha Devam Etmesi Durumunda Ortaokul Öğretmenlerinin Eğitimin Nasıl Devam Edeceğine Dair Görüşleri

Ortaokul öğretmenlerinin % 53'ü (493) yüz yüze ve uzaktan eğitim için temel önlemler alınarak uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin harmanlandığı bir modelin uygulanması gerektiğini belirtmektedirler. Uzaktan eğitim seçeneğini hiç düşünmeyerek “derslik yapımı ve yeni öğretmen ataması yapılarak en kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmesi” gerektiğini ifade eden öğretmenlerin oranı % 31 (288)'dir. Yönetilemeyen pandemi koşullarında yüz yüze eğitim seçeneğini hiç düşünmeyerek “dijital eşitsizlikler giderilerek uzaktan eğitim yapılmalıdır” seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin oranı %16'dır (155). Her iki seçenekte de yüz yüze eğitim vurgusunu öne çıkaran öğretmenlerin oranı % 84'tür. Bu bulgu, uzaktan eğitim süreci ve sonuçlarına ilişki olumsuz yargılarla tutarlıdır.

Çizelge 9:
**Size göre pandeminin bir süre daha devamı durumunda
eğitim nasıl sürdürülmelidir?**

Pandemi Devam Ederse Eğitim Nasıl Devam Eder	f	%
Derslik yapımı ve yeni öğretmen alımları yapılarak en kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmelidir.	288	31
Yönetilemeyen pandemi koşulları nedeniyle dijital eşitsizlikler bir an evvel giderilerek uzaktan eğitim yapılmalıdır.	155	16
Pandemide vaka sayılarına göre yüz yüze ve uzaktan eğitim için temel önlemler alınarak uzaktan ve yüz yüze eğitimin harmanlandığı bir model uygulanmalıdır.	493	53
Toplam	936	100

Ortaokul Öğretmenlerine Göre Pandemide Uzaktan Eğitimin En Derin Ekonomik Etkilerine İlişkin Dağılım

Ortaokul öğretmenlerinin büyük bir kısmı % 30'u (275) elektrik harcamalarının arttığını, % 7'i (69) bilgisayar tablet satın aldığını, % 5'i (49) maaşlarının reel anlamda düştüğünü ve % 2'si sınırsız pahalı internet paketleri kullanmaya başladığını ifade etmişlerdir. Tüm ekonomik sorunların iç içe geçişini gören öğretmenlerin % 53'sü “yukarıdakilerinin hepsi” seçeneğini işaretleyerek pandemide ekonomik anlamda olumsuz yönde etkilendiklerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 10
Pandemide uzaktan eğitimin en derin ekonomik etkisi ne oldu?

Uzaktan Eğitimin Ekonomik Sorunları	f	%
Bilgisayar ve/veya tablet satın aldım	69	7
Elektrik harcamalarım arttı	17	2
Fiyat artışları nedeniyle maaşım reel olarak çok düştü	275	30
Sınırsız görece pahalı internet paketleri kullanmaya başladım	49	5
Yukarıdakilerin hepsi	526	56
Toplam	936	100

EĞİTİM SEN Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor Lise Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri²⁸

Türkiye’de Covid-19 pandemisinin resmi olarak ilk kez tanımlanmasının üzerinden bir yıl iki ay (Mart 2020-Mayıs 2021) geçti. Pandemi ile geçen üç okul dönemi tamamlanmak üzere. Geçtiğimiz zaman dilimi içinde pandemi koşulları toplumsal yaşamın bütün alanlarını etkisi altına aldı. Siyasal iktidarın emekçiler ve ezilenlerden yana, (yüz yüze eğitimi sürdürmekten yana) önlemler almaması nedeniyle toplum sağlığı başta olmak üzere pek çok alanda kalıcı tahribatlar oluştu.

Pandeminin ilk aylarında sağlık hizmetlerinin ve yaşamın sürdürülmesine katkıda bulunan temel üretim hizmetlerinin öncelenmesi anlaşılabilir bir durum iken pandeminin ilk altı ayından sonra geçen zaman diliminde en geride bırakılan kamusal hizmet alanlarından birisi eğitim oldu.

Sendikamız “Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor” başlığı ile oluşturduğu soru formu yoluyla eğitimin en etkin bileşenlerinden birisi olan öğretmenlerin uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime dair görüşlerini almak üzere dijital kanalla veri topladı. Geliştirilen bilgi toplama aracı, Mayıs 2021’in ilk haftasında sendikamız şube ve temsilciliklerine ulaştırıldı. Salgında yüz yüze iletişimin olmaması nedeniyle bilgi toplama aracı web sayfamız ve sosyal medya hesaplarımızda paylaşıldı. Bilgi toplama sürecine 3743 öğretmen gönüllülük temelinde katıldı.

Sendikamız araştırmanın ilk sonuçlarını eğitim kademelerine göre incelemiş ve bu hafta lise öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin verinin dağılımını ortaya koymuştur. Bilgi toplama aracını dolduranların 1438’i lise öğretmenidir. Lise öğretmenlerinin yanıtları bu kademedeki öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan eğitim ve çevrimiçi derslerde karşılaştığı özgül sorunları ortaya koymaktadır.

Bilgi toplama aracını en yüksek oranda dolduran grup lise öğretmenleri olmuştur (1438). Bölgelere göre lise öğretmenleri arasında anketin en çok yanıtlandığı bölgeler

28 Lise Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri / 08.06.2021 <https://egitimsen.org.tr/lise-ogretmenlerinin-uzaktan-egitime-iliskin-gorusleri-5-11-mayis-2021/>

sırasıyla Marmara Bölgesi (353), Akdeniz Bölgesi (238) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden (235) olmuştur. Ankete katılan lise öğretmenlerinin %61'i erkek, %39'u ise kadındır. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, öğretmenlerin en büyük oranı (78)'i 36-55 yaş grubundandır.

Çizelge 1:
Bölgelere Göre Lise Öğretmenlerinin Dağılımı

Ders Saati	f	%
Marmara Bölgesi	353	24
Ege Bölgesi	255	18
İç Anadolu Bölgesi	188	13
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	235	16
Doğu Anadolu Bölgesi	69	5
Akdeniz Bölgesi	238	17
Karadeniz Bölgesi	100	7
Toplam	1438	100

Çizelge 2:
Cinsiyete göre Lise öğretmenlerinin Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	568	39
Erkek	870	61
Toplam	1438	100

Çizelge 3:
Yaş Ortalamasına Göre Lise Öğretmenlerinin Dağılımı

Yaş	f	%
25 ve daha düşük	5	1
26-35 yaş arası	146	9
36-45 yaş arası	478	33
46 ve 55 yaş arası	642	45
56 ve daha ileri yaş	167	12
Toplam	1438	100

Lise Öğretmenlerinin Günde Ortalama Kaç Saat Ders Verdiklerine İlişkin Dağılımları

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin ortaya koyduğu emeği gözlemek ve bu emeğin öğrencilerdeki izdüşümünü ortaya koymak gerekmektedir. Lise öğretmenlerinin % 51'i (728) günde ortalama "5-6 saat çevrimiçi derslere katılmaktadır." Dersleri ortalama "3-4" saat süren öğretmenlerin oranı %25'tir (361). Günde ortalama "7-8" saat ve daha fazla" ders veren öğretmenlerin oranı %17'dir (248). Ortalama ders saatlerinin günlere göre değişebileceği düşünüldüğünde haftada ortalama "21-30" saat ders veren öğretmenlerin oranı % 58'dir. "31 saat ve daha fazla ders veren öğretmenlerin oranı çok düşüktür (%7, 94).

Araştırmanın bulgularına göre lise öğretmenlerinin önemli bir oranının günde 5-6 saat ders veriyor oluşları, derse hazırlık ve ödev-proje benzeri çalışmaları izleme, öğrenci ve veli grupları ile görüşmelerle birlikte düşünüldüğünde günün önemli bir kısmını eğitim etkinliği içinde geçirdiklerini ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitimde, ebeveynlerin evde uzaktan eğitimle bizzat karşı karşıya kalmaları onların öğretmen emeğinin değerini gözlemlemişlemelerine yol açmıştır.

Çizelge 4:

Günde ortalama kaç saat uzaktan ders veriyorsunuz?

Ders Saati	f	%
1-2 saat	101	7
3-4 saat	361	25
5-6 saat	728	51
7-8 saat	188	13
9 saat ve daha fazla	60	4
Toplam	1438	100

Liselerde Öğrencilerin Çevrimiçi Derslere Katılım Oranı

Uzaktan eğitimde en çok merak edilen konulardan birisi öğrencilerin çevrimiçi dersleri takip oranlarıdır, yani derse devamlarıdır. Lise öğretmenlerine göre öğrencilerin uzaktan eğitime ortalama katılım oranı oldukça düşüktür. Öğretim düzeyleri arasında en düşük çevrimiçi ders izleme oranı lise öğrencilerinde görülmektedir. Öğretmenlerin %70'inin görüşlerine göre (1009) öğrencilerin en çok %20'si çevrimiçi derslere katılmaktadır. Yani öğretmenlerin oldukça büyük bir kısmına göre öğrencilerin çevrim içi derslere katılımı, sınıf listesinin %20'sinin altında kalmıştır. Bu çok çarpıcı bir orandır.

Derslere öğrencilerin %21 ile %40'ı arasında katıldığını ifade eden lise öğretmenlerinin oranı %18'dir (252). Lise öğrencilerinin %41'den daha fazlasının derslere katıldığını belirten öğretmenlerin oranı sadece %12'dir. Çalışmanın en önemli sonuçlarından birisi, liselerde

kısmen düzenli bir uzaktan eğitim aldığını ifade eden öğrencilerin oranının sadece %12 olmasıdır. Bu bulgulara göre “uzaktan eğitim” liselerde neredeyse yoktur. Öğrencilerin EBA canlı derslerine katılımı bu denli düşükse öğrencilerin hangi diğer araçlarla eğitim aldıklarını sorgulamak gerekmektedir. Kendi kendine öğrenme, yakın çevresinin desteği ile eğitim, özel dersler, dersane vb. kurumların desteği söz konusu olabilir.

Öte yandan öğrencilerin örgün eğitimden kopması durumu da güçlü bir olasılıktır. Bu durumda lise öğrencilerinin düşük ücretlerle çalıştırılması, kız çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerine yönelimi, kitle iletişim araçları ve sosyal medyada gezinti, dinci vakıf ve derneklerin veya diğer kurumların etkinliklerine katılımı vb. seçenekler düşünülebilir.

Çizelge 5:
Çevrimiçi sınıflarınızda öğrencilerin uzaktan eğitime ortalama katılım oranı nedir?

Öğrencilerin Katılım Oranı	f	%
Öğrencilerin en çok yüzde 20'si katılıyor	1009	70
Öğrencilerin yüzde 21'si ile yüzde 40'si katılıyor	252	18
Öğrencilerin yüzde 41'i ile 50'si katılıyor	74	5
Öğrencilerin yüzde 51'i ile 60'ı katılıyor.	35	2
Öğrencilerin yüzde 61'i ile yüzde 70'i katılıyor	25	2
Öğrencilerin yüzde 71'i ile yüzde 80'i katılıyor.	24	2
Öğrencilerin yüzde 81'i ve daha yukarıda bir oranda katılım oluyor.	19	1
Toplam	1438	100

Öğretmenlerin Çevrimiçi Derslerde Öğretme Heyecanı ve Sevinci Hissetme Durumlarına göre Dağılımı

Lise öğretmenlerine yöneltilen “çevrimiçi derslerde öğretme heyecanı ve sevinci yaşıyor musunuz?” sorusuna, öğretmenlerin %44'ü (635) “hayır” seçeneğini işaretleyerek yanıtlamışlardır. Çevrimiçi derslerde doğrudan “evet” seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin oransal olarak düşüklüğü %8, (110) çok dikkat çekicidir. Bu iki seçeneğin arasında bir yerde “kısmen” diyerek yanıt veren öğretmenlerin oranı %48'dir (693). “Kısmen hissedilen” öğretme, öğrenme heyecanı ve sevincinin araya giren ekranın yol açtığı bir yabancılaşma ile gölgelenmiş olduğu açıkça ortadadır. Bir öğretmenin uzaktan eğitimde öğretme sevinci ve heyecanı hissettiğini ifade edenlerin oranının çok düşük %8 olmasının nedenlerinin sorgulanması gerekmektedir. Öğretme ve öğrenme süreçlerindeki kesintiler, teknik nedenlerle bağlanamama, konuların ilginç olmaması, etkileşimsizlik ve iletişim eksikliği vb. sorunlar bunun nedeni olabilir.

Çizelge 6:**Çevrimiçi derslerde öğretme heyecanı ve sevinci yaşıyor musunuz?**

Katılım	f	%
Evet	110	8
Kısmen	693	48
Hayır	635	44
Topla	1438	100

Çevrimiçi Derslerle Lise Öğretmenlerinin Duygu Durumlarına İlişkin Dağılımı

Yukarıda ifade edilen sorunları belirlemek ve sorunların öğretmenlerin güdülenme düzeylerine etkisini ortaya koymak amacıyla öğretmenlere çevrimiçi derslerde yaşadığı en temel sorunun ne olduğu sorusu yönetilmiştir. Önceki kademelerde olduğu gibi lise öğretmenleri de iki seçenekte yoğunlaşmışlardır. İki seçenek de öğretmenlerin öğrenci ile ilişkisindeki azalma / daralma ile ilişkilidir. Öğretmenler %46'sı (653) öğrencilerin derslere katılım düzeyinin düşük olmasının ortaya çıkardığı moral bozukluğunu ifade etmektedirler. Öğretmenlerin %45'i (655) öğrencilerini göremeden ve etkili iletişim kuramadan ders yaptığını ve bunun gönül gücünü düşürdüğünü (moralini) ifade etmektedir. Bu iki seçeneği işaretleyenlerin oranı toplamda %91'e karşılık gelmektedir. Önceki sorularla da bağlantılı olarak 1437 öğretmenden 1308'i katılım ve etkileşimin olmaması sorununu ortaya koymuş ve bu sorunun öğretmenlik mesleğine olan yansımaları öğretme heyecanı ve sevincinin azalması olarak ifade etmiştir.

Çizelge 7:**Çevrimiçi derslerde yaşadığınız en ciddi sorun nedir?**

Derslerde Yaşanan Sorunlar	f	%
Evde geçen günümün büyük bir kısmını uzaktan eğitim hazırlıkları ve derslerin alması kendim ve yakınlarım için ayıracağım zamanı azaltıyor	73	5
İnternet hızı yeterli değil, ders sürecinin kesintiye uğraması rahatsız edici	50	4
Öğrencilerimi göremeden, etkili iletişim kuramadan ders yapmak gücümü azaltıyor	655	45
Öğrencilerin derslere katılım düzeyinin düşük, bu nedenle az sayıda öğrenci ile ders yapmak moralimi bozuyor	653	46
Uzaktan eğitimde bilgisayar ve tableti yeterince etkili kullanamıyorum, bu konuda yeterli destek de alamıyorum	6	0
Toplam	1437	100

Lise Öğretmenlerine Göre Pandemide Uzaktan Eğitimin En Derin Ekonomik Etkilerine İlişkin Dağılım

Lise öğretmenlerinin pandemide uzaktan eğitimin en derin ekonomik etkisine ilişkin olarak %59'u (852) diğer seçeneklere oranla seçenekler arasında sıralanan "yukarıdakilerin hepsi" seçeneğini işaretlemişlerdir. Lise öğretmenlerinin %27'si (383) fiyat artışları nedeniyle maaşının reel olarak çok düştüğünü ifade etmiştir. Öğretmenlerin %14'ü bilgisayar, tablet satın alarak bir öğretim maliyetine katlanmıştır. Diğer öğretmenler elektrik harcamalarındaki artışı ve pahalı internet paketleri kullanmak gibi maliyetleri de ifade etmişlerdir.

Çizelge 8:
Pandemide uzaktan eğitimin en derin ekonomik etkisi ne oldu?

Uzaktan Eğitimin Ekonomik Etkisi	f	%
Bilgisayar ve/veya tablet satın aldım	97	7
Elektrik harcamalarım arttı	27	2
Fiyat artışları nedeniyle maaşım reel olarak çok düştü	383	27
Sınırsız görece pahalı internet paketleri kullanmaya başladım	79	5
Yukarıdakilerin hepsi	852	59
Toplam	1438	100

Lise Öğretmenlerine Göre Çevrimiçi Derslerde Öğrencilerin Eğitsel Olarak Karşılaştığı Sorunların Dağılımı

Lise öğretmenlerine yöneltilen sorulardan birisi çevrim içi derslerde öğrencilerin karşı karşıya kaldığı sorunların ne olduğudur. Öğretmenler önceki soruların yanıtları ile tutarlı olarak iki seçenek üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu iki sorun da öğrencilerin dersleri neden düşük düzeyde izlediğini ortaya koymaktadır.

Lise öğretmenlerinin en büyük oranı, %42'si (603) "öğrencilerin yetersiz internet ve gerekli cihazlara sahip olmamaları nedeniyle derslere katılmamalarını" temel bir sorun olarak ifade etmişlerdir. Lise öğretmenlerinin %26'sı (371) öğrencilerin uzaktan eğitime katılım konusunda güdülenme (motivasyon) eksikliği yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorun öğretmenlerin yaşadığı önceki sorunlarla benzerlik taşımaktadır. Öğretmenlerin %16'sı (227) "öğrencilerin uzaktan eğitimde" yeterince öğrenemediklerini düşünmektedirler. Kalan lise öğretmenleri de öğrencilerin yaşadığı iletişim ve etkileşim eksikliğinin duygusal sorunlara yol açtığını %11 (167); %3'ü (39) ise öğrencilerin fiziksel aktivite yetersizliği, %2'si (31) ise internet bağımlılığı sorunu yaşadıklarını ifade ediyorlar.

Lise öğrencilerinin hemen hemen yarısının evdeki teknik olanaklarının yetersizliği nedeniyle derse katılmadıklarına ilişkin olarak öğretmenlerin yargısı eğitimdeki eşitsizlikleri ve Bakanlığın bu konuda çok yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin kendilerine ait bir odasının olmaması, dolayısıyla evde sessiz bir köşe bulamamaları özellikle küçük, kalabalık ve yoksul evlerdeki öğrencilerin motivasyonunun düşmesine neden olabilir.

Çizelge 9:
Genele anlamda uzaktan eğitimde yaşanan en temel sorun nedir?

Uzaktan Eğitimde Yaşanan En Temel Sorunlar	f	%
Öğrenciler evde kalma zamanlarında fiziksel aktivite eksikliği nedeniyle sorunlar yaşıyorlar	39	3
Öğrenciler uzaktan eğitime katılım konusunda güdülenme eksikliği yaşıyorlar	371	26
Öğrenciler yetersiz internet ve gerekli cihazlara sahip olmamaları nedeniyle derslere katılamıyorlar	603	42
Öğrencilerde internet bağımlılığı oluştuğunu düşünüyorum	31	2
Uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterince öğrenemediklerini düşünüyorum	227	16
Uzun süre evde kalmalarının bir sonucu olarak öğrenciler iletişim ve etkileşim eksikliği nedeniyle duygusal sorunlar yaşıyorlar	167	11
Toplam	1438	100

Lise Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Genel Anlamda Uzaktan Eğitimde Yaşanan En Temel Sorunların Dağılımı

Uzaktan eğitimde lise öğretmenlerine göre genel anlamda yaşanan en temel sorunlar, önceki sorunlarla tutarlı biçimde yanıtlanmıştır. Öğretmenlerin %61'ine göre (877) uzaktan eğitim “çocuklar için eşit koşullarda sürdürülmemiştir.” Anayasa ve yasalara göre zorunlu temel eğitimi her koşulda sağlaması gereken devlet, lise öğretmenlerinin %22'sinin (321) görüşlerine göre “uzaktan eğitim için internet – cihaz desteği sağlamayarak” görevini yerine getirmemiştir. Uzaktan eğitimde “öğretmen emeği sömürsünün arttığını” belirten öğretmenlerin oranı %12 (168) olmuştur. Öğretmenlerin kalan kısmı “devletin teknik destek sağlamadığını”, %1'i (4) uzaktan eğitimin öğretmenler için eşit koşullarda sürdürülmediği ifade etmiştir.

Çizelge 10:
Genele anlamda uzaktan eğitimde yaşanan en temel sorun nedir?

Genel Anlamda Yaşanan Sorunlar	f	%
Devlet uzaktan eğitim için internet-cihaz desteği sağlamadı	321	22
Devlet uzaktan eğitimde teknik destek sağlamadı	51	4
Öğretmen emeği sömürüsü arttı	168	12
Uzaktan eğitim çocuklar için eşit koşullarda sürdürülemedi	877	61
Uzaktan eğitim öğretmenler için eşit koşullarda sürdürülemedi	21	1
Toplam	1438	100

**Lise Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Pandemi Sürecinde
Kısa Süre de Olsa Yapılan Yüz Yüze Eğitimlerde Karşılaşılan
En Temel Sorunların Dağılımı**

Pandemi döneminde kısa zaman diliminde de olsa yapılan yüz yüze eğitimlerde karşılaşılan en temel sorunlar hakkında lise öğretmenleri eşit oranda iki seçenekte yoğunlaşmışlardır. Bu iki seçeneğin oransal olarak toplamı öğretmenlerin %72'sine karşılık gelmektedir. Toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılmanın olmaması ile öğretmenlerin hızlı ve kitlesel biçimde aşılınmamasının yol açtığı kaygı ve olumsuz duygular yüz yüze eğitimin en önemli sorunu olarak öğretmenlerce ifade edilmiştir.

Lise öğretmenlerinin %14'ü (207) eğitim bileşenlerinin dahil olduğu katılım mekanizmalarıyla demokratik bir eğitim planlamasının olmayışını önemli bir sorun olarak görmüşlerdir. Bu öğretmenlere göre bu sorun aşılamadan daha önceliklidir. Hem merkezi yönetim hem de okul düzeyinde bu sorunun, yani demokratik katılım mekanizmalarının olmayışının, ciddi bir karşılığı vardır. Haftada iki gün okulların açık tutulmasına karşın bu dönemde okulların ve sınıfların yine kalabalık olduğunu ifade eden öğretmenlerin oranı %12'dir (173). Son olarak hijyen ve maske temininde sorunlar olduğunu belirten öğretmenler %12 oranındadır (24).

Çizelge 11:
Pandemi Sürecinde Kısa Süre de Olsa Yapılan Yüz Yüze Eğitimlerde Karşılaşılan En Temel Sorunların Dağılımı

Yüz Yüze Eğitimde Yaşanan Temel Sorunlar	f	%
Okullarda çeşitli nedenlerle bedelsiz maske ve yüzey hijyen malzemeleri sağlanmıyor	24	2
Öğretmenlerin hızlı ve kitlesel biçimde aşılınmaması yüz yüze eğitimde kaygıyı artırıyor	512	36
Toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılamanın olmaması eğitim bileşenlerini de olumsuz biçimde etkiliyor	521	36
Yüz yüze eğitim için etkili mekân düzenlemeleri yapılamıyor. Haftalık okula gelişler azaltılsa bile okullar ve sınıflar hala çok kalabalık	173	12
Yüz yüze eğitimde öğretmenler, veliler ve öğrencilerin dahil olduğu katılım mekanizmalarıyla demokratik bir eğitim planlaması hayata geçirilemiyor	207	14
Toplam	1437	100

Pandemide Lise Öğretmenlerinin Aşılınması Durumu

5-11 Mayıs tarihli ankete katılan lise öğretmenlerinin %9'u (126) iki doz aşı olmuştur; öğretmenlerin %11'i (156) birinci doz aşısı olmuş, ikincisini beklemekte iken öğretmenlerin %80'ninin aşı olmadığı gözlenmiştir.

Eğitim Sen'in bu araştırmadan sonra 26-29 Mayıs'ta hazırladığı soru formu ile aşılanan öğretmenlerin oranında bir artış görünse de bu yeterli değildir. 26-29 Mayıs soru formunun bulgularına göre lise öğretmenlerinin ise %75'i (824) en az bir doz aşı olmuştur. İki doz aşı olan lise öğretmenleri oranı ancak %20'ye (208) ulaşmıştır.

Çizelge 12:
Pandemide aşılama durumunuz nedir?

Aşı Durumu	f	%
İki doz aşı oldum.	126	9
Bir doz aşı oldum, ikinciye bekliyorum.	156	11
Henüz aşı olmadım.	1156	80
Toplam	1438	100

Pandeminin Bir Süre Daha Devam Etmesi Durumunda Lise Öğretmenlerinin Eğitimin Nasıl Devam Edeceğine Dair Görüşleri

Yüz yüze eğitime geçilmesini, derslik yapımı ve öğretmen istihdamı konusuna bağlayacak biçimde öneren lise öğretmenlerinin oranı %30'dur (433). Pandemide vaka sayılarına göre hem yüz yüze eğitim için hem de uzaktan eğitim için önlemler alınarak bu iki eğitimin harmanlanarak birlikte sürdürülmesi gerektiğini ifade eden öğretmenlerin oranı en yüksek düzeydedir %54 (782).

İyi yönetilemeyen pandemi koşulları nedeniyle uzaktan eğitimle eğitime devam edilmesi gerektiğini ifade eden öğretmenlerin oranı %16 (223) düzeyindedir.

Pandeminin bir süre daha devam etmesi durumunda eğitimin nasıl sürdürülebileceği konusunda öğretmen görüşleri üç seçenek arasında dağılmakla birlikte yüz yüze eğitimin önlemler alarak acil uzaktan eğitimle de desteklenerek verilmesi gerektiğini belirten öğretmenlerin oranı %84'tür.

Öğretmenlerin görüşleri Eğitim Sen'in bu güne dek izlediği eğitim politikası ile uyumludur. Sendikamıza göre, eğitim, salgın gibi olağanüstü durumlarda "acil uzaktan eğitim" olarak alt yapısı oluşturulmak suretiyle geçici bir erişim kanalı ile yürütülebilir; ancak asıl olan yüz yüze eğitimidir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütçe olanakları yüz yüze eğitimin koşullarını oluşturmak üzere ivedi biçimde harekete geçirilmelidir.

Çizelge 13: Size göre pandeminin bir süre daha devamı durumunda eğitim nasıl sürdürülmelidir?

Pandemi Devan Ederse	f	%
Derslik yapımı ve yeni öğretmen alımları yapılarak en kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmelidir.	433	30
Yönetilemeyen pandemi koşulları nedeniyle dijital eşitsizlikler bir an evvel giderilerek uzaktan eğitim yapılmalıdır.	223	16
Pandemide vaka sayılarına göre yüz yüze ve uzaktan eğitim için temel önlemler alınarak uzaktan ve yüz yüze eğitimin harmanlandığı bir model uygulanmalıdır.	782	54
Toplam	1438	100

Pandemi Sürecinde Eğitim Sen Yükseköğretimde Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor²⁹

Giriş

Covid-19 salgını ve salgının yönetimindeki siyasi tercihler, eğitimin tüm kademelerinde olduğu gibi yükseköğretim alanında da olumsuz sonuçlar yaratmıştır. Eğitim ve yükseköğretim politikalarının oluşturulmasında kendi iradesini dayatan siyasi iktidarın, politika oluşturulması süreçlerinde eğitim ve yükseköğretim hizmeti bileşenlerinin görüşlerine, eğitim sendikalarına başvurmaması, süreci şeffaf yönetmemesi eğitim ve bilim emekçilerinin maruz kaldıkları sorunları görünür olmaktan çıkarmıştır.

Bu kapsamda sendikamız Yükseköğretim Bürosu tarafından hazırlanan anket, 28.05.2021 ve 14.06.2021 tarihleri arasında yükseköğretim emekçileriyle paylaşılmış ve ankete katılımları istenmiştir. Anketimize farklı il ve üniversitelerden 504 kişi katılmıştır. 504 kişinin 269'u erkek, 234'ü kadın ve 1 kişi de diğer şıkkını işaretlemiştir. Anketimize 454 kişi devlet üniversitelerinden 50 kişi de vakıf üniversitelerinden katılım sağlamıştır.

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere katılımcıların yaklaşık %88'i 55 yaş ve altındaki kişilerden oluşmaktadır.

Tablo 1: Yaş Ortalamasına Göre Dağılımı

Yaş	f	%
25 ve daha küçük	4	0,8
26-35 yaş arası	113	22,4
36-45 yaş arası	188	37,3
46 ve 55 yaş arası	138	27,4
56 ve daha ileri yaş	61	12,1
Toplam	504	100

29 Eğitim Sen Yükseköğretimde Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor / 30.06.2021 <https://egitimsen.org.tr/egitim-sen-yuksekogretimde-uzaktan-egitime-yakindan-bakiyor/>

Sendikal üyeliklere göre dağılımda ise katılımcıların 257'ssi Eğitim Sen üyesi olduğunu belirtirken, 41 kişi başka bir sendikaya üye olduğunu ve 206 kişi de hiçbir sendikaya üye olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 2: Eğitim Sen Üyesi Katılım Oranı

Sendika Üyeliği	f	%
Evet, Eğitim Sen üyesiyim	257	51
Hayır, başka bir sendikaya üyeyim	41	8,1
Herhangi bir sendikaya üye değilim	206	40,9
Toplam	504	100

Anketimizin önemli bir verisi, katılımcıların hangi statüde görev yaptığına ilişkin dağılımdır. Bu kapsamda 356 katılımcının akademik personel, 119'nun idari personel olduğunu, 23'ü teknik personel ve 6'sı da üniversite bünyesinde işçi statüsünde çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 3: Statü Görev Yapısına İlişkin Oran

Görevi	f	%
Akademik Personel	356	71
İdari Personel	119	24
İşçi (696 KHK ile sürekli işçi statüsünde)	6	1
Teknik Personel	23	4
Taşeron İşçi	0	0
Toplam	504	100

Söz konusu katılımcıların sadece %30'u idari bir görevi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4: İdari görev yapısına göre oran

Katılım	f	%
Evet	151	70
Hayır	353	30
Toplam	504	100

Üniversite emekçilerinin yaklaşık yarısı (%48,6) çalıştıkları üniversitede pandemi süreci yönetiminin şeffaf yürütülmediğini düşünmektedirler.

Tablo 5: Pandemi süreci yönetiminin şeffaf yürütüldüğüne göre oran

Katılım	f	%
Evet	112	22,2
Hayır	245	48,6
Bilmiyorum	147	29,2
Toplam	504	100

Özellikle YÖK'ün acil uzaktan öğretime dair aldığı kararlar, yükseköğretim emekçilerinin aşılama durumlarının paylaşılması, pandemi ile mücadelede üniversitelerin birbirinden farklı ve eşitsiz tedbirleri ve yaşamını yitiren yükseköğretim emekçilerine dair hiçbir bilgi paylaşılması gibi konular göz önünde tutulacak olursa, sürecin “şeffaf” yürütüldüğünü düşünenlerin sayısının % 22 düzeyinde kalması, mevcut politikalarda değişikliğe gidilmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 6: Pandemi sürecinde haftada ortalama kaç saat çalışıyorsunuz? (Evden + İşyerinden) Oran

Çalışma Saati	f	%
35 saatten az	200	39,7
35 - 40 saat	122	24,2
40 - 45 saat	94	18,7
45 saatten fazla	88	17,5
Toplam	504	100

Salgın koşullarında çalışma ilişkilerindeki dönüşüm de oldukça dikkat çekicidir. Üniversite emekçilerinin % 36,2'sinin (yaklaşık 1/3'ünün) haftalık çalışma süresi 40 saatten fazla gerçekleşmiş; % 17,5'i ise haftada 45 saatten fazla çalışmak zorunda kalmışlardır.

Tablo 7: Çalıştığınız kuruma haftada kaç gün gidiyorsunuz sorusuna ilişkin Oran

Çalışma Günü	f	%
1-2 gün	138	27,4
3-4 gün	94	18,7
5 gün	101	20
2 haftada bir dönüşümlü	41	8,1
Tamamen evden çalışıyorum	130	25,8
Toplam	504	100

Kaldı ki bu veriyi bir başka sorunun yanıtı açıkça desteklemektedir. Üniversite emekçilerinin %40,9'u, esnek çalışma uygulamasıyla birlikte emek sömürsünün belirgin olarak arttığını düşünmektedirler.

Pandemi süresince uzaktan eğitimde üniversite emekçilerinin sadece % 25,8'i (1/4'ü) tamamen uzaktan çalışabilmiş; % 66,1'i (2/3'ü) haftada en az 1-2 gün ve daha fazla işyerine gitmek durumunda kalmış ve %20'si haftanın 5 günü kesintisiz olarak işyerlerine gitmişlerdir. Özellikle idari personel ve araştırma görevlilerinin, kurum yöneticileri tarafından uygulanan haftalık nöbet uygulamalarıyla, salgın riskine rağmen yüz yüze çalışma ortamlarına gelmeye zorlanmalarının yanı sıra akademik personelin evden çalışmada sağlayamadıkları bilgisayar- internet ihtiyacı ve çalışma ortamı için çalıştıkları kuruma gitmek zorunda kaldıkları görülmektedir.

Tablo 8: Üniversiteniz genelinde veya çalıştığınız birimde uzaktan ve/veya dönüşümlü çalışma uygulandı mı? sorusuna ilişkin Oran

Dönüşümlü Çalışma	f	%
Çalıştığım birimde dönüşümlü çalışma sorunsuz bir şekilde uygulandı	249	49,4
Üniversite genelinde dönüşümlü çalışma hiç uygulanmadı	10	2
Üniversitede dönüşümlü çalışma uygulanırken çalıştığım birimde uygulanmadı	42	8,3
Üniversitede ve çalıştığım birimde dönüşümlü çalışma kısmen uygulandı	203	40,3
Toplam	504	100

Tablo 9: Cumhurbaşkanlığı genelgelerinde belirtilen önlemlerden yararlandınız mı? sorusuna ilişkin Oran

Faydalanma Oranı	f	%
Evet yararlandım.	392	77,8
Hayır, dönüşümlü/esnek çalışmaya hiç dahil edilmedim	32	6,3
Hayır, kronik rahatsızlığım olduğu halde işe çağrıldım	7	1,4
Hayır, 10 yaş altı çocuk sahibi bir kadın olduğum halde işe çağrıldım	9	1,8
Hayır, 60 yaş üstünde olduğum halde işe çağrıldım	1	0,2
Diğer	27	12,5

Benzer şekilde üniversite emekçilerinin en az % 10'u zorunlu tam mesai uygulamasına maruz kalmışlardır. Üniversite emekçilerinin en az % 40,3'ünün çalıştıkları birimlerde, Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle uygulamaya geçirilen uzaktan ve/veya dönüşümlü çalışma uygulamasının kısmen uygulandığı, %6,3'ünün çalıştıkları birimlerde ise hiç uygulanmadığı görülmektedir. Pandemi sürecinde üniversite emekçilerinin %16,8'inin, çalıştıkları birimlerin farklı uygulamaları nedeniyle, şartları sağlamalarına rağmen Cumhurbaşkanlığı genelgelerinde dezavantajlı gruplara yönelik belirtilen önlemlerden yararlanamadığı görülmektedir.

Tablo 10: Genel anlamda pandemi sürecinde üniversitelerde yaşanan temel sorunlar nelerdir? sorusuna ilişkin Oran

Üniversitelerde Yaşanan temel Sorunlar	f	%
Devlet uzaktan eğitim ve uzaktan çalışma için internet-cihaz desteği sağlamadı	303	14%
Devlet uzaktan eğitim ve uzaktan çalışmada teknik destek sağlamadı	190	9%
Uzaktan eğitim öğrenciler için eşit koşullarda sürdürülemedi	350	16%
Uzaktan eğitimde ölçme-değerlendirme etkin yapılamadı	314	14%
Uzaktan eğitimde uygulama ve stajlar etkin yapılamadı	269	12%
Uzaktan eğitim ve uzaktan çalışma üniversite çalışanları için eşit koşullarda sürdürülemedi	244	11%
Ek mesai ve/veya ek ders ücretlerinde kayıplar yaşandı	113	5%
Günlük/haftalık çalışma sürem arttı	185	9%
Uzaktan eğitim ve uzaktan çalışma esnek çalışmaya dönüştüğü için emek sömürüsü arttı	206	9%
Diğer	28	1%

Üniversite emekçilerine göre pandemi sürecinde üniversitelerde yaşanan en temel sorunlar ise şu şekildedir:

-Devlet uzaktan eğitim sürecinde yeterli internet, cihaz ve teknik destek sağlamamıştır (%60,1)

Tablo 11: Sizce pandemide uzaktan eğitimin en derin ekonomik etkisi ne oldu? sorusuna ilişkin Oran

Ekonomik Etki	f	%
Bilgisayar ve/veya tablet satın aldım	149	12%
Sınırsız ve görece pahalı internet paketleri kullanmaya başladım	191	15%
Elektrik, vb. fatura harcamalarım arttı	254	20%
Özel araç kullanmaya başladım, ulaşım harcamalarım arttı	153	12%
Fiyat artışları nedeniyle maaşım reel olarak çok düştü	418	33%
Harcamalarım azaldı	74	6%
Diğer	22	2%

Salgın koşullarıyla birlikte artan enflasyon ve derinleşen ekonomik kriz nedeniyle yaşanan fiyat artışlarından dolayı üniversite emekçilerinin %82,9'u maaşlarının reel olarak düştüğünü ifade etmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinin bir diğer boyutu ise üniversite emekçilerinin %50,4'ünün elektrik vb. fatura harcamalarının artmış, her 3 üniversite emekçisinden 1'i yeni bilgisayar-tablet ve pahalı internet paketleri satın almak durumunda kalmış olmalarıdır.

VAKIF ÜNİVERSİTELERİ KRİZİ FIRSATA ÇEVİRDİ

Tablo 12: Pandemi sürecinde aşağıdaki durumlardan hangisine maruz kaldınız? sorusuna ilişkin Oran

Yaşanan Sorunlar	f	%
Uzaktan eğitim sürecinde yüzyüze eğitim yaptık	12	10,5
Sözleşmem feshedildi	2	1,8
Kısa çalışma ödeneği aldım	18	15,8
Ücretsiz izne çıkarıldım	2	1,8
Tam zamanlı çalıştırılmaya devam etmeme rağmen kısa çalışma ödeneğine tabi kıldım, gelirim azaldı	13	11,4
Ücret kesintileri yaşadım	10	8,8
Hiçbirisi	76	66,7
Diğer	10	0,9

Vakıf üniversitelerinde çalışan üniversite emekçilerinin en az % 27,2'si kısa çalışma ödeneğine tabi kılınmış; kısa çalışma ödeneğiyle çalıştırılan emekçilerin % 72'si ise yarı zamanlı çalıştırılmaları gerekirken tam zamanlı çalıştırılmışlardır. Diğer bir deyişle Vakıf

üniversiteleri yönetimleri emekçilerin hak ettikleri ücretlerin en fazla %60'ını ödemelerine rağmen tam zamanlı çalıştırmaya devam etmişlerdir.

Tablo 13: Çevrimiçi derslerinizde öğrencilerin uzaktan eğitime ortalama katılım oranı nedir? sorusuna ilişkin Oran

Uzaktan Eğitime Katılım	f	%
Öğrencilerin en çok yüzde 20'si katılıyor	132	45
Öğrencilerin yüzde 21'si ile yüzde 40'si katılıyor	71	25
Öğrencilerin yüzde 41'i ile 50'si katılıyor	20	7
Öğrencilerin yüzde 51'i ile 60'ı katılıyor	17	6
Öğrencilerin yüzde 61'i ile yüzde 70'i katılıyor	18	6
Öğrencilerin yüzde 71'i ile yüzde 80'i katılıyor	15	5
Öğrencilerin yüzde 81'i ve daha yukarıda bir oranda katılım oluyor	18	6
Toplam*	291	100

* Ankete katılım sağlayıp çevrimiçi ders vermeyenlerin sayısı tablodaki toplam sayıdan çıkarılmıştır.

Pandemi süresince uzaktan eğitimde üniversitelerde verilen derslerin %45,4'ünde derslere katılım en fazla %20 olarak gerçekleşmiştir. Diğer bir deyişle üniversitelerde verilen derslerin yaklaşık yarısında, her 5 öğrenciden sadece 1'i derslere katılım sağlamıştır. Derslere katılımın bu derece az olması konusunda en öne çıkan sorun, yetersiz internet bağlantısı ve gerekli bilgisayar-tablet vb. cihazlara sahip olamamaları olurken, öğrencilerin evlerinde derse katılım için yeterli bir ortamlarının olmaması ve çalışmak zorunda kalmaları gibi faktörlerin de önemli oranda etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Pandemi ve uzaktan öğretim sırasında size göre öğrencilerin karşılaştığı temel sorunlar nelerdir? sorusuna ilişkin Oran

Öğrencilerin karşılaştığı Sorunlar	f	%
Öğrencilerin bir kısmı yeterli internet ve gerekli cihazlara sahip olmamaları nedeniyle derslere katılamıyorlar	210	9%
Öğrenciler uzaktan eğitime erişim ve katılım konusunda güdülenme eksikliği yaşıyorlar, bu da eşitsizlik ve verimsizlik yaratıyor	246	11%
Öğrencilerin bir kısmı (geçim için ya da evde) çalıştığı için derse düzenli katılamıyorlar / eğitimden uzak kalıyorlar	202	9%
Uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterince öğrenemediklerini düşünüyorum	194	8%
Uzun süre evde kalmalarının bir sonucu olarak öğrenciler iletişim ve etkileşim eksikliği nedeniyle duygusal sorunlar yaşıyorlar	187	8%
Öğrencilerin eve dönüşleri, derse katılabileceği mekan yaratma ve mahremiyet, ev işleri ve geçime katılmak gibi pek çok sorun yüzünden derse katılım düştü	158	7%
Öğrencilerin ders içi etkinliklere katılımları düştü	205	9%
Öğrencilerin bölüm/program aidiyetleri düştü	185	8%
Öğrencilerin duyuşsal hazır oluşları düştü	143	6%
Derslerde öğrenciler arasındaki iletişim azaldı	216	9%
Öğrencileri ölçme ve değerlendirme konusunda uzaktan eğitimde ciddi sorunlar yaşanıyor	199	9%
Öğrencilerde internet bağımlılığı oluştuğunu düşünüyorum	66	3%
Öğrenciler evde kalma zamanlarında fiziksel aktivite eksikliği nedeniyle sorunlar yaşıyorlar	93	4%

Uzaktan eğitimde öğrencilerin karşılaştıkları temel sorunlar, derse katılımlarını etkileyen yukarıdaki faktörlere ek olarak, güdülenme eksikliği yaşamaları, yüz yüze eğitimde gerçekleşebilen öğrenciler arası iletişim ve etkileşimin uzaktan eğitimde azalması, uzun süre evde kalmanın iletişim konusunda yol açtığı sorunlar olarak sıralanabilmektedir.

YÜZ YÜZE / UYGULAMALI DERSLERDE GEREKLİ ÖNLEMLER ALINMADI**Tablo 15: Pandemi sürecinde uygulamalı/yüz yüze eğitimde karşılaşılan temel sorunlar nelerdir? sorusuna ilişkin oranlar**

Uygulamalı/Yüz Yüze Eğitim Sorunları	f	%
Yüz yüze eğitim için etkili mekân düzenlemeleri yapılamıyor. Haftalık okula gelişler azaltılsa bile ders-uygulama alanlarında önlemler yetersiz	26	31
Eğitim ve bilim emekçilerinin ve öğrencilerin dahil olduğu katılım mekanizmalarıyla sağlıklı ve güvenli bir ortam için demokratik bir planlama hayata geçirilemiyor	40	47,6
Eğitim ve bilim emekçilerinin hızlı ve kitlesel biçimde aşılınmaması uygulamalı/yüz yüze eğitimde kaygılarımızı artırıyor	56	66,7
Toplumda kitlesel ve hızlı bir aşılamanın olmaması eğitim-öğretim bileşenlerini de olumsuz biçimde etkiliyor	60	71,4
Çalıştığım birimde çeşitli nedenlerle bedelsiz maske ve yüzey hijyen malzemeleri sağlanmıyor / yeterli miktarda sağlanmıyor	24	28,6
Çalıştığım birimde yeterli ventilasyon (havalandıma) sağlanmıyor	18	21,4
Diğer	11	1,2

Yüz yüze/uygulamalı ders verilen birimlerin %31'inde (1/3'ü) yüz yüze-uygulamalı dersler için gerekli önlemlerin alınmadığı, %28,6'sında yeterli miktarda maske ve hijyen malzemesi temininin yapılmadığı, %21,4'ünde yeterli havalandırmanın yapılmadığı ve böylelikle ders veren akademisyenler ve öğrencilerin ciddi sağlık riskleriyle birlikte dersleri yürütmek zorunda kaldıkları görülmektedir. Yüz yüze/uygulamalı eğitim veren birimlerde eğitim emekçileri ve öğrencilerin dahil edildiği demokratik katılım mekanizmalarının oluşturulmadığı ve sürecin, yönetimlerin dayatmacı uygulamalarıyla ciddi riskleri beraberinde getirdiği görülmektedir.

AŞILAMA ORANINA VE OLUŞAN RİSKLERİN YÖNETİMİNDE ŞEFFAF OLUNMALI

Anketin sonlandığı 14 Haziran itibarıyla henüz üniversite emekçilerinin aşılmasına başlanmıştır ve diğer kategorilerde aşı olabilen üniversite emekçileri çıkarıldığında üniversite emekçilerinin en az % 72'si aşı olmamıştır.

Tablo 16: Aşılanma durumunuz nedir? sorusuna ilişkin oranlar

Aşı Durumu	f	%
Bir doz aşı oldum, ikinciye bekliyorum	46	9,1
Henüz aşı olmadım	363	72
İki doz aşı oldum	95	18,8
Toplam	504	100

Tablo 17: (Aşı olduysanız) Hangi sıralama/gerekçe ile aşı oldunuz?

Aşı Olma Nedeni	f	%
Kronik rahatsızlık	18	11,9
Yaş kategorisi	75	49,7
Eğitim sektörü	20	13,2
*Diğer	391	25,2
Toplam*	504	100

* Ankete katılım sağlayanların tek olarak tek cevaplı seçeneklerinin ve cevap vermeyenlerin toplam sayısı

Siyasi iktidarın salgınla mücadelede benimsediği kişisel tedbirlerin alınması yaklaşımı, üniversite emekçileri nezdinde karşılık bulmuş ve kendilerini salgından büyük oranda korudukları anlaşılmıştır.

Tablo 18: Covid 19'a yakalandınız mı? sorusuna ilişkin oranlar

Covid Durumu	f	%
Evet	57	11,3
Hayır	447	88,7
Toplam	504	100

Tablo 19: Çalıştığınız birimde Covid-19 yüzünden yaşamını kaybeden var mı? sorusuna ilişkin oranlar

Hayatını Kaybeden Durumu	f	%
Evet	54	10,7
Hayır	355	70,4
Bilmiyorum	95	18,8
Toplam	504	100

Buna uygun olarak, kurum politikası gelişmemiş ve çalıştığı birimdeki arkadaşlarından Covid-19 nedeniyle yaşamını yitirenlerin olup olmadığını bilmeyenlerin oranı %19 şeklinde gerçekleşmiştir. Şüphesiz ki bu durum, salgınla mücadelede emekçilerine değer veren kurumların kaçınmaları gereken ve şeffaflığa daha fazla riayet etmeleri gereken bir durumdur.

Ayrıca anketimizin sonuçlarına göre;

- * Her 10 üniversite emekçisinden en az 1'i Covid-19'a yakalanmış durumdadır.
- * Üniversitelerdeki Covid-19 vakalarının %10'u işyerinden bulaşmıştır.
- * Üniversite emekçilerinin %81,5'inin çalıştıkları birimde Covid-19 vakası tespit edilmiştir.
- * Üniversite emekçilerinin çalıştıkları birimlerin %10,7'sinde Covid-19 nedeniyle hayatını kaybeden üniversite emekçisi olmuştur.

UZAKTAN EĞİTİM VERİMSİZ, ÖNLEMLER YETERSİZ!

Tablo 20: Size göre pandeminin bir süre daha devamı durumunda üniversitelerde eğitim nasıl sürdürülmelidir? sorusuna ilişkin oranlar

Eğitimin Sürdürülebilirlik Durumu	f	%
Eğitim ve bilim emekçilerinin ve öğrencilerin aşılınması, ek bina-derslik tahsisleri, maske, hijyen, mesafe olmak üzere tüm önlemler sağlanarak en kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmelidir	221	43,8
Yönetilemeyen pandemi koşulları nedeniyle dijital eşitsizlikler ve diğer sorunlarımız bir an evvel giderilerek bir süre daha uzaktan eğitime devam edilmelidir	99	19,8
Pandemide vaka sayılarına göre yüz yüze ve uzaktan eğitim için gereken temel önlemler ayrı ayrı alınarak uzaktan ve yüz yüze eğitimin harmanlandığı (hibrit) model uygulanmalıdır.	170	33,7
Diğer	13	2,7
Toplam	504	100

Pandeminin devamı durumunda yüz yüze eğitime geçilebilmesi için üniversite emekçilerinin %43,8'i, mutlaka tüm eğitim ve bilim emekçilerinin aşılınması, ek bina tahsisleri ve maske ve hijyen malzemelerinin sağlanmasının önemine işaret ederek bu koşullar sağlanarak yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Eğitim ve bilim emekçileri ayrıca aşılamanın öğrencileri de kapsayacak şekilde gerçekleştirilmesinin önemini dile getirmişlerdir. Pandeminin devamı durumunda tamamen yüz yüze çalışmaya geçilmesi konusunda ise üniversite emekçilerinin %77'si yukarıdaki önlemler ve öğrencilerin aşılınmasıyla birlikte yüz yüze çalışma ortamına geçilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 21: Size göre pandeminin bir süre daha devamı durumunda üniversitelerde çalışma nasıl sürdürülmelidir? sorusuna ilişkin oranlar

Çalışma Durumu	f	%
Ek bina tahsisleri, aynı odada çalışan personel sayısının azaltılması, maske, hijyen, mesafe ve gerekli havalandırma (ventilasyon) koşulları olmak üzere tüm önlemler sağlanarak en kısa zamanda yüz yüze çalışma ortamına geçilmelidir	107	21,2
Öğretim üyesi, idari ve teknik personel, diğer personel ve öğrencilerin tümünde aşı ile bağışıklama sağlandığı zaman üniversiteler açılmalıdır	281	55,8
Tüm personelin uzaktan/evden çalışma şartları sağlanarak pandemi sonlanıncaya kadar yüzyüze çalışma yapılmamalıdır.	104	20,6
Diğer	12	2,4
Toplam	504	100

Tablo 22: YÖK'ün, pandemi sonrasına dair uzaktan verilebilecek ders oranını %40'a çıkarma kararını nasıl değerlendiriyorsunuz? sorusuna ilişkin oranlar

Uzaktan Ders Durumu	f	%
Uygun düzenlemelerle tüm dersler uzaktan yapılabilir	35	7
Teorik veya uygulamalı derslerin bir kısmı uzaktan yapılabilir	55	11
Teorik derslerin bir kısmı uzaktan yapılabilir	141	28
Uzaktan öğretim her koşulda yüzyüze eğitime göre daha verimsizdir. Tüm dersler yüzyüze olmalıdır.	89	18
Üniversite bir yaşam ortamıdır. Uzaktan öğretim uygulamaları olmamalıdır.	169	33
Diğer	15	3
Toplam	504	100

YÖK'ün, pandemi sonrasında dair uzaktan eğitimle verilebilecek ders oranını %40'a çıkarma kararına karşı üniversite emekçilerinin %51'i uzaktan öğretim uygulamalarının verimsiz olduğunu ve üniversitenin bir yaşam ortamı olduğunu bu yüzden yüz yüze eğitimin esas olması gerektiğini düşünmektedirler. Üniversite emekçilerinin %28'i bazı teorik derslerin uzaktan yapılabilirliğini düşünmekte ve yalnızca %6,9'u tamamen uzaktan eğitim yapılabilirliğini düşünmektedirler.

Sonuç

Katılımcılara yöneltilen “Pandemi sürecinde üniversitelerde yaşadığınız sorunlara dair varsa eklemek istediğiniz düşüncelerinizi yazabilirsiniz” sorusuna gelen yanıtlar irdelendiğinde ve tekrarlar çıkarıldığında aşağıda özetlenen gerçekler, yaşanılanların boyutlarını gözler önüne sermektedir. Söz konusu yanıtlarda aşağıdaki vurgular dikkati çekmiştir:

- * Çalışma düzenleri konusunda üniversite emekçileri arasında farklı uygulamalar gündeme gelmiştir. Bunlar en çok akademik personel-idari ve teknik personel ayrımı, öğretim üyesi- öğretim görevlisi-araştırma görevlisi ayrımı şeklinde gerçekleşmiştir.
- * Pandemi sürecinde uzaktan-dönüşümlü ve esnek çalışma uygulamalarıyla birlikte özellikle idari-teknik personel ve araştırma görevlilerinin, mesai saatleri dışında da günün her saati telefonla aranabildikleri, ulaşılabilir olunmalarının istendiği ve bugün çalışma yaşamındaki esnekleşme uygulamalarıyla birlikte daha fazla gündeme gelen “çalışma saatleri dışında erişilememe hakkı”nın ihlal edildiği görülmektedir. Birim yöneticilerinin akşam geç saatler veya hafta sonları keyfi çevrimiçi, toplantılar düzenledikleri ve katılımı zorunlu tuttukları görülmektedir. Üniversite emekçilerinin iş ve ev yaşamları iç içe geçmiş, çalışma yükleri artmış durumdadır.
- * Uzaktan çalışma ile birlikte dijital gözetlemenin, mahremiyeti de ihlal ederek arttığı ve üniversite yönetimleri tarafından emek denetimi aracı olarak kullanıldığı görülmektedir.
- * Pandemi sürecinde gerek üniversite yönetimlerinin gerekse de birim yöneticilerinin keyfi ve dayatmacı uygulamalarının arttığı görülmektedir.
- * Birçok bölümde ders programlarının hafta tatili veya resmi bayram tatili günleri dikkate alınmaksızın yapıldığı görülmüştür. Bu şekilde esnek çalışmanın boyutları genişletilmiştir.
- * Bazı üniversitelerde personele taahhütname imzalatılması vb. uygulamalar gündeme gelmiştir.
- * Üniversitelerin neredeyse tamamında yönetimler tarafından Covid-19 vakalarının gizlendiği ve özellikle yüz yüze çalışan personele koruyucu bilgilendirmelerin yapılmadığı görülmektedir.
- * Kutucuk konulamadı. Uzaktan eğitim sürecinde ders veren üniversite emekçilerinin gayretlerinin takdir edilmediği bilakis birim yöneticileri tarafından, yeterli altyapı olmaması nedeniyle ortaya çıkan her aksaklığın sorumluluğunun üniversite emekçilerine yüklenmeye çalışıldığı gözlenmiştir.

- * Bazı üniversitelerde ek ders, fazla mesai vb. hak edilmiş ek ödemelerin ödenmesinin ya kısmen yapıldığı ya da geç yapıldığı görülmüştür. Vakıf üniversitelerinin bir kısmında ise söz konusu ek ödemelerinin hiç yapılmadığı görülmüştür.
- * Ankete katılan üniversite emekçilerinin önemli bir bölümünün bu süreçte yoğun çalışma temposu ve yönetimlerin keyfi uygulamaları nedeniyle fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar yaşadığı görülmüştür. Birçok üniversitede yemekhaneler ve kafeler kapalı olduğu için yüz yüze çalışan üniversite emekçilerinin beslenme hakkı yok sayılmıştır.

Eğitim Sen Yükseköğretim Bürosu olarak belirtmek isteriz ki, anket sonuçlarının da açıkça gösterdiği üzere izlenen ciddi sorunlara doğuran yükseköğretim politikalarından vazgeçilmesi, politikaların oluşturulmasında üniversite bileşenlerinin iradesinin yok sayılmaması, gerekli önlemlerin alınarak yüz yüze eğitim-öğretime başlanması gerekmektedir. Sendikamız bu konuda süreci yakından takip etmeyi ve üniversite emekçilerinin yaşadığı sorunları ve çözüm önerilerini yüksek sesle dile getirmeyi sürdürecektir.

Uzaktan Eğitimin Ardından Öğretmenlerin Yüz Yüze Eğitimde Öğrencilerin Öğrenme Kayıplarına İlişkin Değerlendirmeleri³⁰

Giriş

COVID-19 salgını nedeniyle 2020 yılı Mart ayından itibaren üniversitelerde ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiş, yaklaşık bir buçuk yıla yakın bir süre okullar kapatılmış, eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin katılımının çeşitli nedenlerle azaldığı ve öğrencilerin 'erişemediği' uzaktan eğitim süreci devam etmiştir. 6 Eylül 2021 tarihinde ise yüz yüze eğitim sürecine geçilmesiyle birlikte eğitim emekçilerinden gelen değerlendirmelerde öğrencilerin bilişsel, duygusal, sosyal ve psikomotor gelişim özelliklerinde ciddi kayıplar olduğu belirtilmiştir.

Bu sorunu gören Sendikamız, pandemi koşullarında yürütülen eğitim hizmetinin öğrenciler üzerindeki etkisini öğretmenlerin nasıl değerlendirdiğini gözlemlemek amacıyla bir bilgi formu düzenlemiştir. Bilgi formu, 28.12.2021-14.01.2022 tarihleri arasında web sayfamızda paylaşımına açık tutulmuş ve toplam 2708 kişi tarafından doldurulmuştur. Soru formunu yanıtlayan 2708 kişinin eğitim düzeylerine ve bölgelere göre dağılımları aşağıdaki tablo ve grafikte gösterilmektedir.

30 Uzaktan Eğitimin Ardından Öğretmenlerin Yüz Yüze Eğitimde Öğrencilerin Öğrenme Kayıplarına İlişkin Değerlendirmeleri / 23.02.2022 <https://egitimsen.org.tr/uzaktan-egitimin-ardindan-ogretmenlerin-yuz-yuze-egitimde-ogrencilerin-ogrenme-kayıplarına-iliskin-degerlendirmeleri/>

Çizelge 1
Öğretmenlerin Bölgelere Görev Yaptıkları Öğretim Düzeylerine Göre Dağılımı

Bölgesel Dağılım	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Toplam
Marmara Bölgesi	27	258	232	312	829
Ege Bölgesi	8	126	145	192	471
Akdeniz Bölgesi	4	103	92	105	304
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	9	130	150	118	407
Doğu Anadolu Bölgesi	9	47	50	77	183
Karadeniz Bölgesi	4	77	58	69	208
İç Anadolu Bölgesi	9	92	56	149	306
Toplam	70	833	783	1022	2708

Öğretmenlerin yüz yüze eğitime geçildikten bir süre sonraki gözlemleri, pandemi sürecinde eğitim politikalarının sadece yetersizliklerini değil, politikaların belirlenme süreçlerinde eğitim emekçilerinin görüş ve önerilerine başvurulmamasının, yani demokratik katılımın olmayışının sonuçlarını da ortaya çıkarmaktadır.

COVID-19 salgını toplumsal ve gündelik yaşamlarımız üzerinde köklü değişimler yaratmış, bu etkiler yetişkinlerin bile gündelik yaşam rutinlerini büyük ölçüde farklılaştırmıştır. Pandemi yönetiminin getirdiği uygulamaların yanı sıra, öğrencilerin sosyal çevrelerinde COVID-19 nedeniyle ölümler, sevdikleri insanların uzun süre hastanede yatışları, ailede ileri yaştaki bireylere virüsü bulaştırma riski, derslerdeki ve sınavlardaki başarının olumsuz etkilenmesi gibi çok sayıda psikolojik, toplumsal ve ekonomik yük öğrencilerin omuzlarına yüklenmiştir. Pandemi döneminde bir yandan çocuklar bu etkileri yaşarken bir yandan da meslek liselerinde, mesleki eğitim merkezlerinde ya da sokaklarda çalışmak zorunda kalan çocuklar olmuştur.

Pandemi Öncesi Döneme Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyinde Önemli Bir Artış Yaşanmıştır

“Pandemi öncesi döneme göre öğrencilerin kaygı düzeyinde bir artış olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna 2142 katılımcı/öğretmen % 79 oranla “evet” derken, 558 kişi % 21 oranla “hayır” yanıtını vermiştir. Katılımcılar arasında 8 kişinin yanıt vermediği görülmektedir. Ankete yanıt verenlerin çok büyük bir kısmının kaygı düzeyinde bir artış olduğunu belirtmesinin, Covid pozitif olma veya bulaştırma ve başarısız olma kaygısıyla birlikte pandemi ile ilişkilenen psikolojik, ekonomik ve toplumsal alanların güvensiz olma haliyle ilgili olduğu değerlendirilebilir. Öğrenciyi kaygılandıran nedenleri; sınıfsal farklılıklar, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, etnik ve dinsel farklılıkların pandemi koşullarındaki yansımaları olarak tespit etmek mümkündür.

Pandemi öncesi döneme göre öğrencilerin kaygı düzeyinde bir artış olduğunu düşünüyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	2142	79
Hayır	558	21
Boş	8	0
Toplam	2708	100

Aynı soruya verilen yanıtların okul türleri arasındaki dağılımına bakıldığında da tüm kademelerde rehberlik hizmetinin ne kadar önem taşıdığı görülmektedir. Kalabalık okullar ve kalabalık sınıflarda öğretmenler, bir yandan bir buçuk yılın kayıp müfredatını ve diğer yandan yeni dönemin eğitim içeriğini de çocuklara kazandırmaya çalışmaktadır. Rehberlik servislerinin önemi bu süreçte çok daha açık hale gelmiştir. Tüm öğretim tür ve düzeylerinde rehberlik hizmetinin daha çok rehber öğretmen istihdamına gidilerek yaygınlaştırılmasının önemi büyüktü.

1. Pandemi öncesi döneme göre öğrencilerin kaygı düzeyinde bir artış olduğunu düşünüyor musunuz?

	Evet	Hayır	Yanıt Vermeyen
Okul Öncesi	53	6	1
İlkokul	658	123	1
Orta Okul	581	151	2
Lise	769	195	2
Toplam	2061	475	6

Uzaktan Öğretim Sürecinde Öğrenme Kayıpları Olmuş, Ancak Yüz Yüze Eğitimde Bu Kayıpları Telafi Edecek Bir Çalışma Yapılmamıştır

Bilgi formunda yöneltilen “Uzaktan eğitim süreci sonrasında öğrencilerde öğrenme kayıpları yaşandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna, katılımcıların 2558’si “evet”, 104’ü ise “hayır” yanıtı vermiştir. 46 kişinin yanıt vermediği görülmektedir.

Uzaktan eğitim süreci sonrasında öğrencilerde öğrenme kayıpları yaşandığını düşünüyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	2558	94
Hayır	104	4
Boş	46	2
Toplam	2708	100

Öğretmenlerin % 96'sı öğrencilerde öğrenme kayıpları olduğunu ifade ederek, uzaktan öğretimin yüz yüze eğitimle kıyaslanamayacak düzeyde öğrenme kaybına yol açtığını vurgulamıştır. Pandemi koşullarında hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin uzaktan öğretime çok hızlı uyum sağlaması beklenmişse de süreç son derece sorunlu olmuştur. Uzaktan öğretime uygun ders içerikleri ve materyalleri hazırlanmadığı gibi bir de eğitime erişimdeki devasa yetersizliklerin, öğrenme kayıplarının yaşandığına dair tespitin bu kadar yüksek oranda olmasına yol açtığı söylenebilir. Ayrıca işçileşen, engelli, anadili farklı olan ve mülteci öğrencilerin yaşadığı eşitsizliklerin pandemi koşullarında daha da derinleşmesinin de öğrenme kayıplarında önemli rol oynadığını söylemek mümkündür.

2. Uzaktan eğitim süreci sonrasında öğrencilerde öğrenme kayıpları yaşandığını düşünüyor musunuz?			
(Cevabınız evet ise 3. Soruya geçiniz Hayır ise 4. Sorudan devam ediniz)			
	Evet	Hayır	Yanıt Vermeyen
Okul Öncesi	60	8	2
İlkokul	774	38	21
Orta Okul	741	33	9
Lise	983	25	14
Toplam	2558	104	46

Ancak bu sorunun tamamlayıcı yanıtı, “Yaşanan öğrenme kayıplarının 3,5 aylık yüz yüze eğitim öğretim sürecinde telafi edilebildiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlarda görülmektedir.

“Yaşanan öğrenme kayıplarının 3,5 aylık yüz yüze eğitim öğretim sürecinde telafi edilebildiğini düşünüyor musunuz?”

Bu soruya yanıt verenlerin 175'i evet (%7), 2380'i hayır (%93) yanıtını vermiştir. 153 kişinin yanıt vermediği görülmektedir.

Yaşanan öğrenme kayıplarının 3,5 aylık yüz yüze eğitim öğretim sürecinde telafi edilebildiğini düşünüyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	175	6
Hayır	2380	88
Boş	153	6
Toplam	2708	100

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sürekli olarak dile getirilenlerin aksine, müfredatlar telafi programı niteliği taşımadığı için öğrencilerin kayıplarının telafisi bu süreçte mümkün olmamıştır. Bu gerçeğe rağmen MEB, başta öğrenciler olmak üzere öğretmenlerin ve velilerin yaşamlarında hiçbir şey olmamış gibi hareket etmeye devam etmekte, politikalarını sınav odaklı biçimde sürdürmektedir.

3. Yaşanan öğrenme kayıplarının 3,5 aylık yüz yüze eğitim öğretim sürecinde telafi edilebildiğini düşünüyor musunuz?			
	Evet	Hayır	Yanıt Vermeyen
Okul Öncesi	5	54	1
İlkokul	66	679	37
Orta Okul	35	670	29
Lise	38	883	45
Toplam	144	2286	112

Öğrencilerin İletişim Becerileri ve Sosyal Gelişimleri Gerilemiştir

“Öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal gelişimlerinde gerileme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusunu yanıtlayanların 2509’u (%93) “evet” yanıtını verirken, 180’i (%7) “hayır” yanıtını vermiştir. Katılımcılar arasında 19 kişinin bu soruya yanıt vermediği görülmektedir.

Öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal gelişimlerinde gerileme olduğunu düşünüyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	2509	93
Hayır	180	6
Boş	19	1
Toplam	2708	100

Pandemi sürecinde eve kapanmanın ve uzaktan öğretimin en önemli tahribatlarından biri öğrencilerin sosyal becerilerindeki gerilemedir. Okullarda eğitim sadece sınıflardaki öğretimle sınırlı olarak sürmemektedir. Okullar; sınıflar kadar koridorları, kütüphanesi, laboratuvarı, dinlenme alanları, bahçesi ile de karşılaşma, etkileşim, öteki ile konuşma ve sosyalleşme alanıdır. Bu bağlamda akranlarından uzak kalan öğrencilerin sosyal gelişimlerinde bir gerilemeden söz edilebilir.

4. Öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal gelişimlerinde gerileme olduğunu düşünüyor musunuz?			
	Evet	Hayır	Yanıt Vermeyen
Okul Öncesi	59	1	0
İlkokul	748	31	3
Orta Okul	707	22	5
Lise	922	37	7
Toplam	2436	91	15

Öğrencilerde İstenmeyen Davranışlar Artmıştır

Öğretmenlerin büyük bir kısmı öğrencilerde istenmeyen davranışlar olduğunu gözlemlemektedir. “Öğrencilerde davranış problemlerinin arttığını düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerin 2542’si (%94) “evet” yanıtını verirken, sadece 153’ü (%6) “hayır” demiştir. 13 kişinin yanıt vermediği görülmektedir.

Öğrencilerde davranış problemlerinin arttığını düşünüyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	2542	94
Hayır	153	6
Boş	13	0
Toplam	2708	100

Bu durumun okul türlerine göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir. Öğrencilerde istenmeyen davranışlar; toplu yaşamın kurallarına uyumsuzluk, saldırganlık, akran zorbalığı, aşırı gürültü, öğretmenleri ve öğrencileri dinlememe gibi okulun bileşenlerinin öğrenme ve öğretme haklarını çiğneyen davranışlar şeklinde gözlemlenmektedir. Okullarda başkalarının temel haklarına saldırı olarak görülebilen davranışların; siyasetin toplumsal alanda yaydığı temel hakları tanımama, düşmanlaştırma ve kutuplaştırma kültürü ile de etkileşmekte olduğu düşünülebilir.

6. Öğrencilerde davranış problemlerinin arttığını düşünüyor musunuz?			
	Evet	Hayır	Yanıt Vermeyen
Okul Öncesi	60	10	0
İlkokul	782	47	4
Orta Okul	734	47	2
Lise	966	49	7
Toplam	2542	153	13

Yaş Grubu Gelişim Özelliklerine Göre Öğrencilerin Bedensel Gelişiminde Önemli Düzeyde Gerileme Yaşanmıştır

Katılımcılara yöneltilen “Yaş grubu gelişim özelliklerine göre öğrencilerin bedensel gelişimlerinde bir gerileme yaşandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna, katılımcıların 1460’ı (%54) “evet” yanıtı verirken, 1226’sı (%46) “hayır” yanıtı vermiştir. Katılımcılar arasında bu soruya 22 kişinin yanıt vermediği görülmektedir.

Yaş grubu gelişim özelliklerine göre öğrencilerin bedensel gelişimlerinde bir gerileme yaşandığını düşünüyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	1460	54
Hayır	1226	45
Boş	22	1
Toplam	2708	100

Bu durum okul türlerine göre değerlendirildiğinde, benzer bir tabloyla karşılaşılmaktadır. Şüphesiz ki bunun en önemli nedeni, yüz yüze eğitimin, çocukların sosyal ve fiziksel gelişimini eş zamanlı olarak destekleyebiliyor oluşudur. Uzaktan öğretim öğrencilerin sadece sosyal değil, fiziksel gelişimini de olumsuz etkilemektedir. Evde geçen zaman diliminde öğrencilerin hareket alanları kısıtlanmakta ve bedensel/fiziksel etkinliğe mekân darlığı nedeniyle çok daha az zaman ayrılmaktadır. Ayrıca uzaktan eğitimde internet bağımlılığı, kas ve kemik rahatsızlıkları ve obezite gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Oysa yüz yüze eğitimde, okula geli ve gidişler, teneffüs aralarındaki hareketler, okul bahçesindeki oyunlar, beden eğitimi ve spor dersleri ile kültürel etkinlikler öğrencilerin fiziksel gelişimlerini ve bedensel sağlığını olumlu biçimde etkilemektedir.

5. Yaş grubu gelişim özelliklerine göre öğrencilerin bedensel gelişimlerinde bir gerileme yaşandığını düşünüyor musunuz?			
	Evet	Hayır	Yanıt Vermeyen
Okul Öncesi	45	14	1
İlkokul	446	331	5
Orta Okul	418	314	2
Lise	517	441	8
Toplam	1426	1100	16

Öğrencilerin Okula Devam ve Eğitim Öğretim Sürecinde Motivasyon Kaybı Olmuştur

“Öğrencilerin okula devam ve eğitim öğretim sürecinde motivasyon kaybı yaşadığını düşünüyor musunuz?” sorusuna, katılımcıların 2528’i (%94) “evet” yanıtı verirken, 166’sı (%6) “hayır” yanıtını vermiştir. 14 kişinin yanıt vermediği görülmektedir. Öğrencilerin devam durumu ve eğitim öğretim sürecinde motivasyon kaybı eğitimin tüm kademelerinde gözlenmektedir.

Öğrencilerin okula devam ve eğitim öğretim sürecinde motivasyon kaybı yaşadığını düşünüyor musunuz?

Katılım	f	%
Evet	2528	94
Hayır	166	6
Boş	14	0
Toplam	2708	100

Öğrencilerin davranışları, ihtiyaç ve isteklerine göre içsel ve dışsal uyarıların etkisi ile harekete geçer. Bu etkiler bazen bu güçleri edilginleştirir, bazen de etkin ve sevinçli etkileneşlere taşır. Uzaktan öğretim nedeniyle okuldan uzaklaşılması, eve kapanma, ev içi çalışma ve eviçi eğitim koşullarının yetersizliği, çevrimiçi derslerin etkili geçmemesi, sınav kaygısı gibi sorunlar olumsuz ve pasifize eden etkilerle öğrencilerde motivasyon kaybını da beraberinde getirmiştir.

7. Öğrencilerin okula devam ve eğitim öğretim sürecinde motivasyon kaybı yaşadığını düşünüyor musunuz?			
	Evet	Hayır	Yanıt Vermeyen
Okul Öncesi	57	13	0
İlkokul	763	67	3
Orta Okul	727	52	4
Lise	981	34	7
Toplam	2528	166	14

Sonuçlar

Soru formuna öğretmenlerin verdiği yanıtlar birlikte düşünüldüğünde, birinci yarıyı boyunca hayata geçirilmesi gereken bir yandan okulları açık tutarak öğrencilerin yüz yüze eğitim görmelerinin sağlanması diğer yandan ise geçmiş bir buçuk yılın öğrenme kayıplarını ortadan kaldıracak telafi programlarının yaşama geçirilmesidir.

Ancak Milli Eğitim Bakanlığı okulların açık tutulması dışında bir çalışma yürütmemiştir. Milli Eğitim Şurası tavsiye kararları ile okul öncesi eğitimin dinselleştirilmesi, mesleki eğitim merkezleri ile çocuk emeğinin sömürüsü ve öğretmenlerin tümünün ücretlerini iyileştirmek yerine öğretmenleri sınavlara bağlayan kariyer sistemi ile eğitim sistemini seçimler için araçsallaştırmıştır.

Kalabalık okullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayılarının çok yüksek olduğu sınıflarda “mesafe” önlemi adeta hiçe sayılmıştır. Merkezi Yönetim Bütçesi içinde MEB’e ayrılan pay, artan zamlar ve döviz kurundaki iniş çıkışlar nedeniyle adeta geçersiz olmuş,

bu bağlamda yeni eğitim yatırımları için yeterli bütçe ayrılmamıştır. Yeterli bütçe olmayınca, öğrencilerin kaygılarını gidermek ve derslik başına 15-20 öğrencinin olduğu sınıflar için ne yeni öğretmen ne de rehber öğretmenlerin istihdamı söz konusudur. Okulların hijyenini sağlayacak yardımcı personel istihdamında ciddi güçlükler yaşanmaktadır.

Öğrencilerin öğrenme kayıplarının telafisi öğretmenlerin özverisi ve çok çalışmasına bırakılmıştır. Böylece öğretmenlerimiz; öğrenme kayıpları, öğrencilerin davranış bozuklukları, öğrencilerin devamsızlığı ve motivasyon düşüklüğü, iletişim ve sosyal gelişimlerinde gerileme, bedensel gelişimin sağlıklı olmaması gibi sorunlar karşısında hem pandemi sürecinde hem de yüz yüze eğitim döneminde yalnız kalmıştır.

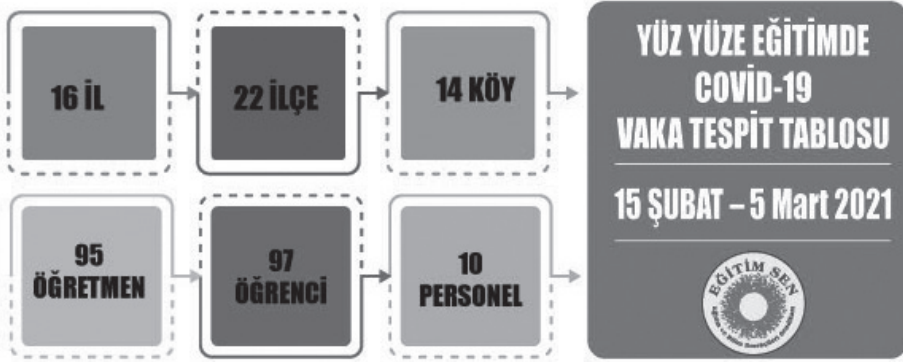
Sorunları iyi tanımlayabilirsek çözümlerini de bulabiliriz. Eğitimin niteliği, bir kısmı yukarıda sayılan nedenlerle, hem okullarda hem üniversitelerde hızla düşmektedir. Üniversiteye girişte sınav baraj puanının kaldırılması da bu nitelik düşüşünün kapatılmasına ve boş kontenjanları doldurmaya ve vakıf üniversitelerinin kapasite kullanım oranlarını artırmak için “müşteri” bulmaya yöneliktir.

Eğitimin niteliğini artırmak, eğitim emekçilerinin insan onuruna yaraşır ücretler almasını sağlamak ve demokratik bir eğitimi inşa etmek için tüm eğitim ve bilim emekçilerinin gerçek sendikalarda örgütlenerek emek ve demokrasi mücadelesini yükseltmesi büyük önem taşımaktadır.

III. Bölüm

Pandemide Okullardaki Vaka Sayılarına İlişkin Veriler ve Değerlendirme

**15 Şubat – 5 Mart 2021 Haftası
Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları**

15 Şubat'ta köy okullarında yüz yüze eğitime başlanmasıyla birlikte sağlıklı ve güvenli eğitim tartışmaları kamuoyunda yoğunlaşmış durumdadır. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un 1 Mart'ta okul öncesinde, ilkokullarda, 8. sınıf ve 12. sınıflarda yüz yüze eğitime başlanacağını açıklamasından bir müddet sonra okulların açılışı kabine toplantısı sonrasına bırakılmış ve 2 Mart'ta yüz yüze eğitime geçilmiştir. Ancak bu kez 5., 6., 7. Sınıflar ve 9., 10. ve 11. Sınıflar da bu kapsama alınmıştır. Tam da bu günlerde kamuoyu önüne çıkarak aşı yaptıran Ziya Selçuk, öğretmenlerin aşılmasına başlandığını duyurmasına rağmen köy okullarındaki öğretmenlerimizin dahi aşılması bitmeden 2 Mart'ta tüm kademelerde yüz yüze eğitime geçilmiştir. Henüz il ve ilçe merkezlerinde aşılama başlamadığı gibi köy okullarında görev yapan eğitim emekçilerinin aşılması da tamamlanmamıştır. MEB bir yıldır devam eden salgın sürecini doğru yönetememiştir. Yap-boz müdahalelerle eğitimde gelinen sonuç; yoksul emekçi çocuklarının, eğitim sürecinin dışında kaldığıdır.

Mevcut plansızlık ve karar alma süreçlerindeki kaotik durum kaygılarımızı arttırmaktadır. Eğitim emekçilerinin aşılmasına köy okullarında başlansa bile aşılama sürecinde henüz somut bir ilerleme ortaya çıkmamıştır. Kabine toplantısı sonrası yapılan son düzenlemelerle birlikte seyreltilmiş sınıf planlaması sekteye uğratılmıştır. Maske ve hijyen malzemeleri hazırlığının mevcut düzenlemenin ihtiyaçlarını ne denli ve hangi süre ile karşılayacağı bilinmemektedir. Kalabalık okullarda, öğretmenler odası sayısının, öğrenci ve öğretmen tuvalet sayılarının artırılması için bir çalışma yapılmamıştır. Okullarda bir sağlık görevlisine gereksinme bulunmaktadır ancak bu ihtiyaca dönük bir çalışma da yürütülmemiştir. Salgınla mücadeleye uygun, sağlıklı ulaşım konusunda bir düzenleme yapılmamıştır.

Eğitim emekçilerinin, öğrencilerin ve velilerin şehir içindeki hareketliliği öngörülerek genel toplum sağlığı açısından tedbirler alındıkça kademe kademe okulların açılması gerekirken aşı ve tüm diğer tedbirlerin yetersizliğine rağmen bulaş riski yüksek yaş grubundaki orta öğretimde dahi okullar açılmış ve tüm kademelerinde yüz yüze sınav ısrarı devam etmektedir. Yine aşı başta olmak üzere tüm tedbirlerin yaygınlaşmasıyla, vaka ve vefat sayıları düşmeye başladıkça kademe kademe geçilmesi gereken normalleşme sürecine bir anda geçilmiş, oluşabilecek riskler göz ardı edilmiştir. Normalleşme sürecine tüm alanlarda böylesine hızlı bir geçiş karşılıklı olarak birbirini olumsuz etkileyecektir.

Her gün onlarca insanın Covid-19 salgını nedeniyle vefat ettiği bir dönemde, 38 günlük bir planlamayla eğitim emekçilerinin iki doz aşısı tamamlanabilecekken bu yapılmadan okulların açılmış olması MEB'in kamusal sorumluluğunu yerine getiremediğinin de bir göstergesidir. Eğitim bileşenlerinin sağlıklarını riske eden bu yanlış uygulamalara karşı tutum almayı toplumsal bir sorumluluk olarak gördük ve görüyoruz. Dün olduğu gibi bugünde sadece eleştirilerimizle değil, önerilerimizle de kamuoyunu aydınlatmaya devam edeceğiz.

MEB önemli bir kamusal sorumluluk altındadır. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası olarak MEB'in eğitim kamuoyuna sorumluluğunun bir gereği olarak her hafta yapacağı açıklamalarla il ve ilçe düzeyinde eğitim emekçilerine yapılan aşı sayısı, okullara aktarılan maske ve hijyen malzemeleri sayısı, okullarda vaka sayısı, karantinaya alınan okul sayısı verilerini paylaşmasını talep ediyoruz. Sendika olarak yüz yüze eğitimin sürdüğü okullarda önlemlerin alınmasını ve tam zamanlı yüz yüze eğitime sağlıklı ve güvenli bir geçişin olmasını sağlamak için COVID-19 salgınının okullardaki yansımalarını ortaya koyan sahadan topladığımız verileri kamuoyu ile paylaşacağız. Öncelikle aşı olmak üzere tüm tedbirlerin bir an önce alınması, sağlıklı ve güvenli eğitim için mücadelemiz artarak sürecektir.

5 Mart – 12 Mart 2021 Haftası
Vaka Sayılarına İlişkin Veriler ve Değerlendirmelerimiz:
Eğitimde Vakalar Artıyor! Tedbirler Alınmıyor!

YÜZ YÜZE EĞİTİMDE COVID-19 VAKA TESPİT TABLOSU

5 Mart – 12 Mart 2021

Covid 19 salgınının dünyada ve Türkiye'de tüm ekonomik ve sosyal yaşama olumsuz etkilerinden en fazla etkilenen alanlardan biri de eğitim-öğretim alanı olmuştur. Birçok ülke salgına karşı mücadele yürütürken yapmış olduğu düzenlemelerde sağlıklı ve güvenli eğitimi gözetken ve planlamalarının öncelikli noktasına taşıyan bir çalışma izlemiş olmasına rağmen ne yazık ki ülkemizde en gerilerde ve neredeyse dikkate alınmayan bir alan olmaktan kurtulamamıştır. Ülkemizde şu ana kadar 8 milyonu birinci doz 3 milyonu ikinci doz olmak üzere yapılan 11 milyon aşı içinde eğitim emekçilerinin aşılmasının 80 binde kalmış olması da bu yaklaşımın bir sonucudur.

MEB'in bir yıldır devam eden salgın sürecinde uzaktan eğitime de yüz yüze eğitime de yeterince hazırlık yapamamasının nedeninin strateji geliştirme, planlama yapma ve karar alma süreçlerinde yaşanan sistemsel kriz olduğu açıktır. Eğitime ayrılan bütçenin çok düşük seviyede olması dolayısıyla ne ek kadro istihdamı ne okullarda fiziki yenilenme ne de gerekli teknolojik ilerleme sağlanabilmiştir. Ekonomik, sosyal, siyasal politikalar derin bir krizi yaşarken eğitim alanının da kötü yönetilmesi beklenen bir gelişme olsa da bu durum eğitim emekçileri ve veliler tarafından kabul edilmemeli, izlemeye kalınmamalıdır. Tam tersine sağlıklı ve güvenli eğitim hakkı talebini ısrarla dile getiren toplumsal sesin yükseltilmesi gerekmektedir. Gelir seviyesi oldukça düşmüş olan toplumun bir de çocuklarının eğitimsiz kalması ülkemizin geleceği açısından çözüm bekleyen bir probleme dönüşmüştür. Uzaktan eğitim döneminde mağduriyet yaşayan yoksul ailelerimizin çocukları, kırsal kesimde olanakları olmayan çocuklarımız, eğitimden kopan ve ağırlıklı tarımda işçi olarak çalıştırılan çocuklarımız, eğitimden koparılan kız çocuklarımız büyük bir istekle yüz yüze eğitimi beklerken onlara sağlıklı ve güvenli bir eğitim ortamı sunulmaması en büyük kaygımız ve mücadele gerekçemizdir.

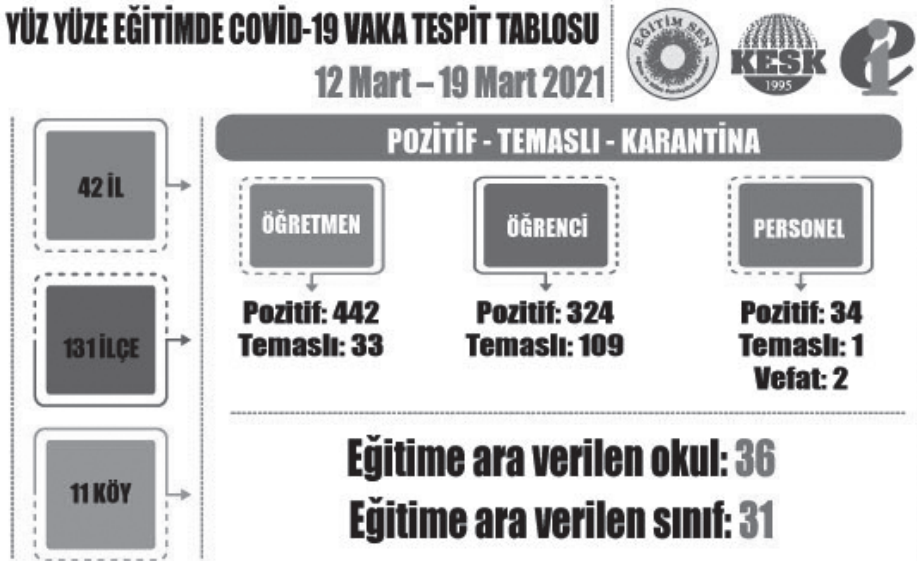
Salgın koşullarında yüz yüze eğitime geçmek ciddi bir stratejiyi ve buna uygun ek bütçeyi zorunlu kılmaktadır. Uzaktan eğitimde milyonlarca öğrenciyi tableten, bilgisayardan ve internet desteğinden yoksun bırakan MEB bu kez de yüz yüze eğitimde eğitim emekçilerini aşısız bırakmış, öğrencileri seyretilmiş sınıflara yeterince kavuşturamamış, ihtiyaç oranında ek kadro atamamış, her okula bir sağlık personeli görevlendirememiş, öğretmen odaları, öğrenci ve öğretmen tuvaletleri çoğaltılamamış, sağlıklı ulaşım konusunda strateji geliştirilmesine öncülük edememiştir.

Mevcut durumda okullarımızda ki tablo giderek ağırlaşırken, Bakan Ziya Selçuk her şey yolundaymış gibi okul gezileri yapmakta, öğrencilerle ve öğretmenlerle kısa süreli buluşmalar gerçekleştirmekte ve bu görüntüleri sosyal medyada sergilemektedir. Ancak gerçeğin kendisi bu değildir. Madalyonun bir de görünmeyen gösterilmeyen öteki yüzü vardır. Bugün açıkladığımız ikinci vaka tespit tablosu işte bu yüzü göstermektedir. Vakalarla birlikte karantinaya alınan öğrenci, öğretmen, sınıf, yurt ve okul sayıları her geçen gün artmaktadır. Öğrenci vakalarının ağırlıklı olarak ortaöğretimde görünüyor olması tesadüfi değildir. Talep ve uyarılara kulaklarını tıkayan MEB ortaöğretimin tüm kademelerinde yüz yüze sınavdan vazgeçmemiş ve 12. Sınıfların yanı sıra birçok bölgede 9, 10 ve 11. sınıflarda yüz yüze eğitime başlamıştır. Salgın bulaş riskinin yüksek olduğu bu yaş gruplarını, tedbirlerin bu kadar yetersiz olduğu bir dönemde yüz yüze eğitime ve sınava alma ısrarı anlaşılır bir durum değildir. Tablo incelendiğinde öğrenciler açısından bulaş riskinin en düşük yaş grupları olan anaokulları, ilkokullar ve ortaokullarda eğitim emekçisi vakalarının da yaygın bir şekilde mevcut olduğu görülmektedir.

Bilinmelidir ki sendikamızın olanakları ölçüsünde ulaştığı verilerden oluşan bu tablo gerçeğin bir kısmıdır. Tablomuzun açık bir biçimde gösterdiği şudur; salgına karşı en öncelikli tedbir olan aşının halen eğitim emekçileri için yaygınca yapılmayışı yüz yüze eğitimin sürdürülebilirliğini risk altına almaktadır çünkü vakalar ciddi oranda artmaktadır. MEB, yüz yüze eğitimin devam ettirilebilmesi için aşının hayati öncelikte ilk tedbir olduğunu

bilmeli ve tüm eğitim emekçilerinin aşılmasının seferberlik düzeyinde hızla ve bir an önce yapılmasını sağlamalıdır. Diğer tüm tedbirleri de ivedilikle hayata geçirmelidir. Eğitim Sen olarak MEB'in yüz yüze eğitimi istiyormuş gibi yapıp hiçbir tedbir almamasını kabul etmeyeceğimizi ve çocuklarımızın hakkı olan sağlıklı ve güvenli ortamlarda yüz yüze eğitim için tüm tedbirlerin alınması mücadelesini yürüteceğimizi bir kez daha belirtiyoruz.

12 Mart – 19 Mart 2021 Haftası
Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları:
Eğitimde Risk Artıyor, Tedbirler Alınsın Aşı Yapılsın!

Pandeminin ülkemizde görülmesinden bu yana toplum olarak çok zorlu bir dönemden geçerken bir de iktidarın ekonomik, sosyal ve siyasal alanda tam bir tıkanmayı yaşaması halkımızın gelir düzeyinin düşmesine, daha fazla yoksullaşmasına ve işsizleşmesine yol açmıştır. İş ve aş sorunu her alanda eşitsizlikleri arttırmıştır. En temel ihtiyaçlar olan beslenme, barınma, sağlık ve eğitim, toplumumuz açısından çözüm bekleyen sorun alanlarına dönüşmüştür.

Eğitim hakkı, pek çok uluslararası belgede diğer insan haklarının ön koşulu olarak yer almaktadır. Eğitimin temel bir insan hakkı olması, kamusal sorumluluğu, yani devletin herhangi bir ayırım gözetmeden herkese, nitelikli eğitimi parasız olarak sunmasını ve eğitim için gerekli olan kaynakların devlet tarafından karşılanmasını gerektirmektedir. Ancak eğitime yeterli bütçe ayrılmadığı da bilinen ve sıkça dile getirdiğimiz bir durumdur. Uzaktan eğitim uygulamaları hayata geçirildiğinde milyonlarca yurttaşımız ekonomik koşulları yeterli olmadığı için çocuklarına gerekli ortamları yaratamamıştır. Bilgisayar, tablet ve internet gibi olanaklar oldukça sınırlı kalmış ve öğrencilerimizin ihtiyaçları karşılanmamıştır. Uzaktan eğitim, öğrencilerimizin akranlarıyla sosyalleşerek öğrenmesinin, yeteneklerini topluluk içinde ilişkilenererek ve fark ederek geliştirmesinin önünde çok büyük bir engele dönüşmüştür. Öğrencilerimiz, öğretmenlerinin yol göstericiliğinden mahrum kaldıkları bir dönemi yaşamışlardır. Bütün bu olumsuzlukları gidermesi gereken iktidarın gerekli stratejiden, planlamadan ve niyetten yoksun olması milyonlarca öğrencinin eğitimden kopmasına yol açmıştır.

Tam da bu gerekçelerle bütün tedbirler alınarak ve bu tedbirler için gerekli bütçe, kadro ve diğer tüm hazırlıklar yapılarak, yüz yüze eğitime bir an önce geçilmesi gerektiğini savunan bir Sendika olarak, eğitim hakkı mağduriyetinin bugün geldiğimiz noktada yaşam hakkı mağduriyetine dönüşme tehlikesi olduğunu da belirtmek istiyoruz.

Üç haftadır yayınladığımız “Yüz Yüze Eğitimde Vaka Tespit Tablosu” Sendikamızın kendi olanakları ölçüsünde ulaştığı sınırlı verilerle oluşturulmaktadır. Bu sınırlı verilerle bile her geçen hafta vakaların artış göstermeye devam ettiğini, eğitim alanında salgın riskinin büyüdüğünü ve tedbirler bir an önce hızlandırılmazsa daha vahim tablolarla karşı karşıya kalınacağını görmek mümkündür.

Yüz yüze eğitimin sağlıklı ortamlarda ve güven içinde yürütülebilmesi için duyduğumuz sorumluluğun bir gereği olarak, Sendikamızın Sağlık Bakanlığı’na yaptığı başvuruya verilen yanıt ve gerekse illerde eğitim emekçilerinin il sağlık müdürlüklerine verdiği dilekçelere aldıkları yanıtlar da göstermektedir ki iktidarın eğitim alanına ilişkin öncelik taşıyan bir aşı planlaması yoktur. Bu gelişme eğitimin geleceği açısından olduğu kadar öğretmen, öğrenci ve tüm eğitim bileşenlerinin yaşam hakkı açısından da vahim bir gelişmedir. Sosyal devlet anlayışının hiçbir yükümlülüğünü yerine getirmeyen iktidar, pandemi sürecinin en acil ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Eğitime erişimdeki eşitsizlik, aşıya erişimdeki eşitsizlikle birleşmiş ve tüm eğitim bileşenleri çok ciddi bir salgın yükselişiyle karşı karşıya kalmıştır. İktidarı uyarıyoruz! Risk her zamankinden daha büyüktür ve ağır tablolarla karşı karşıya kalınmaması için bir an önce harekete geçilmelidir. Eğitim emekçilerine aşı yapılmaya derhal başlanmalıdır. Bu aynı zamanda öğrencilerimizin, velilerimizin ve tüm toplumun sağlığı için vazgeçilmez acil bir ihtiyaçtır.

Eğitim Sen olarak, salgın sürecinde eğitimin görünmeyen yüzünü göstermeye ve halkımızı bilgilendirmeye devam edeceğiz. Eğitimde derinleşen eşitsizliğe de aşıya ulaşımında yaşanan eşitsizliğe de sessiz kalmayacağız. Öğrencilerimize, velilerimize ve tüm halkımıza karşı duyduğumuz sorumluluk bilinciyle yüz yüze eğitimin sağlıklı ve güven içinde yürütülebilmesi için aşının bir an önce başlaması ve tüm tedbirlerin alınması ısrarımız devam edecektir.

19 Mart – 28 Mart 2021 Haftası
Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları:
Yüz Yüze Eğitim ve Eğitim Bileşenleri Tehlike Altında!
MEB’i Aşı Ve Tüm Tedbirler İçin Harekete Geçmeye Çağırıyoruz!

YÜZ YÜZE EĞİTİMDE COVID-19 VAKA TESPİT TABLOSU

19 Mart – 28 Mart 2021

Bugün yayınladığımız “Yüz Yüze Eğitimde Vaka Tablosu” ile birlikte ortaya çıkan durumun MEB tarafından ciddiyle değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Pandeminin ülkemizde de yayılmasının üzerinden geçen bir yılı aşkın süreye rağmen iktidarın eğitim alanına yeterince ilgi göstermemesi ve alınması gereken tedbirler için harekete geçmemesi, gerçek durumun sadece bir kısmı olan mevcut tabloyu ortaya çıkarmıştır. AKP ve MEB’in eğitim emekçilerinin ve eğitim bileşenlerinin talep ve önerilerine kulaklarını tıkaması, geçen bu bir yıllık süreçte uzaktan eğitimde milyonlarca öğrencinin eğitimden kopmasına ve yanı sıra 15 Şubat’ta köy okullarında, 2 Mart’ta diğer bütün bölgelerde başlayan yüz yüze eğitimin de çok riskli bir sürece dönüşmesine yol açmıştır.

15 Şubat-5 Mart tarihlerinde 95 öğretmende görülen vaka, 5-12 Mart haftasında 141'e, 12-19 Mart haftasında 475'e, 19-26 Mart haftasında 669'a yükselmiştir. 15 Şubat-5 Mart tarihlerinde 97 öğrencide görülen vaka, 5 Mart-12 Mart haftasında 269'a, 12 Mart-19 Mart haftasında 433'e, 19 Mart-26 Mart haftasında 1125'e yükselmiştir. 15 Şubat-5 Mart tarihlerinde 10 hizmetli ve memurda görülen vaka, 5-12 Mart haftasında 22'ye, 12-19 Mart haftasında 35'e ve 19-26 Mart haftasında 43'e yükselmiştir. Eğitim emekçileri ve öğrenciler açısından her hafta ciddi oranda artan bu gidişat, hızla önlem alınmasına dair ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Bu haftaki tablomuzda birçok çarpıcı durum söz konusudur. Okul yöneticisi ve öğretmenlerimizden 6 vefat bilgisi hepimizi derinden üzmüştür. MEB, bu can kayıplarının artmaması için sorumlulukla hareket etmek zorundadır.

Bir diğer örnek Erzincan ilimizde yaşanmıştır. İl Hıfzısıhha Kurulu kararıyla tüm il genelinde öğretmen odaları kapatılmıştır. Bu karar, öğretmen odalarının çoğaltılmasını isteyen Eğitim Sen'in en baştan bu yana ortaya koyduğu tespit, öneri ve eleştirilerinde ne kadar haklı olduğunun da bir kanıtıdır. Bizler öğretmen odalarının çoğaltılmasını talep ederken bunu yerine getirmeyenler için kolayına kaçarak ve yine eğitim emekçilerine zorluklar çıkararak basit yoldan kapatma kararıyla sorunu çözdüklerini düşünmektedirler.

Okullarımızda vakaların artması üzerine velilerimiz dilekçeler vererek çocuklarını göndermekten imtina etmeye başlamışlardır. Bazı il ve ilçelerimizde çok sayıda okulda 10'ar, 14'er gün aralar verilirken birçok okulumuz kapatılarak uzaktan eğitime geçilmiştir. Bütün bu gelişmeler yüz yüze eğitime hazırlığın yeterince yapılmadığını ortaya koymaktadır. MEB'in hibrit eğitim tartışmaları açıp gündemi saptırmayı bir kenara bırakarak, sorumluluklarını bir an önce yerine getirmesi gerekmektedir.

MEB Bir An Önce Ek Bütçe Oluşturmalıdır

2021 yılı bütçesinde eğitime ayrılan payın genel olarak yetersiz olduğu ve bir de yüz yüze eğitime geçilebilmesi için ek bütçenin oluşturulmasının bir zorunluluk olduğu bugün daha iyi anlaşılmaktadır. Sağlıklı ve güvenli bir eğitim için ihtiyaç duyulan kadro atamaları, seyreltilmiş sınıf uygulaması, maske ve hijyen malzemeleri konusunda sürekli ek takviyelerin yapılabilmesi, kalabalık okullarda öğretmenler odası sayısının, öğrenci ve öğretmen tuvalet sayılarının artırılması gibi düzenlemeler için mevcut bütçe yetersizdir. 2021 bütçesinde MEB'e ayrılan pay merkezi yönetim bütçesinin %10,69'udur. Bunun için de eğitim yatırımlarına ayrılan pay ise %7,69'dur. Bu bütçe pandemi sürecinde eğitime dair öngörüsüzlüğü ve planlamadan yoksunluğun göstergesidir.

MEB Demokratik Mekanizmalar Kurmalıdır

Pandemi sürecinde eğitim politikalarını doğru yürütebilmek için demokratik mekanizmalar oluşturmak, sendikalarla, veli dernekleriyle, öğrencilerle iletişim halinde olmak ve yapılan önerileri ciddiyetle ele alarak planlamalara dahil etmek olmazsa olmazdır.

Ancak mevcut iktidarın otoriter ve anti-demokratik yaklaşımları sonucunda her karar tepeden alınmış ve ikide bir kararlar değiştirilerek eğitim süreci içinden çıkılmaz bir hale sürüklenmiştir. Aşı ve diğer tüm tedbirler alınmadan yüz yüze eğitime başlanmamasına, tedbirler alındıkça hangi kademeler de başlanması gerektiğine, yazılı sınavlara, sağlıklı ulaşımın sağlanmasına dair yapılan önerilerin hiçbir iktidarın ve bakanlığın gündemine girmemiştir. Ortaya çıkan olumsuz tablonun bir diğer sebebi işte bu otoriter ve merkezci yaklaşımdır.

MEB Güven Duygusu Yaymalı Sağlıklı ve Güvenli Eğitim Ortamları Yaratmalıdır

Yüz yüze eğitimin nitelikli bir şekilde yürütülebilmesi için eğitim emekçileri, öğrenciler ve veliler açısından eğitim-öğretim ortamlarının sağlıklı ve güvenli olması gerekmektedir. Bu güven duygusu onların eğitim ortamlarındaki psikolojik ve duygusal yeterlilikleri için önemlidir. Salgının giderek yükseldiği koşullarda eğitim emekçilerinin desteklenmesi gerekirken halen aşı planlamasında 2.aşamanın 7.sirasında gösterilmeleri ve bir türlü öne alınmaması, yüz yüze eğitimle birlikte ortaya çıkan şehir içi hareketlilik de düşünüldüğünde hem eğitim emekçileri hem de tüm eğitim bileşenleri açısından çok ciddi riskler barındırmaktadır. Sendikamızın MEB'e yaptığı çağrılar, Sağlık Bakanlığına yaptığı başvurular olumlu sonuçlanmamıştır. Resmi verilere göre bugüne kadar yapılan 14 milyon 712 bin aşı içinde eğitim emekçilerine yapılan aşı şu ana kadar açıklandığı boyutuyla sadece 80 bindir. MEB bu konuda harekete geçip Sağlık Bakanlığıyla ortak bir planlama yapıp kamuoyuna duyuracağına, kendisine başvuran eğitim emekçilerine "Sağlık Bakanlığına başvurun" demektedir. Mevcut durumun bir diğer sebebi de işte bu duyarsız yaklaşımdır.

Artan Vakalara Karşı Eğitim Alanındaki Sendikaları Bir Araya Gelmeye Çağırıyoruz

Mevcut durum ilerde çok daha vahim sonuçlarla karşılaşabileceğimizi göstermektedir. MEB'in ve iktidarın bir an önce harekete geçmesi gerekmektedir. Tam da bu noktada eğitim alanında örgütlü tüm sendikalara çağrımızı yineliyoruz: Eğitim ve yükseköğretim kurumlarında çalışan herkesin acilen aşılması ve işyerlerinde alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi ve takip edilmesi için yapabileceklerimizi birlikte tartışmak üzere bir araya gelelim ve ortak tutum alalım.

Eğitimde Aşının Yaygınlaşmasını ve Tüm Tedbirlerin Alınmasını İstiyoruz

Eğitim Sen olarak tüm eğitim emekçilerinin, öğrencilerimizin ve velilerimizin güven duygusu içinde yüz yüze eğitime devam edebilmeleri için aşı ve diğer tüm tedbirlerin bir an önce hayata geçirilmesi yönünde çalışmalarımızı arttırarak devam ettireceğimizin bilinmesini istiyoruz. Eğitim bileşenlerinin en temel hakkı olan sağlıklı ve güvenli bir eğitim ortamı için mücadele etmeye devam edeceğiz.

29 Mart – 4 Nisan 2021 Haftası
Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları:
Gelir Güvenceli 28 Günlük Tam kapanma Uygulansın! Aşı Yaygınlaşsın!

YÜZ YÜZE EĞİTİMDE COVID-19 VAKA TESPİT TABLOSU

29 Mart – 4 NİSAN 2021

“AŞI NEREDE?” sorusunu ısrarla soran toplumsal kesimler iktidardan bir cevap alamazken, yetkili mercilerdekiler önce kendilerini aşılamakta bir beis görmemektedir. Oysa ülkemizin geleceği olan öğrencilerimizi yetiştiren öğretmenler ve tüm eğitim emekçileri, ne zaman aşılacaklarını bilmeden yeterli tedbirlerin alınmadığı okullarımızda, yaşamlarının riske girmesi pahasına büyük bir sorumlulukla görevlerini yerine getirmeye devam etmektedir.

Adalet duygusunun her geçen gün biraz daha yitirildiği, ekonomik eşitsizliklerin daha da derinleştiği zamanlardan geçilmektedir. Bir yanda ataması yapılmayan yüz binlerce öğretmen, enflasyon karşısında maaşları eriyen eğitim emekçileri varken diğer yanda MEB için günlüğü 2 bin 160 liradan koruma araçlarının yeniden kiralandığı; demokratik

hak arama ve basın açıklaması yapmanın önüne her tür engel çıkarılırken “lebalep kongreler”in yapıldığı ve her kongreden sonra o ilde vakaların patladığı bu dönemde okullarımızdaki vaka artışları ne MEB’in ne de iktidarın umurundadır. Tüm eğitim bileşenleri kaygıyla okula giderken ve hemen her gün bir yerlerde bir okul kapatılırken; öğrencilerimize, öğretmenlerimize, hizmetli ve memurlarımıza pozitif ya da temaslı teşhisi konulurken; MEB her şeyin yolunda olduğu algısıyla, yüz yüze eğitime katılımın ne kadar yüksek olduğunu açıklamaktadır. Birçok il ve bölge kırmızıya dönerken hiç rahatsızlık duymadan yapılan bu açıklamalar Bakanlığın duyarlıktan ne denli uzak olduğunu ortaya koymaktadır.

Sağlıklı ve güvenli bir ortamda öğrencilerin eğitim hakkını ve tüm eğitim emekçilerinin çalışma hakkını önemsemeyen bir Bakanlık ve iktidarla karşı karşıyayız. Öyleyse yeniden hatırlatalım; 15 Şubat’tan 4 Nisan’a kadar toplam pozitif ve temaslı öğretmen sayısı 2558, öğrenci sayısı 3379, hizmetli- memur personel sayısı ise 246’dır. 15 Şubat-4 Nisan arasında eğitim alanında hayatını kaybedenlerin sayısı 16’ya ulaşmıştır. Bu rakamlar buz dağının sadece görünen yüzüdür. Sendikamıza ulaşan sınırlı bilgilerle ortaya çıkan bu tablo bile tehlikenin boyutunun ne düzeye geldiğini göstermekte, elinde tüm veriler olan MEB ise ısrarla sayıları gizlemekte ve herhangi bir açıklama yapmamaktadır.

Önü alınamaz bir şekilde vakalar ve hasta sayıları tüm Türkiye’de hızla yükselirken eğitim alanında hiçbir tedbir alınmaması, yüz yüze eğitimin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmaktadır. Yapılan çağrılara rağmen başta aşı olmak üzere önlemler noktasında bir hazırlık gözükmemektedir. Tüm toplumumuzun sağlığı tehdit altındayken sağlık örgütleri ve bilim insanları, sağlık hizmetleri, belediye temizlik hizmetleri ve gıda satışı dışında, gelir güvenceli 28 günlük tam kapanmayı önermektedirler. Her şey yolundaymış gibi hareket eden MEB’in yüz yüze eğitimin sağlıklı ve güvenli şekilde devamını sağlayacak bir gücünün ve iradesinin olmadığı açıkça ortaya çıkmıştır. “Önlemler alınarak eğitim yüz yüze yapılmalıdır” diyen bir Sendika olarak, yüz yüze eğitimin erteleneceği, aşılamaların hızlanacağı ve tüm tedbirlerin alınacağı gelir güvenceli dört haftalık bir kapanma sürecini desteklediğimizi belirtiyoruz. Ölümle sonuçlanmasa dahi yaşı ilerlemiş veya bünyesi zayıf bireylerin vücutlarında kalıcı hasarlar bırakan Covid-19 salgınında, eğitim bileşenlerinin yaşamı ve sağlıkları tehlikeye atılamaz ve bu riskli durum daha fazla sürdürülemez.

MEB, uzaktan eğitime erişemeyerek eğitimden kopan çocuklarımızın sorumlusudur!

MEB, yüz yüze eğitimin sağlıklı ve güven içinde yürütülememesinin sorumlusudur!

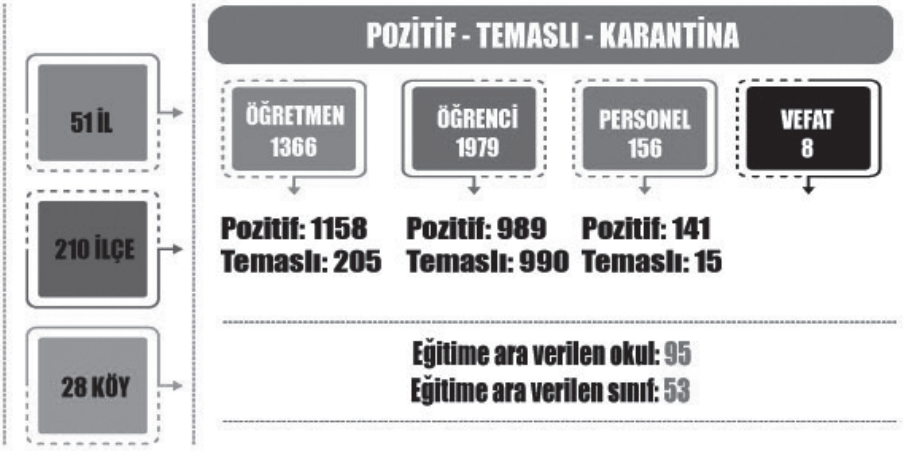
Tarih bu kaydı düşecektir!

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ise çocuklarımızın nitelikli eğitimi ve ülkemizin aydınlık geleceği için kamusal, bilimsel, laik, cinsiyet eşitlikçi, anadilinde, demokratik eğitim mücadelesini yükseltecektir.

**5 Nisan – 11 Nisan 2021 Haftası
Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları:
Yüz Yüze Eğitim İçin Aşılama Hemen Şimdi!**

YÜZ YÜZE EĞİTİMDE COVID-19 VAKA TESPİT TABLOSU

5 NİSAN – 11 NİSAN 2021

Salgının bir zorunluluğu olarak ortaya çıkan uzaktan eğitim sürecinde öğretmene ve öğrenciye yeterli desteğin verilmemesi sonucunda eğitime ulaşımında yüksek düzeyde eşitsizlikler yaşandı. Öğrencilerimizde ortaya çıkan sosyal, duygusal ve akademik kayıpların daha fazla derinleşmeden önlenmesi için başta aşı olmak üzere sıraladığımız bir dizi önlemin alınmasına paralel olarak, kademeli bir şekilde seyriltilmiş yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiğini eğitim emekçileri olarak bizler de belirttik. Uzunca bir süre uzaktan eğitim kapsamında kapalı olan okullarımız, 15 Şubat'ta köy okullarında tam zamanlı ve 2 Mart tarihinde tüm il ve ilçelerde seyriltilmiş yüz yüze eğitime geçilmesiyle açılmış oldu. Ancak aşı ve diğer tedbirler konusunda yeterli bir çalışmanın olmadığını gördük.

Öncelikli tedbir kapsamında olan aşının eğitim alanına yaygın bir şekilde uygulanmaması, sadece köy okullarında çalışan öğretmenlerle sınırlı olması sonucunda, bugüne kadar “1 milyon 259 bin öğretmenin sadece yüzde 10’unun aşılandığı” resmi makamlar tarafından açıklandı. Bu sayının ne kadar yetersiz olduğu ortadayken ve vaka artış hızı dikkate alındığında aşının hızla ve yaygınca yapılmasını istememize rağmen bu konuda bir ilerleme kaydedilmedi. Aşıda eğitim alanının ön sıralara alınması çağrılarımıza kulak tıkandı. Ortaokulda 5., 6., 7. sınıflar ile liselerde 9., 10., 11. sınıflar yüz yüze eğitime ve yazılı sınavlara geçtiğinde seyreltilmiş sınıf uygulamasının zarar göreceğini, özellikle liselerde yaş itibarıyla bulaş riskinin yüksek olması nedeniyle virüsün yayılım hızının artacağını söyledik, ancak MEB bu sınıfları da açtı. Şimdi ise okullarda vaka sayılarının artmasından dolayı bu sınıflar ve hatta okullar, İl Hıfızısıhha Kurulu kararlarıyla birer birer kapatılıyor. “Kalabalık okullarda öğretmenler odasının artırılması” talebimiz hayata geçirilmedi. Vakalar gelişince örneğin Erzinan ilimizde bir dönem tüm öğretmen odaları kapatıldı. Okullarımızda tedbirlerin uygulanmasına yardımcı olabilecek ve kontrol edebilecek sağlık personeli görevlendirilmesi gerektiğini ısrarla dile getirmemize rağmen herhangi bir adım atılmadı. Tüm alanlarda normalleşme süreci ilan edilmesinin yanlış olduğunu, kademeli bir normalleşme olması gerektiğini belirterek, mevcut haliyle şehir içi ulaşımın yoğunluğu düşünüldüğünde öğrencilerimizin, öğretmenlerimizin ve tüm eğitim bileşenlerinin risk içinde olduğunu ve virüsün yayılım hızının artacağını dile getirdik. Bunun önüne geçmek için “ulaşım noktasında yerel yönetimlerle ve valiliklerle koordine içinde eğitim alanına özgü bir ulaşım planlaması yapılmalı” önerimizi duyan dahi olmadı. Yapmış olduğumuz öneriler de ne kadar haklı olduğumuz bugün çok daha iyi görülmektedir. Önerilerimizin en azından bir kısmı bile hayata geçirilseydi eğitim alanında yaşanan vaka yayılım hızının önüne geçebilirdik.

Şunu da belirtmek isteriz, değerlendirmelerimizde kullandığımız eğitim emekçileri kavramı sadece öğretmenleri değil, onunla birlikte eğitim alanında çalışan herkesi kapsamaktadır. Yayınladığımız vaka tabloları gerçek rakamların çok sınırlı bir bölümünü ortaya koymaktadır. Vaka tablolarını, genellikle 48-50 ilden eğitim emekçileri ve şubelerimiz aracılığıyla bizzat iş yerlerinden ve okullarımızdan alınan bilgilerle oluşturmaktayız. Detaylı bir şekilde il, ilçe ve okul adlarıyla paylaşmaktayız. Amacımız eğitim bileşenlerini ve eğitim sistemini kaosa sürüklemek değil, tam tersine bu bilgiler ışığında gerekli önlemlerin alınabilmesi için uyarıcı ve harekete geçirici olmaktır. MEB’in şeffaf bilgilendirme yapmadığı bir ortamda kamunun bilgilendirme hakkı önündeki engelleri gücümüz oranında aşmaya çalışmak bizler açısından bir görevdir. Aşı ve diğer tedbirlerin alınmadığı ortadayken her şey yolundaymış gibi davranmamızı kimse beklememelidir.

1 Mart tarihinde tüm alanlarda başlatılan normalleşme süreciyle birlikte, alınması gereken tedbirler yeterince alınmayınca eğitim alanında da vakalar hızla yükselmeye başladı. Bu durum ölümlerin yaşanmasını da beraberinde getirdi. 12 Mart’a kadar olan süreçte Balıkesir Ayvalık’ta bir okul müdürümüz ve Kilis’te bir okul müdür yardımcımız vefat etti. 12 Mart-19 Mart haftasında Kahramanmaraş Dulkadiroğlu’nda bir yardımcı personel, Mersin Tarsus’ta bir öğrenci servis şoförü vefat etti. 19 Mart-28 Mart döneminde İstanbul Şişli’de bir okul müdür yardımcımız, Konya’da üç öğretmenimiz, Tokat’ta bir

öğretmenimiz, Hatay İskenderun'da bir öğretmenimiz yaşamını yitirdi. 29 Mart-4 Nisan haftasında Amasya Gümüşhacıköy'de bir öğretmenimiz, Kahramanmaraş Onikişubat'ta iki öğretmenimiz, Kırıkkale'de bir memur personelimiz, Şanlıurfa Karaköprü'de bir öğretmenimiz, İstanbul Kartal'da bir öğretmenimiz vefat etti. 5 Nisan-11 Nisan döneminde Osmaniye'de iki öğretmenimiz, Kırklareli Keşan'da bir öğretmenimiz, Nevşehir'de bir öğretmenimiz, İstanbul Büyükçekmece'de bir öğretmenimiz, İstanbul Bakırköy'de bir öğretmenimiz, Kastamonu'da bir yardımcı personelimiz, Ordu Altınordu'da bir öğretmenimiz vefat etmiştir. Bu haftanın sonuçlarıyla birlikte toplamda yaşamını yitiren eğitim emekçisi sayısı 24 olmuştur. Hiç kimsenin bu sonuçları bir sayı olarak görme lüksü yoktur. Her biri ailesiyle, sosyal çevresiyle bir değer, bir candır. Aşı tedbirini eğitim alanında yaygınlaştırmamak yitip giden canların artmasına yol açacaktır.

1 Mart'ta başlatılan normalleşme sürecinden sonrasını temel aldığımızda 5 Mart'tan 11 Nisan'a kadar olan dönemde pozitif veya temaslı öğretmen sayısı 3.829, öğrenci sayısı 5.261 ve personel sayısı 392 olmuştur. 5 Mart'tan 11 Nisan'a kadar eğitime ara verilen toplam okul sayısı 494, eğitime ara verilen toplam sınıf sayısı ise 236'dır. Birçok il ve ilçede ise İl Hıfzıssıhha Kurulu kararlarıyla toplu kapatılan okul ve sınıflar vardır.

5 Nisan-11 Nisan haftasında pozitif veya temaslı öğretmenlerin %3'ü anaokulu, % 43'ü ilkököl, % 20'si ortaokul, % 24'ü lise öğretmenidir. Öğrencilerin %2'si anaokulu, %34'ü ilkököl, %23'ü ortaokul, %36'sı lise öğrencisidir. Mevcut durumda eğitimde aşı yaygınlaşmadan yüz yüze eğitimin sürdürülmesi hayati riskler barındırmaktadır. Önlemler yeterli seviyeye gelinceye dek yüz yüze eğitim ertelenmeli, aşı yaygınlaştıkça kademeli olarak tekrar başlamalıdır.

MEB tarafından dünyanın değişik bölgelerinden örnekler verilerek, eğitim emekçilerinin aşılama öncelikli gruplar arasına alınmasına ilişkin bir planlamanın hiçbir yerde olmadığı öne sürülmektedir. İktidarın kendine en uygun düşen örnekleri bulup vermesi, yetersiz aşılamanın bir gerekçesine dönüştürülmektedir. Toplumsal yaşam kültürümüzün önemli farklılıklar taşıması bir yana birçok ülke geline aşamada öğretmenlerin aşılmasını öne almayı planlamaktadır. Birkaç örnek de biz verelim:

"Amerika Birleşik Devletleri'nde tüm eyaletlerden, tüm okul öncesi ve orta öğretim öğretmenlerine ve çocuk bakımı çalışanlarına, ilk aşılarını mart ayı sonuna kadar yaptırma hedefi doğrultusunda, aşılama çabalarında öğretmenlere öncelik vermeleri istendi.

Birleşik Krallık'ta öğretmenler ikinci öncelik grubunda listelenmişti. Bu sıralamayı sorgulayan vatandaşlar, öğretmenlere ve okul/çocuk bakımı personeline öncelik verilmesi için bir dilekçe kampanyası başlatarak parlamentoya isteklerini iletti.

Şili, öğretmenleri aşılama programında sadece iki hafta içinde, ülkedeki öğretmen ve eğitim çalışanının yarısından fazlasını aşıladı.

Endonezya'da, Haziran 2021 tarihine kadar 5 milyon öğretmenin aşılama hedefleniyor." (TEDMEM)

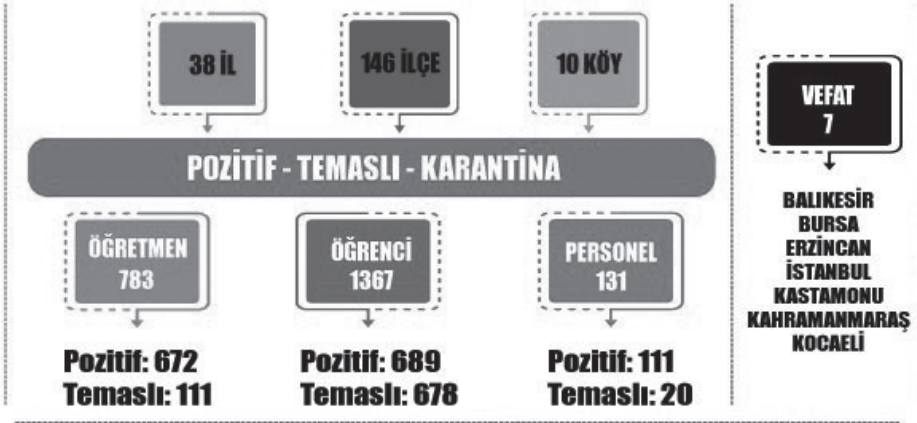
Futbolcuların ve turizm sektörünün aşıda öne alındığına dair haberler ekonomiye endeksli bir bakış açısını ortaya koymaktadır. Bu bakış açısı toplumsal sağlık tedbirlerini riske atmaktadır. Eğitim alanının aşı planlamasında çok gerilerde tutulması bizler tarafından kabul edilmeyecektir.

Tüm eğitim emekçilerinin sağlıklı ve güvenli çalışma koşullarının yaratılması için, öğrencilerimizin sağlıklı ve güvenli eğitim hakkını savunmak için, toplumsal sağlığın korunması için, mücadelemize devam edeceğiz.

12 Nisan – 18 Nisan 2021 Haftası
Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları:
Eğitimde Aşı İki Haftada Tamamlansın, Vaka Tabloları Son Bulsun!

YÜZ YÜZE EĞİTİMDE COVID-19 VAKA TESPİT TABLOSU

12 NİSAN – 18 NİSAN 2021

MEB, 13 Nisan'da kabine toplantısı sonrasında açıklanan iki haftalık kısmi kapanma kararına bağlı olarak, 15 Nisan'dan itibaren "okul öncesi eğitim kurumları ile 8.sınıf ve 12.sınıflar dışında" yüz yüze eğitime ara verme kararı almıştır. Yüz yüze eğitim sürecinde yaygınca ortaya çıkan vakalar ve vefat bilgilerinin kamuoyunda duyarlılığı arttırmasının bu kararın alınmasındaki payı büyüktür. Eğitim ve bilim emekçilerinin aşılama sürecinin bir an önce başlatılması için gösterdikleri çabalar sonucunda nihayet aşı randevuları da açılmıştır. "İlkokul ve okul öncesi kurumlarda bulunan öğretmenler, psikolojik danışmanlar, okul yöneticileri ve okul çalışanlarının sistem tanımlamalarıyla birlikte aşı için randevu alabileceği" resmi olarak duyurulmuş ve "Şu ana kadar 425 bin 430 çalışma arkadaşımız aşı randevusuna dahil edilmiştir. Sağlık Bakanlığı, aşı tedarik süreciyle bağlantılı olarak tüm öğretmenlerimiz, psikolojik danışmanlarımız, okul yöneticilerimiz ve okul çalışanlarımız

için planlama yapmaktadır.” bilgisi paylaşılmıştır. Bu gelişmeler olumlu olmakla birlikte geçmişte yaşanan sorunların yeniden yaşanmaması için tüm eğitim emekçilerini hızlı ve yaygın bir şekilde aşılamanın devreye sokulması kaçınılmazdır. Tüm kademelerde yeniden yüz yüze eğitime geçebilmek için mevcut aşılama ve randevu sayıları ile yetinilemeyeceği ortadadır. İki hafta içinde tüm eğitim ve bilim emekçilerinin aşılması ve zamanı geldiğinde ikinci dozların yapılmasıyla birlikte uzaktan eğitime geçme tartışmaları sonlanacaktır.

Bu hafta yayınladığımız vaka tablosunun son olmasını istiyoruz. Ancak biliyoruz ki bu isteğimiz tedbirlerin hızla ve yaygınca hayata geçirilmesiyle mümkün olacaktır. Yüz yüze eğitime ara verilme kararının alındığı 12-18 Nisan haftasında ne yazık ki 7 eğitim emekçisini kaybettik. Her biri bir değer, bir can olan bu eğitim emekçilerinin yakınlarına ve eğitim camiasına baş sağlığı diliyoruz. 2 Mart’tan bu yana tutmuş olduğumuz kayıtlara göre salgından kaynaklı yaşamını yitiren eğitim emekçilerinin sayısı 31’i bulmuştur. 12-18 Nisan haftasında pozitif ve temaslı olan öğretmen sayısı 777 olmuştur. Bu öğretmenlerin %4 anaokulu, %41 ilkokul, %29 ortaokul ve %26 lise öğretmenidir. Pozitif ve temaslı olan öğrenci sayısı 1367’dir. Bu öğrencilerin %2 anaokulu, %31 ilkokul, %29 ortaokul, %38 lise öğrencisidir. Yardımcı-hizmetli ve personel sayısı ise 131’dir. Bu rakamlar sadece 37 ilden gelen rakamların toplamıdır. Bu kısıtlı sayılar bile ne kadar ağır bir tabloyla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir.

Tedbirler Aksatılmamalı Yeni Hatalar Yapılmamalıdır

Pandemi devam ederken yüz yüze eğitime geçebilmek önemli bir hazırlığı gerektirmektedir. Ancak bu hazırlıklar yeterince yapılmadan, 2 Mart’tan itibaren her yerde başlatılan yüz yüze eğitim süreci her hafta vakaların patladığı ve vefatların yaşandığı bir sürece dönüşmüştür. En öncelikli tedbirleri hayata geçirmeden, artık normalleşmiş gibi yüz yüze eğitim kararı alıp öğrenci ve öğretmenleri okula çağırmanın sonuçları ağır olmuştur. Salgının yayılım hızı dikkate alındığında, bir yıla yakın süren uzaktan eğitim sürecinde ekonomik, sosyal, psikolojik ve fiziki hazırlıklar tamamlanabilecekken tüm uyarı ve önerilerimize rağmen bu tedbirler alınmamıştır. Yüz yüze eğitime geçmeden önce eğitim alanı aşı takviminde öncelikli sırada planlanmış olsaydı ne vakalar ve vefatlar bu düzeyde olurdu ne de yüz yüze eğitime ara verilmek zorunda kalınırdı. Şimdi dönüp dolaşıp yine başa gelinmiştir. Çok daha ağır bir salgın süreciyle karşı karşıya olmamız, mutasyonlu virüsün çocuk ve gençlerde de ağır etkiye bulunması, bir kez daha hata kaldıramayacaktır.

MEB Bakış Açısını Değiştirmelidir

MEB’in sürece bakış açısını değiştirmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Sağlık alanı gibi eğitim alanı da hükümetin ekonomi önceliğine kurban edilemeyecek bir alandır. Yeterli kadro istihdamı ve fiziki iyileştirmeler mevcut bütçe ile hayata geçirilemez. Öğretmen açığının kapatılması, yardımcı hizmetli personel istihdamı, maske ve hijyen malzemelerinin sağlanması, seyreltilmiş sınıflar, yeni öğretmen odaları, yeni öğretmen ve

öğrenci tuvaletleri ve diğer fiziki düzenlemeler için acilen eğitime ek bütçe oluşturulması gerekmektedir. Ek bütçe yüz yüze eğitim için mutlak bir gerekliliktir.

Eğitimde salgının etkilerini takip edebilmek, çok boyutlu değerlendirmeler ve çözüm yolları üretebilmek için bakanlık yetkililerinden, bilim insanlarından, sendika temsilcilerinden, veli dernekleri temsilcilerinden oluşan bir kurul oluşturulmalı ve düzenli bir şekilde toplanarak kararlar alabilmelidir.

Ülkemizde sınav süreçleri dershaneler, etüt merkezleri ve özel okullarla ayrı bir ekonomik sektöre dönüşmüş durumdadır. Eğitimin ticari bir alana dönüştürülmüş olması MEB'in de kendisini buna göre ayarlamasını beraberinde getirmektedir. Sınav odaklı bu bakış açısından çıkılmadan nitelikli, kamusal, sağlıklı ve güven içinde bir eğitime kavuşmamız mümkün olmayacaktır. Önceliğimizin öğrencinin üstün yararı olduğu unutulmamalıdır. Salgın bulaş riski yüksek yaş grubunda olan 8. Ve 12. sınıfların bu koşullarda bile sınava hazırlık yaklaşımıyla yüz yüze eğitime devam ediyor olması öğrencilerin sosyal, psikolojik ve akademik yararına değildir. Bu sınıfların olduğu okullarda hizmet üreten eğitim emekçilerinin halen aşılmasına başlanmadığı düşünüldüğünde güven duygusu içinde bir eğitim ortamının olmadığı açıktır. Öğrencilerimizin üstün yararı için yapılması gereken, aşı tedbirinin iki hafta içinde büyük oranda tamamlanması, eşitsizliklerin giderileceği bir telafi programı ve müfredat düzenlemesiyle birlikte LGS ve YKS sınavlarının uygun bir tarihe ertelenmesidir.

Eğitim Sen, üyesi olsun olmasın tüm eğitim emekçilerinin taleplerinin savunucusudur. Salgın döneminde sağlıklı ve güvenli bir eğitim için tüm eğitim emekçilerinin “hemen şimdi aşı” talebinin mücadelesini yükseltmeye devam edeceğiz. Bu çabamız aynı zamanda öğrencilerimizin bir an önce yüz yüze eğitime geçmesi ve eğitimde yaşanan kaybı en aza indirmeye dönük bir çaba olarak görülmelidir.

**19 Nisan – 25 Nisan 2021 Haftası
Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları:
Eğitim Emekçileri Ölüyor. MEB Susuyor!**

**YÜZ YÜZE EĞİTİMDE COVID-19 KARA TABLO
5 MART - 25 NİSAN**

5 MART 12 MART	12 MART 19 MART	19 MART 28 MART	29 MART 4 NİSAN	5 NİSAN 11 NİSAN	12 NİSAN 18 NİSAN	19 NİSAN 25 NİSAN
2	2	6	6	8	7	14
BALIKESİR KİLİS	K.MARAŞ MERSİN	İSTANBUL KONYA / 3 TOKAT HATAY	AMASYA K.MARAŞ / 2 İSTANBUL KIRIKKALE ŞANLIURFA	İSTANBUL / 2 KASTAMONU KIRKLARELİ NEVŞEHİR ORDU OSMANİYE / 2	BALIKESİR BURSA ERZİNCAN İSTANBUL KASTAMONU K.MARAŞ KOCAELİ	İSTANBUL / 2 KIRKLARELİ / 2 SAKARYA ESKİŞEHİR ANTALYA KAYSERİ / 2 AĞRI / 2 TEKİRDAĞ K.MARAŞ HATAY

45 EĞİTİM EMEKÇİSİ VEFAT ETTİ

Bu hafta yayınlacağımız vaka tablosu maalesef eğitim emekçilerinin vefat haberleriyle dolu kara bir tablo oldu. Yüz yüze eğitime ara verme kararının alındığı 12-18 Nisan haftasında, 7 eğitim emekçisini kaybetmiştik. Vefat haberleri ne yazık ki artarak devam etti. 19-25 Nisan haftasında 14 eğitim emekçisi vefat etti. Covid-19 nedeniyle yaşamını yitiren eğitim emekçilerinin yakınlarına ve eğitim camiasına başsağlığı diliyoruz. 2 Mart'tan bu yana tutmuş olduğumuz kayıtlara göre, salgın nedeniyle yaşamını yitiren eğitim emekçilerinin sayısı 45'i buldu. Gerçek rakamın bu sayının çok üstünde olduğuna dair haberler olmasına rağmen, MEB'den bu konu hakkında herhangi bir açıklama yapılmamakta ve sorumluluktan kaçılmaktadır.

Her gün aşı olmadan yüz yüze eğitimin yükünü kaldırmaya çalışan öğretmen arkadaşlarımızın vefat haberlerini alırken, bu kadar ağır bir tabloyla karşı karşıya olmamız yetmezmiş gibi, MEB, öğretmenlerin ek ders ücretlerini tartışma konusu yapmaktan çekinmemektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitime erişimi için internet alt yapısı sunmayan, bilgisayar ve tablet dağıtımı yapmayan MEB, çocukların uzaktan eğitime erişememesi ve çeşitli nedenlerle derse girmemesinin faturasını öğretmenlere, ders ücretini ödemeyerek kesmek istemektedir. MEB'in bu salgını fırsata çeviren tüccar anlayışını kınıyoruz.

Önlemler alınmadan yüz yüze eğitime geçmenin ağır sonuçlarıyla karşı karşıyayız. Bundan ders çıkarılması gerekirken aşılama süreci tamamlanmadan halen anaokullarının, 8. ve 12. sınıfların yüz yüze eğitime devam etmesi, liselerde sınav yapma ısrarı, bizleri çok daha ağır tablolarla karşı karşıya bırakma riski taşımaktadır. Nitekim bu hafta bizlere ulaşan vakalarda yüz yüze eğitimin devam ettiği sınıfları incelediğimizde anaokullarında 9 pozitif, ortaokullarda 38 pozitif-8 temaslı, liselerde 47 pozitif-3 temaslı öğretmenimiz vardır. Öğrenci vakalarını incelediğimizde ortaokullarda 37 pozitif-28 temaslı, liselerde 95 pozitif-73 temaslı öğrencimiz söz konusudur. Aşılama süreci tamamlanmadan hiçbir kademedede yüz yüze eğitim devam etmemeli, sınavlar da bir an önce iptal edilmelidir.

Tüm eğitim emekçilerinin sağlıklı ve güvenli çalışma koşullarının yaratılması, öğrencilerimizin sağlıklı ve güvenli eğitim hakkı ile toplumsal sağlığın korunması için mücadelemize devam edeceğiz.

NOT:

2020-2021 eğitim öğretim yılının sona ermesi ile birlikte vaka tespitlerinin takibine ara verilmiştir.

2021-2022 eğitim öğretim yılının başlaması ile vakaların izlemesine devam edilmiştir.

2021 - 2022 Eğitim Öğretim Yılı

Yeni eğitim öğretim yılının başlaması ile birlikte vakaların tekrardan yaygınlaşmaya başlamıştır.

13 Eylül 17 Eylül 2021 Haftası Vaka Sayıları ve Değerlendirme Sonuçları: MEB Gerekli Tedbirleri Almayarak Yüz Yüze Eğitimi Riske Atmaktadır!

2020-2021 eğitim öğretim yılı başlamadan önce, Türkiye'de salgın nedeniyle 1,5 yıl okullar kapalı kalmıştır. Bu süre zarfında sendikamızın tüm çağrılarına rağmen okulların fiziki altyapı sorunları giderilmemiş, derslik sayısı ihtiyaç oranında artırılmamıştır. Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer 'Okullarda gerekli önlemleri aldık' ifadesini kullansa da, Türkiye çapında okulların önemli bir bölümünün salgın koşullarına uygun hale getirilmediği, gerekli altyapı hazırlıklarının yapılmadığı gün gibi ortadadır. Yüz yüze eğitime en uzun süre ara veren birkaç ülkeden biri olmamıza rağmen, ciddi bir eğitim planlamasıyla yeni eğitim ve öğretim yılı hazırlıkları yapılmamıştır. Öğretmen açıkları kapatılmamış, yeni okullar, ek derslikler inşa edilmemiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı, okullarda 6 Eylül'de yüz yüze eğitime geçileceğini aylar öncesinden belirlemişken, yardımcı hizmet personeli ile ilgili yeni bir atama ve çalışma yapmayarak, temizlik sorununu okul yöneticilerine havale etmeyi tercih etmiştir. Kırsal bölgelerde öğretmen ve okul yöneticisi olarak görev yapan binlerce arkadaşımız, asli görevleri dışında hizmetli ve memur çalışanlarının yapacağı işleri de yapmaktadır.

MEB bugüne kadar seyreltilmiş sınıf uygulamasını hayata geçirmemiştir. Yeterli ek derslikler planlanmamış, ek öğretmen atamaları yapılmamıştır. En az 100 bin öğretmen atamasının yapılması gerekirken, 15 bin öğretmen ataması yapılacağına dair son açıklama adeta kamuoyunu oyalamaya dönüşmüş ve bu atamaların 31 Ocak 2022'de yapılacağı ilan edilmiştir.

2019-2020 MEB istatistiklerine göre, derslik başına öğrenci sayısı en düşük olan okullar imam hatip ortaokulları ve liseleridir. Sendikamız MEB'e yazı yazarak birbirine yakın eğitim bölgelerinde bulunan imam hatip ortaokulları ve liselerinin birleştirilmesini, boşaltılan okulların akademik ortaokul ve liseler için kullanılmasını talep etmiş, ancak bu konuda hiçbir adım atılmamıştır.

Ayrıca salgın döneminde kapanan ve eğitsel amaçlara uygun biçimde inşa edilen özel okul binalarının kamulaştırılması ve salgın döneminde ivedi biçimde kullanıma açılması; okullar için kullanılabilecek boş kamu binaları ile ilgili bir döküm çalışması yapılması, uygun olan binaların eğitim için kullanılması; salgın dönemiyle sınırlı olmak üzere okul yöneticilerinin derslik olabilecek büyüklükteki odalarının derslik olarak kullanılmasının sağlanması yönünde yaptığımız öneriler hayat bulmamıştır.

Ek derslik ihtiyacını gidermek bir yana, yüz yüze eğitime başlandığı dönemde birçok ilimizde onlarca okul "deprome dayanıklılık güçlendirmesi" adı altında kapatılmış, kapatılan okullardaki öğrenciler farklı okullara dağıtılarak sınıf mevcutları daha da artırılmıştır.

Sınıfların havalandırılması için kış aylarını da dikkate alan bir pencere sisteminin tüm sınıflarda hayata geçirilmesine dair herhangi bir çalışma söz konusu değildir. Kalabalık sınıf mevcutları da dikkate alındığında kış aylarının eğitim öğretim alanında oldukça sıkıntılı geçeceği öngörülmüştür.

Uzaktan öğretim sürecinde yaşanan okul terkleri, öğrenme kayıpları, dezavantajlı grupların kayıplarının telafisi için müfredat dâhil olmak üzere salgının eğitime etkisinin tüm boyutlarıyla değerlendirilmesi gerekirken, tüm çağrılarımıza rağmen böyle bir çalışma yapılmamıştır.

Taşımalı eğitim sistemine son verilerek köy okullarının açılması yönündeki çağrılarımız da dikkate alınmamış ve binlerce köy okulu kapalı halde dururken, salgın koşullarının tüm risklerine rağmen öğrenciler taşımalı eğitime devam etmek zorunda kalmıştır.

Eğitim emekçilerinin pandemi koşullarında ders sürelerinin 30 dakikaya indirilmesi yönündeki talepleri duymazlıktan gelinmiştir. 40 dakikalık ders sürelerinin azaltılması için düzenleme yapılmamıştır.

Okul öncesi öğretmenleri günde 6 ders ve 300 dakika blok ders yapmakta ve bu öğretmenlerin teneffüs hakkı bulunmamaktadır. 50 dakika olan ders sürelerinin 40 dakikaya düşürülmesi ve okul öncesi eğitim emekçilerinin de görüşleri alınarak teneffüs haklarının düzenlenmesi, pandemi koşulları dikkate alındığında aciliyet kazanmaktadır. MEB bu konuda da somut adımlar atmamıştır.

MEB sıralamış olduğumuz bu tedbirleri almayarak yüz yüze eğitimin devamını riske atmaktadır. Bu hafta sendikamıza ulaşan vaka sayılarına göre vaka tespit edilen okul sayısı 872, kapanan sınıf sayısı 774'dür ve Ordu Aybastı Fen Lisesi kapanmıştır. Bilgisi gelen bu okullarda temaslı ve pozitif öğretmen sayısı 429, temaslı ve pozitif öğrenci sayısı 3947, temaslı ve pozitif personel sayısı 23 olmuştur. Tedbirler hızla hayata geçirilmezse bu oranlar daha fazla yükselecektir. MEB, önlem almamaya devam ettiğinde karşılaşılabileceğimiz olası acı sonuçların sorumlusu olacaktır. Eğitim Sen olarak tam zamanlı yüz yüze eğitimin devam edebilmesi için tüm eğitim bileşenlerini ve kamuoyunu bu süreci daha fazla sorgulamaya, sağlıklı ve güvenli bir eğitim ortamı için mücadele etmeye çağırıyoruz.

20 Eylül – 24 Eylül 2021 Haftası Vaka Sayılarına İlişkin Veriler ve Değerlendirmelerimiz: MEB, Sınıf Kapanmalarının Önüne Geçecek Tedbirleri Hızla Almak Zorundadır!

Tam zamanlı yüz yüze eğitimin nitelikli bir şekilde yürütülebilmesi için eğitim-öğretim ortamlarının eğitim emekçileri, öğrenciler ve veliler açısından sağlıklı ve güvenli olması gerekmektedir. Tüm tedbirlerin alınması onların eğitim ortamlarındaki psikolojik ve duygusal yeterlilikleri için önemlidir. Ancak bu hafta sendikamıza ulaşan vaka sayılarına göre, okullarda temaslı ve pozitif öğretmen sayısı 522, temaslı ve pozitif öğrenci sayısı 5305, temaslı ve pozitif personel sayısı 15 olmuştur. Kapanan sınıf sayısı 1736'dır.

MEB'in 1,5 yıldır devam eden salgın sürecinde yüz yüze eğitime yeterince hazırlık yapamamasının nedeninin strateji geliştirme, planlama yapma ve karar alma süreçlerinde yaşanan sistemsel kriz olduğu açıktır. Bu sistemsel krizin bir sonucu olarak yeni eğitim öğretim yılının hemen öncesinde bakan değişikliğine gidilmiş, birçok bürokrat ve eğitim yöneticisi değiştirilmiştir. Tam zamanlı yüz yüze eğitime seferberlik düzeyinde yaklaşılması temel bir ihtiyaçken, bütün bir yaz dönemi MEB'deki görev değişiklikleriyle geçmiştir.

AKP iktidarının eğitime ayırdığı bütçenin çok düşük seviyede olması dolayısıyla ne ek kadro istihdamı ne okullarda fiziki yenilenme sağlanabilmektedir. Salgın koşullarında tam zamanlı yüz yüze eğitimi sürdürebilmek ciddi bir stratejiyi ve buna uygun ek bütçeyi zorunlu kılmaktadır. MEB, seyretilmiş sınıfları hayata geçirememiş, ek derslik kazandıramamış, öğretmen odaları, öğrenci ve öğretmen tuvaletlerini çoğaltamamış, sınıfların havalandırılması için pencere sistemlerini değiştirememiş, sağlıklı ulaşım konusunda yerel yönetimlerle birlikte strateji geliştirilmesine öncülük edememiştir. İhtiyaç oranında ek kadro atamamış, her okula bir sağlık personeli görevlendirememiş, yeterli sayıda yardımcı hizmet personelinin her okula atanmasıyla hijyen koşullarının iyileştirilmesini sağlayamamıştır.

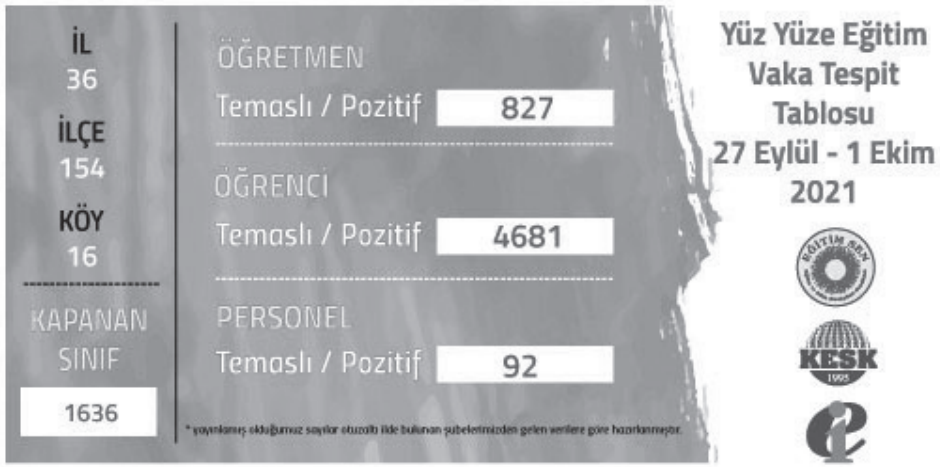
Tam zamanlı yüz yüze eğitimin sürdürülebilir olması hayati önemdedir. Bunu sağlamak için hayata geçirilebilecek acil tedbirleri şöyle sıralayabiliriz:

- Eğitim alanına bir an önce ek derslikler kazandırılmalıdır. Bunun için atıl durumdaki kamu binalarından ve kapanan özel okul binalarından yararlanılmalıdır. Dersliğe dönüştürülebilecek büyüklükteki okul yöneticisi odaları sınıf olarak kullanılmalıdır. Kapalı köy okulları hızla tadilatı geçirilerek açılmalıdır. Taşınmalı eğitimdeki okullar, diğer okullardaki derslik ihtiyacını giderecek şekilde kullanılmalıdır. Sınıf mevcutları çok az olan ve birbirine yakın imam hatip okulları birleştirilmeli, açığa çıkan okullar akademik okullara dönüştürülmelidir.
- İllerimizde çok sayıda okul “depreme dayanıklılığı güçlendirme çalışmaları” adı altında kapatılmış ve binlerce öğrenci başka okullara kaydırılmıştır. Güçlendirme çalışmaları bir an önce tamamlanmalı ve bu okullar açılmalıdır.
- Okullardaki hijyen ortamı için bir an önce ihtiyaç olan sayı belirlenerek kadrolu yardımcı hizmet personeli ataması yapılmalıdır. İŞKUR üzerinden geçici görevlendirmelere son verilmelidir.
- Ücretli öğretmen görevlendirmelerine son verilmeli ve ihtiyaç kadar öğretmen ataması bir an önce yapılmalıdır.
- Kış aylarına girmeden, pencereler sağlıklı havalandırma ihtiyacına göre yenilenmelidir.
- Ders süreleri azaltılmalı, öncelikle 30 dakikaya düşürülmelidir. Teneffüs saatleri aşırı yoğunluk olmayacak şekilde planlanmalıdır.
- Okul öncesi için de ders süreleri düşürülmeli, öğretmenlere teneffüs hakkı tanınacak şekilde düzenlemelere gidilmelidir.
- Halk eğitim merkezlerinde kursiyer yaş düzeylerinden dolayı bulaş riskinin daha yüksek olacağı düşünülmeli, mesafe kuralına uygun derslikler ayarlanmalıdır. Ders süreleri ve aralar benzer şekilde düzenlenmelidir.

- MEB, bu tedbirlerin hayata geçirilebilmesi için ek ödenekleri ivedilikle sağlamalıdır. Yeni merkezi bütçede eğitime ayrılan payın, sıralanan tüm tedbirlere rahatlıkla yetecek bir düzeye çıkarılması sağlanmalıdır.

MEB, yüz yüze eğitimin devamını sağlamak gibi tarihi bir görevle karşı karşıyadır. Bu önemde yaklaşarak görevlerini yerine getirmek zorundadır. Eğitim emekçileri, öğrenciler ve veliler yeni bir kapanmanın her boyutta ortaya çıkaracağı derin kayıplara tahammül edemeyeceklerdir. Okullarımızda ortaya çıkan vakaların en az düzeye düşürülmesi ve sınıfların kapanmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Sağlıklı ve güvenli eğitim ortamlarında tam zamanlı yüz yüze eğitim her çocuğumuzun temel hakkıdır. Bu hakkı savunmaya devam edecek ve sessiz kalmayacağız.

27 Eylül – 01 Ekim 2021 Haftası Vaka Sayılarına İlişkin Veriler ve Değerlendirmelerimiz: Yüz Yüze Eğitimin Riske Atılmasına Sessiz kalmayacağız!

Tam zamanlı yüz yüze eğitimi savunan bir sendika olarak vaka tablolarını yayınlamak, salgın sürecinde eğitimin görünmeyen yüzünü gösterme ve halkımızı bilgilendirme sorumluluğunu yerine getirmektir. Öğrencilerimize, velilerimize ve tüm halkımıza karşı duyduğumuz sorumluluk bilinciyle yüz yüze eğitimin sağlıklı ve güven içinde yürütülebilmesi için tüm tedbirlerin alınması ısrarımız devam edecektir. Bu çabamız yüz yüze eğitimin riske girmemesi ve öğrencilerimizin bir buçuk yıldır yaşadığı kayıpların daha fazla derinleşmemesi içindir. MEB'e sorumluluklarını hatırlatıp tedbirlerin alınmasını sağlamaya çalışmak, salgın nedeniyle kapanmalar yaşansa bile eğitim öğretimin devam edebilmesini sağlayabilmek bizim için en öncelikli sorumluluktur.

Eğitime Ek Bütçe Mutlak Bir Zorunluluk Halini Almıştır!

MEB bütçeleri, her yıl eğitim sisteminin, öğrencilerin ve eğitim emekçilerinin ciddi sorunlar yaşadığı en temel ihtiyaçların görmezden gelindiği, sadece zorunlu harcamaların dikkate alınarak hazırlandığı bütçeler olmaktadır. Yıllardır eğitime ayrılan kaynak sadece rakamsal olarak artmakta, doğrudan eğitim hizmetlerine yönelik yatırımlar açısından bütçelerde gerçek anlamda bir artış yapılmamaktadır.

OECD Ülkeleri Ve Türkiye’de Öğrenci Başına Yapılan Harcama

	OECD (ABD Doları)	Türkiye (ABD Doları)
GENEL	10.368	2.071
OKUL ÖNCESİ	8.377	1.740
İLKOKUL	8.470	1.569
ORTAOKUL	9.884	1.606
ORTAÖĞRETİM	10.368	2.258
ÜNİVERSİTE	15.556	3.314

Bir Bakışta Eğitim 2019 Raporu’nda yer alan ve kademelere göre OECD ülkeleri ortalaması ile Türkiye arasında, kademeler düzeyinde yapılan eğitim harcamaları arasındaki farkın ne kadar yüksek olduğu açıktır.

MEB, geçtiğimiz temmuz ayında yayınladığı ‘2021 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu’nda “Kovid-19 salgını nedeniyle 2021 yılı ilk dönem yatırım harcamaları beklenen oranda gerçekleştirilememesine bağlı olarak sermaye giderleri harcama kalemi en düşük gerçekleşme oranının görüldüğü harcama kalemi olmuştur.” tespiti yapılmıştır. Tek başına bu ifade bile MEB’in salgın koşullarında eğitim yatırımlarına kaynak ayırmaktan imtina ettiğini göstermektedir. **Özellikle pandemi döneminde yaşanan teknik sorunlar ve altyapı sorunları nedeniyle eğitime ek bütçe taleplerimiz mutlaka karşılanmalıdır.**

Okullarımızın Yardımcı Hizmet Personel İhtiyacı Tam Olarak ve Hemen Karşılanmalıdır

MEB, yıllardır kadrolu yardımcı personel alımı yapmamakta ve ihtiyaçlar İŞKUR üzerinden geçici görevlendirmelerle geçiştirilmektedir. Yüz yüze eğitimde bir ay geçmiş olmasına rağmen okullarımızın büyük çoğunluğunda yardımcı hizmet personeli ihtiyacı halen giderilmemiştir. Tüm okullarda temizlik görevlisi yardımcı personel hemen göreve başlamalıdır. Kamu hizmetlerinin sürekliliği, düzenliliği ve halka daha nitelikli olarak sunulması için eğitimde her türlü güvencesiz istihdam uygulamasından derhal vazgeçilmeli, herkese kadrolu ve güvenceli istihdam sağlanmalıdır.

Ders Süreleri 30 Dakikaya Düşürülmelidir

MEB, yüz yüze eğitim için alınacak tedbirleri sadece maske ve hijyen malzemesi olarak görmekte ve diğer bütün tedbirlerin alınmasını sürekli ertelemektedir. Ek derslik ve ihtiyacın tamamı kadar öğretmen ataması yapmayarak seyreltilmiş sınıf uygulamasını da başaramamıştır. Bu durumda kalabalık sınıflarda öğrenci ve öğretmenin 40 dakika boyunca maskeli bir şekilde ders işlemesi sağlıklı bir ortam yaratmakta ve riski arttırmaktadır. Ders sürelerinin 30 dakikaya indirilmesi talebi hem eğitim emekçileri hem de velilerimiz tarafından yoğunca dile getirilmektedir. MEB'i bu konuda da bir an önce düzenleme yapmaya ve ders sürelerini 30 dakikaya indirmeye çağırıyoruz.

Havalandırma Sistemleri Derhal Hayata Geçirilmelidir

Okullarımızda havalandırma sistemleri olmadığı gibi pencere sistemleri de düzenli bir havalandırmaya uygun değildir. Bu konuda gerekli çalışmalar başlatılmamıştır. Kış aylarının yaklaşmakta olduğu dikkate alındığında öğrenci ve öğretmenlerimizin sağlıklı bir derslik ortamına kavuşabilmesi önemlidir. Bu konuda acilen çalışma başlatılmalı ve yüz yüze eğitimin devam etmesi riske atılmamalıdır.

Eğitim Sen olarak, MEB'in yüz yüze eğitimi istiyormuş gibi yapıp hiçbir tedbir almamasını kabul etmeyeceğimizi ve çocuklarımızın hakkı olan sağlıklı ve güvenli ortamlarda yüz yüze eğitim için tüm tedbirlerin alınması mücadelesini yükselterek yürüteceğimizi bir kez daha belirtiyoruz.

04 Ekim – 08 Ekim 2021 Haftası Vaka Sayılarına İlişkin Veriler ve Değerlendirmelerimiz: Yüz Yüze Eğitimin Sürekliliği, Vakalar Gizlenerek Değil, Tedbirler Alınarak Gerçekleştirilir!

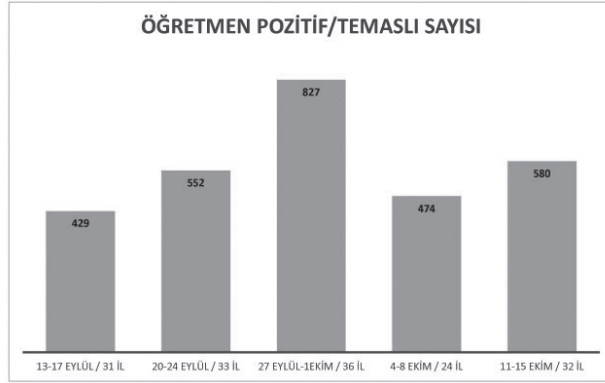

13 Eylül'den itibaren her hafta yayınladığımız vaka tespit tabloları, yüz yüze eğitimin devamını sağlayabilmek açısından gerekli tedbirlerin bir an önce alınmasına yönelik bir çalışmadır. Sınırlı sayıda illerden aldığımız bilgiler üzerinden ortaya koyduğumuz veriler, gerçeğin bir kısmını ifade etmektedir. Ancak bu çalışmanın yetkilileri rahatsız etmesi ve bilgilere ulaşabilmeyi karartma noktasında bazı düzenlemeler yapılması anlaşılır bir durum değildir. Okullardaki vaka ve kapanan sınıf sayısı gibi bilgilerin dışarıya aktarılmaması yönünde yapılan uyarılar, temaslı öğrenci sayısını ve takibini şeffaf yürütmek gibi düzenlemeler gerçeği gizleyemez. Bu durum bile eğitim alanının nasıl bir akılla ve liyakatsiz yöneticilerle yürütüldüğünün açık bir göstergesidir. Önemli olan gerçeğin kamuoyuyla buluşmasını engellemek değil, ortaya çıkan vakaların önlenebilmesi için gerekli tedbirleri hızla hayata geçirebilmektir.

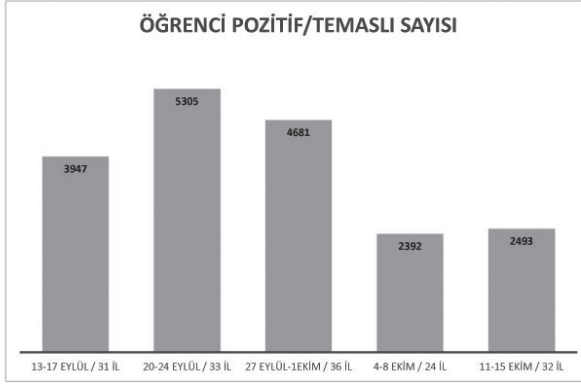
Okulların bütçesi ve fiziki altyapısı, yüz yüze eğitimin sağlıklı yapılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Okulların öğrenci sayısı, sınıf mevcutları, yerleşim yerinin nüfus yoğunluğu, fiziki altyapının yeterliliği gibi pek çok faktör okulların açılması sonrasındaki sürecin sağlıklı yürütülmesi açısından önemlidir. Ancak sınıfların düzenli olarak havalandırılması için gerekli çalışmaların yapılması, okul içinde ortak kullanım alanlarının temizliği, öğrenci giriş çıkışlarının düzenlenmesi, ders sürelerinin 30 dakikaya düşürülmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, yardımcı hizmet personelinin yeterli sayıda görevlendirilmesi ve ek öğretmen atamaları gibi konularda gerekli adımların atılmadığı görülmektedir. Yetkililere düşen görev, verileri gizlemek değil bu tedbirleri hızla alabilmektir.

Tedbirlerin hayata geçirilmesi ve vaka sayılarının sıfırlanması ya da çok düşük oranlara inmesi en büyük beklentimizdir. Bu hafta hazırladığımız tablodaki sayıların geçen haftalara göre düşük olmasının sebebi tedbirlerin hayata geçirilmesi değil, bilgi alabildiğimiz illerin sayısının düşük olmasındandır.

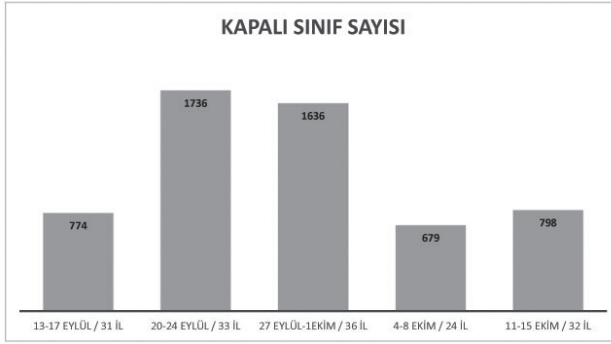
13-17 Eylül tarihlerinde 31 ilden gelen bilgilere göre, 429 öğretmen pozitif veya temaslı iken bu hafta 24 ilden gelen bilgilerde sayının 474 olması tedbirlerin alınmamasının bir sonucudur.

13-17 Eylül tarihlerinde 31 ilden gelen bilgilere göre, 3947 olan pozitif veya temaslı öğrenci sayısı, bu hafta 24 ilden gelen bilgilere göre 2392'dir. Geçtiğimiz haftalarda kapanan sınıf sayısının yüksekliği ve bu hafta bilgi gelen il sayısının azlığı bile öğrenci vakalarında düzeyin en azından benzer şekilde sürdüğünü göstermektedir.

Öğrenci vakaları için yaptığımız tespitin bir benzerini kapanan sınıflar için de yapmak mümkündür. 13-17 Eylül tarihlerinde 31 ilden gelen bilgilere göre 774 olan kapanan sınıf sayısı, bu hafta 24 ilden gelen bilgilere göre 679'dur. Geçtiğimiz haftalarda kapanan sınıf sayısının yüksekliği ve bu hafta bilgi gelen il sayısının azlığı bile kapanan sınıf sayısının düzeyinin en azından benzer şekilde sürdüğünü göstermektedir.

Bu haftaki tabloda en fazla dikkat çeken bilgi personel vakalarındaki artıştır. 13-17 Eylül tarihlerinde 31 ilden gelen bilgilere göre 23 olan pozitif veya temaslı personel sayısı, sadece 24 ilden bilginin geldiği bu hafta 138'e tırmanmıştır. Dikkatleri öğrenci ve öğretmenlerdeki vaka durumuna yöneltmenin yetmeyeceği ve geri kalan tüm eğitim emekçilerinin de salgın tedbirleri kapsamında kontrollerinin düzenli bir şekilde yapılarak gerekli planlamaların hayata geçirilmesi gerektiği açıktır. Okul servislerinin durumu, personelin aşı durumu ve sağlık takiplerinin yapılması gibi çalışmalar eğitim-öğretimin sağlıklı koşullarda gerçekleştirilebilmesi açısından son derece önemlidir.

Pandemide Eğitim

Yayınladığımız raporlar tedbirleri almayanları rahatsız etse de halkımızın bilgilenmesi ve birçok çevrenin sağlıklı yorumlar yapabilmesi açısından önemli bir kamu hizmetidir. Tüm eğitim emekçilerinin sağlıklı ve güvenli çalışma koşullarının yaratılması, öğrencilerimizin sağlıklı ve güvenli eğitim hakkı ile toplumsal sağlığın korunması için mücadelemize devam edeceğiz.

